fondată în 1895
bpt
serie nouă

ion băieșu

țara lui papură vodă

Ion Băieșu

ȚARA LUI PAPURĂ VODĂ

Nuvele Și Schițe

PREFAȚĂ

Este dincolo de orice îndoială (și istoria noastră literară a dovedit-o în numeroase rânduri) că scriitorii români sunt parcă anume urmăriți de fatalitate: de îndată ce dispar fizic, cei mai mulți dintre ei intră numaidecât și într-un con de umbră. Numele li se mai amintește doar rar. Cu prilejul cutărei ori cutărei comemorări, iar opera lor încetează brusc să mai fie citită. De unde până atunci se aflau în centrul atenției publice, deodată, din clipa amintită, ea iese din sfera de interes a editorului, a revistelor și a criticii. Exemplele sunt numeroase în toate timpurile, dar cu deosebire în ultimele decenii. De la nume de notorietate, cu vogă în timpul vieții celor ce le-au purtat (Zaharia Stancu. Marin Preda. Eugen Jebeleanu. Geo Bogza și încă mulți alții) și până ia să zicem, evident într-o enumerare făcută la întâmplare. Aurel Baranga, Teodor Mazilu, Alexandru Ivasiuc s-a instaurat un soi de regulă nescrisă a „conului de umbră”. O regulă de la care puțini scriitori au făcut excepție. E nevoie de un răgaz pe care posteritatea și-l acordă pentru a judeca, evalua și. În final, a așeza la locul cuvenit fiecare nume și fiecare operă.

Ion Băieșu, autor a cărui creație (cel puțin parțial) devenise, până în urmă cu un mai mult de șase-șapte ani. Populară, a împărtășit și el soarta amintitei categorii de creatori, deși moștenirea sa literară probează cu prisosință că intrarea lui în „conul de umbră” al cititorilor și criticilor este, evident, o mare nedreptate.

Polivalent în abordarea unor genuri literare (a scris, cu certe și incontestabile reușite, pe rând, schițe, nuvele, romane, piese de teatru). Antonii celebrei *Dragostea e un lucru foarte mare* (ale cărei personaje, Tanța și Costel. excelent interpretate într-un serial de televiziune de către Octavian Cotescu și Coca Andronescu, au făcut ca numele scriitorului să fie cunoscut până în cel mai îndepărtat cătun al țării). Ion Băieșu rămâne, la o lectură integrală a operei lui. Nu mai puțin surprinzător prin câteva calități care-l individualizează în contextul literar contemporan: cunoașterea și surprinderea

mobilurilor psihologice ce determină evoluția unor personaje „pitorești”, reliefarea trăsăturilor definitorii ale unor anume eroi, tipice pentru întregi categorii sociale de indivizi și. Dincolo de comportamentul lor în sine, redarea până în detaliu a limbajului acelora — de unde și senzația de autenticitate, de desprindere din realitate a paginilor literare. Îndeosebi a schițelor cu subiecte satirice și umoristice.

Debutând cu un volum de schițe *(Necazuri și bucurii.* Editura Tineretului, 1956),
în vârsta de douăzeci și trei de ani, Ion Băiești (pseudonimul lui Ion Mihalache, născut la 2 ianuarie 1933 în satul Băiești. Comuna Aldeni-Buzău) face parte dintr-o generație de scriitori prolifici și robuști (Fănuș Neagu, Nicolae Velea, Ion Gheorghe ș.a.), a căror apariție în literatură a imprimat noi direcții poeziei și prozei românești, în ciuda imperativelor și clișeelor epocii proletcultiste pe care au simțit-o din plin (și cu toate — relele” ci în planul existenței sociale a fiecăruia; însuși Băiești a debutat în presă cu o poezie, *Ilenuța tractorista,* în 1951, în revista „Viața Românească”).

Evocând undeva (vezi și lucrarea noastră. *O istorie anecdotică a literaturii române.* Editura Saeculum I.O. și Editura Vestala. 1995. P. 293 — 297) anii petrecuți în vestita „Școală de literatură” (instituție artificială, creată cu scopuri propagandistice de către regimul comunist) tânărul, pe atunci, aspirant la gloria literelor, descrie cu amară ironic și cu sarcasm, modalitatea prin care se dorea constituirea unui nou eșalon scriitoricesc, pornindu-se de la premisa că un dosar de cadre „sănătos” poate asigura și formarea unui scriitor care poate „cânta” realitățile noi. Realizările și idealurile proletariatului deținător al puterii pe toate planurile. Așa se face că în amintita școală ajunseseră tel de fel de indivizi, nu numai străini de hanii literar, ci și delatori, deviați psihic ș.a.

Deși interesante și cu o anume valoare, cărțile publicate, la intervale relativ scurte, de către Ion Băiești între 1956 și 1965 (volumul de debut amintit, apoi *Cei din urmă.* 1959; *Noaptea cu dragoste.* 1962; *Oameni cu simțul umorului.* 1962) nu reușesc să atragă atenția criticii asupra lor. Poate și datorită prejudecăților cu care erau privite la acea vreme schița și nuvela umoristică. E adevărat, volumele l-au făcut cunoscut pe scriitor, însă nu i-au

conferit „aura” pe care o purtau pe atunci alți confrați, apropiați ca vârstă și ca moment al debutului, precum Ștefan Bănulescu sau Nicolae Velea (despre a cărui carte de debut — *Poarta,* 1960. Revistele nu mai conteneau cu elogiile). Se poate spune, de aceea, că adevărata și impetuoasa consacrare a prozatorului vine cu *Sufereau împreună* (nuvele. 1965). Volum de o surprinzătoare maturitate scriitoricească, ale cărui pagini, pe lângă faptul că oferă o cu totul altă ipostază a creației autorului, atestă în persoana lui Ion Băieșu un scriitor pe deplin stăpân pe mijloacele lui (deopotrivă cele de introspecție psihologică, dar și literare), capabil de construcții narative solide, mai puțin (sau chiar deloc) vulnerabile în fața celei mai severe critici. Ceea ce s-a remarcat imediat a fost libertatea autorului față de eroii lui. Neconvenționalismul și chiar o anume duritate față de personaje, o atitudine care nu era altceva *„decât un antiromantism învederat, autorul știind foarte bine că nu o dată romantismul exterior e marca unui idilism de duzină, după cum viguroasa narațiune încorsetată de fapte e nu o dată platoșa naturalismului verist, lipsit de semnificație și adevăr”* (C. Stănescu, *Cronici literare.* Editura Cartea Românească. 1971. P 77).

În fond izvorul neîntreruptei polemici pe care Ion Băicșu o duce cu personajele sale rămâne în tot locul bine și temeinic motivat de avitaminoza, de indiferentismul indivizilor ce refuză să se angajeze într-o societate caracterizată de dinamism.

Neconcordanța dintre individ și colectivitate constituie. În fapt, sursa conflictului pe care-l „radiografiază”, pas cu pas. Prozatorul. Căci ce altceva este drama celor doi, Benone și Genica, din *Sufereau împreună,* dacă nu sesizarea imposibilității de a se angrena într-o acțiune durabilă, care să dea un sens existenței lor biologice? Ce altă semnificație poate avea drama existențială a unui alt erou. George din *Acceleratorul* (care nu-și poate acorda ritmul trăirii individuale cu cel al trăirii colective) decât aceea a condamnării la pieire? Parcă am auzi, ca o concluzie, celebrul vers al nu mai puțin celebrului coleg de generație al autorului. Nicolae Labiș: „Cei ce nu ard dezlănțuiți ca noi în flăcările noastre se destramă”. Numai că patetismul liric al celui care ne-a dat *Moartea căprioarei* și *Lupta cu inerția* este substituit aici de „demontarea”, piesă cu piesă și mecanism cu mecanism, a angrenajului sufletesc, angrenaj care,

oricât ar fi de desfăcut până în cele mai mici „piese” ale lui. Își mai păstrează totuși o parte de început, nevăzută și greu de explicat. De altfel scriitorul nu-și propune să dea soluții. Să moralizeze, să sugereze „ieșiri” din varii împrejurări. El lasă faptele și situațiile să „curgă”, iar cititorului șansa de a duce mai departe textul și de a-i construi finalul.

Nu tot așa se petrec lucrurile în cea mai dramatică și poate cea mai bună nuvelă din volum. *Fătu și Pisică,* cu personaje deschizând parcă din adâncimi ancestrale. În linia eroilor din cele mai bune pagini ale lui Slavici, Rebreanu ori Sadoveanu. Istoricește determinat, conflictul acestei proze capătă dimensiuni simbolice și trăiește mai ales prin arta cu care Ion Băiești știe să conducă întreaga narațiune, anticipându-și într-un anume fel. Mijloacele dramaturgice și romanești de mai târziu.

Urmărit. Fătu are, în masivitatea și muțenia lui, ceva din caracterul celebrului Codin al lui Panait Istrati, ori al lui Zahei Orbul, din romanul omonim al lui V. Voiculescu. Aceiași încrâncenare, aceeași forță, dar mai ales aceeași încredere că adevărul va ieși, în cele din urmă, la suprafață. Îl caracterizează și pe el ca și pe cei amintiți. Și când situațiile se răstoarnă iar Fătu are posibilitatea să se răzbune, „cu vârf și îndesat”, n-o mai face, părăsind cu scârbă scena confruntării, cuprins de o teribilă lehamite față de ceea ce a fost, dar mai ales față de „dușmanul” care l-a prigonit luni și ani în șir”… *eroii prozei lui Băieții* — opina, cu deplin temei. Mircea Iorgulescu — *se definesc în funcție de gradul de adaptabilitate la caracterul mașinal pe care îl au împrejurările: pentru a subzista, ei sunt constrânși să-și însușească o conduită mecanică. De paiațe mâniate prin tragere de sfori. Simpla încercare de a se sustrage din tocul fulgerător al situațiilor preface aceste flinte în personaje de dramă”* (Mircea Iorgulescu. *Rondul de noapte.* Editura Cartea Românească. 1974. P.131). Nu trebuie, însă să înțelegem de aci că respectivele personaje ar fi incolore,
lipsite de personalitate, gata să intre în uitare de îndată ce ai parcurs ultima filă a cutării proze, Volumul *Sufereau împreună* îndeosebi, dar și multe alte texte din căi de publicate mai târziu de Ion Băiești conțin destule argumente în sprijinul acestei afirmații

Zăbovind încă asupra culegerii de nuvele din *Sufereau împreună* se cuvine să mai facem și o altă remarcă: în general autorul are predilecție pentru *extraordinar,*
pentru întâmplările ce ies din făgașul vieții obișnuite. Din acest punct de vedere, *Chițimia* e reprezentativă. Într-o vreme în care cărțile de parapsihologic, de orice fel și de orice nivel, erau cu desăvârșire absente din circuitul editorial de la noi (și când nici măcar nu se putea prefigura avalanșa de asemenea lucrări existentă azi), mai în glumă mai în serios Ion Băieșu venea cu o proză fantastică de cea mai pură esență *paranormală,* dacă ne putem exprima astfel. Jumătate țicnit, jumătate normal. Eroul din nuvela amintită se întâlnește, după douăzeci de ani. Cu Chițimia. Prietenul lui pe care l-a văzut (și într-o oarecare măsură l-a și ajutat s-o facă) murind, sinucigându-se, după ce, pe front, fusese mutilat de un obuz. Narațiunea începe în cel mai banal mod: soția personajului îl întreabă pe acesta cu cine a vorbit în sufragerie în timpul nopții. El îi explică cu seninătate că l-a vizitat camaradul lui din armată. Chițimia. Și-i dă chiar și unele detalii despre cel mort de douăzeci de ani. Înțelegătoare, femeia nu-i face niciun fel de scenă, deși. În sinea ei. Crede că s-a țicnit (sub șocul „evenimentului" ca varsă cafeaua pe covor). De aci încolo fantasticul se înscrie, am spune, în banalitatea vieții cotidiene și lucrurile își urmează un curs ușor previzibil: eroul consultă un psihiatru în câteva rânduri și tocmai când medicul dorește să se convingă cu proprii lui ochi de cele auzite, omul nostru refuză să-l mai accepte în casă, pe motiv că amicul său a înțeles și nu-l va mai vizita. Însă exact în clipa când, dimineața, se urcă într-un autobuz, aude în spate o voce cunoscută. Era, evident, cea a lui Chițimie, deși scriitorul nu ne-o mai spune.

Primul gând care te încearcă citind această proză este acela al comparației cu textele altor scriitori, autori de nuvele fantastice. În primul rând Mircea Eliade și V. Voiculescu. Dar și Gala Galaction și. Într-o oarecare măsură. Sadoveanu. Însă cu niciunul din ei. În afara fantasticului propriu-zis al narațiunii. Băieșu nu are nimic comun. Pe când la autorii amintiți întâmplarea ca atare e relatată după un anume tipic, într-un context anume și cu o oarecare pregătire (ce-și are și ca propria valoare stilistică și de tensionare a faptelor), la Ion Băieșu se poate vorbi de un fel de demitizare, de banalizare a

straniului, de alunecare premeditată către comic și satiră. Haloul acelora e substituit aici cu scena banală, parcă decupată din rubricile faptelor diverse ale unui ziar. Totuși curiozitatea cititorului e menținută trează până la sfârșit, ca și cum acesta ar asculta o anecdotă cu nebuni, consimțind să accepte până la capăt convențiile și rigorile, altfel puține, ale povestirii. Acesta este, desigur, meritul lui Ion Băieșu de a reuși să fie în același timp și original și interesant — apelând la arta folosirii celor mai simple mijloace literare, fără artificii ori — "găselnițe" savant (și inutil) puse în pagină.

Ceea ce îl surprinde pe cercetătorul literar al operei lui Ion Băieșu este deosebirea radicală dintre prozele adunate în volumul *Sufereau împreună* și cele care le-au urmat. Aproape că ești înclinat să crezi că primele au fost scrise de un autor și celelalte de altul, atât de categorică este diferența dintre ele. Din orice punct de vedere ar fi judecate și evaluate. Pe când în cartea citată autorul probează reale și remarcabile virtuți în ce privește introspecția psihologică, anunțând fără îndoială un „culoar" nu numai interesant, ci și în bună măsură original, capabil să ducă la opere solide, bine închegate, cu toate șansele de a supraviețui în timp). În volumele care au urmat Ion Băieșu nu rezistă tentației de a produce mult și pe subiecte diverse, schițele lui rămânând oarecum la suprafața lucrurilor și păcătuind. Deci, de facilitate Prolific, înzestrat cu o mare ușurință a scrisului. Ion Băieșu dă la iveală volum după volum. Însă, cu mici excepții, pozele lui, deși au umor, nu șochează și se uită aproape imediat ce ai terminat cartea. Nu trebuie, însă, să se înțeleagă de aici că ele ar fi lipsite de orice valoare și că le-am putea anula dintr-un condei. Dezinvoltura cu care scriitorul tratează, practic, aproape orice subiect care se pretează a fi exploatat într-o proză umoristică ori satirică, apoi ignorarea deliberată a oricăror convenții literare tradiționale, ale genului (mergând de la *construcția* schiței și până la *transcrierea brutal de exactă* chiar și a greșelilor gramaticale ale personajelor), ca și o anume cursivitate, un ton întrucâtva familiar cuceritor pentru cititor, sunt calități care nu pot fi omise în judecarea textelor cu pricina.

E greu de spus pe ce căi ar fi evoluat Ion Băieșu și unde ar fi ajuns dacă scrisul lui ar fi urmat căile ce se întrevedeau în *Sufereau împreună,* însă e cert că acolo antorul și-a dat măsura maximă a

posibilității literare în materie de nuvelă, adevăr de care însuși pare a fi fost conștient, de vreme ce în unele antologii ale propriei creații (inclusiv în aceea încredințată Editurii Minerva. Cu câțiva ani înainte de a muri, spre a fi tipărită în colecția „Bibliotecii pentru toți"). Textele au fost așezate la începutul sumarului.

Pe de altă parte, trebuie să mai recunoaștem și că anume modalități de caracterizare și de „pilotare" a personajelor, existente în cartea amintită, vor fi utilizate și în romanul *Balanța,* al cărui ecou, ca și în cazul lui Augustin Buzura, George Bălăiță și alții, s-a datorat în mare măsură „îndrăznelilor" și „curajului" autorului de a aborda aspecte și fapte „delicate" și tabu în epoca de dinainte de 1989. (Recitite azi și judecate *numai* prin prisma valorii lor literare și potrivit unor criterii strict estetice, multe dintre acele cărți ce au tăcut vogă la data apariției creează, fără îndoială, un impact mult mai mic în lumea cititorilor și în aceea a criticilor literari.)

Revenind, însă la ceea ce a scris Ion Băiețu după *Sufereau împreună* se cuvine să facem și unele considerații de altă natură. Încercând să aflăm *ce este* și *ce nu este* perisabil, din punctul de vedere al istoriei literare, în prozele lui.

„Decupajele" din realitatea imediată, îndeosebi din lumea celor cu mai puțină cultură și educație (dar nu numai!). A indivizilor prin excelentă mediocri, dar cu pretenții îl apropie pe Ion Băiețu de marele său înaintaș Caragiale. Comparativ cu marele clasic al satirei și umorului el este mai puțin „construit" literar, dar nu mai puțin înzestrat cu ironie și umor. Și pe el. Ca și pe celebrul autor al „momentelor și schițelor" îl preocupă înainte de toate smulgerea măștilor personajelor și portretizarea cât mai exactă, în toată brutala nuditate a caracterului lor *(Cura de vulgaritate, Galbenă și carpenă, Boul și vițeii* ș.a.).

Fiind om al timpului său, Ion Băiețu, ca și marele lui predecesor. își află subiectele și personajele în imediata vecinătate socială și cum fiecare societate și fiecare timp posedă propriile realități generatoare de „teme" umoristice și satirice.

Băiețu nu trebuie nici să caute și nici să șovăie prea mult pentru a le găsi și a le da întruchipări literare. Bunăoară, cochetăria unor orășeni cu agricultura *(Legumicultorii),* ponoasele trase de cei care, bine intenționați. Îndrăznesc să critice situații și oameni *(Condica de*

reclamații, Anonimele), ori comicul unor împrejurări *(Pompierul și opera),* sau șmecheria indivizilor ce știu să iasă din orice încurcături *(Nae se descurcă)* etc. etc. Constituie tot atâtea teme ce se pretează a fi „exploatate" literar de scriitor. De aceea el o face fie povestind scene pline de haz și cu un anume efect moralizator, fie recurgând la un artificiu literar — acela de a lăsa finalul deschis, altfel spus rezervându-i cititorului plăcerea de a-l elabora *(Întâmplarea cu Jilavu).*

În treacăt fi spus, parcurgând schițele lui Ion Băieșu întâlnim adesea și ceea ce s-ar putea numi *tema scriitorului,* a autorului care se implică nemijlocit în țesătura narațiunii, fie ca simplu martor, fie dimpotrivă, ca personaj în junii căruia se derulează acțiuni și întâmplări mai puțin obișnuite. Deoarece în viziunea multor indivizi scriitorul trece drept un ins omnipotent în plan social, care poate face și desface tot felul de lucruri, acesta e solicitat pentru fel de fel de ajutoare, ori de „pile" — puse de regulă în marginea unor cauze pierdute din capul locului. Așa, de pildă, *Problema geniului* (unde unei rude a naratorului i se năzare că fiul ei este un geniu literar și că-i lipsește doar omul care să-l propulseze în scena aleșilor scrisului) și în *Logodnicii* (unde o junâ îi cere s-o ajute pentru a-l divorța pe viitorul ei logodnic). În altă parte *(Pompierul și opera)* scriitorul își duce *tema* până la apogeu, ca să spunem așa: anume persoane, lovite în onoarea lor de slujbași ai unor eroi" ai povestirii și. Ca atare, vin să-l tragă la răspundere pe autor pentru felul în care au fost „zugrăviți" în narațiune, ținând morțiș să demonstreze că viziunea celui care a scris e una greșită său. În orice caz. Deformată și denaturată — ceea ce le-a pricinuit daune morale și lor, ca prototipi ai prozelor, precum și instituțiilor la care lucrează ca onorabili cetățeni.

Artificiul literar este utilizat, cu bune rezultate, și în alte schițe *(Boul și viței, Broscuța, Lupul și năravul. Cine fură azi un ou…)* în care Băieșu propune scene și întâmplări cu o puternică — senzație" de actualitate, ce vine să confirme. Într-o notă și o atmosferă evident umoristice, adevărurile, vechi de când lumea, din basmele, fabulele ori proverbele autohtone ori împrumutate. În cazul acestora autorul aproape că nici nu-și pune problema tehnicii și artei lui literare. Parcă furat de subiect, el se grăbește să spună totul dintr-o suflare

(abia dacă mai are timp, pe ici pe colo, să reproducă o replică, să surprindă o expresie pe fața personajelor on să amintească un gest, o mișcare, o atitudine a lor), stăpânit, poate, de tema care ar putea omite nota comică a întâmplării sau scenei la care vrea să-și facă martor cititorul.

S-a remarcat (și pe bună dreptate!) că una din trăsăturile ce-i conferă originalitate lui Ion Băieșu este aceea a limbajului direct, neconvențional. Frust al eroilor de aici, din această naturalețe a vorbirii, adăugăm noi. Decurg autenticitatea personajelor și o anume savoare stilistică ce cucerește și convinge lectorul. Schițele și povestirile lui Ion Băieșu se citesc ușor și cu plăcere, stârnind de la primele fraze „complicitatea” și zâmbetul cititorului Intelectual rafinat, cu gusturi de mult și exigent formate, ori dimpotrivă, un ins pentru care literatura nu-i decât un simplu divertisment pentru umplerea timpului, cititorul prozelor acestui scriitor e la fel de puternic atras de lumea eroilor lui. Înainte de a-ți inspira o atitudine ori o judecată. Pagina prozei semnată de Ion Băieșu îți stârnește un sentiment de înțelegere, pe alocuri și de compătimire față de personaje și pretutindeni te încearcă un zâmbet ceea ce până la urmă, nu-i deloc puțin dacă ne gândim că până la acest scriitor s-au scris, la noi. Nenumărate și valoroase proze umoristice și satirice, rafinamentul degustătorului acestui gen literar fiind de multă vreme statuat și recunoscut.

Și totuși, dincolo de aceste considerații și impresii de lectură, la capătul „călătoriei” prin spațiul prozei lui Ion Băieșu. Istoricul și criticul literar contemporan își pune firesc. Întrebarea: *cât* și *ce anume* din această operă *este,* dar mai ales *va fi* reținut și recunoscut ca valoare în timp ?

Mărturisim că, deocamdată, un răspuns categoric este foarte dificil și riscant de dat. Însăși criteriile noastre, ale celor de azi, în evaluarea acestei creații pot fi mâine altele, în funcție de unii parametri greu de anticipat. Rămânem însă fermi în convingerea că peste volumul *Sufereau împreună,* peste romanul *Balanța* și peste zece-cincisprezece schițe umoristice (care sub atenta selecție a unui editor exigent pot alcătui oricând sumarul unei cărți), sa și peste două-trei piese de teatru nu se va putea trece ușor în viitor, oricât de „dure și de nepărtinitoare ar fi principiile și verdictele istorici literare.

Oricare va fi realitatea de mâine, o certitudine se distinge de pe acum la orizontul posterității lui Ion Băieșu, acest scriitor are o personalitate distinctă și inconfundabilă. Iar opera lui oferă suficiente temeiuri pentru a-și justifica prezența în patrimoniul valorilor literare perene.

FLORENTIN POPESCU
22 iunie 1996

TABEL CRONOLOGIC

1933 *2 ianuarie.* În satul Băiești. Comuna Aldeni (jud. Buzău) se naște Ion Mihalache. Viitorul scriitor Ion Băieșu (pseudonim luat de la satul natal, la sugestia lui Victor Tulbure; prin Decizia nr. 361 149/86 a Direcției Generale a Miliției. Direcția evidenței populației, pseudonimul este legalizat), fiu al lui Ion Mihalache și al Auricăi (născută Cârciu), Agricultori.

1937 — 1944 Urmează cursurile Școlii primare în satul natal și în cel vecin. Poponeți. Are o copilărie mizeră, evocată mai târziu cu umor negru.

1944 — 1951 La dorința tatălui (care visa să-l vadă contabil în sat) urmează cursurile Liceului Comercial din Buzău. Frecventând Cenaclul „Al. Sahia" din Buzău, condus în acea perioadă de un mare animator. Gheorghe Ceaușu. Este remarcat, alături de Ion Gheorghe. și trimis să urmeze cursurile Școlii de Literatură „Mihai Eminescu" din București.

1951 — 1952 Frecventează cursurile Școlii de Literatură „Mihai Eminescu". Unde este coleg. Între alții, cu Nicuță Tănase, Fănuș Neagu, Victor Tulbure, Al. Căprariu, Aurel Martin, Ion Lăncrănjan, Remus Luca, Ion Petrache. Fiind „una dintre cele mai bizare instituții din ultimele decenii", cum însuși avea s-o numească prin 1985. Școala de Literatură îi oferă, totuși. lui Ion Băieșu o experiență de viață interesantă, deși amară — fiindcă acolo fuseseră trimiși „pe bază de dosar" numeroși „impostori notorii… demagogi, delatori și chiar schizofrenici" care se dedau, cum își va aminti mai târziu scriitorul, la tot felul de gesturi și de farse, unele nesărate. „Pe vremea aceea — scrie undeva autorul *Prețului* și al *Balanței* – eram un individ timid și insignifiant. Și extrem de prost îmbrăcat. De fapt, singurul. De ce? Directorul școlii, Petre Iosif, a chemat la el pe toți

elevii ca să-i întrebe ce nevoi vestimentare au (acestea urmând a fi cumpărate în contul Fondului Literar). În timp ce mă aflam la rând cu ceilalți, l-am întrebat pe Ion Petrache despre ce este vorba. Petrache. Care se lăuda că a fost unul dintre vajnicii piloți ai aviației române (s-a aflat ulterior că n-a urcat în viața lui nici măcar într-un planor) era și omul cel mai lipsit de umor. Ei, bine, în ziua respectivă el a născocit farsa vieții lui: mi-a spus că suntem chemați pentru a fi inspectați la îmbrăcăminte, iar cine nu are ce-i trebuie va fi eliminat din școală. M-am ascuns imediat în dormitor și așa se face că am făcut iarna 1951 - 1952 într-o pereche de tenișI dăruiți de Petre Dragu și o hăinuță de doc primită de la un unchi, vatman la I.T.B". *(Apud.* Florentin Popescu, *O istorie anecdotica a literaturii române.* Editura Saeculum I.O… Editura Vestala, București. 1995. P. 297.)

1952 Este angajat redactor la revista „Albina". „Chiaburii și alte rămășițe ale trecutului — se va confesa el peste ani — aveau din acea clipă în mine un dușman de moarte, loveam în ei săptămânal și feroce prin schițe, poezii și cronici rimate".
(Apud. Adrian Păunescu. *Sub semnul întrebării.* Editura Cartea Românească. București, 1971. P. 77.)

1952 — 1958 „Ferocele dușman" al chiaburilor lucrează ca redactor la „Scânteia Tineretului". Tot în această perioadă își începe studiile universitare, mai întâi la Drept și Filosofic, apoi la Filologie.

1961 Devine absolvent al Facultății de Filologie din București.

1962 — 1964 Redactor și apoi redactor șef adjunct la „Scânteia Tineretului".

1965 Îi apare volumul de nuvele *Sufereau împreună,* foarte bine primit de critică și care va fi tipărit, ulterior. În încă două ediții.

1966 — 1968 Este redactor șef al revistei „Amfiteatru", pe care a înființat-o împreună cu Fănuș Neagu. Adrian Păunescu, Ștefan Bănulescu. Gheorghe Tomozei. Constanța Buzea.

Reușește să facă din această publicație una dintre cele mai interesante și valoroase reviste culturale existente la acea oră în România, cu o redacție deschisă tuturor colaboratorilor talentați, distingându-se și ca un veritabil conducător de școală publicistică (la care s-au format numeroși scriitori și publiciști).

1969 Sub pretextul că la Anul Nou mai multe cete de studenți au cutreierat Bucureștiul și pe lângă colindele tradiționale ar fi strigat

lozinci anticomuniste, iar revista — Amfiteatru" n-a făcut până atunci o „educație adecvată" tineretului universitar, Ion Băieșu este destituit din funcția pe care o deținuse. Publicația își schimbă formatul, echipa redacțională și orientarea, iar redactorul ei șef rămâne liber profesionist. Într-un interviu pe care i-l dădea lui Adrian Păunescu la doar câteva zile după plecarea de la revista „Amfiteatru" mărturisea: „… cei trei ani trăiți în cele trei încăperi ale «Amfiteatrului» au fost în viața mea cei mai plini, cei mai încărcați de literatură și omenie. Am învățat aici cu uimire, de la acei scriitori începători, de 18 și 20 de ani. Mai multă demnitate, curaj și dragoste de libertate, decât dacă aș fi fost în ucenicie la cei mai mari filosofi și moraliști ai lumii. De necrezut câte valori se află în rândul acestei foarte tinere generații de studenți. Printre cei care vorbesc la 19 ani patru limbi străine și dispun de o cultură solidă nu sunt o excepție". *(Apud.* Adrian Păunescu. *Interviul citat.)*

1969 — 1992 Se consacră în exclusivitate scrisului literar și publicistic. Potrivit propriei mărturisiri (făcută în interviul amintit) genul de proză pe care îl cultivă în *Sufereau împreună* „e de sorginte comportamentistă". Fatalmente limitat, ceea ce îl obligă să amâne „strângând din dinți", definitivarea unui roman. Impasul îl determină să scrie teatru, dar. Fiindcă a trebuit să aștepte mai mulți ani până i-a fost reprezentată pe scenă primă piesă, „din plictiseală și din indignare s-a apucat să serie altele, având gata, în 1969, un întreg volum. (Prin compensație, ulterior, piese precum *iertarea* și *Prești* vor ține ani în șir afișul la teatre din București și din țară.).

Îi apar, unul după altul, numeroase cărți (în multe dintre ele reia textele publicate anterior, cărora le adaugă, și altele noi) *Sufereau împreună* (ediția a III-a 1971). *Umor* (1970), *Teatru* (1970), *Prești* (1970), *Fotbalul — joc de bărbați* (1971). *La iarbă albastră* (1973). *Cine sapă groapa altuia* (1974). *Chițimia* (1975). *Pompierul și opera* (1976), *Fiul satului (1976). În căutarea sensului pierdut* (1979), *Dragoste bolnavă* (1980), *Umorul la domiciliu* (1981) *Boul și viței* (1982), *Vederea* (1983). *Balanța* (roman. 1985). *Autorul e în sală* (1987) și *Întâmplări trăite de alții* (1987), *Un activist al suferinței* (roman, vol.1.1991). *Tristețea vânzătorului de sticle goale* (55 de povestiri vesele cu ilustrații de Florin Pucă. 1992).

Deși opinează că gazetăria „conține mari primejdii pentru începătorul în literatură” și că „majoritatea scriitorilor sunt fascinați de publicistică ca de un teren de antrenament al

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Volumul de față are ca bază un manuscris pe care autorul, cu câțiva ani înainte de moarte, l-a încredințat Editurii Minerva cu dorința de a fi tipărit în colecția „Biblioteca pentru toți” cu titlul *Tristețea vânzătorului de sticle goale.* Din motive conjuncturale culegerea n-a mai apărut. Deși acest autor important al literaturii noastre contemporane ar fi meritat cu prisosință să vadă lumina tiparului în amintita și populara colecție.

Autoexigență lui Ion Băieșu în alcătuirea sumarului. Ca și corecturile atente făcute pe textele propuse spre antologare dovedesc atât spiritul său critic cât și credința că o apariție în „Biblioteca pentru toți” echivalează. În bună măsură, cu o edific definitivă, care poate impune cu putere numele unui scriitor în conștiința publicului. De aceea, respectând dorința autorului, am operat foarte mici modificări în sumar, impuse atât de prezența unor teme care parțial se repetau cât și de necesitățile de spațiu editorial, fatalmente limitat. În schimb, deontologia profesională ne-a obligat să confruntăm textele prezentului volum cu cele din edițiile princeps și să operăm, în mod tacit, corecturile care se impuneau. Ele vizau fie îndreptarea unor greșeli tipografice, fie transcrierea unor cuvinte după ultimele norme ale ortografiei în vigoare.

Pentru edificarea cititorului asupra evoluției autorului în timp, de la debut și până la ultima sa carte, am considerat necesar ca la sfârșitul fiecărui text să indicăm locul (volumul) și data la care acesta a fost tipărit prima oară.

În ce privește titlul sub care apare antologia de față, el ne aparține și l-am ales fiindcă mi s-a părut mai sugestiv, renunțând la cel dat de autor *(Tristețea vânzătorului de sticle goale),* mai ales că ulterior morții lui Ion Băieșu. Un volum cu același titlu a apărut în 1992 la Editura „Scripta”. Suntem datori să mai facem și precizarea că sumarul cărții de față nu este identic cu cel al amintitei ediții din 1992.

Nădăjduim că antologia noastră va oferi cititorului o imagine cuprinzătoare, globală asupra universului tematic, a modalităților de a scrie proprii lui Ion Băieșu. Ca și asupra valorii și individualității acestui autor în contextul prozei românești contemporane.

Aducem cuvinte de mulțumiri Editurii Minerva pentru gestul de dreptate pe care-l face față de Ion Băieșu publicând postum un volum pe care autorul și l-a dorit foarte mult, dar pe care, din păcate, n-a mai apucat să-l vadă editat.

SUFEREAU ÎMPREUNĂ

Împlinind douăzeci și opt de ani, Genica consideră că a venit momentul să se decidă dacă va continua să trăiască la fel ca până atunci, sau să se sinucidă. Cu câteva zile înainte îi scrisese unei prietene din București (fuseseră colege de școală primară și „deși nu se mai văzuseră de zece ani, își scriau cu regularitate, nu din prietenie, ci din necesitatea pe care o simțeau amândouă de a scrie cuiva): „Draga mea, să nu te miri dacă peste o săptămână nu voi mai exista. Nouăzeci la sută sunt hotărâtă. Să vedem ce fac cu restul de zece la sută. Sunt îngrozitor de indiferentă. Toți oamenii trăiesc tot felul de întâmplări, tuturor li se întâmplă câte ceva zilnic sau aproape, numai mie nu. De ce? Cine m-a pedepsit și pentru ce? Dacă nici în zilele următoare nu mi se întâmplă un lucru deosebit, atunci n-o să mai primești scrisori de la mine și atunci imaginează-ți că plutesc moartă pe un râu umbrit de sălcii…”

A doua zi după ce trimise scrisoarea nu i se întâmplă nimic deosebit, așa că hotărî să mai adauge încă cinci procente la cele nouăzeci care o împingeau spre disperare.

A treia zi se duse la serviciu ca de obicei și, până la ora douăsprezece, de asemeni, nu i se întâmplă ceva deosebit. În jurul ei domnea aceeași plictiseală îngrozitoare. Era retușoare la o cooperativă fotografică și nu avea posibilitatea să discute în cele opt ore de serviciu decât cu trei oameni: responsabilul cooperativei, Derszi, om la cincizeci de ani, care spera să și-o facă amantă și, în acest scop, strângea bani la C.E.C. cu gândul să-i cumpere un cadou de circa o mie de lei, mai exact un palton din imitație de blană, pentru că lodenul ei arăta aproape jalnic; Ciocoiu, cel care-i

aducea zilnic fotografiile la retuș și care o numea invariabil „porumbiță”; Georgeta, o casieriță în vârstă și tăcută, care o ura din simplul motiv că era mai tânără ca ea. Telefoane sau vizite nu mai primea de trei ani de zile. Nimeni pe lume nu simțea nevoia să i se adreseze în legătură cu niciuna din problemele mici sau mari care frământau existența umană. Trăia singură și cu sentimentul că nu era absolut necesar să execute această obligație, care devenise plicticoasă și obositoare.

La ora douăsprezece primi la retuș o fotografie mare, treizeci pe patruzeci, cu indicația „s-o lucreze” imediat, întrucât clientul nu e din oraș și peste o oră trebuie să plece, insistă să i se termine în această oră tabloul.

Genica începu să retușeze tabloul, supusă, fără să privească cine e înfățișat pe hârtia poroasă, lată de treizeci și înaltă de patruzeci de centimetri. Ca de obicei, ea nu privea fotografia decât pe fragmente: nasul, gura, ochii sau fruntea. Abia mai târziu și cu totul întâmplător observă că din tabloul care-i fusese adus priveau doi ochi strălucind de o impertinență vioaie, agreabilă. Peste o jumătate de oră, clientul stătea lângă ea pe un scaun și o privea astfel încât era limpede că fotografia îl reprezenta fidel.

— Scumpițo! îi spuse el, obraznic, apoi râse strident, speriind-o.

— De ce râzi așa de tare? îl întrebă ea cu o voce suferindă.

— Așa e râsul meu, se justifică el, și râse încă o dată, mai tare.

— Te rog să nu mai râzi cât stai aici. Nu suport.

Tânărul nu mai râse, dar o rugă să termine urgent portretul, susținând că are tren peste o oră. Scoase, spre a o convinge, un bilet de tren din buzunar, bilet pe care ea nu se obosi să-l controleze.

La sfârșit, când portretul fu gata retușat, tânărul îi sărută mâna, se recomandă cu numele Benone și îi propuse o întâlnire la ora șase în fața cinematografului „Lumina”.

— Păi nu spuneai că ai tren peste o oră? îl întrebă ea, lipsită totalmente de interes.

— Am, dar nu mai plec. Și, ca dovadă că nu mai plec, uite, rup biletul.

Și, într-adevăr, rupse biletul în fața ei. Ea crezu că e un bilet vechi și-i spuse acest gând, dar el culese de pe jos biletul rupt și-i arătă pe el data respectivă.

— Nu vin, spuse ea, amărâtă.

— Nu vii?

— Nu.

— Atunci, se răsti el deodată, de ce m-ai lăsat să rup biletul? Costă patruzeci și nouă de lei. Eu am muncit pe banii ăștia.

Vorbea atât de grav, cu o pauză atât de convingătoare între cuvinte, încât ea se sperie. Dacă era beat și avea de gând să-i facă scandal, cerându-i, într-adevăr, banii înapoi? De unde să-i dea ea patruzeci și nouă de lei, când din salariul ei lunar mânca și se îmbrăca?

— Ești beat? îl întrebă ea fără a avea gândul să-l jignească, ci pentru a primi informația ca atare.

— Nu. Am băut, dar numai două halbe de bere. Eu mă îmbăt de la zece halbe în sus.

— Dar de ce vrei să vin la întâlnire? Ce dorești de la mine?

— Caut o ființă cu care să mă căsătoresc, mărturisi el. Sunt extrem de sincer când îți spun acest lucru, eu nu umblu cu cioace, nu sunt un găinar. Lucrez la țară, ca tehnician veterinar, și am un salariu bun. Deși nu sunt prea grăbit, doresc totuși să mă însor până la sfârșitul anului. Vrei să ne cunoaștem și să vedem ce iese din chestia asta?

Ea nu avu timp să-i răspundă, pentru că responsabilul cooperativei, Derszi, sesizându-se de întârzierea tânărului client în cămăruța retușoarei, veni acolo să vadă ce se întâmplă. Clientul trebui să plece, dar nu înainte de a-i repeta retușoarei ora și locul întâlnirii.

Plecând acasă la sfârșitul orelor de lucru, Genica se întreba dacă era necesar să mai încerce și această aventură. La ce se putea aștepta de la un asemenea om? Avea el, într-adevăr, gânduri serioase? Și chiar dacă avea, mai dispunea ea de puterea de a face încă o experiență?

Ajunse acasă mergând pe jos. Locuia la marginea orașului, într-un cartier care semăna cu o comună, cu străzi prost pavate, noroioase, fără canalizare, cu mulți copii, țigani și câini.

Acasă mâncă și se culcă. Dar nu cu gândul de a dormi, știa că așa ceva nu era posibil. Casa era construită în sistem vagon, iar curtea se mărginea la o fâșie lată de cinci metri. În fiecare după-amiază,

Rojica, proprietăreasa, împreună cu maică-sa, se așezau sub fereastra camerei unde se odihnea ea și vorbeau cinci ore fără întrerupere, râzând, plângând sau certându-se, de la caz la caz. Genica nu putea să se odihnească din cauza lor, le atrăsese atenția de câteva ori, dar ele făcuseră un scandal monstru, în sensul că de ce să renunțe ele la un tabiet vechi de patruzeci de ani din cauza unui capriciu de-al ei; dacă nu-i convine n-are decât să se culce la hotel sau să se mărite și să plece la bărbatul ei, să-i facă lui mofturi, nu lor. Genica renunță să doarmă, încercă să-și caute ceva de lucru, să fie calmă, dar spre seară, pe la ora șase fix, Nona, o fetiță de șase ani, începu să plângă. Fetița suferea de cap, avea o boală pe care un doctor o diagnosticase ca fiind astenie nervoasă, contractată ca urmare a certurilor și scandalurilor dintre părinți. Într-adevăr, în fiecare seară părinții fetiței se certau, de obicei în curte, fără să se jeneze de nimeni. Fetița asista la aceste scene de la vârsta de un an și, în consecință, se îmbolnăvise de nervi. Pe la ora șase după amiază o apucau durerile de cap și începea să plângă încet, ascunsă prin cine știe ce colț al curții, ca să nu deranjeze, pentru că altfel era o ființă de bun simț, știa că plânsul ei o scoate din minți pe Genica.

Toate aceste întâmplări se repetau zilnic, fără nicio modificare, de cinci ani, și Genica știa că nimeni nu-i putea garanta că nu vor mai dăinui încă alți cinci. Și cât timp va mai fi în stare să suporte supliciul de a asculta zilnic discuțiile inexprimabil de stupide ale celor două bătrâne, urletele fioroase ale celor doi colocatari care se băteau cu o ură de fiare sălbatice și plânsul copilului de șase ani, bolnav de astenie nervoasă, după opt ore în care ședea cu ochii nemișcați pe o bărbie, un nas, o gură sau o frunte cărora trebuia să le ascundă ridurile?!

Ideea sinuciderii o vizita în fiecare zi. Se gândea ore întregi la o asemenea posibilitate, încercând să se convingă de avantajele pe care le-ar putea avea. De fapt, ea era convinsă că nu e capabilă să săvârșească gestul, aproape că leșina de spaimă numai la gândul de a se ști legănându-se într-un ștreang sau prăbușindu-se într-o apă adâncă, fără să știe să înoate. Acest gând îi era necesar pentru ca să aibă, totuși, o oarecare perspectivă diurna și perfect circumscrisa ei mișcare dintre serviciu și casă. Având această

motivare după fiecare dezamăgire („lasă, în curând o termin”), ea voia să scape de eforturi, în plus și de necesitatea unei acțiuni.

Așa că refuzul de a se întâlni cu tânărul client al cooperativei fotografice era întemeiat: știa ce putea ieși dintr-o asemenea aventură. Chiar dacă el avea, într-adevăr, de gând să se însoare cu ea, lucrurile nu se schimbau, pentru că ea mai încercase așa ceva, fusese la optsprezece ani și trei luni căsătorită și totul se terminase lamentabil: bărbatul era bețiv și avea chef s-o târască după el prin toate cârciumile pentru ca să aibă cine să-l aducă spre ziuă în spinare până acasă. Încercase să-l schimbe, dar omul nu voia să se schimbe, făcuse un an de zile închisoare și după aceea se luase de băut ca să uite o întâmplare groaznică trăită acolo; singura rațiune a existenței lui era alcoolul, muncea ca să câștige bani pentru băutură și bea ca să aibă curajul să mai trăiască. Genica divorțase, iar el nici măcar nu se supărase pentru asta. Se căsătorise și a doua oară, la douăzeci și șase de ani și, de asemenea, divorțase. Cel de-al doilea bărbat nu era cu nimic vinovat, decât că se înșelase: crezuse că Genica îi place, îl interesează, dar, de fapt, nu-i plăcea, nu-l interesa și-și ceruse scuze, regretând sincer întâmplarea.

Așa că, la ora șase fix, ora întâlnirii și ora când Nona începu să plângă ascunsă în cușca câinelui, Genica era încă în pat, complet goală din cauza zăpușelii, și citea un vechi și foarte trist roman englezesc. La ora șase și un sfert, când părinții Nonei începură să se certe; era tot în pat. Ceea ce o făcu să se ridice, să se îmbrace și să iasă repede în stradă, la ora șase și jumătate, fu faptul că un cetățean mutat recent în casa de alături veni indignat la locul scandalului și începu să le facă morală celor doi părinți. Genica se îngrozi la gândul că acest om sincer și bine intenționat nu știa că cei doi scandalagii au mai primit cel puțin de o sută de ori asemenea morale, că au fost duși de piept la miliție și dați în judecată și că, de fapt, erau niște imbecili pentru care bătaia și scandalul deveniseră un viciu indispensabil. Genica era singura care știa acest adevăr și se simți atât de disperată, încât fugi pe stradă.

Hotărî să se ducă la un film, deși văzuse cele două filme care rulau în oraș. Spre surprinderea ei, în fața cinematografului se întâlni cu tânărul client care se recomandase Benone. Acesta o primi calm

și-i reproșă că a întârziat aproape o oră într-un fel neașteptat de binevoitor:

— Dacă veneai acum cinci minute, prindeam și jurnalul.

O luă de mână și intrară la film. Tot balconul era gol, precum și jumătate de parter.

— Filmul e prost, zise el, hai să discutăm.

Apoi, deodată, o sărută cu poftă și râse tare, mai tare decât râdea soldatul de pe ecran, care întorcându-se din război, se bucura de frumusețea lanurilor de grâu din colhozul natal. Ea nu făcu nici măcar efortul de a se împotrivi cu un gest oarecare. Ședea în brațele lui, inertă.

— Îmi placi, zise el. Și când spun asta sunt foarte serios. Nici nu trebuie să te cunosc prea mult, pentru că eu îmi dau seama din ochi cu cine am de-a face, e exclus să mă înșele cineva. Te-am citit, te-am notat, te-am bifat, ești a mea. Dar tu ce părere ai de mine?

Discuția continuă la restaurant. El comandă două fripturi, zece mititei și o baterie de vin. Mâncă singur o friptură și opt mici și bău aproape tot vinul. Avea o poftă de mâncare, de râs și de vorbit specifică acelor oameni împăcați cu ei înșiși și care trăiesc în aer liber. Ea îl privea tot timpul cu o uimire care era jumătate veselă, jumătate tristă. Vinul o ameți apoi destul de repede și deveni cinică: îi povesti toate legăturile pe care le avusese cu bărbații, de la optsprezece la douăzeci și opt de ani, exagerând unele amănunte, apăsând pe altele, adică dându-i de înțeles că n-a fost ușă de biserică. Voia să vadă cum reacționează.

— Foarte bine, spuse el mulțumit, e bine că ai experiență de viață, că ai trecut prin multe și că, în general, ai fost dezamăgită, înseamnă că o să te atașezi de mine definitiv, n-ai încotro.

— De ce nu iei una dintre fetele de-acolo, din sat? îl întrebă ea.

— Nu vreau. Prea le cunosc bine, sunt plictisit de ele, știu ce le poate pielea. Vreau o nevastă adusă din altă parte, ca s-o respecte toată localitatea.

Dansară apoi, veselia lui trecând asupra ei, temporar. Pe la ora două noaptea o conduse acasă cu taxiul și plecă fără să-i spună nimic. Dispăru o săptămână, vreme în care ea se gândi la el, neîncetat. Nu pentru că îi plăcea cumva, ci pentru că nu avea altceva mai interesant la care să se gândească. Într-o sâmbătă

seara, Benone veni direct la ea acasă, aducând o damigeană cu vin și un curcan fript. În mai puțin de un ceas, maică-sa și Rojica erau bete și cântau. Amândouă găseau că băiatul e minunat.

Sâmbăta următoare Benone veni iarăși, însoțit de un camion, o luă cu bagaje cu tot și o duse la țară, fără s-o mai întrebe dacă e sau nu e de acord.

Deși presimțea că individul e un derbedeu și că se va chinui alături de el, Genica îl urmă fără să-și reproșeze nimic, nutrind chiar o anumită plăcere. Era o ființă dintre acelea care suferă de boala cumplită a obișnuinței: primesc orice vine din afară, numai să nu facă personal un efort.

Presimțirea nu i se adeveri. Benone avea ceea ce se cheamă un fond sufletesc bun. Era doar superficial, adică copilăros și neserios, și asta, constată ea, curând, se datora fotbalului. Juca extremă stângă în echipa comunei - cea mai bună din județ - și juca foarte bine. Întreaga comună - băieții, fetele, autoritățile și ceilalți cetățeni - îl admira deschis și zgomotos, obișnuindu-l cu o viață plină de răsfățuri. Amenințarea cea mai gravă venea însă din direcția alcoolului. În comună se producea mult vin, un molan rozaliu și puțin acrișor, deosebit de gustos. Benone bea aproximativ patru litri pe zi, susținând că vinul e hrănitor și că are vitamine. După ce se îmbăta; îi aduna și pe ceilalți fotbaliști și făceau trăsnăi dintre cele mai fanteziste: se urcau în clopotnița bisericii și trăgeau clopotele, simulau că se spânzură, jucau fotbal prin noroi, făceau concursuri pentru verificarea rezistenței la băutură etc. Într-o zi, se puse pariu pe înghițirea unei furculițe, și Benone reuși s-o vâre, rupând-o în două, până în esofag, fiind apoi necesară intervenția unui medie chirurg. Când venea beat acasă se comporta extrem de sentimental, îngenunchea în fața Genicăi și-i săruta picioarele, fără să fie cu nimic respingător.

Într-o zi, însă, la numai o lună de la căsătorie, beat fiind, căpătă subit impresia că Genica cochetează cu un fotbalist, Relu, altfel băiat frumușel, și o bătu. O lovi peste față de câteva ori, apoi ieși afară. Afară ploua, deși era spre sfârșitul lui februarie. Se dezbrăcă de haină și rămase în ploaie numai în cămașă și cu capul gol. Ploaia, fiind rece, îl învioră și-l trezi. Când intră în casă, alungat de frig, o găsi pe Genica pregătită de plecare, cu bagajele făcute. Se așeză

pe pat și o privi indiferent cum pleacă, dar, peste o jumătate de oră, alergă disperat la gară, o aduse înapoi și plânse în brațele ei. Când se trezi definitiv, Benone petrecu două zile în tăcere, după care îi făcu Genicăi promisiunea solemnă că un an de zile nu va mai pune alcool în gură chiar dacă o să crape de poftă.

— Bine, îi spuse ea, în clipa când te văd că mai bei, plec definitiv.

Din ziua aceea, Benone deveni brusc un alt om. Renunțând la alcool și fiind obligat să-și cheltuie altfel energia, el începu să muncească. De unde până atunci animalele gospodăriei nu se bucurau de o prea mare atenție din partea lui, ca tehnician veterinar, după această întâmplare situația se schimbă fundamental, spre uimirea întregului sat. Începu imediat vaccinarea tuturor animalelor și păsărilor, controlul în fiecare zi la grajduri, organiză cursuri de pregătire cu îngrijitorii. Renunță la fotbal și începu să citească romane (ceea ce până atunci nu făcuse niciodată) și să asculte muzică simfonică la radio. Câștiga bine, economisea banii, cumpără mobilă și un covor. Față de Genica avea o atitudine deosebit de afectuoasă, îi făcea zilnic atenții și-i mărturisea că i-e tot timpul dor de ea.

Genica avea și ea serviciu: era bibliotecara căminului cultural. Munca era modestă, dar îi plăcea. Nu stătea toată ziua în bibliotecă, mergea prin sat, împărțea cărți oamenilor, stătea de vorbă cu ei, mai ales cu femeile, de la care afla lucruri cu totul și cu totul noi pentru ea. Viața în sat i se părea atrăgătoare, pentru că aici, spre deosebire de vremea când era retușoare, în fiecare zi i se întâmplă ceva interesant. Într-o zi, de pildă, stând de vorbă cu niște băieți, află că acestora le-ar place să fotografieze. Genica luă aparatul ei de fotografiat, cumpără un aparat de mărit, diferite soluții pentru developat și fixat, hârtie pentru copiat și înființă la căminul cultural un cerc de foto-amatori. Era primul cerc sătesc de acest gen din țară și inițiativa ei trezi vâlvă, i se consacrară articole în ziare. Președintele Sfatului, care până atunci nu o lua în seamă, veni și o felicită, bucuros că descoperă în ea un om de valoare.

— Tovarășă Genica, îmi face plăcere că v-ați atașat de noi. Avem nevoie de oameni serioși, că de lichele nu ducem lipsă.

Așa trecu primul an din căsnicia lor, cel mai frumos din viața ei. Niciodată nu-și închipuise că fericirea se poate realiza în acest fel,

iar într-o zi constată cu mulțumire că întinerise vizibil și că se făcuse frumoasă. Fața ei nu mai avea acea culoare verzuie pe care o au oamenii îndelung nemulțumiți, iar ochii i se dilataseră. Devenise, de asemenea, receptivă la plăceri care se ascundeau sub acțiuni minore și banale, totul îi era prielnic. De pildă, atunci când dădea mâncare purcelului simțea și ea acea mulțumire profundă și domestică pe care o simt femeile de la țară hrănind animalele.

Dar toate astea au durat până în ziua când s-a împlinit un an de la acea beție memorabilă, beție care l-a împins pe Benone s-o lovească și să-i promită că nu va mai pune alcool în gură. În ziua când s-a împlinit un an de la promisiune, satisfăcut că a dat dovadă de o voință neobișnuită, Benone s-a îmbătat cumplit, suferind, apoi, o nouă transformare.

*

Picioarele îi atârnau astfel încât cizmele se aflau la jumătatea distanței dintre pat și podea. Din cizme curgea o mâzgă gălbuie, pe care Genica o ștergea de pe podea cu un ciorap de lână.

— De unde Dumnezeu o fi curgând atâta noroi?

— Vă spun eu, doamnă, de unde - o lămuri Zisu, brigadierul zootehnic, care îl adusese acasă în spinare, culegându-l dintr-un șanț. Când veneau de la furnal - adică de la cazanul de țuică, c-așa-i zicem noi - au dat de o mocirlă gălbuie, care se adunase într-o groapă. Și-atunci, ce idee le-a venit? Și-au scos cizmele, le-au umplut cu mocirlă și s-au încălțat la loc. Și pentru că piciorul intra cu presiune în cizmă, noroiul sărea și-i stropea pe haine și pe ochi, iar ei râdeau ca proștii. Probabil că tot mai e ceva noroi înăuntru, și de-aia curge. Ar fi bine să-l descălțați, o să murdărească și cuvertura.

— Ce s-o mai murdărească, c-a murdărit-o. Nu vreți să mă ajutați puțin să-l descalț?

— Da, cu plăcere.

Zisu se repezi și apucă cizma în amândouă palmele. Genica îl ținea pe Benone de genunchi, să nu-l tragă jos din pat o dată cu cizma. Prima cizmă ieși ușor, piciorul fiind umed și alunecos. La a doua se petrecu un accident: fiind tras mai tare, Benone își scăpă capul de pe pernă și căzu cu tâmpla pe marginea sobei. Gemu tare, dar nu se trezi.

— Scuzați-mă, doamnă, spuse Zisu, n-am vrut. O să facă un cucui.

— Nu-i nimic, îi răspunse ea, indiferentă, ca și cum i-ar fi călcat pisica pe coadă.

— Vreți să-i scot și pantalonii?

— Ar fi bine, ca să-l bag sub pătură.

Zisu îi scoase singur pantalonii, fără prea multă dificultate, iar Genica îl înveli cu grijă și-i puse un prosop ud pe frunte.

— Geaba îi puneți compresă, îi spuse Zisu, competent, tot somnul îl reface. După vreo zece ore de somn bun îi dați o oală de zeamă de varză și se drege.

— Așa beat nu l-am văzut niciodată, spuse ea, așezându-se pe un scaun, cu mâinile încrucișate deasupra sânilor, care se lăsau pe jumătate la vedere prin crăpătura capotului.

Zisu se așează pe un scaun în dreapta ei. Era și altul în față, dar îl alesese pe acesta pentru că nu se putea stăpâni să nu arunce din când în când câte-o privire spre decolteul Genicăi. Făcea asta nu din vreo perversitate, ci pur și simplu pentru că nu-și putea opri privirile să nu parcurgă drumul foarte scurt și ispititor până la sânii aceia albi și molcuți, cugetând cu tristețe: „Idiotul, are așa nevastă bine făcută și, în loc să stea cu ea în brațe, bea ca un porc și se târăște prin șanțuri”.

— Situația este cam serioasă, spuse el dintr-o dată, cu gravitate. Până acum au murit optsprezece. Mai erau două care se zbăteau când am plecat eu. Cred că au murit și alea.

— Și credeți că din cauza asta au murit, pentru că nu le-a făcut injecțiile?

— Bineînțeles. E lucru sigur. Dintre cele cărora le-a făcut injecții n-a murit niciuna. Vă rog să mă credeți, n-am niciun interes să exagerez.

— Eu nu mă pricep la oi și nu-mi permit să vă contrazic.

Tăcu o vreme, privindu-l pierdută pe Zisu și ascultând horcăitul lui Benone.

— Deci - spuse ea, apoi, cu calmul omului care s-a împăcat deja cu gândul unei nenorociri - ar fi douăzeci de oi. Douăzeci ori cât bucata?

— Ori două sute, precizează Zisu.

— Așa mult?

— Sunt de rasă țigaie. Le-am cumpărat cu bani gheață, o sută cincizeci bucata, dar de atunci le-a mai crescut prețul.

— Asta ar însemna cât? Patru mii, nu?

— Da, patru mii.

— E mult…

Zisu descoperi pe masă o farfurie cu murături și, dintr-o dată, i se făcu poftă de o gogonea. Ochi una puțin pârguită, dată spre galben pe o parte, și o luă în mână.

Abia când o duse la gură își aminti că trebuie să ceară voie.

— Îmi permiteți o gogonea?

— Vă rog.

— Lucrurile se complică, vorbi el cu gura plină. Oile astea sunt asigurate la A.D.A.S. Murind de pe urma unei calamități, noi trebuie să declarăm situația A.D.A.S.-ului, care, la rândul lui, va face o anchetă pentru ca să descopere cauzele, să vadă dacă nu cumva e cazul de o neglijență, să plătească despăgubirea vinovatul, și nu altul. Adică o să iasă cu proces.

— Și ce-nseamnă asta? întrebă ea, acoperindu-și sânii cu palmele, speriată.

— S-ar putea să însemne vreo șase luni de pușcărie. E vorba de animale, și poate știți și dumneavoastră ce importanță se dă azi șeptelului. Ce să mai vorbim, Benone al nostru a intrat în mare belea.

Zisu mai luă o gogonea, fără să ceară voie. În casă era cald, o căldură de lemne uscate, foarte plăcută, și o lumină dulce, de după-amiază, cu cerul acoperit de nori albi. Camera era foarte frumoasă, mare, înaltă, cu o sobă pe care el o cunoștea de acum douăzeci de ani, de pe vremea când era flăcău și venea aici la clacă, la o fată. Se simțea bine.

— Situația e gravă, dar să încercăm totuși ceva, îngăimă el și, în aceeași clipă, aruncă o privire involuntară spre sânii Genicăi, jumătate dezgoliți.

Ea îi surprinse privirea strălucind de poftă și, îngrozindu-se atât de nerușinarea lui, cât și de neglijența ei, îl privi câteva clipe înspăimântată. Zisu încercă să dea impresia că nu a observat nimic și se ridică să plece.

— Mă duc pe la oi, să vedem care mai e situația cu celelalte. Am să mă întorc peste câteva ore, poate până atunci se trezește și el, deși slabă nădejde.

— Vă rog să veniți neapărat, spuse ea, ieșind după el pe prispă.

Își acoperise umerii cu un pulover negru, care îi scotea în evidență ochii verzi și tenul foarte alb și catifelat. Afară era destul de frig, așa că Zisu nu o ținu de vorbă, plecă imediat.

Mergând pe drum și clefăind prin noroi, Zisu își analiză din două puncte de vedere ideea care îi venise într-una din clipele când stătea de vorbă cu Genica, și anume de a-l băga pe Benone la pușcărie: „Ar fi bine să facă câteva luni, derbedeul, prea și-a luat-o în cap, nu i-ar strica”. Acesta era un anumit punct de vedere pentru care considera că Benone trebuie să facă închisoare. În al doilea rând, deși era conștient că ceea ce gândește el este o mârșăvie, sânii aceia molcuți ai Genicăi se cereau a fi striviți și de alte mâini decât ale lui Benone. La balul de Anul Nou, amețit de poftă, Zisu o strânsese atât de tare în brațe, în timpul unui tango, încât ea îl privise speriată, iar el fusese aproape gata să-i spună că o iubește. Oare dacă Benone va fi plecat și el o va strânge din nou în brațe, ea se va mai arăta tot atât de uimită?

Zisu se duse pe la saivan și găsi încă două oi moarte. Ciobanii le jupuiau blănile, iar alături, într-o groapă, toți câinii satului mâncau mortăciunile aruncate. Peisajul era grețos și trist. Oamenii se uitau cu jale la oile moarte din pricină că Benone, plecând de acasă să le injecteze împotriva febrei aftoase, se oprise în drum la un cazan de țuică și se îmbătase. Zisu plecă spre Sfat și, fără să mai întrebe pe nimeni, ceru legătura telefonică cu Procuratura. Gestul păru apoi tuturor ca o acțiune firească și necesară. Oricât le era de simpatic Benone, niciun om din sat nu concepea ca gospodăria să piardă douăzeci de oi de pomană. Cineva trebuia să plătească paguba sau să fie pedepsit într-un fel.

Spre surprinderea generală, la adunarea în care se discută fapta sa, Benone vorbi despre sine fără menajamente, acuzându-se cu indignare și punându-și în spinare chiar mai mult decât făcuse în realitate. Cei care voiau să-i ia apărarea și să înmoaie lucrurile se văzură învinși chiar de el, astfel încât, cu sinceră părere de rău, adunarea votă în unanimitate pedepsirea lui. La fel procedase și la

Procuratură, simplificând și apropiind procesul. Adică recunoscuse că este vinovat și că, în general, toată atitudinea lui în muncă a fost de-a dreptul iresponsabilă și că trebuie neapărat pedepsit.

Atitudinea lui uimi, firește, pe toată lumea, ca și comportarea pe care o avu după aceste evenimente. Umbla cu hainele ponosite, nebărbierit și soios, cu ochii strălucind de nesomn, tăcut și grav. Părând a fi ajuns la anumite concluzii precise, el îi ocolea pe toți cei care voiau să discute întâmplările petrecute și să-l ajute cumva; nu cerea și nu dorea ajutorul nimănui.

Ceea ce surprinse și mai mult fu faptul că nici Genica nu părea să-l condamne, creând impresia că i s-a alăturat și că acceptă în întregime consecințele ce aveau să urmeze. Această solidaritate reieșea din atitudinea stranie pe care o adoptau amândoi atunci când ieșeau în lume. Niciunul dintre ei nu părea umilit de împrejurările deosebite pe care le trăiau și nu-și ascundeau privirile de lume; amândoi purtau în gesturi și pe față o demnitate și o siguranță care dovedeau că știu precis ce vor și pentru ce suferă, și chiar o anumită mândrie pentru propria lor nenorocire.

Ce se întâmplase între ei? Se întâmplase următorul fapt ciudat:

Trezindu-se din beția aceea sinistră, Benone rămăsese două zile în pat și bolise. Îl durea capul cumplit (băuse peste două kilograme de țuică), îi tremurau mâinile și îi țiuia îngrozitor o ureche. Genica fusese tot timpul alături și-l îngrijise, privindu-l cu o tristețe pe care el o înțelese abia când îl lăsară durerile de cap. Era tristețea ei din timpul când o cunoscuse: o dezamăgire totală, amestecată cu indiferența aceea incoloră. „Nu simt nimic”, îi răspunse ea la întrebarea cum se simte. Nu simțea nici că-l iubește, dar nici că-l urăște. Nu simțea nimic.

Benone ieșise într-o noapte afară, stăpânit de gânduri dintre cele mai tulburi. Credea că ea va veni după el, îngrijorată, dar nu veni, și atunci, dezamăgit, se întoarse în casă și plânse. Ea rămase la fel de dezamăgită, îl întrebă chiar, la un moment dat, ca pe un străin, cerându-i un sfat:

— Ce zici să fac? Să plec înapoi acasă, sau să rămân mai departe aici în sat, ori cu tine, ori fără tine?

Aflând apoi și faptul că, în curând, i se va intenta un proces, Benone ajunse la concluzia că în viața lui s-a întâmplat o nenorocire

- prima, de altfel -, reală, copleșitoare, capabilă prin proporțiile ei să-i modifice radical destinul. Niciodată până atunci nu trăise vreo întâmplare cât de cât gravă și nu avusese motive să fie trist mai mult de o zi sau două. Fostele lui triste ți fuseseră toate scurte și superficiale și pentru faptul că nu porniseră niciodată dintr-o nemulțumire de sine.

La prima lovitură pe care i-o dădea viața, el se clătină până la pământ și nu fu departe de o cădere lamentabilă. Iar dacă aceasta nu se întâmplă, era din pricină că nenorocirea îi oferea prilejul să se descopere pe sine. Fiind un om cinstit și curajos, Benone recunoscu de la prima cercetare pe care o făcu asupra sa că biografia lui cuprindea, la vârsta de douăzeci și cinci de ani, destule mârșăvii, mai mari sau mai mici, care nu puteau fi trecute cu vederea doar pe motivul că ajunsese cea mai bună extremă din fotbalul județean. Era un ticălos - adevărul îi era limpede - și asta nu în primul rând pentru că fusese un bețivan și un scandalagiu, pentru că o lovise fără niciun motiv pe Genica și pentru că știrbise din bunurile unor oameni care le obținuseră printr-o muncă grea; era ticălos, mai ales, pentru că ani de zile crezuse că poate săvârși aceste mârșăvii având deplină dezlegare de la propria lui conștiință, în care o ierarhie a valorilor morale nu existase. Trăise, cu alte cuvinte, fără să știe ce e răul și ce e binele, fără să adere conștient la niciunul dintre aceste tărâmuri, printre care el cursese ca o apă înceată și tulbure. „Da, sunt un ticălos”, își repetase de mai multe ori în clipa în care ajunsese la aceste concluzii.

Nu se gândi nici la sinucidere și nici la alt mijloc spectaculos de rezolvare a dramei. Singurul refugiu care îi putea fi de un folos i se păru tăcerea și tristețea. Zile întregi muncea, mânca și se culca în tăcere, impunându-și tristețea ca pe o penitență. Uneori ajungea să fie atât de trist, încât nimic din ce era frumos și emoționant pe lume nu-l mai mișca, în afară de propria lui tristețe. Curând, nu mai fu nevoit să-și impună această stare sufletească îndoliată. Se obișnuise să sufere, și suferea cu adevărat, iar tristețea îl captivă ca un viciu, pe care începu să și-l cultive intenționat.

Nu trecu multă vreme și nu se mai mulțumi doar cu atât. Începu să viseze posibilitatea de a atinge zonele cele mai profunde ale suferinței și nefericirii, și pentru aceasta își imagină un viitor deosebit

de tragic. Se vedea căzând până pe ultima treaptă socială, ajungând un nenorocit la margine de drum, părăsit de familie, prieteni și cunoscuți, hulit și flămând, o otreapă aruncată în șanț. Îi plăcea mai ales să-și imagineze scene zguduitoare, de genul acesta: el întorcându-se din închisoare, slab, ras în cap, cu barbă și în zdrențe, trecând pe ulițele satului sub privirile batjocoritoare ale bărbaților, femeilor și copiilor și întâlnindu-se la un moment dat cu Genica: ea, la brațul unui alt bărbat, văzându-l, scoate un țipăt și leșină, iar el trece mai departe, privind-o cu îngăduință și înțelegere. Visa, de asemeni, foarte des o scenă în care el, întors din închisoare, este reabilitat; constatându-se că a fost închis nevinovat, oamenii vin și-i cer iertare, iar el îi iartă pe toți, jenat pur și simplu de atâta remușcare colectivă: „Lăsați, nu-i nevoie…”

Scenele acestea și multe altele asemănătoare se repetau în mintea lui zilnic, de fiecare dată reușind să le îmbunătățească în ceea ce privește spectaculozitatea, tensiunea dramatică sau ordinea intrării personajelor în scenă. În felul acesta era fericit știind că oamenii îl cred trist; din cauza nenorocirii propriu-zise, în timp ce el suferea din plăcerea de a se ști capabil de suferință, cu bucuria de a fi descoperit o stare sufletească pe care n-o cunoscuse până atunci.

Același proces sufletesc se petrecu, aproximativ, și cu Genica. De la suferința indiferentă, lipsită de orizont, născută din dezgustul față de Benone și față de destinul ei nefericit, ea trecu la o suferință acută și profundă, pusă în slujba unui scop precis. Metamorfoza începu cu un sentiment de milă. Îl credea pe Benone laș și furios și se aștepta la scene penibile din partea lui. Bețiv și lipsit de voință, superficial, el avea cu siguranță - își zicea ea - să-și dea în petic, să plângă pe toate drumurile și să ceară iertare în dreapta și-n stânga, lovindu-se cu capul de toți pereții. Dar pentru a doua oară se înșela în privința lui. Ascunsă într-o săliță pe lângă sala în care avea loc adunarea oamenilor din sat, ea îl auzi vorbind demn, fără să se vaite și să ceară milă; asistă apoi la discuția lui cu procurorul și începu să se convingă că era sincer cu el însuși. Apoi, în nopțile în care se căuta pe sine, zbuciumându-se, ea îl veghea cu credință până dimineața, privindu-l uimită cum stă încremenit ore în șir, având în ochi împăcarea omului care a descoperit un adevăr. Emoționată de constatarea că Benone putea fi altfel, adică nu numai un băiat

superficial, obraznic și iresponsabil, ci și un om capabil de căință, ea începu să-l admire și să se simtă tulburată de privirile lui febrile și rătăcite. Într-una din nopți se emoționă într-atâta, încât izbucni în plâns și începu să-l sărute cu disperare; îi luă apoi capul în brațe și i-l legănă până dimineața.

— Te iubesc, acum sunt convinsă, îi mărturisi ea. Toată viața am să fiu alături de tine.

— Dacă mă iubești, voi putea îndura orice suferință, îi răspunse el cu lacrimi în ochi.

Benone îi povesti apoi toate gândurile lui din perioada în care tăcuse, uluind-o cu reflecțiile pe care le făcea pe marginea suferinței.

— Sufăr și nu-mi pare rău că sufăr, Genica. Suferința e un post al sufletului, așa cum foamea e un post al trupului, am citit eu asta undeva și acum am simțit-o. Tu n-ai descoperit niciodată o anumită plăcere și satisfacție în suferință?

— Crezi că e posibil așa ceva?

— Am să-ți explic cum mi s-a întâmplat mie.

Ea îl ascultă o noapte întreagă și trecu total de partea lui.

— Știi, îi mărturisi ea, dimineața, emoționată, și eu gândesc la fel. Numai oamenii care iubesc ceva pe lume nu se sperie de suferință, numai pentru ei durerea poate fi o bucurie.

Coincidența asta făcu imediat ravagii în sufletul lor. După numai câteva nopți de nefericire în doi, ei hotărâră să-și schimbe radical destinul. Cum? În primul rând, dedicându-și viața unui scop înalt, care să le ceară sacrificii și suferințe.

— Dacă nu suferi pentru un scop, se destăinui Benone, suferința nu are valoare. Ce-am putea face noi, Genica, în folosul oamenilor?

— Nu știu, să ne gândim, îi răspundea ea, mângâindu-l.

— Nu ceva simplu; m-am săturat până-n gât de faptele simple, pe care nimeni nu le stimează, și pe bună dreptate. Aș suferi orice, chiar să se taie din mine bucăți de carne vie, dar să știu, de pildă, că descopăr astfel secretul vindecării cancerului.. Spune-mi, ce-am putea face ca să nu suferim degeaba? Vreau să sufăr pentru ceva, înțelegi?

— Înțeleg, dar deocamdată nu ai posibilitatea. Trebuie mai întâi să-ți ispășești pedeapsa. Între timp, ne vom gândi ce e de făcut, vom găsi ceva de făcut. Poate plecăm să alfabetizăm un trib de sălbatici

sau într-o expediție printre ghețurile veșnice. Mi-ar place să merg ori undeva unde e foarte frig, ori undeva unde e foarte cald. Adică undeva unde să ne fie foarte greu. Până te întorci o să ne hotărâm.

— Da, ai dreptate. Abia după ce-o să mă întorc vom putea începe…

Deocamdată știau că vor suferi pentru un scop modest, adică pentru ei înșiși, aceasta urmând să fie și primul examen al capacității lor de a se sacrifica. Mai târziu se vor dedica unui scop major și nobil, în folosul tuturor. Apoi, ea începu să-i povestească zilnic, cu nenumărate amănunte, cum îl va aștepta să se întoarcă din închisoare, în ce fel îi va dovedi credința și cum va încerca să-i facă aceste zile mai ușoare, iar el o asigură că o va învălui și ocroti cu gândurile și sentimentele lui clipă de clipă. Stabiliră în această privință un program amănunțit: la anumite ore, fiecare avea obligația să-i facă celuilalt destăinuiri intime, ca și cum acesta ar fi fost de față; nu aveau voie să-și permită în această perioadă niciun fel de distracții, nicio desfătare și nici măcar un zâmbet. Genica hotărî chiar ca însăși condițiile ei de viață în acest răstimp să fie reduse până la o limită submodestă, astfel încât între suferința lui și a ei să nu existe o prea mare deosebire. Adică își va reduce rația de mâncare până la jumătate, va dormi pe un pat fără saltea și va renunța la cearșafuri.

Toate aceste imagini ale vieții lor viitoare erau făurite după discuții îndelungi și înfierbântate și întotdeauna noaptea.

Curând, de altfel, toate aceste nopți petrecute în mărturisiri secrete (ziua nu-și vorbeau, era ceva care îi jena) deveniră niște obsesii atât de frumoase și tulburătoare, încât nu se mai puteau lipsi de ele; le așteptau cu o înfrigurare care făcea ca zilele să devină sterpe și obositoare.

*

Într-una din zilele următoare se întoarse Șerbănică, președintele gospodăriei, care fusese plecat cu treburi la București. Auzind de întâmplarea cu oile și de consecințele ei, acesta simți că-l apucă dracii și plecă întins spre casa lui Benone cu gândul să-l ucidă în bătaie, mai ales că erau și nițel rude. Benone îl întâmpină purtând în priviri o tristețe atât de împăcată și decisă, încât Șerbănică dezarmă din prima clipă.

— Ce-ai făcut, mă, nenorocitule? De ce-ai băut? strigă președintele.

— Nu-i nimic, o să-mi primesc pedeapsa cuvenită, îi răspunse Benone, liniștit.

— Adică să te duci la închisoare?

— Da, mă duc la închisoare.

Șerbănică îl privea năuc, neștiind ce să creadă.

— Tu spui asta ca și cum te-ai bucura.

— Păi de ce să nu mă bucur?

Președintele plecă la sediu furios și se zborși la vice:

— Am impresia că Benone al nostru s-a tâmpit. Cine dracu' l-a lăsat să se apropie de cazanul de țuică?

— Nu știu, că nu sunt pus aici să-l păzesc. S-a-nhăitat cu fotbaliștii.

— Hai să vedem cum rezolvăm situația.

Timp de o oră, consiliul de conducere dezbătu problema cu toată seriozitatea.

— Situația e așa, trase Șerbănică concluziile. Noi n-avem niciun interes să intre la pușcărie singurul specialist în zootehnie pe care îl avem. Ar însemna să ne tăiem singuri craca de sub picioare. Trebuie să rezolvăm lucrurile în așa fel încât să iasă bine pentru amândouă părțile. Oare o fi având el ceva bani?

— Are, informă Zisu. M-am interesat eu. Dar dacă nu vrea să-i dea?

— Are o motoretă, dădu cineva sugestia. Ce-ar îi să i-o confiscăm și să i-o vindem?

Ceea ce și făcură. Vândură motoreta și cumpărară oile la loc, fără să-l mai întrebe pe el nimic, iar procurorul consimți să claseze dosarul.

Evenimentul îi lovi pe Genica și Benone ca un trăsnet, descumpănindu-i. Totul se rezolvase neverosimil de repede și de simplu, motivul tristeții și suferinței lor dispărând într-o singură zi. Ce însemna asta?

O noapte întreagă rămaseră cu ochii deschiși, privind tavanul și tăcând. Spre dimineață, Benone izbucni în plâns:

— Nenorociții! Ce-au avut cu noi? De ce nu ne-au lăsat în pace?

(Sufereau împreună. 1965)

CHIȚIMIA

Într-o noapte, pe la orele două, se sculă din pat, de lângă nevastă, și trecu alături, în sufragerie.

— Cu cine ai vorbit azi-noapte în sufragerie? îl întrebă nevastă-sa a doua zi dimineața.

— Cu Chițimia.

— Care Chițimia?

— Am avut un prieten cu numele ăsta.

— Nu te-am auzit vorbind de el până acum. Ce fel de prieten?

Nevastă-sa avea obiceiul să pună foarte multe întrebări, iar el răspundea întotdeauna la toate întrebările, atent și politicos.

— Cred că ți-am vorbit despre el.

— De ce nu l-ai chemat niciodată pe la noi?

— Cum era să-l chem dacă e mort?

— A murit de mult?

— Acum douăzeci de ani.

Nevasta se duse în bucătărie și pregăti cafeaua. Când veni cu cafeaua în sufragerie, se îngălbeni deodată, se rezemă de un perete, sfârșită, și scăpă ibricul. O pată mare, neagră, se întinse pe covorul persan. El sări și aduse repede un prosop, care absorbi o mare parte din cafeaua vărsată. După aceea aduse un pahar cu apă și-i dădu să bea.

— Ți-e rău? o întrebă.

— Da, mi s-a făcut dintr-o dată rău.

— De ce?

— Nu știu. Și-am pătat și covorul.

— Lasă, că iese.

— Nu iese. Cafeaua nu iese cu nimic.

— Dă-l dracului de covor! Întinde-te pe pat. Și nu te duce azi la serviciu.

Ea se întinse pe pat. Dar peste câteva clipe i se făcu din nou rău. Îl chemă lângă ea.

— Vino puțin, că iar mi-e rău.

— Cum ți-e rău?

— Mi-e rău.

El se enervă. Întotdeauna când se îmbolnăvea ea, el se enerva.

— Nu-i suficient să-mi spui că ți-e rău. Cum ți-e rău și de ce?

Ea oftă lung și începu să plângă, cu fața ascunsă în palme.

— Mi-e rău din cauza ta.

— Ce ți-am făcut eu?

— Când veneam de la bucătărie cu cafeaua mi-am adus aminte că ai vorbit azi-noapte cu prietenul ăla al tău, Chițimia…

— Da, și ce dacă am vorbit?

Ea își luă mâinile de la ochi și urlă, înroșindu-se:

— De ce minți c-ai vorbit cu el, dacă spui c-a murit acum douăzeci de ani? De ce minți?

El se ridică și-i strigă cu ură:

— Vai de capul tău!

Ieși din cameră, se duse în hol și se îmbrăcă cu paltonul, continuând s-o apostrofeze, indignat:

— Fir-ai a dracului să fii de idioată!

— Ce-ai cu mine, de ce mă înjuri? întrebă ea, cu glas suferind.

El se uită la ea lung, scrâșni și ieși trântind ușa. Ajungând în stradă, abia făcu zece pași și cineva care venea din urmă îl bătu pe umăr. Era Chițimia.

— Ce ai? îl întrebă acesta.

— Lasă-mă, te rog!

— Te-ai certat cu nevastă-ta?

Nu-i răspunse. Mergea înainte, cu fălcile strânse. În dreptul ministerului se opriră și-și dădură mâna. Apoi el intră, iar Chițimia merse mai departe. La despărțire își urară noroc.

Ajungând în biroul său (avea birou singur, era șeful serviciului financiar) se așeză la masă și începu să-și prepare o cafea. N-apucă să ia prima înghițitură, pentru că se prăbuși leșinat. Funcționarii de alături auziră zgomotul căzăturii și veniră imediat. I se făcu o frecție cu spirt pe la tâmple, se trezi, dar refuză să fie dus la spital.

— Lăsați-mă singur, le ceru el funcționarilor după cinci minute, mă simt bine.

Funcționarii plecară în încăperea de alături, iar el rămase singur și se gândi până la ora trei, cu capul în palme. La ora trei se interesă la cineva unde se află policlinica la care consultă psihiatrul T.C.,

membru corespondent al Academiei. Află, se duse imediat acolo și se înscrise pe listă. Apoi, plecă acasă. Mâncă fără să discute nimic cu nevasta. Vru să doarmă, dar nu putu, se plimbă prin parc până la ora opt. La ora opt și un sfert intră la medicul psihiatru. Era un om în vârstă, fuma țigară de la țigară. Înainte de a intra în discuția propriu-zisă, acesta își notă într-un caiet diferite date generale ale bolnavului: vârsta, profesia etc.

— Vă ascult, spuse apoi. Despre ce este vorba?

— În primul rând, aș vrea să știu dacă sunt sănătos sau nu.

— Asta am să-mi dau seama după consult.

— Nu, nu m-ați înțeles. Vreau să-mi spuneți, înainte de consultația propriu-zisă, dacă arăt la prima vedere ca un om normal sau nu. Vă rog să-mi faceți un control general.

— Asta oricum, vă făceam, spuse doctorul, dar după ce stăteam de vorbă.

— Aș vrea să-mi faceți înainte. Vreau, înainte de a vorbi, să știu dacă sunt sau nu normal.

— Bine, am să vă consult.

Medicul trecu de îndată la consult: îi luă tensiunea arterială, pulsul, îi ascultă respirația, controlă reflexele nervoase și psihice.

— Sunteți un om normal, spuse apoi.

— Mulțumesc, asta e foarte important pentru mine.

— Acum vă ascult. Despre ce este vorba?

— Uitați despre ce este vorba. Am avut un prieten care acum douăzeci de ani a murit pe front.

— Și?

— Azi-noapte, la ora două, m-am trezit cu el în casă.

— Și?

— Atât.

Medicul își aprinse o țigară. Îi întinse și lui pachetul.

— Fumați?

— Nu, mulțumesc

— Dacă vreți să mai repetați. Ați avut un prieten care acum douăzeci de ani a murit pe front. Și?

— Azi-noapte, la ora două, a venit la mine acasă.

— Și? Ce-a zis când a venit?

— Nimic deosebit. Am stat de vorbă.

— Mult?

— Destul de mult. Vreo două ceasuri.

— Despre ce-ați vorbit?

— Nu-mi aduc aminte exact.

— Spuneți-mi măcar în mare. Ce tip de discuție a fost? Ca și când v-ați fi văzut pentru prima oară după douăzeci de ani?

— Nu, ca și cum am fi fost prieteni tot timpul, ca și cum el, să zicem, ar fi fost coleg de serviciu cu mine, ar fi stat pe aceeași stradă cu mine și ar fi venit în fiecare zi în casă la mine.

Medicul își aprinse o nouă țigară, deși pe cealaltă nu o fumase decât pe jumătate. Își notă ceva - vreo două cuvinte - în carnet, după care puse o nouă întrebare:

— Cum îl cheamă pe prietenul dumneavoastră?

— Chițimia.

— În ce an a murit?

— În 1943, pe front.

— Sunteți absolut sigur c-a murit?

— Da. Am fost de față.

— Ce înseamnă de față?

— Adică a murit în brațele mele.

— Poate că n-a murit. Poate că și-a revenit după aceea.

— Am fost de față când a fost înmormântat. Mai precis, l-am înmormântat chiar eu.

— Atunci, cum vă explicați că a venit să vă viziteze?

— De aceea am venit la dumneavoastră, care sunteți de meserie, ca să-mi explicați.

Medicul își aprinse încă o țigară.

— Cred că ați avut un coșmar.

— Sunteți sigur?

— Aproape sigur.

— Atunci, cum să înțeleg faptul că nevastă-mea ne-a auzit de alături, din dormitor, vorbind? Cum se explică faptul că azi-dimineață m-am întâlnit cu el pe stradă și am venit împreună până la serviciu?

— Știți ce, spuse medicul stingând țigara, veniți din nou peste două zile și spuneți-mi ce s-a întâmplat.

— Bine, am să vin. Bună seara.

Ieși în stradă. La colțul străzii îl văzu pe Chițimia, așteptându-l.

— De unde vii? îl întrebă acesta.
— De la doctor.
— Ce ai?
— Mă doare capul.
— Stai mai mult la aer curat.
— Așa ar trebui.

Discutară pe această temă până când ajunseră acasă. El intră în curte, iar Chițimia merse mai departe.

— Scuză-mă că te-am deranjat azi-noapte, îi strigă acesta după ce făcu vreo zece pași.

— Nu face nimic.

Intrând în casă, o văzu pe nevastă-sa în pat. Zăcea și gemea.

— N-am gătit nimic astăzi, îi spuse ea, mănâncă ce găsești prin cămară.

— Ai fost la serviciu? o întrebă el.

— Nu, am stat în pat, mi-a fost rău. Tu?

— Și mie. M-a durut capul.

Se duse la bucătărie, își făcu un ceai de tei îl bău și se culcă. Adormi greu, peste o oră și jumătate, după ce citi o sută de pagini dintr-un roman gros. La un moment dat se trezi brusc, înspăimântat. Se uită la ceas: era ora două.

— A sunat cineva? o întrebă pe soție, dar aceasta nu-i răspunse, dormea profund.

Se sculă și trecu alături, în sufragerie. Ascultă și auzi clar țârâitul soneriei. Se duse în hol și întrebă încet:

— Cine-i?
— Eu, răspunse o voce de-afară, în șoaptă.
— Care eu?
— Chițimia.
— Ce vrei?
— Cum ce vreau? Am venit pe la tine.
— La ora asta?
— Păi ce, dormeai?
— Nu dormeam, dar oricum…
— Hai, deschide!

Deschise. Chițimia intră, călcând în vârful picioarelor.

— Știam că nu dormi, de-aia am venit. Nici eu nu pot să dorm.

— De ce?
— Nu știu.
— De când nu poți să dormi?
— De douăzeci de ani.
— Vrei să spui că n-ai dormit deloc de douăzeci de ani?
— Absolut deloc.
— N-ai încercat să iei somnifere?
— Vagoane.
— Și?
— Nimic. Nu pot să-nchid un ochi.

Discutară pe această temă vreo două ore. Exact de la ora patru, Chițimia îi spuse:

— Am impresia că ți-a venit somnul. Căști.
— Da, pe la ora asta mi-e somn totdeauna.
— Atunci, te las. La revedere.
— La revedere.

Îl conduse până la ușă, după care fugi repede în dormitor și se culcă. Adormi repede și se trezi la șapte fără un sfert. Nevastă-sa pregătise deja cafeaua.

— Cu cine-ai vorbit azi-noapte? Te-am auzit prin somn vorbind cu cineva alături.
— Da, a fost Chițimia pe la mine.
— Care Chițimia?
— Nu știi care, de ce mă mai întrebi?
— Te-ntreb, de ce-ți sare țandăra?
— Pentru că întrebi același lucru de o mie de ori. Ai acest obicei tâmpit.
— Ești imposibil. Te-ntreb dacă e vorba de Chițimia ăla cu care ai fost pe front.
— Da, despre ăla e vorba.
— Parcă spuneai c-a murit.
— Da, spuneam. Și?
— Cum și?
— Da. Și?
— Dac-a murit, cum a putut să vină azi-noapte la tine?!
— Adică de ce să nu poată?
— Păi cum să poată?

— Păi, uite-așa!

— Tu te-ai scrântit, ce dracu' ai în ultima vreme? Sau ți-ai propus să mă înnebunești de cap și să mă bagi în mormânt?

— Gata, termină! strigă el, și se ridică brusc de la masă.

Una din cești le de cafea se vărsă pe covor.

— Idiotule, ai pătat covorul! urlă ea în urma lui, dar el ieși trântind ușa.

În stradă, Chițimia îl întrebă calm, ușor ironic:

— Iar?

— Iar.

— De ce nu vă despărțiți?

— Dacă aveam un copil ne despărțeam. Așa, dac-o las singură, nu rezistă.

— Treaba ta. Te privește.

— Știu că mă privește.

— Încearcă să fii calm. S-o influențezi.

— Chiar dacă sunt calm toată ziua, la un moment dat îmi sare țandăra din senin.

Discutară pe această temă până în fața ministerului, unde se despărțiră.

După amiază se plimbă tot timpul prin parc, la aer, iar spre seară, la ora opt, se prezentă la policlinica la care psihiatrul T.C. avea consultații pentru public. Îl găsi aprinzându-și o țigară. Îi oferi și lui una.

— Mulțumesc, nu fumez.

— Știam, dar voiam să văd dacă nu v-ați luat între timp.

— Nu, nu m-am luat.

— Ce-i nou?

— Nimic.

— Adică?

— Adică la fel.

— Vreți să spuneți c-a venit și azi-noapte?

— Da, tot la ora două. Și a plecat tot la ora patru. Dimineața m-a condus iar la serviciu.

— Soția a observat ceva?

— Da, ne-a auzit vorbind. Bineînțeles că a ieșit iar un scandal, dar asta e altă chestiune, nu interesează.

Medicul își aprinse o țigară și se gândi circa un minut.

— Vreți să-mi povestiți din nou cum a murit acest Chițimia acum douăzeci de ani? Povestiți-mi cu amănunte.

— Da, cu plăcere.

Începu să povestească în felul următor, medicul rămânând în acest timp cu privirile fixate pe fața lui:

— Nu ne-am cunoscut înainte de armată, prima oară ne-am văzut la regiment. Amândoi eram sergenți T.R. și, pentru că numai noi eram intelectuali în companie, și pentru că eram de aceeași vârstă și aveam aceeași profesie (eram studenți), ne-am împrietenit.

— În ce consta prietenia aceasta?

— Era o prietenie totală. Ne destăinuiam totul și împărtășeam totul. Ca conformație psihică semănăm perfect, așa că ne-a fost foarte ușor să fim prieteni. Împreună am îndurat bine toate vicisitudinile războiului. Pe atunci aveam foarte mult umor și eram foarte raționali. Pentru noi totul era explicabil și normal: viața, moartea, războiul, înjurăturile, foamea, noroiul, frigul, prostia, mizeria, suferința, dragostea, ura, bestialitatea, gingășia, infinitul, arta, absolut totul era normal, nimic nu ne uimea. De altfel, el a murit foarte calm, deși știa că moare. Am discutat până în ultima clipă, nu i s-a părut anormal faptul că a fost lovit de un obuz și că moare.

— Totuși, întrebă medicul, este cam nefirească această luciditate pentru doi tineri aflați în infernul unui război; ce suport aveați?

— Indiferența. Totul în jurul nostru era atât de îngrozitor, încât am hotărât să devenim indiferenți. Nu judecam nimic, nu ne miram de nimic, nu ne indignam, nu plângeam, nu protestam, luam totul ca atare. Aceasta era soluția pe care am ales-o noi. Existau și altele. În toate marile împrejurări ale vieții există mai multe soluții.

— Soluția a fost aleasă în mod deliberat?

— Evident.

— În clipa în care a murit v-a adresat acest Chițimia vreo rugăminte pe care nu i-ați îndeplinit-o?

— M-a rugat să trec pe la părinții lui și să le spun c-a murit. Am făcut asta imediat cum am venit acasă.

— În general, aveți să vă reproșați ceva în ce privește atitudinea față de el?

— Nu.

— Spuneți-mi, întrebă medicul aprinzându-și încă o țigară, sunteți sigur c-a murit?

— Sigur, absolut sigur. Eu cu mâinile mele l-am pus în groapă.

— Poate că era cadavrul altui ostaș.

— Nu, e exclus! Era cadavrul lui.

— Totuși, spuse medicul, ar fi bine să verificăm. Aveți pe cineva care-l cunoaște pe Chițimia? Un prieten, o rudă?

— Nu am pe nimeni. Doar pe părinții lui, dacă mai trăiesc.

— Ar fi foarte bine să verificați precis acest lucru. Pentru părinți va fi foarte ușor să-l recunoască. Chemați-i să-l vadă.

— Bine, așa am să fac.

Plecă, și se duse chiar atunci în cartierul Colentina, la adresa unde fusese cu douăzeci de ani în urmă ca să-i anunțe pe părinții lui Chițimia că fiul lor a murit. Părinții erau pe-atunci foarte bătrâni și trăiau într-o casă înconjurată de nuci. Nu mai știa numele străzii, dar își amintea că era prin apropierea unui depozit de lemne.

Reuși să găsească adresa în mai puțin de o oră. Bătu la poartă, dar nu răspunse nimeni. Intră apoi în curte și înaintă prudent până la ușa casei, în care ciocăni de mai multe ori, până când îi deschise o femeie de vreo patruzeci de ani.

— Pe cine căutați?

— Caut familia Chițimia.

— Aici stă.

— Bătrânii mai trăiesc?

— Trăiește numai dânsa.

— Pot să-i vorbesc?

— Puteți, da nu aude. E pe moarte.

— Dumneavoastră cine sunteți?

— Eu sunt o rudă din provincie. Ne-a chemat bătrâna ca să luăm casa în primire după moarte și să-i facem înmormântarea.

Rămase câteva clipe pe gânduri, apoi o întrebă pe femeie:

— Credeți că bătrâna ar mai putea să recunoască o anumită persoană?

— Cum să recunoască dacă-i pe moarte?

— Bine, mulțumesc. Bună seara.

— Dar cine sunteți dumneavoastră?

Ieși în stradă, văzu un taxi, îl opri, se urcă și-i spuse șoferului să-l ducă până în centru. În centru coborî și intră la restaurantul „Dunărea”. Ceru o friptură și o jumătate de vin. După ce mâncă friptura și bău jumătatea de vin, mai ceru o jumătate. După ce o bău și pe aceasta, făcu plata și plecă. Mergea clătinându-se. Era beat. Ajunse acasă cu greu și se aruncă în pat, îmbrăcat.

— Dezbracă-mă, îi spuse nevestei.

— Du-te dracului de bețiv! Am ajuns servitoarea ta?

— Vasăzică așa te porți cu mine?!

— Da’ tu cum te porți cu mine?

— Bine, nu-i nimic; lasă că te-nvăț eu minte!

Se vârî sub pătură îmbrăcat și încălțat. Când adormi și începu să sforăie, nevasta îl dezbrăcă și-l descălță.

La ora două fix se trezi și o întrebă, speriat:

— A sunat cineva?

— N-a sunat nimeni. Ți s-a părut.

— Ia du-te și vezi.

— Mi-e frică.

— Du-te, că nu te mănâncă nimeni!

Ea se duse, întrebă cine e, dar nu-i răspunse nimeni.

— Nu-i nimeni, îi spuse ea, somnoroasă, și se culcă.

El întinse mașinal o mână spre ea. Ea se lipi de el, oftând, dar în clipa următoare el se ridică și ieși în sufragerie, apoi în hol.

— Cine-i? întrebă.

— Eu.

— Care eu?

— Eu, Chițimia.

— Ce vrei?

— Deschide!

— Nu deschid. Spune-mi ce vrei.

— Ce te-a apucat?

— Nu m-a apucat nimic, vreau să dorm. Asta nu-i oră de vizită. Vino mâine dimineață.

— Să știi că mă supăr.

— Te privește!

Se duse în dormitor, se urcă în pat, puse o mână pe nevastă și o trase lângă el. Ea se lipi, oftând. O sărută și-i ridică furoul până

deasupra sânilor. Deodată se ridică, sări din pat și se duse în hol.

— Ai sunat? întrebă.

— Nu, îi răspunse vocea de-afară.

— Atunci, de ce nu pleci?

— Ce te privește?

— Mă privește, că nu-mi convine să stai la ușa mea.

— Și ce dacă nu-ți convine? Stau aici până-mi deschizi.

— Bine, stai.

Se duse în dormitor, se urcă în pat, puse o mână pe nevastă-sa, vru s-o tragă spre el, dar ea se opuse.

— Du-te dracului și lasă-mă să dorm! Ce tot mă sâcâi?

El nu-i răspunse, iar peste câteva minute ea adormi. Încercă și el să adoarmă, dar nu reuși. Se ridică din pat și se duse în hol.

— Ai plecat? întrebă.

— Nu, răspunse vocea.

— Și ce faci?

— Aștept.

— Bine, intră, spuse și deschise ușa.

Chițimia intră. Se duseră în sufragerie.

— Iar nu poți să dormi? întrebă Chițimia.

— Iar.

— Nici eu.

— Și ce faci când nu dormi?

— Nimic, răspunse Chițimia. Mă plictisesc. Aș vrea să mă plimb, dar n-am cu cine.

— Plimbă-te singur.

— M-am plimbat și singur, dar mă plictisesc. Mă plictisesc groaznic.

Discuția se desfășură în felul acesta până la ora patru, când Chițimia, văzându-l că i-e somn și cască, plecă.

A doua zi dimineață, în timp ce bea cafeaua, nevasta îi spuse:

— Iar ai pălăvrăgit azi-noapte cu Chițimia.

— Iar.

— Ce dracu' aveți atâta de vorbit?

— Nu știu. De ce n-ai venit să-l vezi?

— Mi-era somn.

— La noapte, dacă mai vine, deschizi tu și-i spui să mă lase în pace să mă odihnesc.

— Bine; lasă că-i zic eu vreo două.

Plecă apoi la serviciu. Ajungând în stradă, se întâlni cu Chițimia, dar se comportă mai rece decât în zilele celelalte. Aproape că nici nu vorbi cu el.

În seara aceleiași zile se duse din nou la psihiatrul T.C.

— Ați găsit familia? îl întrebă medicul, aprinzându-și o țigară.

— Da, dar trăiește numai maică-sa, care e surdă și pe moarte. Nu e în stare să recunoască pe nimeni.

— El, Chițimia, a mai fost aseară pe la dumneavoastră?

— A fost.

— Și?

— Am încercat să nu-i deschid, dar n-a vrut să plece. Până la urmă i-am deschis.

— Și ce-ați discutat?

— Ca de obicei.

Medicul își aprinse o țigară și rămase pe gânduri vreme de un minut.

— Știți ce vreau să vă rog? spuse el. Să-mi povestiți încă o dată cum a murit.

— Da, vă povestesc. Eram într-un post avansat, pe o cotă. Deserveam amândoi un tun ușor, de treizeci. Fiecare ședea în câte-o groapă, iar tunul era între noi. La un moment dat l-am rugat să treacă el în groapa mea, și eu să trec într-a lui.

— De ce?

— A lui nu avea apă, în timp ce a mea avea. Vream să mă usuc la picioare.

— Și? A fost de acord?

— Da, a fost de acord. Am trecut în groapa lui, el într-a mea…

— Și?

— În clipa următoare a căzut un obuz peste el.

Medicul își aprinse o țigară și-l privi lung.

— Vedeți, spuse el, ăsta e un amănunt foarte important. Să insistăm puțin asupra lui. Spuneați ieri sau alaltăieri că obuzul l-a rănit mortal.

— Da, i-a tăiat picioarele și i-a sfâșiat burta.

— Cât a mai trăit după aceea?

— Patruzeci de minute.

— Povestiți-mi ce-ați făcut în aceste patruzeci de minute.

— Imediat cum a căzut obuzul și am ieșit de sub țărâna care mă acoperise, m-am repezit la groapa lui și l-am scos afară. Mi-am dat seama de situație, adică am văzut că i se retezaseră picioarele și că are intestinele ieșite afară. Și-a dat și el seama în aceeași clipă că nu mai există nicio soluție. L-am întrebat dacă-l doare, dar nu-l durea nimic, era amorțit. „Să chem brancardierii”, i-am zis, dar el nu m-a lăsat. „N-are niciun rost, mi-a zis, sunt harcea-parcea. Tot mor până la spital. Decât să mă mai chinui pe drum, mai bine mor aici”. Atunci, ca să nu mai văd că n-are picioare și că i-au ieșit mațele afară, l-am îngropat în pământ până la jumătate. Știți, pământul era răcoros și-i făcea bine, îi lua căldurile. Mai văzusem asemenea cazuri pe front. Pe urmă am început să discutăm, bombardamentul se oprise.

— Ce-ați vorbit?

— Nu-mi aduc aminte precis. Știu că era liniștit, nu-l alarma faptul că moare. Din clipa în care am plecat pe front, știam că e foarte posibil să murim și am acceptat această situație. L-am întrebat dacă are vreo dorință și mi-a spus că n-are nicio dorință, decât să trec pe la părinții lui și să le spun c-a murit. După aceea m-a rugat să-i povestesc ceva vesel, dar mi se pare că n-am fost în stare. De altfel, foarte curând l-au apucat durerile dinaintea morții.

— Nu credeți, întrebă medicul, aprinzându-și o țigară, că ar fi trebuit totuși să chemați brancardierii?

— Tot nu putea să-l salveze nimeni. N-avea rost.

— Poate că, totuși, îi opreau hemoragia și-i prelungeau viața.

— El n-a vrut să chem brancardierii.

— Am impresia că mai aveți ceva să-mi spuneți. Ce s-a întâmplat după ce l-au apucat durerile?

— A început să urle îngrozitor.

— Și?

— Avea niște dureri așa de mari, că lua țărână și-și umplea gura, ca să nu mai urle.

— Și? Spuneți-mi tot, nu vă feriți de mine.

— M-a rugat să-l împușc și să-l salvez de dureri.

— Și?

— Ceea ce discut cu dumneavoastră rămâne între acești patru pereți?

— Bineînțeles, spuse medicul.

— L-am împușcat. Eram obligat.

— De ce erați obligat?

— Așa ne înțelesesem dinainte: în caz că unul dintre noi urma să fie mutilat, celălalt era obligat să-l împuște.

— Și cum l-ați împușcat?

— Nu l-am împușcat propriu-zis. I-am așezat țeava pistolului în dreptul inimii, iar el a apăsat pe trăgaci.

— Deci, l-ați ajutat să se împuște?

— Da, l-am ajutat.

— Altceva mai aveți să-mi spuneți, mai există vreun amănunt?

— Nu, asta e absolut tot.

Medicul își aprinse o țigară și rămase îndelung pe gânduri. Apoi, după ce-și notă ceva în caiet, spuse:

— Acum lucrurile sunt mult mai clare. Săvârșind un omor - mai exact, un semiomor -, acest fapt a început să vă obsedeze la un moment dat. A început să vă obsedeze abia după douăzeci de ani, pentru că până acum sistemul dumneavoastră nervos a rezistat. Acum, însă, sunteți prea obosit și n-ați mai putut rezista. Mă întreb de ce nu ați mai putut rezista. Munciți prea mult, vă extenuați?

— Nu, muncesc obișnuit: opt ore.

— Duceți o viață de familie normală?

— Nu prea.

— În ce sens?

— În sensul că îmi urăsc soția. La rândul ei, soția mă urăște pe mine.

— De ce vă urâți?

— N-aș putea să vă spun precis. La început ne înțelegeam, dar pe urmă am ajuns să ne urâm pe față.

— De ce nu vă despărțiți?

— Ne-am obișnuit unul cu altul. Chiar dacă ne urâm, putem trăi foarte bine alături, lipsa de afecțiune nu e un impediment, nu suntem noi primul caz. Dar credeți că chestiunea mea familială are vreo legătură cu ceea ce am discutat mai înainte?

— Nu are nicio legătură, spuse medicul.

— Spuneați, mi se pare, că toată istoria aceasta cu Chițimia ar fi o obsesie, da?

— Da, cred că e o obsesie.

— Și ce se poate face împotriva unei obsesii?

— Se pot face multe. Trebuie fortificat sistemul nervos, în primul rând.

— Și în al doilea rând?

— În al doilea rând, ați făcut. Adică v-ați destăinuit. Simplul fapt că ați spus cuiva această întâmplare care vă apasă conștiința este o eliberare și un tratament.

— Credeți că din punct de vedere juridic aș putea păți ceva?

— Absolut nimic.

— De ce?

— Din mai multe motive. În primul rând, pentru că nu au existat martori. În al doilea rând, pentru că n-ați tras dumneavoastră în el. În al treilea rând, de atunci au trecut aproape douăzeci de ani, deci…

— De fapt, au trecut aproape douăzeci și doi de ani. El a murit în octombrie ’43.

— Din punct de vedere juridic, chestiunea nu are nicio valoare, nu vă temeți.

— Nu mă tem, mi-e indiferent, nu mă simt vinovat cu nimic.

— Cu atât mai mult.

— Deci, spuneați că e vorba de o obsesie și că se poate rezolva.

Medicul își aprinse o țigară, trase din ea adânc și spuse:

— În mod sigur se poate rezolva.

— Totuși, o chestiune rămâne neclară pentru mine.

— Care anume?

— Chițimia. El există.

— Cum există?

— Din moment ce mă întâlnesc în fiecare zi cu el, există.

— Sunteți convins?

— Absolut convins.

— Știți ce? spuse medicul, după care se gândi câteva clipe. Mâine dimineață la ora șapte vin la dumneavoastră acasă și plecăm împreună la serviciu. Vreau să-l văd și eu. De acord?

— De acord.

— Dați-mi adresa.

El îi spuse adresa, iar medicul și-o notă în caiet. După aceea plecă. Se duse direct acasă. Imediat cum intră, nevasta îl întrebă:

— De ce ești așa de palid în ultima vreme?

— Sunt palid rău?

— Nu exagerat, dar arăți obosit.

— Da, sunt foarte obosit. În seara asta vreau să mă culc devreme.

— Poți să te culci chiar de-acum. Vrei un ceai de tei?

— Da, dă-mi un ceai de tei, altceva nimic.

După ce bău ceaiul de tei, se culcă și adormi la o jumătate de oră după ce începu să citească din roman. La ora două fix se trezi și o întrebă pe nevastă:

— A sunat cineva?

— N-am auzit.

— Du-te și vezi.

— Nu mă duc, mi-e frică.

Se sculă și se duse el. Întrebă din hol:

— Tu ești, Chițimia?

— Eu.

— Poftim!

Deschise ușa și Chițimia intră. Se așezară pe fotoliile din sufragerie.

— Ce făceai, întrebă Chițimia, dormeai?

— Nu, te așteptam, spuse el. După care adăugă: scuză-mă puțin.

Se duse în dormitor și-i șopti nevestei:

— Vino și tu puțin.

— De ce să vin?

— Vreau să-l vezi și tu.

— Și dacă-l văd ce se întâmplă? întrebă ea, somnoroasă.

— Atât: îl vezi, și gata. Te rog foarte mult.

— Nu mă ruga, lasă-mă să dorm.

— Te rog foarte mult, vino.

— Nu vezi că ești stupid? spuse ea, indignată, cu vocea înăbușită, ridicându-se pe jumătate din pat și sprijinindu-se într-un cot. Mă chemi ca să-l văd, și-atât! Pentru ce să-l văd?

— Hai sictir! îi spuse el, și ieși trântind ușa.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă Chițimia.

— Nimic.

— Văd că ești nervos.
— Sunt, dar n-are importanță.
— Încearcă să te liniștești.
— M-am și liniștit. Spune-mi, arăt rău?
— Nu, pari puțin obosit.
— Într-adevăr, sunt puțin obosit. Tu cum te simți?
— La fel.
— Poți să dormi?
— Nu, dar nici nu simt nevoia.
— Și de ce vii pe la mine?
— Mă plictisesc, sunt singur.
— Alți prieteni nu ai?
— Nu, numai pe tine. Nu știu dacă-ți dai seama cât de singur sunt.
— Îmi dau seama.

Tăcură o vreme. Chițimia privea în gol.

— Am impresia că vrei să-mi spui ceva, zise el, la un moment dat.
— Da, am să-ți spun ceva neplăcut.
— Spune-mi.
— M-am dus la un medic psihiatru și i-am spus despre tine.
— Ce i-ai spus?
— Că mă scoli mereu noaptea și că nu mă lași în pace.
— Și?
— A spus că vine să te vadă și el mâine dimineață.
— De ce vrea să mă vadă?
— Ca să se convingă dacă exiști sau nu.

Chițimia tăcu puțin și oftă.

— Dacă te deranjez atât de mult, spuse el cu o voce tristă, n-am să mai vin. Veneam la tine pentru că ești singurul meu prieten și pentru că mă plictiseam. Știi foarte bine că n-am pe altcineva la care să mă duc. Dar dacă nu vrei, nu mai vin.

Chițimia se ridică și se îndreptă spre ușă. El nu-l reținu, se duse și-i deschise.

— Te rog să nu te superi pe mine, îi spuse la despărțire.
— Nu mă supăr și nu trebuie să te scuzi.

După ce închise ușa se duse și se culcă. Adormi imediat.

A doua zi, la ora șapte dimineața, cineva sună. Era medicul psihiatru.

— Bună dimineața, spuse acesta, și-și aprinse imediat o țigară. Am venit.

Îl invită în sufragerie, după care îi spuse:

— Să știți că chestiunea aceea s-a rezolvat.

— Care chestiune?

— Cu Chițimia.

— În ce sens?

— Am discutat cu el azi-noapte, și-a dat seama că mă deranjează și mi-a promis că nu mai vine. Zicea că venea la mine pentru că nu avea pe altcineva și pentru că se plictisea.

— Atunci, spuse medicul, totul e-n regulă. Nu mai aveți nevoie de mine.

— Nu și vă mulțumesc foarte mult. Ce vă datorez?

— Nimic.

— Cum nimic?

— Lăsați, cu altă ocazie. Oricând aveți nevoie, veniți la mine.

— Vă mulțumesc foarte mult și vă rămân îndatorat.

— La revedere și sănătate.

După ce închise ușa în urma medicului, se duse în sufragerie și strigă:

— E gata cafeaua aia?

— E gata, îi răspunse nevasta din bucătărie și veni, în clipa următoare, cu ibricul și cu ceștile.

Când îi turnă lui în ceașcă, vărsă puțină cafea pe fața de masă.

— Mare tâmpită ești! îi spuse el scârbit. Întotdeauna trebuie să verși câte ceva.

— Scutește-mă cu moralele tale! Sunt sătulă până-n gât!

Își bău cafeaua repede și plecă. Ieși în stradă, grăbit, apoi o luă la fugă spre stația de tramvai. În spatele lui se auzeau pașii cuiva care fugea după el. Nu îndrăzni să se întoarcă și sări în autobuz din mers, ca un bezmetic, lovind și dărâmând câțiva călători. Taxatoarea urlă la el:

— Ce ai, domnule, ești nebun?

El îi întinse o monedă de un leu și-i spuse, zâmbind blând și istovit:

— Unul de douăzeci și cinci.

Luă biletul și avansă câțiva pași. Transpirase îngrozitor, respira greu.

— Bună dimineața, spuse din spate o voce cunoscută.

(Sufereau împreună, 1965)

FĂTU ȘI PISICĂ

În vara anului 1952, o secetă cumplită pârjolise satele și câmpurile de pe malul Dunării, de la Cernavodă în sus. Prima ploaie căzuse la începutul lui mai, a doua la sfârșitul aceleiași luni, pentru ca, apoi, până la jumătatea verii, când porni secerișul, să nu mai pice niciun strop. Dealurile căpătaseră o culoare roșcată, iar câmpurile se albiseră din cauza norilor de praf care cădeau peste ele ca o ploaie continuă. Recolta de grâu se ridica abia la șapte-opt sute de kilograme la hectar.

În comuna Basova, treierișul începu exact la 1 august, data fiind stabilită de către Sfatul Popular. În dimineața acelei zile, Pisică, președintele Sfatului, bătu pe la uși și pe la porți și chemă oamenii să iasă la arie. Se stabilise ca primii să treiere chiaburii, pentru că aceștia avea cotele cele mai mari de predat și normal era, socotise Pisică, să fie duse la baza de recepție în primul rând cotele cele mai consistente. Dintre chiaburi, de fapt numai doi aveau putere economică, ceilalți fiind trecuți la această categorie pe baza unor criterii ad-hoc. Dacă, de pildă, tatăl unui țăran avusese cândva un cazan de țuică, cazan care apoi devenise un lighean, țăranul respectiv era trecut la categoria chiaburilor, deoarece se considera că acel cazan constituise un mijloc de exploatare. În comisia care stabilise trecerea la chiaburie fuseseră mari și tari Pisică și Ciutacu, agentul agricol, iar ei trecuseră la această categorie pe mulți dintre cei cărora le purtau pică dintr-o pricină sau alta.

Deci, în acea zi de 1 august, Pisică era în mare fierbere, alerga de la un capăt la altul al comunei, chemând chiaburimea la treieriș. Ciutacu era plecat din zori la arie, se ocupa cu organizarea echipelor, a pavoazării și a programului artistic. De fapt, în zilele în care aveau să treiere chiaburii, nu era stabilit la arie niciun fel de program artistic sau altă activitate propagandistică, considerându-se

că nu e cazul. Sarcina principală era să se mențină trează vigilența pentru ca chiaburii să nu înșele statul la predarea cotelor. Pisică și Ciutacu hotărâseră să stea la arie tot timpul, iar milițianul de asemenea.

Așa și făcură. În primele zile mâncau și dormeau acolo, într-o gheretă construită anume, în fața căreia se afla cântarul pe care se evalua recolta fiecăruia. Cota care se cuvenea statului pleca direct de la arie spre baza de recepție, în căruțe însoțite de un delegat.

Ultimul chiabur care treieră fu Vasile Fătu, un om înalt și spătos, în vârstă de patruzeci de ani, același leat cu Pisică, cu care făcuse, de altfel, și frontul până în Tatra. Fătu fusese trecut la chiaburi de către Pisică din pricină că odată, mai demult, acesta îi dăduse o palmă celui care avea să devină în anul următor președinte al Sfatului. Se luaseră la harță la popice: Pisică susținea că trăsese cu bila numai de două ori, iar Fătu zicea că de trei, Fătu îi dăduse o palmă, iar Pisică nu îndrăznise să riposteze, celălalt având atâta putere încât era în stare să fugă cu el la subțioară un kilometru întreg.

Vasile Fătu cultivase cu grâu două hectare de pământ și scosese în total 1.325 kilograme boabe. Cota stabilită pentru el era de 1.500 kilograme. Oarecum nedumerit, el veni în fața gheretei lui Pisică, cu pălăria în mână, să se lămurească.

— Mai cumperi o sută șaptezeci și cinci de kilograme și te achiți de datoria față de stat, îi comunică Pisică, oficial, în timp ce mânca pâine albă cu nuci.

— Păi n-am bani, tovarășe președinte, răspunse Fătu cu glas stins.

— Ai, n-ai, te privește. Eu nu pot să rămân cu planul neîndeplinit.

— N-am bani, tovarășu' președinte, spuse din nou Vasile Fătu, supus. Poate mai târziu. Acuma n-am nici ce da de mâncare la copii.

— Copiii i-ai făcut tu, nu ți i-a făcut statul și nu ți i-a pus el în bătătură. Îți îngădui să predai restul de cotă până la sfârșitul trimestrului. Vezi ce faci până atunci.

Vasile Fătu încărcă sacii în căruță și plecă spre baza de recepție. Coloana era alcătuită din patru căruțe, iar el se afla la urmă. Delegatul care îi însoțea din partea bazei de recepție călătorea în prima căruță, în care se afla și un steag roșu, foarte decolorat. Caii

lui Fătu erau cei mai slăbuți și mai mici, mergeau foarte încet, încât din două în două sute de metri delegatul de coloană striga la el:

— Hai, mă Fătule, mână, mă!

— Mân, tovarășe, da nu poate caii mai repede.

— Hai, mă frate, că întârziem, închide baza, și pe urmă stăm acolo până dimineața, de ne ia dracu' de foame. Mână mai repede!

— Mân, tovarășe, mân, spunea Vasile, dar, de fapt, el lăsa caii să meargă la fel ca înainte, nu-i zorea.

La un moment dat, rămase în urmă cu o jumătate de kilometru, delegatul renunțase să-l mai strige. Văzându-se singur, acoperit de un delușor pe lângă care drumul cotea spre stânga, Vasile Fătu opri caii să se odihnească. Le puse niște paie dinainte, ca să glojdăie ceva, iar el făcu câțiva pași înainte și-napoi pentru dezmorțire. În partea dreaptă a drumului se afla un lan de floarea-soarelui, iar la capătul lanului se înșira cotită albia secată a unui râu, albie care era plină cu tot felul de bălării. Vasile luă la un moment dat un sac de grâu în spinare, și-l propti bine pe umeri și porni prin lanul de floarea-soarelui. Ajungând în albia uscată a pârâului, aruncă sacul în bălăriile înalte, se întoarse la căruță, se urcă în vârful sacilor și porni.

La vreun kilometru și jumătate, îi ajunse pe ceilalți, îl așteptau la o fântână, unde făcuseră popas.

— Măi tovarășe, îi spuse delegatul, bag de seamă că pe dumneata nu prea te trage inima să dai cota.

— Mă trage, tovarășe, cum să nu mă tragă?! îi răspunse Vasile pe un ton care excludea orice împotrivire.

Delegatul, responsabil al unei cooperative de frizeriei fusese trimis la țară pentru campania de treieriș din lipsă de cadre. Venind pentru prima oară într-un sat, el avea impresia că țăranii fac tot felul de șmecherii și se vaită numai de ochii lumii că n-au, din cârpănoșenie, de fapt, ei aveau hambarele pline cu de toate.

— Mă tovarășe, cum te cheamă? spuse delegatul, amenințător.

— Fătu Vasile mă cheamă.

— Auzi, măi tovarășe cum te cheamă (asta era o vorbă de-a lui), dacă încerci să mă duci cu prețul, dai de dracu' cu mine. Un pumn de grâu dacă a dispărut, te belesc.

— N-a dispărut, tovarășu' delegat.

— Bine, lasă, vedem noi la bază. Te cântăresc ca la farmacie.

Ajunseră la timp la bază, tocmai când aglomerația se terminase. Delegatul îl trecu primul la cântar pe Vasile Fătu. Confruntând kilogramele ieșite la cântar cu cele înscrise în borderoul pe care i-l dăduse Pisică, el descoperi o lipsă.

— Tovarășu' Fătu, spuse delegatul, cu o voce aspră și groasă.

— Da, tovarășu' delegat, îi răspunse, atent și supus, Fătu Vasile.

— Câte kilograme are un sac de grâu?

— Optzeci, tovarășu' delegat.

— Exact atâta ai furat tu.

— Eu am furat?! întrebă Fătu cu glasul complet stins.

— Dar cine? Eu?

— Cum era să fur, tovarășu' delegat? întrebă Fătu, și figura lui arăta în clipa aceea o uimire de-a dreptul sinceră.

— Asta mă-ntreb și eu: cum ai furat? Ce-ai făcut cu sacul? L-ai ascuns pe câmp?

— Nu, nu l-am ascuns.

— Atunci, înseamnă că l-ai dat altei căruțe, pe care ai întâlnit-o în drum.

— Păi ne-am întâlnit noi cu vreo căruță?

— Ai dreptate, spuse delegatul, nedumerit. Nu ne-am întâlnit cu nicio căruță. Chestiunea o s-o lămurească tovarășul Pisică. În orice caz, păcat de dumneata că ai ajuns să te pretezi la un act de sabotaj. Îmi pare foarte rău, să știi.

În aceeași seară, aproape de miezul nopții, convoiul se întoarse în Basova. Ajungând la arie, delegatul se prezentă la Pisică, ducându-l pe Fătu Vasile de mână, și-i raportă despre dispariția sacului cu grâu.

— Vasile, ai putut să faci tu una ca asta? întrebă nedumerit și îndurerat Pisică. Ai putut tu să comiți așa ceva?

— N-am comis, tovarășu' președinte, spuse Fătu-Vasile cu atâta lipsă de convingere, încât era limpede pentru cei de față că, într-adevăr, comisese fapta respectivă.

— Tu știi ce te așteaptă? îl întrebă Pisică îngrijorat. Știi ce te așteaptă?

— Ce? întrebă Fătu, curios cu adevărat.

— Pușcăria.

Apoi rămaseră amândoi pe gânduri. Se gândeau ce s-ar putea face ca să nu iasă prea rău nici pentru unul, nici pentru celălalt. Coincidența intențiilor le era la amândoi cât se poate de limpede.

— Trebuie să te dau pe mâna Miliției. Da' nu-i milițianul aici. Ce dracu' facem?

— Îl aștept, spuse Fătu Vasile. Vine târziu?

— Nu. S-a dus până acasă, să mănânce. A văzut că nevastă-sa nu mai vine, și atunci s-a dus el. Cred că anume n-a venit ea, ca să se ducă el. Înțelegi?

— Înțeleg, răspunse Vasile.

— Odihnește-te și tu până atunci. Aruncă-te într-un polog de paie. Pe urmă, o să te trimitem cu primul convoi de căruțe la raion.

— Atunci, mă duc să mă culc puțin, spuse Fătu nefiresc de calm, și plecă.

Pisică aruncă o privire bănuitoare în urma lui.

— Vezi, nu încerca să fugi.

— Nu încerc, tovarășu' președinte, îl asigură Fătu, dar cum ajunse în spatele unei căpițe de paie, o luă la fugă spre câmp. Fugi vreo două-trei sute de metri, apoi se liniști și merse încet, calm. Noaptea mai avea încă puțină lumină de la lună, care abia apusese, așa că vedea bine pe unde merge. După vreo jumătate de ceas, ajunse la albia pârâului secat și porni în jos spre locul unde ascunsese sacul. Nu era sigur dacă lăsase sacul lângă buturuga veche a sălciei despre care cândva se zicea că e sfântă deoarece curgea apă din ea, dar care acum secase, sau dacă îl lăsase în dreptul celei de-a treia cotituri pe care o făcea albia înainte de a intra în sat. Nu avea chibrit cu el, nefiind fumător, și fu nevoit ca în locurile unde bănuia că s-ar putea afla sacul să meargă de-a bușilea, bâjbâind printre bălării cu mâinile. Se înțepă de mai multe ori și, atunci când ajunse la cel de-al doilea loc unde bănuia că ar fi sacul, își înfășură mâinile în batistă, ca să nu se înțepe. Apoi începu să pipăie locul atent, cu mâinile și picioarele, mergând încet și acoperind așa zeci de metri pătrați de teren. La un moment dat îi veni în minte gândul că cineva a găsit sacul și l-a luat, ceea ce-l făcu să nădușească. Se duse iar la primul loc, cel de lângă buturuga sălciei sfinte, și recercetă fiecare palmă de pământ. Luna asfințise de mult și, acum, era o întunecime totală. Nu vedea absolut nimic; de câteva ori se trezi învârtindu-se în

jurul propriului său trup, ca un câine care vrea să-și apuce coada cu gura.

După vreun ceas de căutare găsi, în sfârșit, sacul și se așeză pe el, obosit. Era un sac mare, lung aproape cât statura unui om, putea avea chiar mai mult de 80 de kilograme. Fătu se odihni bine pe el, lungindu-se ca pe un pat.

Când se ridică, privi atent în jur, încercând să stabilească prin întuneric niște puncte de reper. Constată astfel că sacul se află la nouă pași de salcia sfântă, spre miazănoapte. Îl lăsă acolo și porni în josul albiei, spre sat.

Locuia la marginea satului, din câmp putea intra direct în grădină. Nu se mai duse la poartă, pătrunse printr-o spărtură a gardului, dar când ajunse lângă casă și văzu lumina aprinsă într-una din odăi se sperie. Or fi venit să-l caute? Se apropie cu grijă de fereastră și privi înăuntru. În patul cel mare dormeau vraiște, unul peste altul, trei dintre copii. Al patrulea, cel mai mic, se afla în brațele maică-sii, care se plimba cu el, legănându-l. Intră în casă. Nevastă-sa îl privi lungă, slabă, cu cearcăne vinete în jurul ochilor.

— Te-a căutat Pisică, îi spuse ea cu o nepăsare surdă, de om necăjit și obosit peste măsură.

— Și mai cine?

— Era și milițianul.

— Foarte bine! spuse el așezându-se pe un scaun. Ai ceva de mâncare?

— Ține-l tu p-ăsta.

Îi puse în brațe copilul și începu să caute în dulap. Copilul era greu ca un bolovan - gras și cărnos, cu oase mari, ca el. Dormea cu ochii întredeschiși și răsufla greu.

— Fă, ăsta-i fierbinte, spuse el.

— Este, că l-au dus dracii ăia mari după ei la scăldat. E răcit. O să-l bag în țuică.

Fătu mâncă o zeamă de culoare roșie, prin care pluteau circa zece frunze, și niște brânză cu mămăligă rece.

— Ajută-mă, îi spuse ea când termină de mâncat.

Pregăti ștergarele, adică le înmuie în țuică, iar el îl dezbrăcă pe copil încet, să nu-l trezească. Oricum, copilul tot se trezi, pentru că țuica era rece, și începu să plângă. Femeia îl luă în brațe și se

plimbă cu el sâsâind, dar copilul plângea foarte tare. Ceilalți copii, care dormeau în patul cel mare, nu se treziră; erau prea obosiți. Curând, se liniști și copilul cel bolnav, și maică-sa îl așeză în pat. Fătu îi făcu semn să vină lângă el la masă. De oboseală și somn, femeia mergea metehăindu-se.

— Fă, îi spuse el mestecând, eu am luat un sac de grâu din cotă și l-am ascuns. Tu ce zici să facem cu el?

Femeia îl privi sleită de orice putere. I se închideau ochii.

— Acasă nu pot să-l aduc, că mă prinde. Crezi că frat-tu Costică ar vrea să mi-l macine el?

— Nu știu, zise femeia, și închise ochii; dormea din picioare.

Fătu ieși în grădină și sări câteva garduri, până ajunse într-o altă grădină. Un câine lătră de câteva ori, fără să insiste, apoi se liniști. Urcă pe prispa unei case, unde, înfășurați în tot felul de țoale, dormeau mai mulți oameni, cu copiii la un loc. Fătu împinse cu piciorul într-unul din trupuri.

— Costică!

Cel împins se trezi și scutură pe cineva de alături.

— Costică, vezi că te strigă.

Costică ieși anevoie din țoale și veni lângă Fătu. Era mult mai mic ca statură decât acesta, îi ajungea doar până la umeri.

— Mă Costică, îi șopti Fătu, eu am luat un sac de grâu din cotă și l-am ascuns.

— Nu te-a prins?

— Nu, abia pe urmă și-au dat seama. Îl aduc la tine, îl macini tu și-mi dai făina.

Costică se gândi câteva clipe, apoi aprobă.

— Adu-l. Da cum îl aduci?

— Cu spinarea.

Un glas de femeie îl chemă dintre țoale pe Costică. Acesta se duse, și Fătu auzi o șoaptă. Apoi Costică se întoarse și se scărpină după ceafă îndelung.

— Mă, spuse el, nu vrea nevasta. Cică să nu ne bagi în bucluc.

— Ce bucluc?

— Poți să știi? Mai bine astâmpără-te, du sacul înapoi.

— Și ce mănânc?

— Lasă, că mai ai tu ce mânca.

— Mai am ceva, da pe urmă, spre iarnă, ce fac? Îmi dai tu?

Costică tăcu și, socotind încheiată discuția, se vârî din nou sub țoale. Fătu plecă și se duse acasă. Nevastă-sa dormea, îmbrăcată, în patul cel mic, lângă copilul bolnav. Căută prin dulap și luă în buzunare niște mămăligă, o bucată de brânză și o ceapă. Înainte de a ieși pe ușă, puse mâna pe fruntea copilului: ardea. Încercă s-o trezească pe nevastă-sa, ca să-i spună ceva; femeia deschise un ochi, dar era atât de buimăcită, încât nu înțelegea nimic. Plecă.

Ajunse repede în câmp și porni spre albia pârâului. Se apropia de ziuă și întunericul era acum și mai dens. Mergea încet, cu mâinile înainte, ca să nu-i intre ceva în ochi, vreun spin de buruiană sau vreo creangă de salcie. De astă dată găsi sacul cu ușurință. Se așeză pe el și moțăi până se iviră zorile. Văzând că în curând se va lumina de ziuă, ridică sacul în picioare, se vârî cu spinarea sub el, și-l propti bine pe umeri și porni pe albie în jos. Merse vreo sută de pași, până găsi o grotă în mal - un fel de tunel din care oamenii luaseră cândva lut galben pentru lipit pereții caselor - și vârî sacul acolo. Rupse apoi un braț de crengi și buruieni și acoperi intrarea.

*

Pisică se indignă cu adevărat abia a doua zi la prânz, când milițianul îi spuse că nu l-a găsit pe Fătu.

— Da sacul l-ai găsit? întrebă el.

— Nici sacul, răspunse, speriat, milițianul.

— Atunci, ce facem? se răsti Pisică. Ce facem?

— Să-l căutăm.

— Păi nu l-ai căutat tu și nu l-ai găsit?!

— Să-l mai căutăm o dată.

Pisică îl privi lung și pătrunzător.

— Să fiu eu al dracului dacă tu l-ai căutat pe Fătu de-adevăratelea! Uite, mă jur să fiu al dracului dacă l-ai căutat. Ai fost acasă la el? Ai făcut percheziție? Ai luat declarație nevestei? Vecinilor le-ai luat? Delegatului de convoi i-ai luat? Celorlalți oameni din convoi le-ai luat? Ce-ai făcut până acum?

— Păi…

— Ce „păi”? Tu ai fost la ședința de instructaj de la raion?

— N-am fost.

— Eu am fost și am auzit cu urechile mele când s-a spus să fim atenți să nu se facă vreun act de sabotaj de către chiaburi. Să vezi tu cum o să dăm noi de dracu' pentru sacu' ăsta de grâu, cum o să umflăm câte-un vot de blam!

Pisică își simți gura uscată și bău pe săturate dintr-o cofă. Arăta slab, nebărbierit, prăfuit, obosit; de-o săptămână mânca și dormea pe sponci. Supravegherea chiaburilor la treieriș fusese un chin. Oricât se străduise el, oricâte măsuri de prevedere luase, sabotajul se săvârșise totuși.

— Trebuie să punem mâna pe el neapărat, spuse Pisică decis, altfel suntem niște rahați în ploaie. Unde-i Ciutacu? Ciutacule!

Ciutacu dormea într-un polog de paie, socotind că a scăpat de griji deoarece intraseră la rând cotele țăranilor cu gospodării mici și mijlocii.

— Rămâi aici cu întreaga răspundere, îi spuse Pisică atunci când acesta veni cu ochii cârpiți și cu părul îmbâcsit de pleavă. Eu mă duc cu tovarășul sergent-major să-l căutăm pe Fătu. În caz că vine cineva de la raion pe la arie - și-o să vină precis - nu-i spui nimic în legătură cu sabotajul. Deocamdată, până nu facem cercetările, rămâne secret.

Pisică și milițianul se urcară pe biciclete și nu încetară să pedaleze până nu ajunseră în fața porții lui Fătu Vasile. Nu ciocăniră, ci intrară direct. După ce aruncă o privire de ansamblu asupra gospodăriei, Pisică porni direct spre magazie. Sergentul îl urmă.

Cercetară magazia, grajdul (în care se afla o vacă neagră și costelivă), podul casei, gluga de coceni uscați din grădină, răscoliră fiecare cameră, ultima fiind cea în care se afla nevasta lui Fătu cu copiii.

— Fă, Veto, ce-a făcut Vasile cu sacu-ăla de grâu? întrebă Pisică pe un ton cât se poate de omenos.

Femeia tăcu. Avea treabă: îi punea copilului bolnav o cârpă umedă pe frunte.

— Ce-are, fă, ăla mic, e bolnav?

Femeia dădu din cap că da.

— Cheamă sanitarul, nu-l obloji cu fleacuri. Copiii primesc medicamente și îngrijire gratuită de la stat.

Femeia tăcea, și din întreaga ei atitudine era limpede că Pisică n-avea s-o convingă să vorbească.

— O declarație semnezi? o întrebă el înainte de-a ieși pe ușă, dar chiar în clipa când se afla la mijlocul întrebării ea dăduse deja din cap că nu.

Ajungând înapoi la arie, cei doi îl luară pe delegat și porniră imediat spre locul unde se comisese actul de sabotaj.

— Dumneata de ce l-ai lăsat să rămână la urmă? îl întrebă Pisică, sever, pe delegat.

— De ce, de nece, uite că l-am lăsat, răspunse acesta, înțepat.

Stabiliră zona în care a fost posibil să fie ascuns sacul de grâu, zonă care cuprindea aproximativ un kilometru pătrat.

— Cam pe-aici trebuie să fie, aprecie delegatul.

— Și dacă l-a dus în sat? întrebă milițianul.

— Imposibil să poată duce în sat un sac de optzeci de kilograme. În mod sigur e aici pe câmp. Trebuie să fie în buruienile din albia Cisteiului. Hai să facem o descindere, dar vă rog în liniște.

Traversară lanul de floarea-soarelui și intrară în albie. Pisică mergea la mijloc, iar ceilalți doi pe margini. Mergeau încet, călcând cu precauție, cercetând fiecare loc mai ascuns. Merseră așa vreo oră. Când ajunseră în dreptul grotelor din care luau oamenii lut pentru lipit pereții caselor, Pisică le atrase atenția să cerceteze fiecare grotă cu grijă. Și, într-adevăr, le cercetară cu destulă atenție, în afară de una singură, cea în care se afla, de fapt, Fătu cu sacul și pe lângă care milițianul trecu în grabă, vârând în ea din treacăt un băț, lovind cu el sacul, dar, crezând că dă în pământ, merse mai departe.

Ajungând la arie, obosiți și flămânzi, după câteva ore de alergătură, cei trei fură întâmpinați de Trancă, șeful secției agrare de la sfatul raional.

— Ce-i cu sabotajul? întrebă acesta, direct.

— Ce să fie, tovarășe Trancă, spuse Pisică, s-a comis un act de sabotaj. Nu pot spune că n-am fost vigilenți, dar, totuși, s-a comis. Facem eforturi să-l rezolvăm.

Trancă nu se arătă satisfăcut de răspuns.

— În tot raionul lucrurile merg frumos, avem speranțe să luăm locul doi pe regiune, numai la voi merge prost. De ce tocmai la voi?

— Nu știu de ce, spuse Pisică, ceea ce pot să vă precizez este că la procente stăm bine. Avem patruzeci și opt la sută.

— Aveți pe dracu'! Chiaburii își fac de cap, furând grâul de pe arie, iar dumneata te bați pe burtă cu patruzeci și opt de procente.

După ce spuse aceste cuvinte, fără să mai asculte răspunsul, Trancă se îndreptă spre șaretă, se urcă și porni. Pisică rămase pe gânduri. Ciutacu se gândea și el. În cele din urmă, Pisică veni cu o idee:

— Diseară organizați o pândă în jurul grădinii lui Fătu. E exclus să nu dea el o raită pe-acasă.

— La asta mă gândeam și eu, spuse sergentul.

În aceeași seară, Ciutacu și milițianul se așezară la pândă sub gardul lui Vasile Fătu.

Multă vreme nu se auzi niciun zgomot deosebit. Abia la miezul nopții le atraseră atenția niște pași care se apropiau dinspre câmp. Se vedea și o umbră, o umbră înaltă, care era în mod sigur a lui Fătu, dar milițianul nu se putu stăpâni și strigă „stai", mult prea repede, și umbra dispăru sub pod. Fugiră repede într-acolo, luminară albia râului cu lanterna, traseră două focuri de armă în sus, dar în zadar.

— Așteptăm, spuse Ciutacu. Spre dimineață o să încerce din nou.

Așteptară până spre dimineață, când îi apucă frigul și oboseala, obligându-i să se retragă. Înainte de a pleca, auziră niște glasuri în casă la Fătu. Se apropiară tiptil și priviră pe fereastră. Pe patul cel mic ședea un copil cu mâinile împreunate pe piept, având între degete o lumânare aprinsă. Nevasta lui Fătu plângea cu capul plecat peste picioarele copilului muribund. Ceilalți copii dormeau.

Cei doi plecară repede în vârful picioarelor. Ajungând la arie, Ciutacu îi spuse lui Pisică:

— N-a venit, dar trebuie să vină. Copilul cel mic e pe moarte; îi aprinse mă-sa lumânarea.

În aceeași clipă, se auzi dinspre sat clopotul, bătând rar ca pentru morți.

— A și murit, spuse Pisică, și intră singur în gheretă.

Avea o litră de monopol adusă de nevastă-sa și o bău pe toată, fără să lase sticla de la gură. Apoi rămase îndelung pe gânduri și, în

cele din urmă, după ce oftă din toți rărunchii, trase zăvorul la ușă și se culcă.

*

Trecură două zile, vreme în care Ciutacu și milițianul băteau ziua câmpurile, iar seara pândeau în jurul casei lui Fătu, fără niciun rezultat. Două nopți, mama, frații, vecinii și neamurile privegheară copilul mort, moțăind lângă trupul lui, așezat pe masa pe care mânca familia, dar Fătu nu se arătă pe acasă.

A treia zi la prânz, Pisică și Ciutacu fură anunțați de către milițian că nevasta lui Fătu înmormântează copilul. Veniră și ei imediat și intrară printre babele, unchiașii și copiii care urmau mortul. Presupunerea lor era că Vasile Fătu va veni la înmormântare, și cu această ocazie, vor pune mâna pe el.

Până la jumătatea drumului dintre casa lui Fătu și cimitir, Vasile nu se arătă, dar Pisică avea presimțirea lui și nu-și pierdu răbdarea. Astfel, când, în dreptul celor trei fântâni din mijlocul satului, cortegiul se opri și îngenunche pentru ca popa să spună ecteniile, cea mai mare parte dintre oameni văzură alături, într-o grădină, în porumb, un om bărbos stând în genunchi. Mulțimea se înfioră și privi cu groază spre Pisică și Ciutacu. Aceștia însă nu-l văzură.

Preotul termină de citit, cortegiul porni, iar oamenii vedeau cum alături de ei, prin grădini și prin curți, prin ulițe mai dosnice, ascuns de case, garduri, pomi și bălării, mergea Vasile Fătu, tatăl copilului mort.

În apropiere de cimitir, faptul fu descoperit de o muiere care, cuprinsă de uimire și spaimă, țipă:

— Vasile!

Toată lumea se opri încremenită și privi spre locul unde se afla Vasile Fătu, care, când își dădu seama că e privit, sări peste un gard și dispăru. Lumea mai ședea încă înmărmurită, numai copilul care purta crucea de care era legată o batistă albă și omul care ducea sicriul pe umeri, neștiind ce se întâmplă în spatele lor, mergeau mai departe. Trecând cele câteva clipe de tulburare, porni și grosul cortegiului, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Pisică dispăru neobservat în dreptul unei uliți dosnice. Urma lui Fătu n-o găsi însă, deși nu rămase nicio grădină prin apropiere necontrolată. A doua zi se sculă în zori, îi luă pe Ciutacu și pe milițian din așternut și

cercetară pas cu pas întreaga albie a pârâului. După două ceasuri de bâjbâială, îl găsiră pe Fătu într-una din grote, dormind pe sac, și-l trimiseră la raion.

Procurorul-șef care făcu ancheta era de felul lui din Basova; copilărise cu Fătu.

— Mă Vasile, ce fel de sabotor oi mai fi și tu? îl întrebă acesta după ce-i studie dosarul.

— Nu știu, tovarășe procuror, răspunse Vasile, rezervat.

— A avut cineva boală pe tine?

— O fi avut, nu știu…

După ce răsfoi îndelung niște H.C.M.-uri și răsuci dosarul pe toate părțile, procurorul îi spuse:

— Ce-ar fi să te bag la neglijență, ca să iei numai șase luni?! Dar rămâne între noi.

De fapt, Vasile execută numai trei luni. În cea de-a nouăzeci și una zi fu eliberat, fără să priceapă atunci de unde căzuse norocul pe capul lui.

Se întoarse acasă într-o noapte, neobservat, și se apucă de treburile lui fără să discute cu nimeni nimic, nici măcar cu neamurile sau cu vecinii. Curând, satul uită întâmplarea și-l pierdu din vedere. Într-o zi, când un grup de agitatori de la gospodăria colectivă îi intră în curte, el nu încercă să se ascundă sau să facă nazuri, ca alții.

— E musai să mă înscriu? a întrebat.

— Nu, dar asta-i linia.

— Bine, atunci mă înscriu.

Cu Pisică nu avu prilejul să se întâlnească mulți ani, din pricină că acesta plecase la un moment dat din comună. Unii ziceau că-l văzuseră chelner în Constanța, dar el, când se întoarse în sat și intră magaziner la gospodărie, susținea că fusese într-un sanatoriu T.B.C. Fătu îl salută de câteva ori, când trecea pe la magazie cu treburi, dar nu intră în vorbă cu el niciodată.

În 1959, colectivizarea comunei se încheie. Cu acest prilej avu loc o adunare generală la căminul cultural, cu participarea a aproape o mie de suflete. După prima parte a ședinței - festivă și oficială - se trecu la partea a doua, în care se analiză concret munca vechiului consiliu de conducere și se alese unul nou.

Consultându-se cu o zi înainte cu comitetul de partid și cu cadrele de conducere ale gospodăriei, primul-secretar al raionului de partid - care venise anume pentru această adunare - constată că în sat se vehicula părerea de a nu se mai păstra vechea conducere. Astfel, când secretarul comitetului de partid își exprimă părerea de a-l propune adunării spre a fi ales președinte pe fostul vicepreședinte, el se opuse.

— Oamenii știu mai bine cine trebuie ales. Să propună ei.

În adunare, atunci când se ceru propuneri, toată lumea tăcu vreme de cinci minute. Prezidiul nu interveni, lăsă lumea să gândească. Apoi se făcură zece propuneri, și toate se bucurară de o apreciere pozitivă, oamenii aplaudau și strigau: „E bun!”

— Mai are cineva de făcut vreo propunere? întrebă prezidiul.

— Am eu, spuse o femeie din rândul al doilea.

— Cine ești dumneata, cum te cheamă? o întrebă primul-secretar, care era conducătorul adunării și-și nota toate propunerile.

— Eu sunt crescătoare de purcei, zise ea fără să-și spună numele. Vreau să-l propun ca președinte pe Vasile.

Oamenii începură să râdă.

— Care Vasile, dadă, că e mai mulți?

— Vasile Fătu, preciză ea.

Sala rămase mirată și nu aplaudă. Propunerea cădea cam pieziș.

— Pe ce te bazezi matale când faci această propunere? o întrebă primul-secretar.

— Nu mă bazez, spuse femeia, și se așează; nu voia - după cum reieșea din această atitudine - să dea explicații.

— Totuși, insistă primul-secretar, nu ne-am adunat aici ca să ne jucăm de-a propunerile. Explică dumneata adunării de ce crezi că ar trebui să-l alegem pe Fătu Vasile și nu pe altcineva. Ce merite are el să-l alegem?

Femeia tăcea și nimeni altcineva nu voia să vorbească, ceea ce dădea să se înțeleagă că Vasile Fătu nu făcuse niciun fel de isprăvi pentru a merita să intre în atenția satului, deși era colectivist destul de vechi.

— Hai, tovarășe, ce facem? Mergem mai departe? Vrea cineva să ia cuvântul?

— Eu - spuse Pisică, care fusese până în acea zi magaziner - cred că tovarășul Fătu ar merita să fie ales membru în consiliu. E un om cinstit și harnic. Dânsul lucrează de trei ani la maternitatea de scroafe, prestând o muncă bună. Ca președinte, însă, nu cred că e cazul, ar fi exagerat.

Atunci se ridică femeia care făcuse propunerea și care nu-și dăduse numele și zise:

— Dar că a făcut anul trecut o juma de mie de zile-muncă, ce crede tovarășul Pisică? E cazul?

Cei de la prezidiu își încruntară toți deodată frunțile, surprinși. Primul-secretar îl întrebă pe fostul președinte:

— E adevărat?

— Nu știu, nu cred, spuse acesta nedumerit.

— Păi cum de nu știi?! Dumneata ce-ai păzit aici?

— Are, tovarăși, spuse contabilul, consultându-și un caiet pe care-l avea asupra lui. Are cele mai multe zile-muncă din toată gospodăria. În total 581, din care nevastă-sa a făcut doar optzeci.

— A fost bolnavă, precizează cineva.

— Cinci sute?! se miră primul-secretar cu glas tare. Imposibil! Tovarășu' Fătu!

— Da, răspunse Fătu, ridicându-se în picioare.

— Ia spune dumneata în fața adunării cum ai făcut atâtea zile-muncă.

— La noi, la scroafe, e cu procente, tovarășu' secretar, nu știu dacă știți, spuse Fătu, justificându-se.

— Da, știu.

— Depinde câți purcei dai la fiecare fătare, depinde de mortalitate, de greutate. Pe baza asta se dau procentele.

— Avantajul lui e că n-a avut niciun purcel mort până acum, adăugă brigadierul zootehnist, care se afla și el în prezidiu. De când n-ai avut mortalitate, Vasile?

— Am avut o dată un purcel bolnav, dar l-am salvat.

— Cum l-ai salvat? întrebă primul-secretar, aparent fără nicio noimă.

— L-am înfășurat într-o haină, m-am dus cu el la tovarășul veterinar acasă (că era noapte, și dânsul dormea), i-a făcut o injecție, respirație, i-am dat lapte cald și-a scăpat.

— Cam câți purcei ai dat dumneata gospodăriei până acum? Ții socoteala? se interesă mai departe primul-secretar, acordându-i lui Fătu o atenție deosebită.

— Cum să nu?! spuse acesta, foarte sigur pe el: două mii patru sute douăzeci și șase.

Se făcuse liniște și, timp de un minut, nu mai scoase nimeni niciun cuvânt. Vasile stătea în picioare, așteptând.

— Mai aveți vreo întrebare? se adresă el prezidiului.

— Ai fost propus să fii ales președinte, îi spuse primul-secretar. Ce zici? Poți să conduci gospodăria?

— Păi de ce să nu pot?

— Ești capabil?

— Sunt.

Primul secretar șopti ceva cu ceilalți oameni din prezidiu, apoi spuse tare:

— Tovarăși, sunteți de acord să trecem la vot?

Votul se făcu prin ridicarea mâinilor, și, la numărătoare, reieși că Vasile Fătu e ales președinte. Lumea aplaudă: „Bravo, Vasile!” Se procedă apoi la alegerea întregului consiliu. Dintre cei vechi fu reales unul singur: brigadierul zootehnic.

După adunare, noul consiliu intră într-o scurtă ședință. Oamenii se împrăștiară pe la casele lor, în afară de bărbați, care intrară la bufet, unde se servea bere la halbă, adusă special cu ocazia acestui eveniment.

Pisică, fostul magaziner, nu intră în restaurant; plecă acasă singur, mâncă și se culcă. După vreo oră, însă, neavând somn, sări din pat, se îmbrăcă și porni spre sediul gospodăriei. Nu mai era nimeni acolo, ședința se terminase. Intră la bufet, dar Vasile Fătu, de care întrebă, nu era acolo. Se duse să-l caute acasă; era întuneric. Bătu, totuși, la poartă, dar nu-l auzi nimeni, pentru că lătrau câinii. Pisică rămase nedumerit într-o răscruce, apoi, după câteva momente de gândire, porni spre magazie. Magazia era situată în fundul curții gospodăriei, pe un tăpșan. Era o construcție nouă, cu etaj, parter și subsol: la subsol crama, la parter cerealele, iar la etaj tutunul și alte plante tehnice, care trebuiau păstrate la loc uscat. Pisică scoase cheile și se îndreptă spre ușa de la subsol. În clipa când vârî cheia în

lacăt, cineva ieși din întuneric, îl apucă de mână, iar lui i se făcu rău. Se înmuie și se lipi de zid.

— Eu sunt, îi spuse. Deschide!

Pisică nu mai avu putere să deschidă și, atunci, acel cineva îi luă cheia și deschise, după care căută comutatorul și aprinse lumina electrică. Abia atunci Pisică își dădu seama că era Fătu și o nădușală abundentă îi acoperi trupul, brusc. Fătu își puse mâinile la spate și începu să se plimbe printre butoaie. Pe unele le ciocănea cu piciorul, pe altele cu degetul. Când ajunse la capătul aleii dintre butoaie, unde se afla o măsuță cu niște pahare și unde beau diferiți oaspeți care vizitau gospodăria, Fătu se așează și comandă:

— Scoate o jumătate de vin! O plătesc eu.

Pisică se supuse, umplu repede o cană de vin și turnă în două pahare. Fătu ciocni cu el și bău. Apoi îl privi lung, extrem de lung și pătrunzător.

— Știi de ce am venit la magazie? întrebă el.

— Știu, spuse Pisică, liniștit.

— De ce?

Pisică se gândi câteva momente.

— Hai, spune, să vedem dacă știi, insistă Fătu.

— Credeai că o să vin și eu aici ca să…

— Ca să ce?

Pisică evită un răspuns direct.

— Știu eu ce dracu' ți-o fi trecând ție prin cap?

Fătu se linse pe buze și-l privi iarăși într-un fel care voia să dea ceva de înțeles.

— Știi, dar nu vrei să spui. Să-ți spun eu. Când ai văzut c-am fost ales, ai dat fuga să-ți pui magazia în regulă. Așa e?

Pisică își turnă un pahar întreg de vin și-l bău pe nerăsuflate. Apoi spuse:

— Nu, n-am dat fuga încoace. Mai întâi te-am căutat pe tine acasă.

— De ce?

Pisică găsi un răspuns cam anevoie.

— Am vrut să luăm legătura.

— Atunci, e foarte bine, spuse Fătu, pentru că și eu am avut de gând să iau legătura cu tine. Și încă imediat.

— De ce imediat?

— Uite, ți-o spun pe față: ca să nu ai timp să mușamalizezi neregulile.

— De unde știi tu că am nereguli?

— Sunt sigur.

— De unde ești sigur?

— Nu știu de unde, dar sunt. Să mă scuipi în gură dacă n-o fi așa!

— Să te scuip?

— Să mă scuipi!

— Bine!

Pisică își dezbrăcă haina și scuipă în palme, ca și cum ar fi vrut să se ia cu el la trântă, apoi deschise sertarul măsuței la care stăteau.

— Uite, spuse el, aici sunt actele cramei, începem cu crama, da?

— Începem cu crama, fu de acord Fătu. Dă încoace gradometrul.

Gradometrul era un băț însemnat cu niște linii. Vârât în butoi, el arăta imediat câți litri de lichid sunt înăuntru. Înainte de a-i da gradometrul, Pisică rămase câteva clipe pe gânduri.

— Dar, în definitiv, ce drept ai tu să mă controlezi?

— Care „tu”? îl întrebă, foarte sever, încruntându-se, Fătu.

Pisică se făcu că n-a înțeles.

— N-am înțeles…

— Ce n-ai înțeles? N-ai înțeles că sunt președinte? N-ai fost la ședință? Cum n-ai înțeles! Eu cum îți vorbeam când erai tu autoritate în comună?

Pisică se întunecă deodată și avu o zvâcnire de-o clipă spre Fătu, dar se opri la timp.

— Vreau să zic, tovarășu’ președinte, spuse el, calm, că atunci când se verifică o gestiune trebuie să se facă această verificare de către o comisie, adică de către mai multe persoane. Dumneavoastră nu sunteți mai multe persoane.

— Da, știu asta. Facem verificarea altă dată, de acord, dar predă-mi mie cheile acum.

— Asta nu pot.

— Dacă n-ai încredere, le încuiem în casa de bani.

Pisică se gândi înainte de a hotărî.

— Nu, nu dau cheile din mână.

— Atunci, hai, scoate dosarul cu bonuri!

— Care bonuri? întrebă Pisică.

— Bonurile de intrare, de ieșire, facturile de livrare către M.A.T., scoate tot!

Pisică scoase toate actele, cuprinse în trei dosare. Hârtiile nu erau păstrate prea îngrijit, aveau tot felul de pete pe ele. Fătu se cufundă în lectura lor, lectură care dură cam vreo jumătate de oră. În acest timp, Pisică bău o cană de vin singur. Când vru să mai bea una. Fătu îl opri.

— Nu mai bea. Avem de lucru.

Pisică începu să râdă.

— Mă Vasile, spuse el. Tu vrei dinadins să mă bagi la pușcărie?

Fătu îl privi foarte lung și sever.

— Tovarășu' Pisică, îi spuse el, grav, te-am amenințat eu pe dumneata cu ceva vreodată? Te-am jignit? Am fost nepoliticos? Te rog să-mi spui.

— Nu, recunoscu Pisică.

— Atunci, de ce te legi de mine? De ce? Eu, ca președinte, am sau nu dreptul să controlez magazia?

— Ai.

— Atunci?!

— De ce ai venit imediat să controlezi magazia? De ce, în primul rând, magazia?

Fătu îl privi, mirat.

— Păi ce era să controlez? Grajdurile? Să număr vitele? Să număr porcii? Fură la noi cineva vaci sau porci? Să mă duc să număr hectarele, să măsor perimetrul? Fură la noi cineva pământ? Singurul loc unde sunt posibile hoțiile este magazia. Recunoști?

— Recunosc.

— Atunci de ce paștele mă-tii te miri? schimbă Fătu, brusc tonul. După ce că ești porc, mai faci pe miratul?

Pisică rămase cu gura căscată.

— Vasăzică mă înjuri? întrebă el pe un ton care nu ascundea satisfacția. Bine, înjură-mă!

Fătu făcu un gest care însemna că discuția s-a curmat.

— Gata!

Trecură la măsurarea butoaielor, operație care dură aproape o jumătate de ceas. Fătu își nota totul pe o bucată de hârtie. După ce

termină măsurătoarea, începură confruntarea cu diferitele bonuri și chitanțiere, făcură extrem de multe adunări și scăderi. La sfârșit ieși o diferență de 80 de kilograme.

— Optzeci de kilograme, spuse Vasile Fătu, grav.

— Sunt în plus, precizează Pisică.

— Vă și eu că sunt în plus. De unde? Ai pus apă prea multă?

— Nu, n-am pus.

— Atunci? Am greșit noi socotelile?

— S-ar putea.

— Hai să mai măsurăm o dată.

Fătu începu să măsoare vinul încă o dată. Pisică veni lângă el și-l ajută. După o jumătate de oră făcură din nou adunarea. De astă dată ieși o lipsă de optzeci de litri. Se priviră nedumeriți.

— Ce dracu' înseamnă asta? întrebă Fătu.

— Nu știu, răspunse Pisică, îngândurat. N-ar fi exclus să am lipsă. Care cum vine, bea pe aici cât vrea.

— Eu am băut în seara asta o jumătate de litru. O plătesc.

— Păi nu știi cum se întâmplă? Vine de la raion unul și altul, vine de la regiune, mai vine de la ziare…

— Da, și ce dacă vine? Îți cer ei să bea?

— Nu, nu-mi cer.

— Păi venea tovarășu' președinte cu ei.

— Și ce dacă venea tovarășu' președinte cu ei? Plătea el vinul care se consuma?

— Nu plătea.

— Atunci?…

— Păi uite că nu plătea, dar de cerut îmi cerea; eu nu puteam să refuz, și uite-așa…

Fătu se strâmbă nedumerit.

— Zău că nu te-nțeleg! Tu crezi că ăla care vine de la raion sau regiune sau de la București nu are câțiva lei în buzunar să plătească o jumătate de chil pe care o bea, crezi că are el nevoie de pomana ta, nu-i dă statul diurnă?

— Îi dă, dar pot eu să-i cer bani?

— De ce să-i ceri? Nu-i ceri deloc, îi pui bonul în față, și el îți plătește. Nu-i normal așa?

— Ba da, e normal, recunoscu Pisică.

— Dar voi - și tu, și președintele - erați niște oameni la care li se rupea în paișpe de gospodărie. De ce nu dădeați vinul vostru, găinile voastre, ouăle voastre, dacă erați așa de filotimi? De ce?

Pisică ținea o mână la frunte și privea într-un pahar gol.

— Aveți dreptate, tovarășu' președinte.

— Știu eu că am dreptate. Mie spune-mi de ce făceați așa cum făceați. Repede!

Pisică îl privi obosit, cu ochii micșorați.

— Mă Vasile…

— Tovarășu' președinte mă cheamă! i-o reteză Fătu.

— Tovarășu' președinte…

— Poftim!

— Mi-e somn. Să lăsăm pe mâine.

— Îmi dai cheile?

— Nu ți le dau.

— Atunci hai! îi ordonă Vasile. Hai mai departe. Te țin aici și trei zile dacă e nevoie. Cât timp credeai tu c-o să-ți mai meargă?

Fătu începu a treia oară măsurarea butoaielor.

— Fii atent, îi spuse el lui Pisică, e pentru ultima oară.

Pisică veni lângă el și notă cantitățile de vin din fiecare butoi. Apoi făcură împreună adunarea și reieși o lipsă de 180 de kilograme.

— Ce zici? îl întrebă Fătu.

— Nu zic nimic, spuse Pisică, indiferent.

— Adică?

— Adică probabil că lipsește.

— Bine, spuse Fătu, mergem mai departe.

Era ora două noaptea. Urcară la parterul magaziei, unde se aflau grâul de sămânță, fasolea, mazărea și celelalte cereale care trebuiau semănate. Tot acolo se afla o parte din brânza care trebuia împărțită oamenilor, mierea de albine, precum și diferite materiale: cuie, sfoară, caiele, potcoave, becuri electrice, colace de sârmă etc. Neorânduiala și lipsa de curățenie erau evidente, iar aerul irespirabil. Fătu începu să tușească și deschise repede o fereastră. Șobolanii alergau printre picioarele lor, speriați. Fătu lovi unul cu bocancul și-l lăsă mort chiar lângă masa care servea ca birou.

— Măi, tovarășu' Pisică, ia spune-mi dumneata mie de ce-i mizeria asta aici? De ce nu aerisești, de ce nu mături, de ce n-ai dat cu

analcid și de ce n-ai pus șoricioaică pentru șobolani, de ce nu aranjezi materialele cum trebuie, să fie toate într-o ordine, să se păstreze bine și să știi de unde să le iei? Hai? De ce nu-ți faci dumneata datoria?

Pisică îl asculta privindu-l lung, dar era limpede că se gândea la cu totul altceva.

— Auzi, tovarășu' Pisică, continuă Fătu, imediat ce dai în primire magazia o să treci să muncești într-o brigadă de câmp, ca să vezi și tu o dată în viață cum e munca. Că tu de vreo cinșpe ani tot funcționar ai fost, parcă te-a făcut mă-ta cu creionul în mână: tu, președinte de sfat, agent agricol, agent sanitar, agent cu tutunul, achizitor la O.R.A.C.A., agent la A.D.A.S, gestionar la cooperativă, paznic la sfat, magaziner la G.A.C. Ce-ar fi să mergi acum nițel la munca câmpului? Ce zici?

Pisică nu răspunse nimic. Ședea în picioare și privea drept înainte, privirea lui trecând exact pe lângă urechea dreaptă a lui Fătu și oprindu-se pe o capcană de șoareci care era agățată de un cui bătut în perete.

— Să începem cu brânza și mierea, spuse Fătu. Scoate bonurile și facturile.

Cercetă actele cu atenție. Cântări singur butoaiele cu brânză, cărându-le în brațe cu foarte multă dificultate sau împingându-le de-a dura. Pisică fuma deoparte, absent. După cântărire, reieși o lipsă de nouă kilograme de brânză și două kilograme de miere.

— Ce-i cu lipsa asta? îl întrebă Fătu.

— Trebuie să primesc descărcare.

— De la cine?

— De la președinte.

— Care președinte? Președintele sunt eu.

— De la tovarășul fost președinte, precizăPisică, foarte obosit; i se închideau ochii de somn.

— Ce legătură are tovarășul fost președinte cu mierea și cu brânza, de ce trebuie să dea el descărcare? Le-a mâncat el?

— O parte le-a luat personal, rămânând să achite la casierie și să-mi aducă chitanța, iar o parte s-au servit la mese, cu diferite ocazii.

— Bine, o să plătiți voi tot ce lipsește, ca popa, n-o să ne rămâneți datori cu nimic, te rog să fii sigur de asta.

— O să plătim, spuse Pisică, și se așează pe un butoi cu brânză. Dacă așa vrei tu, să plătim. Știam că, dacă o să ajungi vreodată ceva, primul tău gând va fi să mă distrugi pe mine.

— De ce să te distrug? Nu te distrug deloc. Îți controlez magazia, notez lipsurile, le plătești frumușel, iar pe urmă te duci să muncești la câmp. Te duci și tu să prășești, să seceri, să conduci un atelaj… Asta-i tot. De ce zici că vreau să te distrug? Pe care om l-ai văzut tu în ziua de azi distrus pentru că muncește? De unde judecata asta în capul tău, judecată de secătură și porc?!

Pisică se ridică și-și aprinse o țigară. Trase câteva fumuri și se mai învioră.

— O să ajungi și tu porc, spuse el liniștit, n-avea nicio grijă.

— De ce să ajung porc? se interesă Fătu, surprins.

— Nu pricepi?

— Nu.

— Dacă nu pricepi, îți spun eu. Fiind președinte, o să ai puterea în mână, înțelegi?

— Așa. Și?

— Și-o să faci ba una, ba alta, după cum cere funcția. Mai bagi un deșt într-un borcan sau într-o putină, mai bei un pahar de vin cu unul cu altul, mai iei o găină și-o jumulești… Și, deodată, când nici nu te gândești, vine unul nou, îți dă un picior în spate și te face porc. Așa că…

— Așa că ce? întrebă Fătu, având expresia tipică a omului care n-a priceput, totuși, ce i s-a spus.

Pisică îl privi lung, vrând să-și dea seama dacă face pe nebunul sau dacă e prost. Se priviră direct câteva clipe destul de lungi. Ochii lui Fătu, de un albastru neobișnuit de deschis, ca de copil de lapte, îl priveau pe Pisică, fără să clipească, cu o liniște desăvârșită. Acesta rezista privirilor, nu se clintea.

Fătu îl privi mai departe cu aceeași liniște, pentru ca, dintr-o dată, să se roșească la față și să scrâșnească scurt din măsele. Pisică o luă în aceeași clipă la fugă spre ușă. Fătu apucă de alături, cu două degete, șobolanul mort și aruncă după el, nimerindu-l drept în ceafă.

(Sufereau împreună, 1965)

Acceleratorul

În anul 1951, în timpul lunii de practică, pe când stropea cu o soluție insecticidă tarlaua de cartofi de pe lotul experimental, unui student de la Agronomie îi explodă butelia aparatului de stropit pe care îl purta în spinare. Studentul respectiv nu păți aproape nimic, în schimb, cel care venea la câțiva pași în urma lui, purtând și el un aparat de stropit, primi direct în față lovitura violentă a unei schije. Accidentatul - pe nume Rasu Cornel - fu dus imediat la spitalul de urgență, iar peste o oră se află rezultatul: schija îi provocase o rană gravă la ochi, orbindu-l.

Impresionați profund de această întâmplare nefericită, colegii de grupă stabiliră, de comun acord cu medicul-șef, să rămână cu rândul de veghe la capul lui, zi și noapte, încercând să-i îndulcească chinurile. În primele săptămâni, bolnavul se lăsă repede convins că e vorba de o lovitură superficială, care se va vindeca repede. Trebuia doar - i se zicea - să stea liniștit, să nu vorbească și să doarmă mult. Rasu se supunea: dormea, asculta lecturile pe care i le făceau colegii, era liniștit. Situația se complică din ziua când, schimbându-i-se bandajul de la ochi, medicii fură nevoiți să-i spună adevărul și să-i ceară consimțământul pentru o operație complicată. Operația, încredințată unui mare specialist, nu amelioră cu nimic starea bolnavului. În discuția pe care o avu după aceasta cu pacientul său, profesorul îi mărturisi deschis că va rămâne toată viața fără vedere, astfel încât e necesar să înceapă să se adapteze unui nou fel de viață.

Rasu se manifestă la început prin stări depresive, apoi deveni violent; plângea și gemea tot timpul, rupea pernele și cearșafurile și făcu chiar o tentativă de sinucidere. Într-o seară, liniștindu-se, rugă pe cineva s-o anunțe pe Lia Pogonat, o colegă de grupă, că dorește să-i vorbească. Lia era o fată mărunțică, suav brunetă și cu o comportare permanent gravă. Fiind secretară de U.T.M., gravitatea înfățișării și comportării ei era determinată - presupuneau colegii - în primul rând de această funcție. Permanent, fața ei purta masca agresivă și posacă a unei nemulțumiri severe, cu care își intimida întotdeauna colegii; atunci, însă, când i se întâmpla să râdă și-și dezvelea dantura, cei din jur descopereau mirați că nu e urâtă. Rasu

îi făcuse oarecum curte înainte de accident, în sensul că dansase cu ea de mai multe ori la o reuniune și că o ajuta voluntar la diferite munci de organizație, ca, de pildă, redactarea unor referate și dări de seamă. Nimic nu dovedea însă că el ar fi îndrăgostit, și cu atât mai mult ea, care avea față de toți colegii o atitudine rigidă nediferențiată.

Lia veni la Rasu la spital puțin după miezul nopții, imediat ce fu anunțată.

— M-ai chemat să-mi spui ceva deosebit? îl întrebă ea când sosi.

— Am simțit nevoia să fii lângă mine câteva clipe. Atâta tot.

— E cât se poate de firesc, analiză ea la rece sentimentul lui. În ultima vreme am observat că te-ai legat oarecum sufletește de mine. Cu ce-aș putea să-ți fiu de ajutor?

Rasu tăcu câteva clipe.

— Nu te-am chemat ca să-mi fii de ajutor. E vorba de cu totul altceva.

— Despre ce e vorba?

— Te-am chemat să-ți spun… Dar să nu mai afle nimeni…

— N-o să afle, te asigur.

— Sunt nenorocit, Lia! Nenorocit cum nu-și poate imagina o minte omenească. Nimeni nu știe că eu n-am închis ochii (la figurat spus închis, pentru că nu mai am ce închide) de trei zile și trei nopți. Tot timpul, zi și noapte, îmi pun întrebări. Tu știi ce-nseamnă să-ți pui întrebări trei zile și trei nopți fără oprire?

— Nu știu, dar îmi imaginez. Ce fel de întrebări îți pui?

— La început au fost întrebări simple: cum am să trăiesc de-acum încolo? cine o să mă poarte de mână? ce meserie va trebui să învăț? Mai târziu, lucrurile s-au complicat. Am început să-mi pun întrebări la care nu se poate răspunde: de ce a trebuit să se întâmple această catastrofă? de ce tocmai mie? de ce butelia a făcut explozie în clipa aceea, și nu cu un minut mai târziu, când ajungeam la capătul tarlalei? de ce a trebuit ca schija să mă lovească exact în ochi? Ce pot să-mi răspund la aceste întrebări?

— Sunt întrebări destul de normale, îi răspunse Lia, fără să facă nicio concesie în ce privește sobrietatea ei obișnuită. Nu văd de ce te frământi. E simplu.

Acea jumătate din fruntea lui Rasu care nu era acoperită de

bandaj se încruntă.

— Ce anume ți se pare simplu?

— Faptul că trebuie să lupți! strigă ea, apucându-l strâns de mână, dar el se smuci nervos.

— Nu te-am chemat aici în calitate de secretară U.T.M., și nu mă interesează lozincile tale!

— Te-aș ruga să nu mă jignești.

— Cu cine vrei să lupt? întrebă el, răgușit. Cu destinul?

— Da, cu destinul. Trebuie să învingi.

— Și dacă nu înving, ce fac? Mă sinucid?

— Nu. N-ai acest drept.

— De ce n-am acest drept?

— Pentru că nu ești doar al tău.

— Dar al cui sunt? Al vostru?

— Da!

Rasu se ridică pe jumătate în pat, roșu la față, bâjbâi cu mâinile pe noptieră, luă un pahar și-l aruncă în direcția în care bănuia că se află Lia. Paharul se lovi de perete și se sparse.

— Ieși afară! urlă el. Crezi că pentru asta te-am chemat, ca să-mi spui că aparții societății?

— N-am înțeles, spuse ea, palidă și răgușită.

— Atunci îți repet: te invit să ieși afară.

Lia rămase nemișcată pe scaun aproape cinci minute, vreme în care Rasu se liniști.

— După felul foarte urât în care te-ai exprimat, spuse ea, apoi, cu o gravitate sumbră, fără să-și piardă calmul, îmi dau seama în ce situație grea te afli. E de datoria mea să te ajut.

— Cu ce să mă ajuți?

— Să te ajut să-ți recapeți vederea. Pentru asta va trebui să rămân lângă tine.

Rasu o ascultă încremenit.

— Nu înțeleg, spuse el, cum adică să rămâi lângă mine?

— Ca să simplificăm lucrurile, ți-aș propune să ne căsătorim. Ce părere ai?

— Nu-mi arde de glume.

— Nici mie, îl asigură ea. Bineînțeles, nu trebuie să ne pretindem deocamdată sentimente de dragoste. Pentru început va fi suficient

să ne respectăm reciproc și să fim prieteni.

Rasu începu să râdă în hohote.

— Minunat gest! exclamă el. Mă impresionează până la lacrimi.

Apoi tăcu și-i întoarse spatele.

— Culcă-te, îl sfătui ea, calmă. Începând de mâine o să fiu cu tine tot timpul.

Și, într-adevăr, chiar de-a doua zi, ea anunță decanatul și colegii de grupă că se căsătorește cu Rasu și se mută la spital. Nimeni nu îndrăzni s-o aprobe sau s-o contrazică.

Peste o lună, când rănile se vindecară și Rasu fu eliberat din spital, se mutară la căminul familiștilor, unde primiră o cameră.

Viața lor se desfășura aproape normal. Veneau și plecau de la facultate ținându-se de mână, tăcuți, cu o înfățișare de oameni modești și serioși, pentru care viața punea probleme dintre cele mai complicate. La sfârșitul anului universitar, Rasu luă note mai mari ca în anul precedent, când fusese sănătos, fapt care se datora, desigur, răbdării cu care Lia îl ajuta să învețe și să-și păstreze echilibrul moral.

În timpul examenelor de sfârșit de an, ea dispăru de mai multe ori de-acasă câte-o jumătate de zi, iar când Rasu o întrebă unde a fost, îi răspunse scurt:

— E spre binele tău.

Într-adevăr, după o audiență la ministrul agriculturii și alta la ministrul sănătății, Lia reuși să capete pe memoriul înaintat o viză favorabilă. Astfel, chiar în a doua zi de vacanță plecă cu Rasu la Constanța, de unde se îmbarcară pe un vas cu direcția Odesa. În port, îi aștepta o soră de la institutul celebrului savant oculist Filatov, unde Rasu fu internat imediat. Lia ceru chiar a doua zi să stea de vorbă cu profesorul, pe atunci încă în viață. I se răspunse că acesta este bolnav.

— Nu-l deranjez decât cinci minute, insistă ea.

— Dânsul nu mai consultă și nu mai operează.

— Nu vreau să-l opereze, vreau numai să-l vadă.

În cele din urmă, deși foarte bătrân și bolnav, Filatov acceptă să-l consulte pe Rasu.

— Vei vedea, declară savantul, solemn, după cinci minute de consult. Apoi îl mângâie pe bolnav pe păr și-i zâmbi obosit.

Exact a doua zi, Rasu intră în operație. Transplantul, care dură aproape trei ore, fu extrem de migălos. Sub privirile uluite ale Liei, medicii înlocuiră unul dintre ochii bolnavi ai lui Rasu, cu un altul, recoltat de pe cadavrul unui milițian, asasinat cu câteva ore înainte în port de către niște marinari străini beți. După zece zile, când i se scoase bandajul, Rasu începu să plângă: vedea. Peste o lună, i se transplantă al doilea ochi, recoltat de pe cadavrul unei studente care se sinucisese din dragoste. Și această operație reuși. Rasu declară că vede perfect, singurul neajuns fiind că ochii aveau culori diferite: cel luat de la milițian era căprui, în timp ce al studentei avea irisul de un albastru-deschis. Amănuntul nu se observa la prima vedere, dar, atunci când era luat în seamă, producea un efect straniu: aveai senzația că ești hipnotizat și te cuprindea frica.

Despărțirea de personalul institutului fu deosebit de solemnă. Avu loc o adunare festivă a medicilor, surorilor și bolnavilor, la care atât Rasu cât și Lia luară cuvântul, după care fură conduși la vapor și li se înmânară buchete de flori.

Emoționați din cale-afară și fericiți, ei se plimbară toată noaptea pe puntea vaporului, cântând și recitind versuri. Spre dimineața, când se retraseră în cușeta lor, el îngenunche și-i sărută picioarele. Ea îl ridică și-l sărută pe ochi, după care i se dărui pentru prima oară ca femeie.

La facultate li se făcu o primire caldă: colegii îi purtară în brațe, avu loc un miting și un banchet. Orașul întreg vorbea de ei, mai ales în urma unui zvon răuvoitor care susținea că ochii lui Rasu nu ar fi de om, ci de maimuță.

La șase luni după operație, după un examen la care făcuse eforturi mari, Rasu îi mărturisi Liei că la ochiul stâng privirea devine din ce în ce mai cețoasă. Consultară chiar a doua zi un oculist, dar acesta le dădu un răspuns ciudat.

— Mă iertați, spuse el, dar nu pot să vă ajut cu nimic. Transplanturile acestea, atât de miraculoase la primul aspect, nu-mi inspiră încredere. E o părere personală și v-aș ruga să n-o difuzați.

În următoarele luni, vederea ochiului bolnav slăbi din ce în ce mai mult, ajungându-se în cele din urmă la orbirea completă. După o noapte albă, chinuită de spaime cumplite, Rasu o întrebă pe Lia ce e de făcut.

— Să fii calm, îl sfătui ea, și să nu spui la nimeni nimic.

— De ce să nu spun? întrebă el, mirat.

— N-are importanță de ce. Din moment ce ai un ochi bun, cu care vezi, n-are rost să te plângi de celălalt, cu care nu vezi.

Rasu o ascultă și tăcu. Oamenii credeau că el vede cu amândoi ochii, dar, de fapt, vedea numai cu unul. În plus, trăia și cu obsesia că într-o zi va ceda și celălalt. Din fericire, nici în lunile și nici în anii următori nu apărură semne îngrijorătoare din acest punct de vedere, iar el se obișnui să trăiască folosindu-se de un singur ochi.

La terminarea facultății, plecară împreună în Bărăgan ca agronomi. Lucrau în două sate vecine, aveau o căsuță a lor, construită de către cele două gospodării, și duceau o viață aparent tihnită și idilică. Astfel, reporterul unui ziar pentru tineret, petrecând o zi în preajma lor, se emoționă într-atât, încât, exagerând cu evidență lucrurile, îi prezentă cititorilor ca pe adevărate modele de comportare în muncă și în familie, după care, vreme de o lună, elevi și studenți, pionieri și pensionari, gospodine și țărani le scriau, felicitându-i și asigurându-i că le vor urma exemplul. Adevărul era însă destul de îndepărtat de aceste aprecieri, cel puțin în ceea ce privește viața lor intimă. Munca la țară constituia o satisfacție reală numai pentru Rasu. Pornind de la o situație foarte grea - dezorganizare, certuri și dușmănii, lipsă de interes și pricepere -, el ridicase în doi ani o gospodărie colectivă, mult rămasă în urmă, la nivelul celor mai bune din raion. Din această pricină se bucura de deplină încredere și prețuire, fusese ales deputat raional. Aproape în fiecare săptămână, pe ploi sau viscole, pleca oriunde era chemat, fără să se supere pentru nesomn și foame, fără să refuze nimic, înfruntând greutățile cu o voluptate de bărbat puternic, încrezător în tot ceea ce face. Oarecum asemănător muncise și Lia în primul an, dar fără dăruirea și interesul pe care Rasu le investea în fiecare acțiune. Meseria, se plângea ea, uneori, nu o atrăgea. Avea mereu sentimentul provizoratului, aștepta o schimbare, iar când i se repeta cu vreo ocazie sau alta că va trebui să rămână definitiv un om al locului, adică să se stabilească pe viață în acel sat, respingea ideea cu brutalitate și enervare. Vrând să-i estompeze această neîmplinire, Rasu încercă totul pentru a o face fericită ca soție. Comportamentul lui din acest punct de vedere era ireproșabil. Permanent afectuos, el

îi îndeplinea cu o supunere conștientă toate dorințele, scutind-o aproape de orice obligație gospodărească. Astfel, treburile de gospodărie, pe care bărbații le consideră de obicei jignitoare, el le executa cu plăcere: lustruia dușumelele, spăla și călca, gătea, căpătând o adevărată dexteritate în a face ca prezența lui să se simtă în casă doar în clipele plăcute.

Aceste străduințe și concesii creară însă, fatalmente, o atmosferă forțat armonioasă, artificială. Simțind în ea o nemulțumire continuă, Rasu începu să obosească, gesturile lui în apropierea ei deveniră adesea crispate, false. Drama se amplifică și datorită faptului că nu discutau deschis nemulțumirile. Când ea încerca să-i spună că e nefericită, Rasu, îngrozit de perspectiva unei despărțiri, ceda de la început și lua totul asupra lui, promițând să fie și mai bun.

Observând această artificializare continuă a vieții lor de familie și fiind din ce în ce mai conștientă că nu e capabilă să îndrepte lucrurile, Lia căzu într-o disperare împăcată și se refugie în tăcere. Nu-i reproșa nimic lui Rasu, dar tăcea. Se întâmpla, uneori, ca o săptămână întreagă să nu scoată niciun cuvânt și să nu suporte totodată să se vorbească în apropierea ei.

— Nu vorbi! îl ruga ea pe Rasu. Putem trăi și tăcând.

— Dar de ce să tăcem? La ce te gândești de atâta vreme? întrebă el pe un ton care încerca să ascundă iritarea.

— Ai răbdare. Când am să cred de cuviință, am să-ți spun.

Trecură însă mai multe luni până când ea, într-o seară, îi puse brusc, următoarea întrebare:

— Ce-ai zice dacă ți-aș spune că vreau să te părăsesc?

Rasu încremeni.

— De ce să mă părăsești?

— Nu știu de ce, dar s-ar putea întâmpla să te părăsesc într-o zi. Ce-ai face?

— Nu știu, cred că n-aș rezista.

— Cum adică n-ai rezista, ce înseamnă asta? ceru ea explicații.

— Aș fi nenorocit, mărturisi el. Tu știi foarte bine ce însemni pentru mine.

— Ce însemn?

— Aproape totul. Tu mi-ai dat lumina…

— Termină cu cuvintele astea, mi-e scârbă! strigă ea,

cutremurându-se de repulsie. Vorbește omenește! Ții chiar așa de mult la mine?

— Țin. Tu?

— Nu prea. Probabil că ți-ai dat seama.

— Da, mi-am dat seama. În ce mă privește, pot să spun însă că am făcut eforturi supraomenești ca să-ți plac.

— Să știi că n-ai reușit.

Rasu o privi încremenit și livid.

— Va trebui, totuși, să ne despărțim, îi spuse ea, categoric.

— Ești în stare să mă lași singur?

— N-am niciun fel de obligație față de tine.

— Atunci de ce te-ai căsătorit?

— Ca să te salvez.

— Numai pentru asta?

— Bineînțeles. Tu ai crezut că din dragoste?

— Din dragoste sau din milă.

— Niciuna, nici alta. Pur și simplu din ambiție.

— Regreți?

— Cum o să regret? Dacă nu eram eu lângă tine, rămâneai orb sau te spânzurai. Nu despre asta e vorba. Despre altceva.

— Despre ce?

— Simt că nu mai pot să continui acest sacrificiu până la sfârșitul vieții. Pentru asta îți spun că s-ar putea să te părăsesc într-o zi.

— Ce-aș putea face ca să fii fericită? Vrei să merg, în fața ta în patru labe sau să-mi tai o mână?

Lia îl privi și-i văzu pe față umbrele unei nefericiri profunde.

— Nu-i nevoie să mergi în patru labe, îi spuse ea, încercând să folosească un ton omenos. Fă mai bine un efort și judecă lucrurile așa cum sunt. Eu nu m-am căsătorit cu tine pentru că îmi plăceai ca om sau ca bărbat, sau pentru că te iubeam, înțelegi? Te-am luat ca să-ți fac un bine. Acum, când lucrurile s-au rezolvat, am sau n-am dreptul să fiu liberă? De ce mă obligi să mă sacrific în continuare?

Întrebările acestea rămaseră între ei o noapte întreagă. Se plimbară până dimineața, fiecare în câte-o cameră, gândind. La un moment dat, ea îl auzi plângând și simți față de el un dispreț pe care nu și-l putu înfrâna. Deschise ușa și strigă:

— De ce plângi ca un dobitoc? Ce ți-am făcut?

El nu-i răspunse nimic, se spălă și plecă la gospodărie.

Răbdătoare, ea continuă în zilele și serile următoare să-i explice (și să-și explice ei înseși totodată) de ce deznodământul despre care îi vorbise este inevitabil.

— Eu nu m-am legat de tine eu sentimentul obișnuit al femeii față de bărbat. Între noi a fost ceva cu totul anormal din acest punct de vedere. M-am căsătorit cu tine pentru ca să verific un principiu în care credeam pe-atunci. Mă asculți?

— Da, te ascult.

— Atunci, uită-te la mine. Înțelegi ce-ți spun?

— Înțeleg.

— Pe-atunci eram convinsă că sunt în stare să fac orice, nu mi se părea nimic imposibil pe lume. Și am făcut experiența asta cu tine.

Rasu asculta încremenit, cu o uimire care-i scotea ochii din orbite.

— Atunci, la spital, continuă Lia, când ai aruncat cu paharul în mine, am scrâșnit din dinți și mi-am zis: „Ce-ar fi să încerc să-l salvez pe nenorocitul ăsta? Dacă reușesc, înseamnă că e ceva de capul meu”. După ce am reușit, mi-a fost rușine să te părăsesc imediat. Apoi am sperat c-o să pot rămâne definitiv lângă tine. Dar de iubit nu te-am iubit absolut deloc.

Rasu continuă să tacă și să o privească năuc. Ea îl apucă de mână și-l zgâlțâi.

— Vorbește! De ce taci?

— Nu tac, spuse el oftând, mă gândesc.

— Ce părere ai despre tot ce ți-am spus?

— E îngrozitor de trist.

— Nu numai pentru tine e trist. Crezi că eu nu regret că am trăit atâția ani din viață fără să iubesc? Gândește-te că n-am fost încă îndrăgostită de un bărbat, habar n-am ce înseamnă acest sentiment așa-zis înălțător. Vrei să înnebunesc?

Nu se mai putu stăpâni și începu să plângă, cu fața îngropată în palme. Rasu se crispă și-și plecă privirea.

— Continuăm? îl întrebă ea, după ce se liniști.

— Da, aprobă el.

— Îți spun totul, nu-ți ascund absolut nimic. Așa o să-ți fie mai ușor. Știi care e cel mai important lucru de care mi-am dat seama? Că nu suntem câtuși de puțin potriviți unul pentru altul. Ție îți trebuie

o femeie obișnuită, care să vrea un bărbat așezat și o casă a ei. Pentru mine, așa ceva e prea puțin. Nu pot sta cu tine. Nu pot să te iubesc. Înțelegi, mi-e absolut imposibil. A iubi un om înseamnă a-l admira. Pentru ce te-aș admira eu pe tine? Pentru că în fiecare zi faci exact același lucru, ai aceleași gesturi, spui aceleași cuvinte, fără să schimbi nimic, fără nicio tresărire nouă? Pentru că muncești, vii acasă flămând, mănânci bine, bei două pahare de vin și te repezi să mă strângi în brațe? Gata. M-am plictisit. Ajunge!

— Bine, spuse el, ridicându-se. Ne despărțim.

Și plecă. Seara, când se întoarse, o întrebă:

— După ce te desparți, ce ai de gând să faci?

— Nu știu, răspunse ea.

— Cum nu știi? insistă el. Trebuie să faci ceva.

— Trebuie, dar ce? Sunt ca un om care a terminat o treabă și nu știe de ce să se apuce mai departe. Am douăzeci și șase de ani și sunt oarecum mulțumită de ce-am făcut până acum. Am salvat un om, și asta ar putea ajunge chiar pentru o viață întreagă. Dar de-acum încolo ce-o să fac? Ce-o să fac treizeci sau chiar patruzeci de ani, cât mai am de trăit? Înțelegi? Îmi trebuie ceva de făcut pentru perioada asta de viață. Tu ești un om pe picioarele tale. Mai mult n-aș putea scoate din tine.

— Nu vrei să facem un copil?

— Nu. Mi-e frică.

După toate acestea, Rasu părea resemnat. Lia își luă trei săptămâni concediu, deși campania de toamnă nu se terminase și erau încă treburi. Ședea în pat și citea, iar după ce citea se gândea. Uneori se gândea nopți întregi. Speriat, Rasu venea s-o întrebe ce se întâmplă.

— Mă simt bine, îi spunea ea, liniștită. De când ne-am despărțit sunt alt om. Căsătoria mă stânjenea. Nu eram liberă, n-aveam timp să gândesc suficient. Acum mă gândesc.

— La ce te gândești?

— Mă gândesc la mine. Vreau să văd ce dracu' e de făcut. Ce-ai zice dacă mi-aș schimba meseria?

— Și ce să faci?

— Să mă fac ziaristă. Aș umbla tot timpul, nu m-aș plictisi.

— Trebuie să vezi mai întâi dacă poți să scrii.

— Visul meu a fost să ajung actriță. Am dat examen la institutul de teatru și am căzut. Trebuia să încerc în anii următori, dar n-am încercat. Am venit la Agronomie fără să mă atragă câtuși de puțin. Și-acum?…

Rasu nu-i răspundea nimic; o privea lung, fix și, din când în când, ofta.

— Știi la ce m-am gândit azi toată ziua? îi spuse ea, într-o seară, melancolică, ceea ce pe Rasu îl enervă cumplit. Era obosit și ud până la piele, în toată casa nu exista nimic de mâncare, nu se făcuse focul, nu se măturase.

— Dacă te băteam la vreme, îi strigă el, scrâșnind, n-ai fi ajuns să-ți iei concediu ca să te gândești.

— Crezi c-ar fi trebuit să mă bați? îl întrebă ea, sărind din pat și venind în fața lui, provocatoare.

— Dacă se află la gospodărie sau la raion că zaci în pat toată ziua pentru că așa vrei tu, nu mă scuipă pe mine în ochi? N-o să-mi zică toți că sunt o cârpă și un idiot?!

Lia îl privi lung, zâmbind șters, după care el ieși, trântind ușa. Începând de a doua zi, ea nu mai rămase în casă, dar nu se duse nici la lucru. Plecă la București.

— Mă duc să-mi cer transferul, îi spuse ea lui Rasu la plecare.

— Unde?

— Cât mai departe. Iau cea mai nenorocită gospodărie din țară, să am de muncit până oi cădea în brânci. Sau, dacă se poate, plec în Africa pentru doi-trei ani, să-i ajut pe băștinași.

În trenul care o ducea spre București zări, la un moment dat, pe culoar, chipul unui om care i se păru cunoscut. Rămase câteva clipe pe gânduri, palidă, cu picioarele moi. Apoi se apropie și întrebă timidă:

— Nu vă supărați, nu cumva…

— Pardon! îi răspunse cel întrebat și îi întoarse spatele.

Ajungând la București, Lia dădu un telefon unei foste colege de facultate.

— Florica, tu-l mai ții minte pe George Niculescu?

— Care Niculescu?

— Care-a fost coleg cu noi.

— A, da.

— M-am întâlnit cu el în tren.
— Și?
— Mi s-a părut foarte ciudat. Am vrut să-i vorbesc, dar mi-a întors spatele.
— Poate l-ai confundat.
— Nu cred.
— Am auzit că e cam trăsnit.
— Știi cumva unde lucrează?
— Nu știu.

În noaptea următoare nu reuși să doarmă nicio clipă. Se plimbă prin cameră, prin holul hotelului, apoi umblă fără țintă pe străzi. A doua zi, lăsă o cerere de transfer la minister și plecă la gară. Cumpără bilet, se urcă în tren, dar, înainte ca acesta să pornească, coborî și se îndreptă spre Institutul Agronomic. Intră la secretara-șefă pe care o rugă să-i spună adresa fostului ei coleg George Niculescu. Se despărțiseră în anul al treilea, când el întrerupsese cursurile dintr-un anumit motiv. Știa că le-a reluat după aceea, dar nu și unde a fost repartizat la terminarea facultății. După ce răsfoi timp de-o oră prin arhivă, secretara-șefă găsi copia repartiției ministeriale. Niculescu se afla într-o comună din Oltenia.

În aceeași zi, Lia porni spre Craiova și călători nouă ceasuri până în comuna pe care o căuta. Se prezentă la sediul gospodăriei și întrebă de inginerul agronom. Omul căruia îi pusese întrebarea o privi suspicios.
— Sunteți cumva soția dânsului?
— Nu. O fostă colegă.
— A plecat de la noi acum două luni.
— Unde a plecat?
— Nu ne-a spus.
— Ce motiv a avut?
— Nu știu. Într-o zi ne-a spus „plec” și-a plecat.
— S-a căsătorit cumva? se interesă Lia.
— N-am observat.
— Cum aș putea să-i aflu adresa de la București?

Omul se gândi, dar nu găsi nicio soluție.
— Tot prin colegii dumneavoastră puteți afla; noi nu știm.

După ce plecă de la sediul gospodăriei, Lia se opri la postul de

miliție. Milițianul, serviabil, căută în registrul de flotanți și-i spuse adresa din București: strada Lopeții, numărul 12, raionul 1 Mai.

Plecă cu trenul următor înapoi spre București, unde ajunse a doua zi dimineața, distrusă de oboseală. Luă din gară un taxi și porni imediat să caute strada Lopeții, căutare care dură aproape două ore. Strada se afla exact la marginea Bucureștiului, lângă un lac împuțit, plin de broaște și țipirig, iar numărul 12 era bătut în cuie pe peretele unei case ciudate, cu formă perfect cubică, de culoare galbenă. Era atât de mică, încât nu putea cuprinde mai mult de-o cameră și o sălită. Lia bătu la ușă, dar nu-i răspunse nimeni. O vecină ieși la gard și-i spuse că inginerul nu e acasă, vine numai sâmbăta.

— Unde lucrează? întrebă Lia.

— Pe-aici prin Bărăgan, mi se pare lângă Lehliu. Dânsul nu spune, că nu vorbește cu nimeni, dar așa parcă am citit eu pe un bilet de tren pe care l-a aruncat în curte.

Lia privi pe fereastră înăuntru. Văzu o masă de lemn, pe care se afla un gramofon vechi. Pe gramofon dormea o pisică galbenă-aurie.

— Pisica o lasă închisă în casă toată săptămâna? întrebă Lia pe vecină.

— Da, pisica rămâne în casă și doarme toată săptămâna, până se întoarce dânsul. Când e sâmbătă, se trezește, miaună și dă cu capul în geam.

Lia plecă în oraș, căută o cameră la un hotel și se odihni. A doua zi era sâmbătă. Se duse la Gara de Nord și aștept la toate trenurile care veneau dinspre Lehliu. Urmări atentă toți călătorii, dar nu văzu pe nimeni cu o înfățișare asemănătoare celei pe care o avea cu câțiva ani în urmă fostul ei coleg George Niculescu. Abia la trenul de cinci tresări văzând un om de statură mijlocie, slab, care traversa peronul târându-și picioarele, silnic. Se apropie de el, ezitând.

— Nu vă supărați…

— Nu, mulțumesc, răspunse acesta cu privirea în pământ, absent, și porni mai departe.

Era nebărbierit și cu fața trasă, îmbătrânită. În stația de tramvai îl ajunse și-l acostă din nou.

— Nu vă supărați, sunteți cumva…

— Nu, nu, îi răspunse acesta, grăbit, și se urcă repede în tramvai.

Lia apucă să se urce la clasa a doua. Încercă să-l descopere de

acolo, și-și dădu seama că și el o cercetează cu privirea, speriat. Coborî în aceeași stație cu el și încercă să-l ajungă, fugind.

— George, nu mă recunoști? îi spuse ea în șoaptă.

El se opri și o privi lung, indiferent.

— De ce vrei să te recunosc?

— Îți aduci aminte cine sunt?

— Și dacă-mi aduc aminte ce se-ntâmplă?

Devenise de un calm derutant.

— Eu sunt Lia Pogonat, fosta ta colegă.

— Am bănuit, răspunse el, privind pe deasupra ei, și porni.

Porni și ea alături, urmărindu-l neîncetat cu privirea.

— Nu te bucuri că mă vezi?

— Nu.

— De ce?

— E o întrebare pe care nu mi-o pun.

— Recunoști că tu ești George Niculescu?

— Recunosc.

— Și-ți amintești de mine?

— Dacă m-aș gândi, probabil că da.

— Nu vrei să mă privești?

— Ba da.

Aruncă spre ea o privire grăbită, în diagonală. Lia continua să meargă alături de el, dându-i de înțeles că nu are de gând să renunțe la conversație.

— Pot să te însoțesc până acasă? întrebă.

— Până acasă poți, îi răspunse el pe același ton lipsit de îngăduință.

— Mai locuiești cu cineva?

— Nu.

O vreme, merseră în tăcere. Lia nu știa cum să-și învingă emoția și încercă să reia dialogul.

— Te-am căutat acasă. M-am uitat înăuntru pe fereastră și am văzut că ai o pisică.

— Da, am o pisică, recunoscu.

Apoi, până acasă, tăcură. La ușă, el se opri și o invită cu privirea să plece.

— Nu mă primești înăuntru? întrebă Lia.

— Nu, nu pot, clătină el din cap hotărât și grăbit, pentru că pisica mieuna înăuntru fără încetare. Nu pot! strigă și intră brusc, trântindu-i ușa în nas.

Lia privi pe fereastră și-l văzu ținând pisica în brațe și mângâind-o cu obrazul pe spinare. Când își dădu seama că e privit, George veni spre fereastră și o amenință cu pumnul, spunând cuvinte pe care ea nu le auzea, dar pe care le bănuia a fi înjurături. Plecă și merse pe jos aproape o oră, rătăcind pe străzile mahalalei, îngândurată. Ce se întâmpla cu el?

Se despărțiseră într-o dimineață de primăvară, după o scenă pe care acum și-o amintea cu absolut toate amănuntele. Fuseseră chemați la decanat dintr-o oră de seminar. În biroul decanatului se aflau doi necunoscuți.

— Predă-i tovarășei secretare carnetul, îi ceruse decanul lui George.

George își scoase portmoneul, căutase în el carnetul de U.T.M. și îl întinsese spre Lia. În aceeași clipă, el îndreptase spre ea și o privire mare și uimită, care cerea o explicație sau o încurajare. Ea refuzase însă orice comunicare, întorcând cu ostentație capul. George plecase apoi cu cei doi necunoscuți. Cum de nu-și amintise de întâmplarea aceasta până acum? De ce trecuse peste ea vreme de atâția ani?

Ajunse la hotel noaptea târziu, după ce scăpă cu greu de insistențele - pertinente altfel - ale unui bărbat elegant care o invita la barul Melody. Încercă să adoarmă, dar se trezi speriată de halucinații, și aprinse lumina. Rămase trează până dimineață. Vocea lui George, seacă și rece, cu un accent alterat, o obseda.

A doua zi - era duminică - umblă prin oraș, flămândă și nedormită, fără nicio țintă, iar după amiază luă un taxi și porni spre strada Lopeții. Lăsă mașina să aștepte la colțul străzii și intră în curtea, casei cu numărul 12. Încercă să privească înăuntru pe fereastră, dar aceasta era acoperită cu un ziar. Ascultă. Auzi dinăuntru zgomote ciudate, semimuzicale, cu sonorități monotone și scrâșnite, care picurau la intervale egale de timp. După o pauză foarte scurtă, aceeași melodie reîncepu. O ascultă toată, vreme de aproximativ cinci minute. Apoi așteptă, până când din spatele ușii se auzi glasul lui George, șoptit:

— Tu ești?

— Da, eu.

Urmă o pauză lungă de aproape un minut.

— Vrei să vii înăuntru?

— Vreau. Îmi dai drumul?

— Cred că da, răspunse el, fără să deschidă ușa.

— Să plătesc taxiul, strigă ea, înfrigurată.

Alergă repede spre taxi, plăti și veni la ușă imediat, gâfâind.

— Vino, strigă el dinăuntru, să nu mă răzgândesc.

Deschise și Lia intră într-o sălița semiobscură, apoi trecu în cameră. După ce se obișnui cu lumina foarte opacă dinăuntru, distinse toate obiectele: o somieră, o masă și un gramofon foarte vechi, care mergea în gol.

— Oprește-l, îi spuse ea după câteva minute de tăcere, enervată de mișcarea inutilă a aparatului.

— Lasă-l să meargă.

— De ce să meargă în gol?

— Nu merge în gol, învârtește greierul.

— Care greier?

— Tu nu vezi?

George opri gramofonul și ea văzu atunci pe disc un greier mare și exagerat de negru, care țârâia neîntrerupt, cu un glas vioi.

— Asta înseamnă că mai vrea, spuse el, și puse iarăși gramofonul în mișcare.

— E dresat? îl întrebă Lia pe un ton lipsit de orice nedumerire.

— Propriu-zis nu. S-a atașat singur de mine. A fost suficient să-l iau de câteva ori în palmă și să-l mângâi. Acum e ca un copil: toată ziua se joacă cu pisica sau se învârtește pe discul gramofonului. Nu ți se pare interesant?

— Ba da.

— Vrei să asculți o melodie?

— Am ascultat-o.

— Unde?

— Am ascultat-o la fereastră. Ce este?

— Vrei să știi cine-i autorul?

— Da.

— Nu-l știu nici eu.

— Chiar nu-l știi?

— Nu, nu-l știu, nici nu vreau și nici nu cred că e posibil. E o placă foarte veche, am găsit-o pur și simplu pe stradă, aruncată la gunoi. Nu are nimic scris pe ea. Conține însă o melodie de geniu. Hai s-o mai ascultăm o dată.

Puse discul gramofonului în mișcare și așeză placa. Melodia era, într-adevăr, uimitoare. Lia fu atât de răscolită, încât începură să-i curgă lacrimi pe obraz. George se bucură fără reținere.

— Ți-a plăcut?

— Da. Sunt și foarte obosită.

— E îngrozitor de tulburătoare. Și eu plâng de foarte multe ori. Sunt momente când pisica e în stare să stea ore întregi fără să se miște și să asculte. Greierul nu ascultă, doarme. Lui nu-i place decât să se învârtească pe disc. Rezistă ore în șir fără să amețească.

Lia se ridică de pe scaun și îl privi lung.

— Ascultă, rosti ea, severă, ce-i cu tine?

George se dădu înapoi speriat.

— De ce strigi la mine?

— Hai, termină!

— Ce să termin?

— Să termini de-a mai face pe nebunul! Ții cumva să mă impresionezi?

George o privi câteva clipe perplex, apoi deveni palid și începu să tremure. Lia observă modificarea și, speriată, încercă să-l liniștească.

— Am impresia că nu m-ai înțeles.

— Ba da.

— Am glumit.

— Nu văd ce rost ar avea să glumești cu mine. În orice caz, spuse el, revenindu-și la fel de brusc, pot să te asigur că nu sunt nebun.

— Atunci, ești idiot, ce dracu' ai - se înfurie ea - de vorbești aiurea?

George încremeni și păli.

— De unde știi să sunt idiot?

— George, nu încerca să mă aiurești. Fii normal!

— Te întreb de unde știi că sunt idiot? urlă el, înroșindu-se. E vizibil?

Lia îi luă o mână și i-o strânse cu afecțiune, liniștitor.

— Am glumit. Nu ești idiot.

— Ba da. Sunt.

— Nu ești. Fii cuminte!

George o privi cu nările vibrânde și cu fața acoperită subit de o transpirație abundentă.

— Nu mă scoate din sărite! urlă el, ridicându-se amenințător.

— Nu te scot.

— Ba da, mă scoți! După ce că te primesc în casă și-ți demonstrez că sunt un idiot, tu vii și mă contrazici! Ieși afară!

— Nu mi-ai demonstrat deloc până acum că ești un idiot, îi spuse ea, aparent calmă.

— Dar în urma observațiilor pe care le-ai făcut asupra mea nu-ți dai seama?

— Nu. Mi-ai apărut ca un om oarecum bizar, poate puțin cam dezechilibrat, ca să fiu sinceră, dar nimic mai mult.

George își întinse astfel gâtul, încât capul lui intră în plină lumină. Lia observă că arăta nefiresc de bătrân la cei aproximativ treizeci de ani pe care-i avea. Era slab, palid, i se puteau ghici oasele cu ușurință în orice parte a corpului, fruntea i se înălțase și avea o netezime luminoasă.

— De fapt, mă bucur, spuse el, împăcat.

— De ce? îl întrebă ea.

— Că nu arăt a fi idiot… În ce an am fost noi colegi?

— Din unu până în trei.

— Până în trei… spuse el, încruntându-se. Vasăzică, tu erai colegă cu mine atunci… Uitasem…

Lia îl privi lung, vreme de câteva minute. În acest răstimp, drama ei fu la o clipă de risipire. Dacă el nu-și mai amintea de ea…

— George, tu nu mă mai ții minte pe mine?

— Da, dar nu cu amănunte. Ce faci?

— Cum adică ce fac?

— Unde lucrezi, ești măritată etc.?

— Asta n-are nicio importanță, George, spuse ea oftând, pentru că chiar atunci își dădu seama că s-a înșelat: faptul că el nu-și amintea de ea nu schimba cu nimic lucrurile.

— De ce ai venit? o întrebă el din nou.

— Nu știu, îi spuse ea cu glasul tremurat. Te-am văzut în tren acum câteva zile și de-atunci nu mai am liniște. Trebuia să te caut și să te văd neapărat. Înțelegi, mi-am adus aminte de tine! Mi-am amintit absolut tot!

— Mă bucur, spuse el absent, fără să arate, de fapt, că se bucura. Și mie mi se întâmplă să-mi amintesc de voi. Dar, în sfârșit…

Lia începu să plângă, dar el nu observă, se uita în altă parte.

— Eu am plecat, George, spuse ea. Sunt obosită. Mâine cu ce tren pleci?

— Cu șapte fără zece.

— Bine, ne vedem la gară.

A doua zi dimineață îl așteptă în fața trenului. La șapte fără unsprezece, când își pierduse speranța, George apăru și se urcă în ultimul vagon, trecând pe lângă ea fără s-o recunoască.

— Bună dimineața, îi spuse Lia, ai întârziat.

George o privi lung, cu ochii încețoșați, absent.

— Sunt Lia Pogonat, îl ajută ea. Am fost aseară la tine.

— Da, știu, spuse el cu o voce înceată, bolnavă.

Toate gesturile lui erau moi și prelungi, de parcă altcineva i-ar fi comandat mișcările, ca unei marionete. Nu aveau loc în compartiment, stăteau înghesuiți pe porțiunea cuprinsă între burduful care unea vagoanele între ele. Ședeau față-n față, iar mișcările vagoanelor îi obligau să oscileze, să se apropie și să se depărteze unul de altul. Când se apropiau, Lia simțea venind dintre ei o adiere tulburătoare, un flux straniu de culori orbitoare, izvorând din ochii lui de un albastru neverosimil.

— Nu știam că ai ochii atât de albaștri, îi spuse ea la un moment dat, dar el nu-i răspunse; privea în gol, absent.

Uneori se atingeau și, astfel, ea constată că trupul lui are o moliciune cu totul nefirească, abandonat parcă de simțuri și nervi.

— George! îl scutură ea. Ce-i cu tine? Ți-e rău?

El clătină din cap că nu și continuă să privească aiurea. Călătoriră vreme de o oră fără să-și mai spună nimic.

La halta Cireșu, George coborî. Lia îl urmă, iscodindu-l cu privirea, dar el părea că nu realizează prezența ei. Mergea dezlânat, cu aceleași mișcări moi și prelungi, anihilate parcă de efectul

imponderabilității. Ajungând la marginea satului, Lia se opri și-l apucă de mânecă.

— George, te las. Eu lucrez la Tufani, aproape. Am să vin să te văd.

El înclină din cap, aprobând hotărârea ei, absent, și porni, clătinându-se.

Lia ajunse acasă tristă, obosită și indiferentă. Îl găsi pe Rasu slab și nedormit, dar nu-i spuse nimic. Se culcă și dormi până a doua zi la prânz. Spera să-și revină, dar nu-și reveni. Se duse la gospodărie și încercă să lucreze la o dare de seamă, cu președintele, dar după o oră renunță, se sui în șaretă și plecă la Cireșu. George încă nu venise la sediu și se duse să-l caute acasă. Locuia la un țăran, într-o casă nouă, unde ocupa o odaie mică și rece. Îl găsi întins în pat, cu ochii deschiși și mâinile încrucișate pe piept, ca un mort. O privi fără interes, obosit. Apoi se sculă, se îmbrăcă încet și mâncă fără poftă, automat.

— Îmi dai voie să stau cu tine astăzi? îl întrebă ea.

George înclină din cap într-un anume fel care putea să însemne că acceptă orice propunere. Plecară amândoi la gospodărie, apoi Lia îl însoți pe câmp și la grajduri, la o ședință cu brigadierii, la verificarea incubatoarelor, până spre seară. În tot acest timp, George vorbi extrem de puțin, înțelegându-se cu oamenii mai mult prin gesturi și manifestând față de tot ce era în jurul lui o indiferență egală.

Seara, după ce el plecă acasă, Lia rămase câteva minute de vorbă cu președintele. Acesta avea o părere rea despre George.

— Ne gândim să renunțăm la dânsul începând de la toamnă. L-am schimba de-acum, dar nu găsim altul.

— De ce vreți să-l schimbați?

— Ați văzut și dumneavoastră cum lucrează, aproape că nu tragem niciun folos. Orice am spune noi, el e de acord, rar când ne dă câte-un sfat.

— Totuși, v-aș ruga să nu-l schimbați.

— Noi n-am vrea, dar ce să facem? Poate o fi având ceva pe suflet, i s-o fi întâmplat vreo nenorocire. Am încercat să-i intrăm pe sub piele, l-am invitat pe la noi pe-acasă. Nimic. Am auzit c-a fost scos de la câteva gospodării.

— Nu renunțați încă la el, îl rugă Lia pe președinte. Să-l ajutăm, să vedem ce-i cu el.

— Noi avem toată bunăvoința să-l ajutăm, e băiat tânăr, ar fi păcat să nu-l ajutăm.

— Aici în comună sunt două gospodării, mi se pare.

— Da, în fiecare sat câte una.

— Cealaltă are inginer?

— N-are. V-ar conveni să veniți la ei?

— Să vedem.

Porni spre casă după ce se înseră. Calul era obosit și flămând, mergea încet. Lia nu-l grăbi, îi trebuia timp să se gândească.

În casă era lumină și, când intră, rămase în ușă încremenită. Rasu devastase totul: rupsese cearșafurile, sfâșiase pernele și împrăștiase fulgii, desfăcuse paturile, rupsese perdelele, iar în clipa aceea tocmai încerca să demonteze șifonierul. Văzând-o, îi veni în întâmpinare cu fața congestionată și cu ochii ieșiți din orbite. Lia îl privi și se înfioră: culorile celor doi ochi nu se mai deosebeau, se unificaseră într-un cenușiu sticlos. Încercă să fie calmă.

— Ce-i cu tine, te distrezi?

Rasu se apropie de ea și o apucă strâns de mâini.

— De unde vii?

— Ce te privește?

— Spune de unde vii, altfel te omor!

— Lasă-mă să mă așez. Sunt obosită.

O lăsă să se așeze pe pat, dar veni lângă ea, urmărind-o cu aceleași priviri sticloase, lipsite de culoare.

— Știu sigur că vii de la un bărbat. Știu sigur.

— Da, vin de la un bărbat.

— Și nu ți-e frică?

— Nu. De ce să-mi fie frică?

— Nu ți-e frică de moarte?

— Care moarte?

— Nu ți-e teamă c-o să te omor?

— Nu. Dar cu ce drept mă amenințI?

— De ce te-ai dus la alt bărbat? De ce?

— Lasă-mă, îl rugă ea. Sunt amărâtă. Vreau să dorm.

Se dezbrăcă și trecu în camera cealaltă. Rasu veni imediat după

ea.

— N-am să te las să dormi până nu-mi spui. De ce? De ce? Am să te întreb de o mie de ori de ce.

Lia se sculă, se îmbrăcă, înhămă calul la șaretă și plecă din sat. Ajungând pe câmp, se culcă într-o șură de paie și dormi câteva ore. Dimineața, când se trezi, porni spre Cireșu. Se duse direct la George acasă, îl trezi și-l așteptă până se îmbrăcă. Porniră împreună pe câmp și în ziua aceea ea îi rezolvă aproape toate treburile. Ca să nu se mire nimeni de imixtiunea ei în problemele gospodăriei, spuse că e într-un schimb de experiență. Gospodăria, după câte își dădu ea seama, nu era greu de condus, președintele și brigadierii se dovedeau a fi pricepuți și serioși.

Seara se duse cu George acasă și luară masa împreună. Încercă să-l scoată din starea de somnolență în care se afla, dar nu reuși, vorbea monosilabic, obosit și apatic.

— George, insistă ea, vrei să vorbești puțin cu mine?

— Da.

— Tu nu te întrebi de ce-am venit eu aici?

— Nu.

— Nu-ți pui absolut nicio întrebare în legătură cu mine?

— Nu.

— Ești cumva bolnav?

— Nu.

Pe la zece seara, ușa camerei se deschise brusc și intră Rasu. Era palid, mâinile îi tremurau, iar culorile celor doi ochi continuau să fie unificate. O apucă pe Lia de mână și o smuci spre ușă.

— Ce cauți aici?

Ea nu-i răspunse, dar când el se repezi spre George ca să-l lovească, sări în fața lui și-l opri, strigând cu glasul răgușit de spaimă:

— Nu te lega de el!

George îl măsură de sus până jos fără să tresară, cu o privire albastră, vag întrebătoare. Părea că nu înțelege nimic din ce se întâmplă. Rasu îi răspunse cu o privire cruntă și cu o scrâșnitură de măsele, după care o luă pe Lia de mână și ieși cu ea afară. În curte se aflau două șarete: a ei și a lui. Se urcară într-a lui. Rasu dădu bice cailor și porniră într-o viteză primejdioasă pe ulițele strâmte.

Când ajunseră în câmp, lângă o fântână secată, el opri și-i spuse să coboare. Ea coborî. Rasu o privi câteva clipe în ochi. Era lună și se vedea perfect.

— Mă fascinezi, îi spuse ea. Nu rezist.

— Nu e timp de glumit, îi răspunse el cu o voce care încerca să fie cât mai lugubră. Te omor.

— Îngăduie-mi să-mi fac rugăciunea.

— Îți închipui că vreau să te sperii, și glumești, spuse el, oftând adânc. Din nenorocire, e adevărat, am hotărât să te omor. Nu te las altuia.

— E prea târziu, îi spuse ea.

— De ce?

— Deja am fost.

— Minți!

— Ce interes aș avea?

Rasu scrâșni sinistru, îi cuprinse gâtul cu palmele și strânse puternic, până când ea horcăi și se înmuie. Speriat, o eliberă din strânsoare și se retrase câțiva pași. Lia se ghemui la pământ, apoi se ridică și, după ce se scuturâ, își reveni. Rasu o privea năuc. Ea se apropie calmă și-l lovi cu dosul palmei peste față de mai multe ori, după care se urcă în șaretă și porni în goană. Rasu fugi după șaretă, se agăță de spătarul leagănului și alergă așa câțiva kilometri.

— Iartă-mă, șopti el la un moment dat, dar ea nu-i răspunse, deși el repetă rugămintea, până ajunseră acasă, de zeci de ori.

Nu-i vorbi nici în zilele următoare. Într-o seară, văzând-o cum își pregătește valiza, o întrebă cu o voce lipsită de nădejde:

— Unde pleci?

Lia nu-i răspunse. Rasu o urmări până la gară, încercând să-i vorbească, fără să reușească să obțină însă de la ea nici măcar o privire.

Era sâmbătă după amiază, și trenul se aglomeră din cauza navetiștilor. Lia umblă din vagon în vagon, căutându-l pe George. Îl găsi ghemuit într-un colț de compartiment, privind absent pe fereastră. Pe peronul Gării de Nord îi spuse:

— Viu la tine. Mă primești?

— Vino, acceptă el, înviorat brusc.

Pisica aștepta la fereastră mișcându-și coada și lovind cu capul în

geam. Când intră înăuntru, George o luă în brațe și își lipi îndelung obrazul de blana ei. Greierul se afla pe discul gramofonului și țârâia vesel, dar când discul se puse în mișcare tăcu mulțumit.

În cameră era dezordine.

— Hai să facem curat, îi spuse Lia, veselă. Să ne simțim bine.

Dereticară amândoi, deși mare lucru nu se putea face: existau foarte puține lucruri și aspectul încăperii nu se schimbă prea mult. George aduse din cămară două cutii de conserve și mâncară cu poftă toți trei, adică ei doi și pisica.

— George, de ce te-ai schimbat tu din clipa când ai ajuns în Gara de Nord?

— Ți-ai dat seama?

— Da. Din clipa în care am coborât pe peron, expresia și culoarea ochilor ți s-au modificat evident. Până atunci parcă ai dormit tot timpul. Cum de te-ai putut schimba atât de radical?

George zâmbi fericit.

— Mă bucur, spuse el. Înseamnă că ești inteligentă.

— Nu mă lua peste picior.

— Nu te iau. Ești primul om care sesizează foarte clar acest amănunt din viața mea.

— Care amănunt?

— Despre care vorbim. Nimeni, absolut nimeni nu cunoaște secretul acestor două stări ale mele.

— Despre ce fel de secret e vorba?

— Nu pot să-ți spun.

După ce terminară de mâncat, George cotrobăi într-o ladă cu cărți și scoase la iveală o sticlă cu țuică, goală pe trei sferturi.

— O am de doi ani. Când mi-e foarte frig, iarna, beau câte-o înghițitură.

Băură amândoi. După un singur păhărel, el se ameți și deveni vorbăreț, oarecum exuberant.

— Lia, pot să-ți pun o întrebare la care să-mi răspunzi cu toată sinceritatea?

— Da, te rog.

— E numai o întâmplare faptul că te afli acum aici?

— Ce vrei să spui cu asta?

— Nimic. Răspunde-mi la ce te-am întrebat.

— Bineînțeles că e o întâmplare. Venisem la București ca să-mi fac un transfer. Când te-am văzut în tren am fost așa de emoționată, încât mi s-au înmuiat picioarele.

— De ce?

— Nu știu.

După ce tăcu câteva clipe, Lia adăugă tristă:

— Și eu sunt tot atât de singură și nefericită ca și tine.

— Eu nu sunt nefericit.

— Ba da, ești.

— Pe cuvânt că nu sunt!

— Dar singur ești.

— Da, singur sunt, dar nefericit nu.

Lia îl privi lung și-i spuse rugătoare:

— Ai, într-adevăr, un secret? Te rog să fii sincer.

— Am.

George se așeză cu câțiva centimetri mai aproape de ea și o întrebă în șoaptă:

— Îmi juri că n-ai să spui la nimeni?

— Îți jur.

— Pe ce?

— N-am pe ce, dar n-o să spun absolut la nimeni nimic.

— Lia, cred că am făcut o descoperire formidabilă. Mă crezi?

— Nu.

— Ai să mă crezi imediat. Vrei să-ți explic?

— Da, explică-mi.

— Am descoperit un accelerator, îi șopti el la ureche.

— Ce fel de accelerator?

— Un accelerator.

Lia se încruntă.

— Tu ești nebun?

— Nu. Ascultă-mă și taci. Să nu spui la nimeni.

— Bine, nu spun.

— Am să-ți explic pe înțelesul tău, cu singura rugăminte de a nu mă întrerupe cu întrebări stupide.

— Îți promit.

— Dacă ți-aș spune direct ce e acceleratorul meu și din ce se compune, n-ai pricepe mare lucru. Așa că am să încep cu o poveste

mai lungă, adică cu întâmplările care m-au ajutat să ajung la această descoperire. Fii atentă. În primăvara lui 1953, mai precis în martie…

— Știu, îl opri ea, devenind dintr-o dată foarte palidă și tulburată. Știu ce ți s-a întâmplat atunci.

— De unde știi? întrebă el, speriat.

— Eram colegi de grupă.

— A, da, exact. Atunci, continuă el dezamăgit, am să trec peste câteva episoade.

— Nu trece peste nimic! îl rugă Lia, înfrigurată. Povestește absolut tot.

— Bine. Dar te rog să nu mă întrerupi.

— Nu te întrerup.

— Dacă spui că erai colegă de grupă cu mine, atunci, îți amintești că m-am despărțit de voi pe la sfârșitul lui martie, într-o dimineață. Am plecat însoțit de doi cetățeni pe care nu-i mai văzusem niciodată în viața mea și care m-au rugat politicos să-i urmez. Nu mi-au spus pentru ce, și nici eu nu i-am întrebat; mi s-a părut normal să aștept să mi se explice decât să întreb. Așa se face că, în prima zi, am fost foarte calm și stăpân pe mine: fluieram, mă gândeam la lucruri plăcute, scriam versuri pe pereții celulei, am și dormit câteva ore. Când s-a înnoptat însă, am simțit imperios necesitatea de a vorbi cu cineva și, neavând cu cine, m-a cuprins o surescitare care nu m-a lăsat să închid ochii toată noaptea. Dimineață m-am liniștit oarecum, dar în noaptea următoare starea de surescitare și neliniște a început iarăși să mă chinuie. Mi-am dat repede seama care era motivul: așteptarea. Așteptam să mi se spună pentru ce mă aflu acolo. Nu eram speriat, ci mai mult curios. Cum însă așteptarea aceasta se prelungea, am încercat să descopăr singur motivul. Biografia mea era atât de simplă, încât mi-a fost foarte lesne să cercetez minuțios fiecare eveniment trăit, chiar și pe cele lipsite de orice semnificație. În afară de unele conflicte pe care le-am avut cu voi, colegii de facultate, conflicte efectiv minore, fără niciun ecou (mi se pare că și cu tine m-am certat de câteva ori), nu-mi aduceam aminte de nimic serios, de niciun fapt demn de luat în seamă din punctul de vedere care mă interesa pe mine în acel moment. „Trebuie să fie o confuzie”, îmi ziceam, pentru ca imediat să mă contrazic categoric: „Nu, nu e confuzie, ar fi stupid. Există probabil un motiv real, pe care

eu nu sunt capabil să-l descopăr. Care e acest motiv?” Au trecut câteva săptămâni fără ca situația să se fi schimbat cu ceva. Îndârjit, am luat iar faptele, unul câte unul, și le-am răsucit pe toate părțile. Erau zile când ajungeam să mă gândesc câte douăzeci de ore în șir. Evident, mi-am dat seama imediat că aceste frământări mă vor duce la o extenuare nervoasă gravă și am încercat să mă împiedic să gândesc. Dar cum? A te putea împiedica să gândești în momentul în care dorești este, cred, dovada cea mai sigură a desăvârșirii unui sistem nervos, înseamnă să-ți poruncești „Dormi!” și să adormi imediat. Eu nu eram, evident, capabil de așa ceva și am fost nevoit să recurg la diferite tertipuri: număram până la o sută de mii sau un milion, recitam versuri, povesteam subiectele unor romane, cântam și fluieram foarte încet, pentru mine, dar, de fapt, și în timpul cât făceam toate acestea, ca de altfel și când dormeam, eu continuam să mă gândesc și să mențin conectată la acele întrebări întreaga mea activitate nervoasă. Care era cauza acestei stări de excitație atât de exagerate? În primul rând, exista o cauză de ordin fiziologic: congenital sunt o ființă debilă, cu un sistem nervos fragil (mama spunea că m-am născut astenic), cu un caracter nedecis și superficial. A doua cauză - și cea mai importantă, ca să fiu sincer - era faptul că în acea perioadă iubeam o fată cu care eram logodit și cu care urma să mă căsătoresc. Era o ființă cu nimic deosebită, banală, îi cunoșteam exact valoarea și limitele. O iubeam însă foarte mult, în primul rând pentru că ea singură, dintre toate fetele pe care le cunoșteam, mă acceptase așa cum eram, fără niciun fel de pretenții. Era un om bun, în accepțiunea cea mai obișnuită a cuvântului, adică exact ce-mi trebuia mie. Mă apropiasem de ea cu bucurie și disperare, și o mare parte a trecutului meu, cu toate evenimentele sufletești pe care le trăisem, se lega de ea; nu existase literalmente o zi în decursul adolescenței și tinereții în care să nu fi fost împreună, ei îi spuneam absolut tot ce gândeam și făceam, în ea depozitasem un fel de copie a existenței mele pe o anumită perioadă. Fără ea nu puteam atunci concepe să trăiesc.

După ce ți-am povestit toate astea, sper că acum vei înțelege de ce îmi era imposibil să mă abțin să nu mă întreb în fiecare zi, oră și minut ce face ea în acele clipe, dacă a aflat ce mi s-a întâmplat, dacă se interesează de mine, dacă suferă și în ce mod, dacă e

curajoasă sau lașă, dacă întreprinde ceva sau nu etc. Imaginația mi se înfierbânta uneori într-atâta, încât ajungeam să mă întreb dacă nu cumva ea a făcut vreo crimă în care m-a implicat și pe mine și dacă n-ar trebui să mă gândesc la modul în care aș putea lua totul asupra mea pentru a o salva.

Zbuciumul acesta continuu și intens îmi produse foarte curând un traumatism psihic ciudat. Zilnic, aproximativ la ora prânzului, începeam să simt o slăbiciune trecându-mi din creștet până-n tălpi, după care începea să mi se învârtă ceva în creier cu o viteză insuportabilă, un fel de vârtej care provoca un sunet inimaginabil de ascuțit. Când vârtejul se oprea (și asta se întâmplă brusc, năucindu-mă), începeam să cad într-un abis negru și vâscos, care mă înghițea lent, sufocându-mă. După un sfert de oră, când îmi reveneam, eram ud leoarcă de sudoare și complet istovit fizicește. Într-o zi, după o asemenea criză, fiind încă zăpăcit de spaimele prin care trecusem, i-am mărturisit gardianului care îmi aducea masa faptul că încep să nu mai fiu în deplina posesie a capacităților mele mintale, că nu mai suport singurătatea și așteptarea și-am întrebat dacă știe cumva când voi fi chemat să se discute cu mine. „La momentul corespunzător”, mi-a răspuns el.

Acel „moment corespunzător” a venit foarte curând, la exact o săptămână, când, de fapt, mi s-a spus că sunt liber, că asupra mea nu planează niciun fel de acuzație și că, în consecință, pot să-mi văd liniștit de treabă. Când am încercat să spun și eu ceva, adică să cer o lămurire sau să dau o explicație, mi s-a urat „mergi sănătos” și, cu asta, discuția s-a încheiat definitiv. Ziua aceea mi s-a părut cea mai bună și cea mai luminoasă zi din viața mea, nu din pricină că eram liber, ci pentru că mi se spusese acest lucru și pentru că eu simțeam cu toate celulele trupului faptul ca atare, în toată amploarea lui. M-am închis în cămăruța mea (pe care o moștenisem de la taică-miu, tot în ea și-a petrecut și el studența), am luat două somnifere și am dormit nouăsprezece ore. Când m-am trezit (era o dimineață însorită), m-am îmbrăcat elegant și m-am dus să-i fac o vizită logodnicei. Mi-a deschis maică-sa, o femeie care se purtase cu mine întotdeauna ireproșabil. Atunci însă m-a privit foarte neplăcut surprinsă, aproape dușmănoasă. Nu m-a poftit înăuntru, mi-a spus doar că ea, adică logodnica, nu e acasă, e într-un voiaj. Insistând,

mi-a mărturisit destul de rece și oficial că e vorba de un voiaj întreprins în compania unei persoane cu care s-a logodit. Alte amănunte nu a vrut să dea. „Ați cunoscut sau cunoașteți în prezent care e situația mea?” am întrebat. „Nu, mi-a răspuns, n-am cunoscut și nici nu vrem să cunoaștem situația dumitale. Nu ne interesează și, dacă nu ne interesează, ne vedem de treburile noastre”. N-a acceptat să asculte niciun fel de explicații, mi-a închis ușa-n nas.

În aceeași zi, m-am dus la minister cu o cerere prin care solicitam reînscrierea mea la facultate. Directorul care m-a primit în audiență m-a rugat să aștept puțin și a ieșit pentru câteva minute. L-am auzit vorbind la telefon din biroul de alături.

— Totul este în regulă, mi-a spus el când s-a întors. Chiar de mâine puteți să vă reîntoarceți la cursuri.

— Aș putea să mă mut la altă facultate, de pildă la Horticultură? am întrebat. E o chestiune de ordin personal.

— Da, se poate, mi-a spus el. Dați examenele de diferență și totul e în regulă.

A doua zi m-am dus la facultate și nimeni nu m-a întrebat nimic, nu mi s-a făcut absolut niciun reproș. Evident, vă evitam pe voi, foștii colegi, atunci când vă întâlneam și nu am încercat să-mi fac alți prieteni. Erau destui care voiau să intre în vorbă cu mine, dar știam că nu-i interesez decât în măsura în care eram dispus să le satisfac curiozitatea și, ca urmare, îi ocoleam. Imediat după cursuri mă duceam într-un parc de la marginea orașului, o pădure naturală, în care îmi petreceam majoritatea timpului. Natura mi se părea locul cel mai nimerit ca să mă pot ascunde de lume, pentru că eu, de fapt, asta voiam; să mă ascund de toți, să fiu absolut singur. După ce am cercetat pădurea pas cu pas, am descoperit un copac foarte bătrân, în trunchiul căruia se afla o scorbură, și mi-am făcut acolo culcușul. Când nu era prea răcoare, rămâneam să dorm noaptea în el.

— Nu ți-era frică?

— De cine să-mi fie frică?

— De animale.

— Niciodată nu mi-a fost frică de animale și consider foarte sincer că a-ți fi frică de un animal e o lașitate absurdă. Animalul nu face rău omului niciodată dintr-o intenție perfidă. Atunci când atacă, o face ori ca să se apere, ori ca să-și ia hrana, ceea ce înseamnă o atitudine

firească. Când eram mic umblam zile întregi căutând animale cu care să mă împrietenesc. O dată, am visat că mă mâncau lupii și atât de mult îmi plăcea cum mușcau din mine, încât a doua zi i-am spus mamei: „Mamă, vreau să merg în pădure să mă mănânce lupii”. Așa că dormeam în scorbură fără să mă tem absolut de nimic și aș fi rămas acolo multă vreme dacă nu m-ar fi descoperit pădurarul.

— Ce ți-a făcut?

— Nu mi-a făcut nimic; i-am explicat că-mi place să dorm în pădure, dar n-a putut să priceapă nimic și mi-a pus în vedere că, dacă mă mai prinde acolo, mă dă pe mâna miliției. Credea, probabil, că sunt nebun. N-am avut încotro și a trebuit să mă întorc acasă.

Cum veneam de la facultate, mă închideam în cameră și nu ieșeam decât a doua zi. Ce făceam în tot acest timp cât eram singur? te întrebi, probabil. Citeam și mă gândeam. De citit, citeam, de fapt, destul de puțin, majoritatea timpului mi-l petreceam gândindu-mă. În momentul în care am considerat că m-am gândit destul și că e necesar să întreprind o acțiune concretă, am încercat să am o convorbire cu fosta mea logodnică. Am așteptat-o într-o dimineață în fața casei, la ora când știam că pleacă la facultate. Atitudinea ei a fost însă și mai stranie decât a maică-sii. Deși eu nu voiam decât să-i explic acea absență și s-o asigur că sunt nevinovat și că în tot acest interval de timp sentimentele mele față de dânsa nu s-au schimbat cu nimic, ea și-a închipuit, probabil, că am venit să-i cer socoteală pentru că m-a părăsit și a început să tremure și să plângă.

— Pentru Dumnezeu, mi-a strigat, nu mă mai urmări, nu mă mai urmări!

— Bine, i-am spus, n-am să te mai urmăresc.

Că femeia aceasta, care îmi dovedise prin fapte atâția ani că e atașată de mine, mă părăsea la prima încercare, eram dispus să înțeleg, deși faptul ca atare m-a zdruncinat enorm. Dar de ce nu dorea ea o explicație deschisă cu mine? Era la mijloc lașitatea părinților sau a ei? De ce avea impresia că o urmăresc ca un strigoi? De ce se temea de mine? Își închipuia că vreau să-i fac vreun rău? O punea oare în vreo primejdie apropierea mea? Care era adevărul?

Am stat treaz o zi și-o noapte, punându-mi aceste întrebări în

câteva sute de variante. În dimineața celei de-a doua zile am leșinat. Am crezut că e din pricina foamei (nu mâncasem nimic în acest răstimp), dar nu era aceasta cauza. La al doilea leșin mi-am dat limpede seama că mi-au revenit acele ciudate stări de prăbușire din închisoare, cu senzația vârtejului în creier și cu scufundarea în abisul vâscos. Speriat, am încercat să mă salvez. Singura șansă era să găsesc un om căruia să-i explic în amănunțime despre ce e vorba și care, la rândul lui, să mă înțeleagă și să mă ajute cu o sugestie practică. Dintre noii mei colegi, unul singur părea capabil de o asemenea înțelegere. Era un băiat cult, timid și dezinteresat în tot ce făcea. L-am invitat la o plimbare prin parc și, după o introducere destul de abilă, am început să-i fac destăinuirea. Nu mi-a ascultat decât vreo zece fraze, m-a oprit imediat și mi-a spus: „Nu-i grav. Ceva asemănător am și eu. E o reacție tipică de astenie”. N-avea rost să încerc să-l conving că el nu putea avea stări asemănătoare cu ale mele și că era vorba de o astenie, sau cel puțin de o astenie obișnuită. Așa că am rămas mai departe singur. De fapt, nu singurătatea mă îngrijora, pentru că toată viața mea am fost un izolat. Cu timpul, începusem să mă obișnuiesc și cu șocurile, le presimțeam din vreme și fugeam repede acasă, unde puteam să zac în voie. Ce era cu adevărat insuportabil și îmi dădea o stare de panică permanentă era senzația chinuitoare până la absurd că timpul se scurge cu o indolență ostentativă, ca o apă de șes, care are mai degrabă chef să se lățească decât să meargă înainte. Nu știu dacă pe tine te-a preocupat vreodată problema timpului. Te-a preocupat?

— Nu în mod deosebit.

— După mine, timpul e fenomenul cel mai misterios și complex din natură, poate singurul care va rămâne veșnic inexplicabil. Nimeni, niciodată, nu va putea demonstra cauza și mecanismul acestei scurgeri a materiei în sine. În perioada de care-ți vorbesc nu mă preocupa însă timpul în general, ci timpul meu, mai bine zis, mă exaspera inegalitatea vitezei cu care eu personal înaintam în timp. Deși am avut și momente în care existența a curs pentru mine foarte repede, atunci, în perioada în care trăiam aproape complet izolat, mă obseda faptul că timpul care măsura existența mea e leneș și apatic, simțeam din ce în ce mai mult nevoia să-l stăpânesc, să am

puterea ca, atunci când vreau eu, să-l biciuiesc și să-l oblig să meargă mai iute. Nu mai aveam răbdare să aștept și să suport capriciile lui, să trăiesc într-un ritm normal, nu mai aveam de ce să trăiesc normal. Necesitatea aceasta devenea cu fiecare zi atât de acută, încât am ajuns la concluzia că, dacă nu găsesc o soluție concretă, trebuie să mă sinucid. Din fericire, am găsit soluția și totul s-a rezolvat. Ideea salvatoare a fost acceleratorul. Acum să-ți explic ce e acceleratorul, în măsura în care se poate explica o senzație. Nu știu dacă ai să poți înțelege.

— Explică-mi cu multe amănunte.

— Bine, am să-ți explic. În primul rând, trebuie să-ți spun că, din clipa în care mi-a venit această idee în minte, am avut un sentiment complex de liniște și seninătate. Adică nu mai mi-era frică de nimic, aveam în jurul meu un fel de strat protector, un înveliș sub care mă puteam ascunde.

— Spune-mi mai întâi ce-i acceleratorul! îi ceru Lia, nerăbdătoare. Dă-i o definiție.

— Definiția ar fi următoarea: acceleratorul e o însușire spirituală, un aparat psihic cu ajutorul căruia timpul concret îți devine accesibil, în sensul că poți să-i accelerezi scurgerea după voie. Înțelegi?

Lia îl asculta nemișcată, cu toate simțurile îndreptate spre el.

— În ce măsură e însușire și în ce măsură e aparat? întrebă.

— Însușire e în măsura în care eu dispun de asemenea capacități intelectuale, psihice, afective, biologice, care să-mi permită să mă concentrez și să mă transpun într-un anume ritm de existență. Această însușire a devenit aparat din clipa în care organismul și-a însușit-o ca pe-un reflex, ca pe-un automatism. Înțelegi?

— Înțeleg. Continuă.

— Imediat ai să înțelegi și mai bine. Am să-ți spun mai întâi care a fost adevărul care a stat la baza descoperirii mele. Adevărul care spune că singura aventură posibilă, liberă și neconstrânsă de niciun fel de limite, este aventura în tine însuți. Înțelegi, eu am încercat o aventură nebunească, am pornit în necunoscutul din mine, în prăpastia propriului meu eu (căruia nu-i cunoșteam până atunci decât una dintre margini), am pătruns în niște pustiuri despre care nu știam nimic și din care puteam foarte bine să nu mă mai întorc niciodată. Cunoșteam acest risc, dar am încercat. Am avut curajul și

disperarea să încerc. De fapt, nici nu există curaj omenesc; există numai disperare, orice acțiune extremă și periculoasă este determinată de o disperare. Or, eu trebuia să încerc.

— Continuă, George.

— Continui.

— Mai dă-mi câteva amănunte despre accelerator. Ai spus mai înainte că, datorită lui, timpul îți devenea accesibil. Cum reușeai asta practic, fizicește? Bineînțeles, dacă se poate explica.

— Da, se poate explica. De fapt, aici a și fost cheia întregii experiențe. Adică puteam să am foarte bine ideea, dar să nu fiu capabil să-i dau expresia practică, să n-o pot asimila din punct de vedere biologic. Dacă am reușit, asta se datorește, cred, în mare măsură faptului că sunt înzestrat congenital cu o însușire psihică neobișnuită. Când eram copil, din pricina unei nefericiri și a unei singurătăți care mă făcuse foarte înțelept, mi-a venit într-o zi ideea să mor. Nu voiam să mor însă așa cum se moare în mod obișnuit, adică să-mi iau viața. Voiam doar să ies în afara lumii, să mă izolez de ea fizicește. Pentru asta, m-am așezat pe spate, am închis ochii, am încetat să mai gândesc și, încet-încet, am încremenit complet. Dar nu încremeneam doar eu - și aici era marea performanță; o dată cu mine, toate ființele și lucrurile din jur fie că încremeneau, fie că-și pierdeau greutatea și se mișcau ca sub un clopot de sticlă în care se face vid, fără zgomot, moale și odihnitor. Ședeam așa ore întregi, iar când mă trezeam, viața mi se părea mai proaspătă și mai interesantă. Însușirea aceasta descoperită în copilărie am luat-o ca bază pentru accelerator. Spun ca bază pentru că acum eu nu mai doream să încremenesc, ca atunci, adică să fac vid în jurul meu. Intenția mea era să-mi creez capacitatea psihică de a forța timpul. Cum puteam să fac asta? Existau numai două căi: ori să descopăr secretul angrenajului universal al mișcării și să-l accelerez, ceea ce era de un imposibil absurd, ori să încetinesc mișcarea existenței mele și, în felul acesta, să-mi creez senzația accelerării timpului. De fapt, era același lucru, pentru că noi măsurăm totul în natură luând ca bază perceperile noastre senzoriale sau intuitive. În sfârșit, într-o zi am trecut la experiențele practice. Operația cea mai dificilă a fost conectarea la acest aparat a întregului sistem nervos - destul de obosit și haotic de altfel - astfel încât toate celulele organismului meu

să se supună comenzii în aceeași clipă și să intre în ritmul de existență pe care îl impunea acceleratorul. Trebuia adică să obișnuiesc organismul cu această trecere de la experiența pe plan psihic la experiența pe plan biologic. La început a mers destul de greu, deoarece nu reușeam să conving o serie de organisme să se supună comenzilor, adică să-și încetinească ritmul de existență, să intre într-un somn treaz și să lase în stare de funcționare numai organele și simțurile strict necesare. A trebuit să fac, până să reușesc, vreo sută de încercări. În ziua când am ieșit pentru prima oară în lume cu acceleratorul pus în funcțiune, unii credeau că am gripă, din pricina aparentei somnolențe de care eram cuprins, iar alții că m-am țicnit. Colegii - pe-atunci eram încă student - m-au dus cu forța la medic, dar acesta n-a putut constata nimic. Mai târziu, când am intrat definitiv în ritmul de existență impus de accelerator, comportarea mea n-a mai alarmat pe nimeni. Arătam aproape normal, cu deosebirea că nu executam decât un minim necesar de gesturi, și aceasta într-un ritm mult încetinit. În schimb, reacțiile mediului înconjurător asupra mea erau complet anihilate, timpul trecea pentru mine cu o viteză de zece ori mai mare și într-un mod absolut fluid, fără asperitățile obișnuite.

— Ședeai permanent sub influența acceleratorului?

— Nu. În ultima perioadă mi-am făcut un program foarte precis, pe care nu-l încalc absolut deloc. Luni dimineața plec la serviciu, adică la țară. În clipa în care mă urc în tren declanșez acceleratorul și, în felul acesta, cele șase zile din săptămână, cât stau la țară, le concentrez pe spațiul de desfășurare normală a unei singure zile. Am, astfel, avantajul ca o mare parte dintre elementele neplăcute ale acestui mediu, cum ar fi noroiul, frigul, vântul, arșița, ploile, gălăgia, praful, alcoolul, înjurăturile, adică tot ce e sâcâitor și obositor, să le absorb foarte rapid și să le trec în urma mea fără să le resimt decât într-o foarte mică măsură. În al treilea rând, și asta e cel mai important, în tot acest răstimp nu-mi pun nicio întrebare, absolut niciuna. Au trecut câțiva ani de când am acceleratorul și vârtejul acela înnebunitor nu mi-a revenit niciodată. M-am vindecat definitiv.

— Sâmbăta, când vii în București, îl oprești? întrebă Lia.

— Da, sâmbăta, când ajung la București, îl opresc întotdeauna. Îl opresc din două motive: în primul rând mi-e teamă să nu extenuez

ideea și exercițiul ca atare, iar în al doilea rând, atâta vreme cât sunt singur, în propriul meu univers, scurgerea normală a timpului nu mă incomodează, mă simt foarte bine. Nu am în jurul meu decât ceea ce vezi: pisica, greierul și placa de patefon.

George tăcu, apoi încheie simplu:

— Asta e tot.

Lia tăcu și ea multă vreme, cu fața lividă.

— Nu știu, mărturisi ea, oftând, ce-ar trebui să-ți răspund la tot ce mi-ai spus.

— Dacă nu vrei, nu trebuie să-mi răspunzi nimic. Ți-am făcut aceste mărturisiri fără nicio intenție.

Lia își cuprinse capul în palme și rămase așa vreme îndelungată.

— George, spuse ea la un moment dat, cu glasul puțin răgușit, trebuie să-ți fac și eu o mărturisire.

— Ce mărturisire? întrebă el, fără o curiozitate anume.

— O mărturisire care pentru tine ar putea avea o importanță excepțională.

După ce tăcu o clipă, continuă, privindu-l în ochi:

— George, eu știu secretul pe care te-ai chinuit tu să-l afli.

George o privi mirat.

— Care secret?

— Secretul pentru care ai dispărut atunci și pe care văd că nu-l știi nici acum.

— Îl știi tu?

— Da, îl știu. Vrei să ți-l spun?

— Nu.

— De ce?

— Nu mă interesează.

Lia îl privi încremenită.

— Cum poate să nu te intereseze ceva care te privește direct?

— Pentru ce m-ar interesa, mai ales acum? În sfârșit, dacă vrei neapărat să mi-l spui, spune-l.

Lia își frecă tâmplele și se scutură. Se apropie de el și-l privi lung în ochi.

— George, tu ai uitat că atunci, la decanat, eram și eu de față?

— Probabil că am uitat. Niciodată nu m-am gândit la tine.

— Și ai uitat că ai avut, cu o săptămână înainte de scena aceea,

un scandal cu mine?

— Ce scandal? Eu mă certam foarte des cu voi.

— Da, dar atunci a fost ceva deosebit. Nu mai ții minte că mă urai?

— Nu te-am urât niciodată, se apără el, speriat. N-am urât pe nimeni, nu sunt capabil de așa ceva.

— Totuși, atunci m-ai urât. Ai făcut un gest care m-a umilit groaznic. Ai spus un banc, îți mai amintești?

— Nu.

— Un banc idiot, dar tocmai pentru că era idiot, toată grupa a râs până la leșin. Ceva care făcea o aluzie directă la persoana mea.

George se gândi încruntat și spuse:

— Nu știu. Eram foarte aiurit pe-atunci, spuneam foarte multe prostii. De bancul ăsta nu-mi amintesc nimic. Care era poanta?

— Nu mai știu, dar m-ai umilit îngrozitor, am plâns din cauza asta de seara până dimineața.

— Și?

— Pe urmă știi ce-am făcut? Am făcut un gest groaznic: m-am dus la decan și i-am povestit că mi-ai dezorganizat o ședință U.T.M. spunând un banc politic reacționar și că m-ai discreditat în fața grupei. Decanul m-a pus să scriu imediat pe hârtie tot ce știu despre tine. Am povestit întâmplarea aceea, apoi am adăugat faptul că, în mod premeditat, pui întrebări provocatoare la seminariile de marxism și că faci parte, probabil, dintr-un grup huliganic și dușmănos. I-am lăsat hârtia decanului, iar după câteva zile am fost chemați amândoi la decanat. Apoi a urmat ce-ai povestit tu.

Lia așteptă câteva clipe, înfrigurată, reacția lui. El tăcea.

— Știu că am făcut un gest incalificabil, dar atunci te uram și voiam să te distrug. Pe urmă, nu știu de ce, nu m-am mai gândit la tine, te-am uitat.

Tăcu și așteptă iarăși reacția lui, dar el continua să tacă.

— Puteam să nu-ți spun nimic, dar ți-am spus, ca să știi adevărul. Mă urăști?

— De ce să te urăsc? întrebă el, senin.

— Crezi că n-ai de ce?

— Atunci, dacă știam, poate că te uram. Dar, acum, ce rost ar avea? Dimpotrivă, îmi pare foarte bine că te văd.

— George, tu ești nebun?

— Nu sunt nebun. Ia gândește-te puțin. Vii la mine, îmi amintești un lucru și, pe urmă, mă inviți: „urăște-mă”. Dar eu nu vreau să te urăsc. Eu sunt fericit, mă simt bine, pentru ce să mă complic urându-te pe tine? Ai nevoie să fii urâtă neapărat de cineva?

Lia își acoperi fața cu palmele și începu să plângă.

— Ori încetezi să plângi, ori pleci! o avertiză el.

— Nu mai plâng, spuse ea, și-și șterse imediat fața. Hai să ne culcăm.

— Da, e cazul, spuse George, văd că ești obosită. Tu ai să dormi în pat, iar eu jos, pe saltea.

Pregăti el singur totul, repede, și stinse lumina.

— Nu mai vorbește nimeni, toată lumea doarme! ordonă, și chiar în clipa următoare pisica începu să toarcă, iar greierul să cânte foarte încet și monoton, ceea ce producea un efect somnifer uimitor.

Lia adormi în câteva minute și se trezi a doua zi, la opt fix, odihnită și bine dispusă. Având mult soare în ea, camera era acum înveselitoare și reconfortantă, ca o colivie viu colorată. George era și el bine dispus, iar pisica, cuprinsă de un neastâmpăr ciudat, mieuna și sărea pe pat, pe masă și pe pereți, făcea tumbe sau lua greierul între labe și-l azvârlea ca pe-o minge.

— Încet, să nu-l lovești! striga George, râzând cu lacrimi.

Lia se înfioră mai întâi de groază, apoi nu se mai gândi la nimic și începu să râdă. După ce mâncară toți trei, adică el, ea și pisica, făcură o plimbare în oraș. La propunerea lui George, intrară la un cinematograf pentru copii și văzură câteva filme de desene animate cu animale. Se întoarseră acasă spre seară, la fel de voioși.

Într-o clipă de extaz, fericită fără să știe de ce, Lia îl sărută pe George de mai multe ori. Deși derutat, el nu se împotrivi, dar nici nu se arătă entuziasmat. Când îl sărută din nou, el se posomorî, iar ea, deși observă schimbarea, continuă să fie afectuoasă, străduindu-se să-l privească tot timpul în ochi. La un moment dat, el o întrebă:

— Pentru ce mă săruți? Nu pricep.

— Ce nu pricepi?

— Aseară spuneai că ai venit la mine pentru altceva.

Lia se înroși.

— Nu te înțeleg.

— Spuneai că ai venit să-mi mărturisești un adevăr și-mi cereai să te urăsc. Și acum…

— Și acum ce?

Lia îl privi lung și oftă. Fața i se întunecă, iar picioarele i se înmuiară. Apoi își reveni și spuse:

— George, am, totuși, impresia, oricât ai încerca tu să ascunzi asta, că nu ești normal.

— De ce nu sunt normal?

— Pentru că nu reacționezi normal în situații normale.

— Poate te înșeli.

— Nu mă înșel. Firesc ar fi fost să reacționezi altfel într-o asemenea împrejurare. Prezența mea nu te emoționează deloc?

— Nu-mi dau seama. Dar de ce ar trebui să fiu emoționat?

— N-are rost să-ți explic de ce. În orice caz, te afli într-o situație care mă întristează foarte mult. Te comporți îngrijorător de straniu.

— Crezi?

— Sunt sigură. Reacția ta la tot ce ți-am povestit aseară a fost mai mult decât ciudată. Nici dacă era vorba despre un om pe care nu-l cunoști n-ai fi fost atât de indiferent. Acum, ca să-mi verific impresiile, ți-am făcut aceste avansuri senzuale. George, ești sincer în tot ceea ce faci și spui, nu simulezi?

— Nu. Ce-aș putea simula și de ce?

— Atunci e foarte grav.

— Ce anume e grav?

— Am impresia că, deși continui să te târăști, tu nu mai ești viu. Așa cum arăți și te comporți acum, pari a fi un om mort.

— Adică cum sunt mort?

— Ești mort din punct de vedere al umanității.

— Dar ce, eu trăiesc pentru umanitate? Nu mi-am propus niciodată acest scop.

— Nu mă interesează ce ți-ai propus tu. Important e că, la ora actuală, ești o epavă. Orice om normal s-ar cutremura de spaimă și greață când ar vedea în ce băltoacă morală înoți. Acceleratorul tău este o monstruozitate! De ce vrei să scurtezi timpul când ești între oameni? De ce îi urăști?

George se încruntă și o privi cu antipatie.

— Ești o idioată! Nu ți-am spus niciodată că urăsc oamenii. Nu am

nimic cu ei.

— Atunci, de ce te ascunzi?

— Ascultă! strigă el, ridicându-se. Tu ce vrei în definitiv? Vrei să te dau afară?

— Nu fi laș!

— Ai venit să-mi vorbești în numele societății înconjurătoare? Ai venit să mă constrângi? Sunt sau nu liber să trăiesc cum vreau?

— Da. În măsura în care nu dăunezi cu nimic celor din jur, poți să trăiești și cu picioarele în sus.

— Vasăzică am acest drept. Mulțumesc!

— În aceeași măsură are însă dreptul și societatea să acționeze asupra ta.

George se liniști și-i spuse malițios:

— Nu mai poate acționa. Acum e prea târziu. E suficient să vreau și, în clipa când vorbești, nu te mai aud.

— George, n-are rost să te încăpățânezi. Recunoaște că ideea acceleratorului e îngrozitoare. La treizeci de ani e stupid și revoltător să trăiești singur, în afara lumii. Ce anume te-a determinat să ajungi la o asemenea concluzie extremă? Ești tu omul care a suferit cel mai mult pe lumea asta?

— Sunt convins că nu.

— Dacă ți-e groază de singurătate, de ce nu te căsătorești? Sau de ce nu ceri ajutor cuiva, indiferent cui, unui om capabil să te înțeleagă? Există destule mijloace prin care ai putea să fii ajutat, inclusiv un tratament medical.

— Dar eu nu sunt nebun! se revoltă el.

— Știu. Din punct de vedere nervos ești, totuși, extenuat. Cel mai grav e însă faptul că te afli într-un impas moral. Îți trebuie neapărat o ieșire.

— Am găsit-o.

— Acceleratorul nu e o soluție. În orice caz, nu e o soluție omenească.

— Privită din afară, poate că nu e, dar ia încearcă s-o judeci dinăuntru!

— Nu pot s-o judec dinăuntru, pentru că n-o accept din principiu. E atât de absurdă, încât nici nu poate fi justificată.

George părea că n-o mai ascultă, se juca cu pisica.

— Fii atent la ce-ți vorbesc, îl rugă ea.

— Da, sunt foarte atent. Continuă, te rog.

— Tu ai decăzut în halul ăsta din cauză că nu ai avut și nu ai niciun fel de convingeri.

— Da, e adevărat. Spre fericirea mea, nu am avut și nu am convingeri. Tu, care ai convingeri, crezi că ești mai fericită decât mine?

— Asta nu e o condiție obligatorie. În orice caz, ești dator în viață să treci de partea cuiva.

— Nu am de gând, spuse el, continuând să mângâie pisica.

Lia se enervă și o lovi cu dosul palmei peste bot, izgonind-o. George se indignă.

— De ce dai în ea?

— Ca să te uiți la mine când vorbesc!

— Bine, am să mă uit la tine. Vorbește cât vrei.

— George, ia lucrurile în serios și hotărăște-te să redevii normal.

— De ce să fac un act împotriva voinței mele?

— Care va fi însă spre binele tău. Poate c-o să fii și tu fericit.

— Pentru ce am să fiu fericit?

— Pentru că ai să fii iarăși om și-ai să te bucuri de tot ce e frumos și omenesc pe lume.

— Mulțumesc, fericirea asta am mai cunoscut-o. Îmi permit să încerc și altceva.

Lia îl privi îndelung, fără să clipească, până i se umplură ochii de lacrimi.

— George, nu știu ce să-ți mai spun. M-ai întristat groaznic. Gândește-te că ești tânăr și că ai putea să faci atâtea lucruri importante pe lumea asta.

— M-am convins de mult că nu pot să fac nimic important. Fii sigură că am încercat.

— Ce ai încercat?

— În primul rând, am încercat să văd ce se poate încerca. Într-o vreme am citit fără întrerupere, zi și noapte; căutam în asta o salvare, voiam să văd ce-au făcut alții și ce-mi rămâne mie de făcut, în așa fel încât să mă pot agăța de ceva. Știi la ce concluzie am ajuns? Că, până la ora actuală, cele mai importante descoperiri care țin de existența terestră a omului s-au făcut deja. Urmașii nu mai au

mare lucru de inventat, datoria lor va fi să perfecționeze. Cel puțin în meseria noastră nu sunt lucruri noi de descoperit, principii sau sisteme, adevăr valabil cel puțin pentru generația actuală. Am mai constatat, de asemeni, faptul destul de trist că sunt o capacitate intelectuală mediocră. Nu am efectiv niciun fel de șanse să mă realizez în niciun domeniu științific și nu mă simt deloc nefericit din această pricină. Tu spuneai mai înainte că n-am dreptul să mă plâng, că nu sunt o victimă. Asta îmi dovedește că ești pur și simplu de rea-credință. Când am susținut eu că sunt o victimă? Am imputat eu cuiva ceva? M-am plâns eu de ceva? Ți-am reproșat eu ție acel rău făcut din prostie?

— Nu. Dar important, acum, e faptul că mă aflu în situația de a regreta ce-am făcut.

— Dar dacă găseai în locul meu pe unul care-ți dădea cu ceva-n cap?

— Era același lucru.

— Nu cred. Eu am suferit din cauza ta, iar tu vii acum și-ți ceri scuze. Ce fel de scuze sunt astea? Treci și tu prin ce-am trecut eu!

Lia tăcu, apoi spuse, doborâtă de tristețe:

— N-am venit să-ți cer scuze. Am venit pentru că am simțit această nevoie față de mine.

— E o chestiune care te privește personal. Dacă ai cumva mustrări de conștiință, să știi că nu te pot ajuta cu nimic. Nu te acuz, dar nici milă nu-mi e de tine și nu-ți dau soluții. Faci ce știi.

Lia începu iarăși să plângă. George constată faptul, dar nu-i aduse nicio mângâiere. Luă greierul în palmă și se jucă cu el, rostogolindu-l ca pe un zar.

— George, spuse ea la un moment dat, renunțând să mai plângă, mă bucur totuși enorm că te-am întâlnit. Nici nu pot să-ți spun cât de mult mă bucur. Cred că s-a petrecut ceva important cu mine în zilele astea. Printre altele, mi-am dat seama - o să te miri, probabil - că țin mult la tine. Nu pentru că am remușcări și aș vrea să te recompensez, ci pentru că tu ești acel ceva pe care-l căutam eu în ultima vreme. Îmi lipsea ceva în viață, și asta ești tu.

— Adineauri spuneai că sunt o epavă.

— Ești, dar te admir pentru că ai încercat să cauți ceva, pentru că ești înfrânt într-o luptă, pentru că te-ai zbătut, în viață cel mai

important e să lupți. Cât lupți, exiști. În afară de asta, te admir și ca bărbat. Pot să spun, nu ca să te măgulesc, că exerciți asupra mea o atracție destul de ciudată. Iartă-mă că-ți fac asemenea mărturisire indecentă.

— Ce fel de atracție?

— Nu știu, nu-mi dau seama deocamdată.

George râse în hohote, se posomorî și o privi cu o tristețe îndelungă.

— De la început, spuse el, amărât, când am văzut că ții morțiș să vii la mine acasă, m-am temut că despre asta e vorba.

— Adică despre ce? întrebă Lia mirată.

— Despre ceea ce spui tu. Acum sunt absolut sigur că n-ai venit la mine din pricina remușcărilor, ci pentru că ai simțit această atracție. O atracție mecanică și stupidă.

Lia se apără, speriată.

— Nu-i adevărat. Atracția am simțit-o abia mai târziu.

— Te înșeli. Inconștient, ai simțit-o din clipa în care m-ai văzut și te-ai îndreptat spre mine ca atrasă de un magnet.

— E absurd.

— Nu e absurd deloc. Din păcate, e cât se poate de firesc și adevărat. Dacă nu mă crezi, pot să-ți demonstrez.

— Ce să-mi demonstrezi?

— Că ai venit la mine din pricina acestei atracții.

— Mă jignești.

— De ce să te jignesc? Eu nu fac altceva decât să dau gestului tău o explicație științifică. De ce trebuie să te superi?

— Bine, nu mă supăr.

— Vreau să-ți spun adevărul: întâlnirea noastră nu are, după părerea mea, altă cauză obiectivă decât o consecință senzuală. Dacă înțelegi acest adevăr, te liniștești imediat, n-o să mai ai nici mustrări de conștiință și nici alte stări sufletești chinuitoare.

— George, sunt atât de amărâtă și de obosită, încât mi-e imposibil să te înțeleg.

— Ai să mă înțelegi, nu-i chiar atât de complicat. N-ai auzit de teoria atracției între sexe?

— Nu.

— E foarte interesantă. Uite, am să ți-o explic foarte scurt și

schematic. Se ia un bărbat ideal și se numește convențional B, precum și o femeie ideală, care se numește convențional F. Fiecare celulă din B și din F are un anumit accent sexual. Dar B nu are în compoziția sa doar celule cu accent sexual B, ci și celule F, firește predominând cele B. La fel se întâmplă și cu F, care are în compoziția ei și un număr de celule B. Coincidența sexuală între doi oameni de sexe diferite are loc atunci când B are în compoziția sa atâtea celule F câte celule B are F. Așa se întâmplă și cu noi, și din pricina asta simți tu față de mine o atracție care acum ți se pare ciudată. În clipa în care te-ai aflat în apropierea mea, organismul tău a intrat în alarmă și te-a îndreptat spre mine, adică spre corespondentul tău sexual. Ai înțeles?

— Să zicem că da.

— Dar de ce ți-am spus eu ție toate astea? Ca să te avertizez de la început că, în ciuda acestei coincidențe, nu mă interesezi absolut deloc ca femeie, și nicio altă femeie de pe lume nu mă interesează. Nu din pricina vreunei perversități, ci pentru că un bărbat și o femeie nu se pot elibera în relațiile dintre ei doi de obsesia sexuală, ceea ce e îngrozitor. Nu pot suporta așa ceva, mi-e greață.

— George, spuse Lia cu admirație, tu nu ești un om mediocru. Cred că te subestimezi.

— De ce crezi că nu sunt mediocru?

— Spui lucruri foarte inteligente, despre care nu se vorbește în mod obișnuit.

— Toate ideile interesante și cât de cât profunde pe care le auzi nu sunt extracții proprii. Până la ora actuală, în afara ideii acceleratorului, nu am descoperit singur niciun adevăr, nu am față de umanitate niciun merit, nu-i pot fi de niciun folos..

— George, hai să ne culcăm. Mi-e somn.

— Nu vrei să mai ascultăm o dată placa?

— Ba da.

George puse placa de gramofon și, după ce o ascultară în deplină tăcere, se culcară. În timp ce se afla în pat, Lia îi spuse:

— George, m-am gândit bine și m-am hotărât: trebuie să te salvez. Altă soluție nu există.

— Noapte bună, îi răspunse el.

Începând de a doua zi, Lia luă în primire postul liber de agronom

de la gospodăria din celălalt sat al comunei și închirie o cameră în aceeași casă unde locuia George. De altfel, o mare parte din treburile lui le făcea acum ea, din dorința de a-l ajuta și pentru a avea posibilitatea să fie cât mai mult timp alături de el și să-i urmărească în amănunțime comportamentul. Astfel, încă din prima săptămână ea reuși să facă o constatare importantă: pornirea acceleratorului îi cerea lui George un consum volitiv enorm, adică concentrarea întregii energii fizice și psihice de care dispunea, ceea ce explica în întregime faptul că, după aceste momente de intrare în transă, cădea într-o stare de somnolență și epuizare, cu scăderea temperaturii sub cea normală.

A doua constatare o făcu în urma unei experiențe. Într-o sâmbătă, în apropierea orei la care el pleca întotdeauna spre București, îl încuie în casă. Fără să se uite la ceas, el știu însă că a sosit ora plecării, sări pe fereastră și fugi spre gară. Concluzia Liei era că el își formase o serie de automatisme care se perfecționaseră și care nu-l înșelau niciodată. Ea mai constată, de asemeni, că pisica, greierele și placa de gramofon căpătaseră, datorită atracției și obsesiei pe care o exercitau asupra lui, un caracter nociv și hotărî să-l despartă de acestea într-un viitor cât mai apropiat.

Cât timp erau în sat discutau puțin, deoarece el nu recepționa decât foarte greu ce i se spunea, iar când recepționa, răspundea laconic și absent. Duminicile petrecute la București erau însă deosebit de intense: se plimbau pe străzi, ascultau muzică, discutau sau se jucau cu pisica și cu greierele. Într-o zi, el îi spuse, timid:

— Lia, n-ai vrea și tu să încerci?

— Ce să încerc?

— Știi tu ce. O singură dată, din curiozitate. Ai un temperament asemănător cu al meu, ești sensibilă, ai să prinzi ideea extrem de rapid. Încearcă… Pe urmă nu ne-am mai despărți toată viața. Cu ocazia asta aș verifica și posibilitatea extinderii acceleratorului asupra altor oameni. De ce să țin, în definitiv, o asemenea idee ascunsă?

Lia îl privi înfiorată.

— George, mi-e frică de tine, începi să devii periculos. Tu nu-ți poți imagina ce nenorocire ar fi dacă viciul ăsta stupid și dement pe care

l-ai descoperit ar începe să se răspândească. Ar fi groaznic. Groaznic.

— Nu mă înțelegi, spuse el amărât. Nu înțelegi nimic. Du-te dracului!

— Bine, mă duc.

Vrând să vadă cum reacționează, îl părăsi chiar în ziua aceea. Când se întoarse, peste o săptămână, îl găsi neliniștit și slăbit.

— De ce m-ai părăsit? o întrebă jalnic.

— Nu te-am părăsit.

— Dacă mai pleci o dată am să mă obișnuiesc fără tine și nu te mai primesc.

— Bine, n-am să mai plec, îl asigură ea.

— Te plictisești cu mine?

— Nu, câtuși de puțin.

— Dacă tu ești de acord, putem trăi așa toată viața. Nu vreau să se schimbe nimic.

— Ba da, trebuie să se schimbe, George. Acceleratorul tău trebuie să piară. E un copil născut monstru și care nu poate fi acceptat între ceilalți copii. Trebuie să te vindec de el cu orice preț. Trebuie, înțelegi? urlă ea, brusc. Trebuie!

— Ce ai, de ce urli?

— Vreau să te fac normal, te iubesc! strigă înfrigurată, tremurând. Nu mai găsesc un om ca tine, chiar dacă aș trăi zece vieți. Nu vreau să te pierd!

— Dar nu mă pierzi.

— Ba da.

Lia îngenunche dinaintea lui.

— Nu te impresionează deloc faptul că-ți spun că te iubesc? Nu simți nimic față de mine?

— Nimic, îi spuse el, trist. Ce să fac dacă nu simt nimic? Nici măcar milă. Mai bine părăsește-mă.

— Nu pot să te părăsesc. Aș face o crimă. Nimeni nu te poate salva decât eu.

— Dar dacă nu vreau să mă salvezi? Nu vreau! Ce ai cu mine?

Lia hotărî să intre într-o ofensivă deschisă. Pentru început, făcu tentativa de a-i destrăma, puțin câte puțin, universul bizar pe care și-l crease în perioada singurătății. Mai întâi făcu în așa fel încât omorî

greierele, călcându-l ca din întâmplare, iar pisica o luă într-o sacoșă pe furiș și-o duse în oraș, departe de cartierul lor, rătăcind-o definitiv. George suferi enorm, mai ales din pricina pisicii, dar peste o săptămână uită întâmplarea.

Încercă, apoi, să-i risipească fixația plecărilor de sâmbătă la prânz spre București. După ce-l închise de mai multe ori în casă, fără rezultat, trecu la o măsură extremă: închirie, fără știrea lui, casa din strada Lopeții unei familii din vecinătate, care locuia înghesuită. Găsindu-și casa ocupată, George făcu o criză nervoasă, apoi cedă.

Într-o zi, președintele gospodăriei o întrebă pe Lia:

— Cum îi merge tovarășului inginer?

— Mai binișor.

— De ce nu-l duceți la un doctor?

— Într-adevăr, cred c-ar trebui să-l duc.

— Noi îi dăm concediu oricât, îi dăm și un ajutor în bani, numai să se facă bine. Știți, oamenii vorbesc tot felul de lucruri.

— Ce vorbesc oamenii?

— Că ori să-l schimbăm, ori să-l chemăm în fața consiliului și să discutăm cu el serios. Da eu cred că-i bine să nu ne amestecăm, dacă e ceva personal.

— Da, e mai bine așa. Am să încerc să-l duc la un doctor. În ce privește treburile, chemați-mă pe mine oricând aveți nevoie.

Chiar a doua zi, Lia se hotărî să consulte un psihiatru. Reuși să ajungă la unul dintre cei mai mari specialiști din țară, căruia îi descrise în amănunt comportamentul și ideile lui George.

— Singura soluție, îi spuse medicul, ar fi să mi-l aduceți la clinică.

— Nu știu dacă am să-l pot convinge să se interneze.

— Încercați măcar să-l aduceți la un consult.

Lia aduse vorba pe departe, într-o seară, despre un medic care ar vrea să stea de vorbă cu el, dar George se sperie.

— De ce să stea de vorbă cu mine?

— Ar vrea să te cunoască. I-am spus ceva în legătură cu acceleratorul tău și i s-a părut un lucru deosebit de interesant.

— De ce pălăvrăgești? se înfurie el. De ce vorbești altora despre mine fără să-ți dau eu voie?

— Tu singur spuneai că intenționezi să faci și altora cunoscută ideea ta.

— Da, asta am s-o fac eu, nu tu! N-am să vorbesc cu niciun doctor! Să te ia dracu'! Ești o asasină! De ce mi-ai omorât greierele și pisica?

Lia nu renunță la ideea de a-l duce la medic. Reuși într-o zi să-i strecoare în mâncare trei pastile de vitamina PP. Peste zece minute avea pete roșii pe întreg corpul, mâncărimi și fierbințeală. Era atât de speriat, încât îl urcă într-o mașină fără dificultăți și-l internă în clinica psihiatrului, cu care de altfel se înțelesese cu o zi înainte. Acesta acționă cu tact, încercând să-l determine să vorbească singur. Îi dădu de înțeles că, de fapt, criza pe care o avusese nu era urmarea unei intoxicații, cum crezuse el, ci o erupție determinată de tulburări nervoase și psihice grave. Speriat, George făcu unele mărturisiri. Nu mergea însă până la capăt, era confuz, uneori încurca lucrurile conștient. În cele din urmă îi spuse deschis medicului că-l minte și că nu are de gând să facă niciun fel de mărturisiri sincere.

— Încă nu e timpul potrivit, se explică el. Mai târziu, când am să fac și alte experiențe și când am să mă conving definitiv că ideea poate fi intuită și de alți oameni, atunci am să vin singur la dumneavoastră. Acum dați-mi drumul să plec.

Medicul, sfătuindu-se cu Lia, luă hotărârea de a nu-l elibera de sub observație înainte de a-i face o somnoterapie de două săptămâni. După acest tratament, Lia îl luă cu taxiul într-o dimineață, bine dispus, roșcovan și fericit. Plecară direct la gară. Ajunseră în sat pe la prânz și munciră până seara, absorbiți de o sumedenie de treburi. Era în decembrie și se lucra intens la terminarea unor grajduri și a unor pătule pentru porumb, se continuau arăturile de toamnă. Lia ținu chiar în acea zi o ședință cu consiliul de conducere și, spre marea ei bucurie, George se comportă ca oamenii normali, discută atent, logic, ceea ce nu i se întâmplase până atunci. Președintele o luă deoparte pe Lia și-i spuse bucuros:

— I-a făcut bine spitalul tovarășului inginer. E schimbat.

— Nu discutați nimic cu el despre asta.

Lia încercă să dea mesei de seară, care se desfășura în doi, un caracter sărbătoresc. Făcu friptură de pui și aduse o sticlă cu vin roșu. George privi, cu suspiciune paharul cu vin din fața lui.

— Bea, îl îndemnă ea. În seara asta vreau să fim fericiți.

George bău un pahar întreg, încă unul, după care deveni tandru, o

sărută și o mângâie pe păr.

— Dacă vrei, ne putem căsători, îi propuse el, expansiv. Cine știe, poate o să fim fericiți amândoi.

A doua zi era însă abătut, dezorientat și timid. Lia se strădui să nu-i lase timp pentru meditații, inventă discuții și motive de discuții superficiale.

Într-una din seri, Rasu le făcu o vizită neașteptată, îl găsiră înăuntru când se întoarseră de la gospodărie, stând la masă și așteptându-i. George tresări, îngrozit, și Lia se temu să nu aibă un șoc. Mâncară toți trei în cea mai desăvârșită tăcere. Rasu arăta slab, era neras și cu cămașa murdară. Lia, care-l știa pedant în această privință, se întrebă dacă a decăzut din pricina suferinței sau pentru că urmărea s-o impresioneze. Peste vreo oră, când ieși să-l conducă, el îi apucă mâinile și i le sărută. Ea îi cuprinse capul în palme și i-l mângâie cu bunătate.

— O să-ți treacă.

Peste câteva zile începu, iarna. Anotimpul se anunța a fi cumplit, era abia jumătatea lui decembrie și un viscol puternic se porni deodată, aducând o zăpadă abundentă.

Lia și George ședeau în casă o mare parte din timp și jucau cărți, mâncau gutui coapte și nuci, ascultau muzică la radio. La un moment dat, George o privi lung și-i spuse trist:

— Ai fire albe în păr.

— Ți se pare, îi răspunse ea, nedumerită.

Uitându-se însă cu atenție în oglindă, descoperi la tâmple o sumedenie de fire cărunte, pe care cu câteva luni înainte nu le avea.

— Crezi că merită să albești pentru mine? o întrebă el, trist.

— Merită. În fiecare zi simt nevoia să fac un sacrificiu pentru tine, ceea ce înseamnă că te iubesc foarte mult.

George se intimidă.

— Nu știu de ce mă iubești. Din milă? Sau vrei să mă răsplătești pentru răul acela?

— Nu știu și nu vreau să mă gândesc la trecut.

— Poate că n-ar fi trebuit totuși să-ți părăsești soțul.

— Ba da. Trebuia.

— Crezi că ai dreptul să faci un om să sufere?

— În anumite împrejurări, da.

— N-aș vrea să știu că suferă din cauza mea.

— Nu suferă din cauza ta.

— Dacă nu eram eu, tu nu-l părăseai.

— Ba da. Îl părăsisem dinainte.

George continua, totuși, să fie obsedat de nefericirea lui Rasu.

— Am impresia că nu poate trăi fără tine, îi spuse el într-o altă zi. Ai văzut ce trist era. Cum am putea să-l ajutăm.

— Până la urmă o să se descurce. Nu te mai gândi la el.

— Sunt un om slab, nu pot să suport suferința altora.

— George, hai să lăsăm dracului suferințele. Nu se mai poate trăi așa.

— Și ce să facem?

— Poate o să crezi că spun o banalitate sau o lozincă, dar știi care e singura ta salvare? Munca. Trebuie să muncești, George. Eu am să te îngrijesc și am să te iubesc mult, atât cât am să pot. Dragostea mea te-ar putea obosi însă la un moment dat. Numai o muncă în stare să te absoarbă te poate scăpa de toate obsesiile.

— Din păcate, spuse el trist, mie nu-mi place să muncesc. Ca să muncești și să ai o satisfacție trebuie să-ți cunoști bine meseria. Or, eu am uitat aproape tot ce-am învățat la facultate.

— Într-adevăr, din acest punct de vedere stai destul de prost. Trebuie să te pui la punct cu foarte multe lucruri. N-o să-ți fie prea ușor, dar nici imposibil. Trebuie să înveți, asta-i tot. Hai să ne punem pe treabă, vrei?

— N-o să mai pot învăța. Nu mai am memorie. Merită să încerc?

— Nu-i vorba de încercare. Nu încercăm nimic. Facem niște lucruri foarte normale și obișnuite, pe care le fac toți oamenii. De ce crezi că n-o să reușești să înveți?

— S-ar putea să nu mai am voință.

— De voința ta am să mă ocup eu. Esențial e că ai consimțit să începem. Și poate că n-o să-ți fie chiar atât de greu. Închipuie-ți că o să fim absolut tot timpul împreună, că am să-ți explic eu fiecare lucru în parte.

— Ai să înnebunești.

— Nu, o să-mi facă plăcere.

— Dar să nu începem imediat. Lasă-mă să mă obișnuiesc. Nici nu-ți închipui ce greu o să-mi fie să mă schimb, spuse el, trist, și

ochii i se împăienjeniră de lacrimi.

Lia îl mângâie și-l sărută.

— Încearcă să fii cât mai puțin sentimental, e primejdios. Numai atunci când o să ne facem mărturisiri foarte intime o să trebuiască să fim duioși.

El încuviință și se culcă cu capul în poala ei, oftând.

Lia simți din acea zi trezindu-se în ea ambiția cu care îl vindecase cu ani în urmă pe Rasu. Începu să trăiască fiecare oră cu îndârjire și patimă, totul în ea - aptitudini spirituale și fizice - se încrâncenă în acest efort disperat.

Stabiliră cu președintele gospodăriei să rezolve ea pe o anumită perioadă a iernii și treburile lui George, deși nu-i era deloc ușor. Se scula în zori și alerga de la un sat la altul de câteva ori pe zi, iar în puținul timp liber pe care-l avea, gătea și spăla. Seara îi dădea lecții lui George. Stabili un program riguros, pe zile și ore, cu convenția ca el să învețe numai în prezența ei, în restul timpului urmând să citească literatură și ziare.

Programul începu sub forma unor dialoguri libere. Ea îi vorbea despre o chestiune, despre noii hibrizi ai porumbului, de pildă, explicându-i în mare despre ce e vorba, după care el punea întrebări și primea răspunsuri. Lia nu obosea. O stimula faptul că, pentru început, el privea îndeletnicirea cu seriozitate.

De altfel, vechiul lui fond de cunoștințe, căzut în latență, fu stimulat, și discuțiile deveniră pasionante, curiozitatea lui creștea cu fiecare zi. Voia să afle cât mai multe amănunte, iar ea îi răspundea absolut la toate întrebările, străduindu-se să fie pedagogică și explicită. George părea satisfăcut.

— Nu-i chiar așa de greu, mărturisi el. În câteva luni aș putea să mă pun la punct cu toate problemele noi din agronomie. Dar n-ai vrea să discutăm și chestiuni de filozofie? Întotdeauna mi-a plăcut să filozofez. Mi-ar place să mă contrazic cu cineva.

— Nu mă pricep la filozofie, se scuză ea.

— Să încercăm. O să fie interesant.

Aducându-l pe acest teren dificil, Lia săvârși însă o gravă imprudență și întreaga lor întreprindere se prăbuși. Chiar după primele discuții, lungi și agitate, George avu nopți cu insomnii și coșmaruri. Numeroase adevăruri abstracte, îndeobște acceptate de

oameni la baza unor demonstrații teoretice - infinit, timp și spațiu, relativ și absolut, întâmplare și necesitate, libertate și necesitate - lui îi dădeau, datorită unei sensibilități exacerbate și îndelung răvășite, o stare de iritare și panică. Lia nu era capabilă să-l liniștească cu explicațiile pe care i le dădea - incomplete și lipsite de argumente profunde - deși se străduia să învețe pe ascuns din diferite manuale și broșuri.

— Ce înțelegi tu prin infinit? întreba el, înfierbântat. Cum ți-l imaginezi? Ce legătură vezi între timp și infinit? Nu cumva aici spațiul și timpul se confundă?

— Nu știu ce să-ți răspund. Mi-e frică să nu spun o prostie, se apără ea, speriată.

— Nu-i nimic dacă spui o prostie, dar spune-o.

Se gândea, încerca să-i răspundă, dar nu putea, era incapabilă să spună cu bună-știință o stupizenie, pe care el apoi s-o combată.

Ziua, când rămânea singur, dar mai ales noaptea, George amplifica și interfera confuziile și nelămuririle, ajungând la obsesii tulburătoare. Într-o dimineață, după ce petrecuse o noapte albă, cu capul în palme, el o anunță cu ochii lucind de emoție:

— Lia, cred că am făcut o descoperire.

— Ce descoperire?

— Azi noapte am avut impresia că-mi văd ideile.

— Nu înțeleg.

— Nici nu e de înțeles. Nu le vedem într-un mod obișnuit, cu ochiul liber. Mi-am descoperit un ochi interior, cu care pot vedea orice abstracție. Am încercat chiar o experiență: o demonstrație concretă a infinitului. Înțelegi?

— Ce dracu' să înțeleg? întrebă ea, alarmată. Te rog să renunți imediat la experiențe!

— Lasă-mă să-ți explic. Închipuiește-ți că ai în față o sferă perfectă, căreia i se imprimă o mișcare uniformă și exactă, la proporțiile idealului, corectându-se infimele inexactități care mai există în natură. Se ia apoi încă o sferă, de aceleași proporții, căreia i se imprimă o mișcare inversă față de prima. Cele două sfere se află la o distanță minimă una de alta, cu neputință de exprimat în cifre. Nu se ating și nu se influențează cu nimic. Independența lor este veșnică. Înțelegi?

— Și ce se întâmplă până la urmă?

— Până la urmă? Adică vrei să știi ce se întâmplă la infinit?

— Da, la infinit.

— Tocmai aici cred că ar fi o posibilitate de experiment. Știi ce-am văzut la un moment dat?

— Cum ai putut să vezi dacă sferele erau imaginare?

— Nu imaginare, ci abstracte, mai bine zis arhetipuri, concepte. Ei, află că la un moment dat acestea au devenit vizibile, datorită acelui ochi interior cu care le priveam. Am urmărit mișcarea lor o noapte întreagă fără întrerupere, până când s-a întâmplat un fenomen uluitor: între sfere a licărit o lumină albă de o finețe inexplicabilă. Era traseul sferelor în mișcare, adică, propriu-zis, infinitul spre care mergeau rostogolindu-se neîntrerupt, înțelegi? Nu sunt sigur, dar e posibil, cred, un asemenea experiment. Altfel, ce dracu' vrei să pricep din cuvinte?

Dându-și seama că a ajuns într-o fundătură primejdioasă, Lia opri discuțiile și încercă să-l distragă cu o preocupare nouă: plimbările în aer liber. Se îmbrăcau bine și, când vremea era liniștită, se plimbau prin sat și pe câmp cu sania. Într-o zi se întâlniră însă - întâmplător sau nu - cu Rasu, care îi urmări îndelung, cu o privire neagră, înfiorându-i. George căpătă din nou obsesia nefericirii omului părăsit de Lia și îi reveniră vechile spaime. Era convins că acesta aștepta tot timpul afară, pândindu-i la fereastră și, uneori, impresionat, începe să plângă. Lia îi telefonă lui Rasu și-l întrebă cu ce drept îi urmărește.

— Nu vă urmăresc eu; ceea ce vedeți e un strigoi, îi răspunse acesta, și-i închise telefonul.

Pentru prima oară, Lia avu un moment de deznădejde și plânse, ascunsă în bucătărie, câteva ore. După ce se eliberă de întreaga otravă a oboselii și remușcărilor, se liniști și veni iarăși alături de George.

— Dragul meu, îl imploră ea, ajută-mă. De ce mă chinui?

— Nu, clătină el din cap, trist și slab, nu te chinui. Când ești plecată de-acasă mă gândesc foarte frumos la tine. Dar să nu mă lași singur. Mi-e frică.

Lia îi puse o mână pe frunte și constată că are febră.

— De cine ți-e frică?

— Nu știu. Probabil că de mine.

— N-am să te mai las singur, îi promise ea, și vru să-l sărute liniștitor, dar el o opri și-i șopti îngrozit:

— Nu mă săruta! Ne vede!

Dându-și seama că e bolnav, Lia hotărî să rămână permanent cu el câtăva vreme.

— Încearcă să dormi. Sunt lângă tine, nu ți se poate întâmpla nimic.

Se învârtea pe lângă el ca o mamă în jurul unui nou-născut, îi satisfăcea toate capriciile, se străduia să fie veselă, cânta, dansa, îi spunea povești. Făcea însă toate acestea cu un enorm efort nervos. Obosise atât de mult, încât îi era tot mai greu să se stăpânească ori de câte ori, cuprins de o inexplicabilă stare de febrilitate interioară, el o chinuia cu sute de întrebări și mărturisiri sâcâitoare.

— Povestește-mi sau citește-mi ceva vesel, o rugă el într-o zi. Vreau să râd. Am impresia că râsul și veselia pot fi un medicament miraculos pentru bolile nervoase. Vreau să încerc soluția asta pe mine.

Lia se duse chiar atunci la bibliotecă, dar bibliotecara, o fetișcană foarte serviabilă, îi spuse că nu mai are nicio carte veselă, deoarece acest soi de cărți sunt foarte solicitate de către țărani în timpul iernii.

— Pot să vă dau „Amintiri din copilărie”.

— Dă-mi-o.

Când ajunse însă acasă și vru să-i citească, George o opri:

— Nu mai vreau să râd. Vreau să fiu trist și să tac.

Și tăcu câteva zile fără întrerupere. Din pricina acestei tăceri, atmosfera din casă era cenușie și tristă, uneori insuportabil de apăsătoare. În fiecare seară, Lia se întreba cât timp va mai putea să reziste trăind o asemenea viață și dacă nu cumva într-o zi își va lua câmpii. Dimineața însă, îndârjirea îi revenea și se blestema pentru fiecare clipă de îndoială și lașitate. „Nu trebuie să-l pierd, își spunea, nu trebuie să-l pierd!”

— George, îl scutura ea, disperată, ce-i cu tine? De ce taci?

— Lasă-mă să pornesc puțin acceleratorul, o rugă el, într-o seară, cu buzele arse de febră.

— Bine, te las. Dar numai puțin.

— Puțin, îi promise el.

Îl urmări cu atenție vreme de-o zi și-o noapte, dar nu văzu pe chipul și în mișcările lui niciuna dintre reacțiile pe care i le dădea în mod obișnuit aparatul psihic pe care îl descoperise. A doua zi îi mărturisi el singur, eu o nesfârșită tristețe:

— Lia, cred că am pierdut acceleratorul.

— Adevărat?! întrebă ea fără să-și poată ascunde bucuria.

— De zece ori am încercat să-l declanșez, dar n-am reușit.

— Asta înseamnă că te-ai vindecat definitiv! strigă ea. Ești salvat!

George privi cu o ură fățișă satisfacția ei zgomotoasă.

— De ce crezi că sunt salvat? Că nu mai am unde să mă retrag când mi-o fi silă de ceva? Că trebuie să trăiesc toată viața alături de tine, discutând despre hibrizi și infinit?

Cuprins de furie cumplită, el o apucă de umeri și o scutură violent.

— Dă-mi acceleratorul înapoi! Dă-mi-l!

Ea începu să plângă în hohote și atunci el se liniști pentru o clipă.

— Iartă-mă, îi spuse, acoperindu-și fața cu palmele, îmi pare rău că am ajuns să ne urâm.

În aceeași zi, Lia fu chemată la una dintre gospodării pentru o treabă urgentă. Prudentă, încuie ușa și luă cheia la plecare.

— Să fii cuminte, îl rugă ea de-afară.

— Am să fiu, promise el.

— Să nu-ți fie frică de nimeni.

— N-o să-mi fie.

— O să mă gândesc tot timpul la tine.

— Mulțumesc.

Lia plecă grăbită. Nu trecură însă decât câteva minute de la plecarea ei și George începu să se îmbrace, cuprins de o panică subită. Deschise fereastra, privi în dreapta și-n stânga, sări și o luă la fugă prin grădină. Ieși într-o uliță dosnică și, ascunzându-și fața în gulerul paltonului, alergă fără oprire. Când ajunse în câmp, viscolul îl trânti în zăpadă, dar el se ridică și continuă să fugă. După o jumătate de oră de mers ajunse într-o pădure de salcâmi, care se întindea pe marginea liniei ferate. Istovit, se așeză lângă un copac și se odihni. După ce-și reveni, se duse în mijlocul pădurii și începu să urle, imitând lupii. Curând, o haită care dădea târcoale satului de mai multă vreme îl auzi și alergă spre el. Văzând că lupii se apropie, George le ieși în întâmpinare cu pieptul desfăcut. Fiarele ezitară o

clipă, prudente, apoi se repeziră asupra lui, toate deodată, și-l sfâșiară fulgerător. Cu ultimul gest conștient, George cuprinse capul unui lup și-l sărută cu patimă pe botul mâzgălit de propriul lui sânge.

Lia află abia a doua zi deznodământul, după ce, între timp, îl căutase peste tot fără întrerupere. Un vânător o duse cu sania în pădure ca să-i arate urmele.

Ajungând la locul respectiv din pădure, ea rămase o vreme încremenită, privind zăpada bătătorită și roșie. Începu să adune petice din îmbrăcămintea lui și să le pună în buzunarul paltonului. După ce adună absolut toate peticele, îngenunche și-și cufundă mâinile în zăpadă, într-un târziu, îi spuse vânătorului, uimită:

— E caldă.

Când ajunse acasă, îl descoperi pe Radu la ușă. O aștepta. Ea îl privi lung, cu o nedumerire calmă, apoi îl luă de braț și-l duse înăuntru.

— Nefericitule, îi spuse, oftând. S-ar putea să te fac iar fericit.

(Sufereau împreună. 1965)

POMPIERUL ȘI OPERA

Terminând recent o carte, aveam sentimentul că mi-am scris opera vieții. De mult o țineam în mine, clocotind sub flacăra mistuitoare a inspirației divine, de mult simțeam că e, în sfârșit, timpul să comunic lumii înconjurătoare ce știu despre ea și ce părere am despre ea. Opul nu era masiv, dar era dens de idei, colcăia de probleme. Era, desigur, o operă artistică, știam că va avea ecou, că voi da lovitura. Am predat-o imediat unei instituții care se ocupa cu răspândirea operelor literare originale și așteptam publicarea. Dar nu trecură decât câteva zile de la predarea obiectului și aud că sună cineva la ușă. Deschid și intră un timp mărunt, plinuț și cu ochelari, care mă măsoară cu privirea de sus până jos și-mi zice, sever:

— Dumneata ești maestrul cutare?

— Păi da, zic.

— Păi să stăm de vorbă, zice, și se instalează la biroul meu, scoate din servietă un dosar și începe să-l răsfoiască, muindu-și

degetul pe limbă. Vasăzică dumneata ai compus recent o operă artistică?

— Mai mult literară, precizez, gândindu-mă cam de unde ar putea fi tipul și ce dorește să-mi reproșeze.

Zice:

— În lucrarea dumitale există un fragment care se referă la activitatea instituției noastre și pe chestia asta va trebui să stăm de vorbă. Conducerea instituției a analizat fragmentul și a decis că acesta este eronat, greșit orientat și trebuie radiat. Este vorba de ADAS.

— ADAS?! Fii, dom-le, serios, zic, n-am scris eu așa ceva în opera mea!

— Ba da. Citez: „Deși avea o asigurare pe viață și era burdușit de certitudini, Ionescu muri ca un tâmpit, în timp ce dormea și visa canguri”. Ce vrei mata să spui cu asta? Că un individ care face o asigurare pe viață e un tâmpit?

— Nu. Tâmpenia lui nu avea nicio legătură cu asigurarea.

— Din text nu reiese chestia asta. Nu reiese nici faptul că el a murit liniștit și împăcat sufletește, știind că lasă familiei toate beneficiile care decurg din asigurare. Și nici faptul că ADAS-ul îi asigură înmormântarea. De ce vrei mata să faci o proastă propagandă instituției noastre? Mata ești asigurat?

— Încă nu.

— Se vede că ești străin de problemă. Scoți fragmentul și abia după aceea publici opera.

— Nu-l scot!

— Ba da, îl scoți!

Deci el zicea să-l scot, eu nu, și așa ne-am ciorovăit vreo oră, până când mi-am ieșit din minți, i-am îndesat o duzină de pumni în ceafă și l-am aruncat pe ușă afară. Eram furios ca o fiară. Ia uite, domnule, cine vine să-mi dea mie sfaturi cu privire la opera mea literară!

A doua zi, dis-de-dimineață, sună cineva la ușă, iau un picior de scaun în mână, deschid, dau să-l pocnesc pe individul de la ADAS, dar nu era el, era un tip înalt, delicat și politicos, tot cu ochelari.

— De unde ești? întreb eu, cu piciorul de scaun ridicat, gata să lovesc.

— De la Loto-Pronosport.

— Și ce dorești?

— Să stăm de vorbă.

Individul se strecoară înăuntru, se așază, scoate din servietă un dosar și zice:

— Mata ai compus recent o operă literară în care te referi și la activitatea I.S. Loto-Pronosport, ceea ce noi îți mulțumim pentru atenție. Am citit fragmentul respectiv și avem să-ți facem câteva propuneri de îmbunătățire. Un personaj zice la pagina 67, aliniatul doi: „Am rupt lozuri în plic până am făcut bășici la dește și singurul câștigător era cu mai trage o dată. Să mai trag o dată? Cu ce? Cu pușca?!” Întrebarea numărul unu: ce semnificație are această replică? Întrebarea numărul doi: de ce te-ai oprit la un aspect negativ și nesemnificativ, când, recent, o tânără casnică din județul Buzău a câștigat la loz în plic un „Trabant”? Întrebarea numărul doi și jumătate: De ce nu te duci mata până în județul Buzău să stai de vorbă cu ea, să scrii despre ea, că-ți asigurăm noi transportul? Întrebarea numărul trei: de ce zici că lozurile fac bășici la degete? Ca să dai de înțeles că hârtia pe care sunt tipărite nu e de bună calitate? Întrebarea numărul patru: de ce spui că tipului îi vine să tragă cu pușca după ce joacă la loz în plic? Patru și jumătate: era cumva vânător? Patru și trei sferturi: de ce nu specifici și de ce creezi confuzii? Fii amabil și refă fragmentul.

Am în casă, pentru orice eventualitate, un pistol de tip turcesc, de pe vremea pandurilor, piesă de muzeu unică, îl iau din panoplie și mă îndrept fioros spre pronosportist:

— Ieși, că trag!

— Ești nebun? mă întreabă el, sincer.

— Da, zic, și privirea mea probabil că l-a convins, pentru că a ieșit de-a-ndoaselea.

Peste o oră sună iarăși cineva la ușă. Nu era nici adasistul, nici pronosportistul, era altul, se recomandă ca fiind de la TAPL, șef al sectorului de propagandă, un tip zdravăn, bine legat, îmi dau seama că aici nu mai am nicio șansă să mă descurc cu forța fizică, trebuie să lucrez blând. Omul TAPL-ului avea și el asupra lui un fragment din opera mea, în care activitatea acestei instituții de alimentație publică era prezentată într-o lumină nefavorabilă, falsă și

denigratoare. Citatul suna astfel: „Gigel ceru o friptură de curcan pe varză, ospătarul sosi cu ea peste o oră, dormind în picioare, se împiedică de frapieră, scăpă porția pe masă, se trezi brusc și avu următoarea remarcă de haz: «Nu v-am adus curcan pe varză, ci varză pe curcan». Apoi râse prostește, demascându-și în chip neplăcut gravele lipsuri ce le avea în dantură și educație.” TAPL-istul extrăgea de aici concluzia că eu prezint lucrătorii din alimentația publică într-o lumină grotescă folosind un umor de calitate îndoielnică, reprosul unui om al muncii cu venituri modeste lipsa unor măsele, ceea ce dovedește din partea mea un cinism inadmisibil. Atunci de ce ne mai mirăm că pe trimestrul în curs TAPL-ul nu și-a făcut planul, dacă eu prezint publicului astfel de aspecte deformate? Adică eu, fiindcă veni vorba, nu am niciun fel de lipsuri și defecte în activitate? Nu am niciun fel de lipsuri în dantură? Ia să deschid gura, să vadă și el.

Am scăpat promițându-i că voi medita asupra observațiilor și că voi scrie în curând o nouă operă de anvergură, în care munca ospătarilor va fi reprezentată mai optimist.

M-am baricadat în casă, n-am mai deschis la nimeni, dar a doua zi, când m-am dus în colț să-mi cumpăr iaurtul, m-au prins de mânecă doi tipi de la ICRAL și de la spălătoria chimică „Luceafărul”, care mă pândeau la ușă de două zile. Fuseseră trimiși de către respectivele instituții ca să stea de vorbă cu mine pentru a mă convinge să refac, să reduc sau să radiez acele fragmente în care un personaj avea găuri în acoperișul casei și umbla cu cămașa murdară. De ce nu ni s-a adresat nouă, ICRAL-ului, dacă avea găuri în acoperiș, unde e cererea lui, la ce număr a fost înregistrată, de ce umblă cu cămașa murdară, de ce n-a dat-o la spălătoria „Luceafărul” să i-o facem lună? Indivizii fiind doi la număr și bine clădiți fizicește, nu aveam curajul să mă reped cu scaunul sau cu pistolul asupra lor, așa că le-am ținut un scurt curs popular despre ficțiune, adevăr artistic, veridic și verosimil, despre fantezie, metaforă și alte drăcii de genul acesta, după care cei doi mi-au cerut o promisiune scrisă că voi revedea opera în sensul observațiilor lor și au plecat.

În noaptea următoare nu am avut somn. Diferite idei și gânduri contradictorii mă străpungeau din diferite direcții. Adică, eram sau nu eram vinovat față de acești oameni? Aveam eu dreptul să-i prezint în

opera mea după bunul meu plac, jignindu-i și întristându-i? Până unde poate merge libertatea mea de creație?

La un moment dat, privirea mea distinse la fereastră o culoare roșie-portocalie. Era o flacără vie, adevărată. Casa mea ardea! Cuprins de o panică neomenească, am început să strig după ajutor. Peste exact două minute, ușa de la intrare se făcu țăndări și prin spațiul respectiv intră un pompier extrem de bine echipat.

— Domnule, strig, dumneata ești pompier?

— Voluntar, răspunse el, cu o mândrie vizibilă.

— Salvează-mă. Mi-a luat casa foc.

— Un moment, spuse el, și se așează pe un fotoliu, cu tulumba alături, să nu producem panică. Avem ceva de discutat.

— Te rog, zic eu, îngrozit. Despre ce e vorba?

— Dumneata ai scris, recent, o operă literară în care ataci unele aspecte din activitatea pompierilor voluntari.

În clipa următoare am început să-mi smulg părul din cap cu o sinceritate demențială.

— Iertați-mă! Am fost inconștient… Furat de inspirație… De stil și metaforă… Lua-le-ar mama dracului să le ia! Salvați-mă!

— Auzi, zice pompierul, avizat. Pe mine să nu mă iei cu cioace. Ia să citim fragmentul: „Tânărul pompier voluntar Vasile s-a deplasat de bunăvoie la locul incendiului, s-a urcat la etajul doi, a smuls din flăcări o tânără brunetă ca focul, după care, profitând de fumăraie, a început să o sărute insistent pe gură, în timp ce ea protesta, formal: «Dragă, nu e momentul!»”. Ce vrei să spui dumneata cu asta? Că pompierii voluntari se folosesc de incendii pentru a fura câte un sărut, ca la periniță?

Între timp, focul intrase în casă, lichidând, nesățios, mobile și covoare, manuscrise și alte boarfe intelectuale.

— Dragul meu, am strigat către pompier, desfigurat de spaimă, te rog să mă ierți! N-am să mai fac! Salvează-mă!

— Ai merita să te las să devii mangal, îmi zise el, cu o scârbă organică. Scriitorule!

După care mă înșfăcă la subțioară, ca pe un balot, și plecă cu mine pe scări, calm și viteaz. În acest timp, eu îi sărutam mâinile, bâiguind, penibil:

— Mersi, dragul meu, mersi. Te fac pozitiv, te fac celebru…

(Pompierul și opera. 1976)

ÎNȚELEPTUL

Într-o localitate oarecare, nici prea mare, dar nici prea mică, o localitate din acelea în care toți oamenii se cunosc între ei, știind ce face, ce nu face, ce mănâncă și ce nu mănâncă fiecare, într-o astfel de localitate, zic, trăia un înțelept. Era bătrân, firește, chiar foarte bătrân, trecut de o sută de ani, pentru că toți înțelepții sunt, în mod obligatoriu, bătrâni, iată o ciudățenie greu de explicat. Adică de ce tocmai la vârsta senilității, când unii oameni dau în mintea copiilor, alții devin înțelepți și se ocupă cu darea sfaturilor?

Deși centenar, bătrânul de care vă vorbesc nu era câtuși de puțin un cumpătat și un vegetarian, fuma pipă și bea alcool, bucurându-se de o sănătate excelentă, făcea gimnastică, plus plimbări zilnice de circa zece pași. În plus, primea vizite de dimineață până seara. Cine avea un necaz, o frământare, o îngândurare, o presimțire sau o durere, fugea la înțelept. Înțeleptul avea un nepot-ucenic care lua mai întâi taxa, tăia chitanța și abia după aceea intra omul și-și spunea oful. Venea, de pildă, un croitor care avusese o noapte de insomnie și care vroia acum să știe de la înțelept ce e viața. Înțeleptul trăgea din pipă, se gândea ce se gândea, după care închidea ochii, își strângea tâmplele cu palmele, se concentra și răspundea cu privirea înălțată către tavan:

— Dragul meu, viața este ceva ca un iepure. De ce? Pentru că fuge tot timpul, speriindu-se de propria ei umbră.

Croitorul pleca acasă, fericit, în drum se oprea la cârciumă și, în aceeași zi, toată localitatea afla ce e viața și cu ce se aseamănă ea.

Altă dată venea la înțelept un cizmar, care vroia să știe ce e fericirea. Înțeleptul făcea cu cizmarul următoarea experiență: îl punea să-și introducă în casă toate animalele pe care le avea în ogradă, adică porcul, câinele, oile, caprele, plus toate orătăniile, încât omului îi venea să-și ia lumea în cap. Apoi, a doua zi, îl sfătuia să le dea afară, iar a treia zi îi dădea definiția după care venise: fericirea este ca astăzi să-ți fie mai bine decât ieri. Și toată localitatea fierbea de satisfacție.

Sau venea un funcționar de la primărie, întrebând ce trebuia să facă pentru a intra în voia șefului său ierarhic, care îl persecuta sistematic, ba chiar îl și jignea, poreclindu-l „târtiță”. Înțeleptul îi dădea sfatul următor: ori de câte ori avea să-l întâlnească pe șeful său, pe stradă sau în alte localuri publice, funcționarul să se repeadă asupra lui și să-l sărute pe obraji, pe ochi și pe gură, ca și cum ar fi prieteni la cataramă. De nimic nu au mai multă oroare șefii decât să fie sărutați în public de către subalterni. Funcționarul procedă în felul acesta și persecuția luă sfârșit, spre satisfacția familiei sale și a localității.

Sau venea la înțelept un tip care juca toată ziua zaruri, copcică și leapșa (firește, pe bani) pentru a afla ce e norocul. Înțeleptul lua o pereche de zaruri, le arunca de mai multe ori pe masă, demonstrativ, obținând de fiecare dată șase-șase, după care îi declara clientului respectiv:

— Dragul meu, norocul este ceea ce-și face omul cu mâna lui.

Într-o zi, veni la înțelept un individ care se ocupa cu creșterea gâștelor, plângându-se că i-au murit zece gâște din motive cu totul necunoscute.

— Și câte gâște mai ai? se interesă înțeleptul.

— Patruzeci, zise el.

— Uite ce trebuie să faci: să le pui în mâncare piper și muștar din belșug.

A doua zi, gâscarul veni din nou la înțelept, plăti taxa corespunzătoare și spuse:

— Înțeleptule, mi-au mai murit zece gâște, am mai rămas cu treizeci. Ce sfat îmi dai?

— Pune-le în mâncare orez și sare.

A treia zi, gâscarul veni din nou și spuse:

— Am făcut cum m-ai învățat tu și mi-au mai murit zece gâște. Acum mai am doar douăzeci.

— Încă nu e rău, zise înțeleptul. Pune-le tinctură de iod în mâncare și mai vedem.

A patra zi, gâscarul veni galben la față: îi mai muriseră zece gâște, mai avea doar zece. Învățatul îl sfătui să le facă masaje sub aripi și respirație gură la gură. Gâscarul așa procedă, iar a doua zi se înfățișă la înțelept negru la față.

— Înțeleptule, zise el, mi-au murit și ultimele gâște. Ce sfat îmi dai?

— Dragă, îi zise înțeleptul, eu sfaturi ți-aș mai da, dar nu mai ai tu gâște.

Disperat, gâscarul se duse acasă și se puse pe crescut rațe. Dar care era culmea? Că și rațele îi mureau. Se puse atunci pe crescut bibilici, curci, găini și porumbei, dar și acestea îi mureau, secerate de o boală secretă. Gâscarul ajunsese muritor de foame, împreună cu nevasta și cei patru copii ai săi. Cuprins de disperare, el începu să se gândească la moarte, adică la sinucidere, voia să-și pună o frânghie de gât sau să se arunce în străfundul unei ape. Dar ce va fi după aceea cu el, se întreba gâscarul în nopțile lui de nesomn, unde se va duce sufletul lui, ce se va alege din gândurile și sentimentele lui? Drept pentru care și-a vândut cămașa de pe el, a plătit încă o dată taxa la înțelept și l-a întrebat:

— Înțeleptule, eu nu mai am nicio nădejde pe lume, te rog să-mi spui ce este moartea?

Înțeleptul a rămas pe gânduri vreme de un ceas. Nimeni nu-i mai pusese, în întreaga lui carieră de înțelept, o întrebare atât de crâncenă și neomenească.

— Deocamdată nu știu, a răspuns el, extrem de trist, dar am să încerc să aflu. Vino mâine.

A doua zi, când veni, gâscarul îl găsi pe înțelept mort. Pe chipul lui, atât de senin și liniștit în timpul vieții, se citea o nesfârșită încordare și disperare intelectuală.

Ucenicul îi înapoie gâscarului taxa pe care o depusese cu o zi înainte. Așa-i spusese înțeleptul.

(Pompierul și opera, 1976)

SINCERITATE

Un tip (destul de mie, destul de gras), prezentându-se cu numele de V. Ceapă, vine la un avocat pentru o problemă.

— Vă ascult, zice avocatul, aprinzându-și o țigară scumpă și sorbind dintr-o cafea bine făcută, fără a-i oferi același lucru și clientului său (a se observa că toți avocații procedează în același mod cu toți clienții).

— Uitați, zice clientul V. Ceapă, despre ce este vorba. Eu m-am căsătorit cu un anumit timp în urmă cu o femeie. Mai precis, cu soția mea. Soția mea este cam mititică, șatenă, bine făcută, bine întreținută, bine propor…

— Amănuntele acestea au vreo importanță? întrebă avocatul în timp ce-și fuma țigara.

— Nu, răspunse V. Ceapă, dar am vrut să fiți bine informat. Deci, ne-am căsătorit și am dus o viață normală împreună un anumit număr de ani, care, dacă nu vă interesează, nu vi-l spun.

— Spuneți-mi-l.

— Zece.

— Mersi.

— Deci, am dus o viață normală zece ani. Ce s-a întâmplat după zece ani?

— Ce s-a întâmplat?

— După zece ani tocmai mă întorceam de la Buzău cu trenul. Mă duc la vagonul-restaurant să beau o bere, mă așez la o masă la care se mai afla încă o persoană, mai precis o femeie destul de tânără și brunetă, care bea cafea și se uita afară, la peisaj, oarecum îngândurată, aproximativ tristă. Abia mai târziu, adică la Ploiești-Sud, ea s-a întors spre mine și m-a privit foarte lung. „Dom-le, zice ea, eu te cunosc pe dumneata de undeva”. „Doamnă, zic, e posibil, deși călătoresc destul de rar, având un serviciu sedentar”.

— Sunteți poet? întrebă avocatul. Observ că răspundeați în versuri.

— Domnule avocat, se supără V. Ceapă, eu am venit la dumneavoastră pentru altceva, nu pentru a fi ironizat. Dacă aveam nevoie de o ironie, mă duceam la un alt specialist.

— Domnule, zise avocatul, îmi cer scuze, dar vă rog să fiți mai succint. Mă așteaptă și alți clienți.

— Bine. Cum doriți, voi fi mai succint. Ajungem în Gara de Nord și eu îi propun să o ajut la transportarea bagajelor, ceea ce dânsa a fost perfect de acord. Am condus-o până acasă cu autobuzul 74, care mergea destul de mizerabil, iar dânsa m-a invitat înăuntru și m-a servit cu o vișinată proprie. Din discuția care a urmat, ca să fiu succint, a reieșit că ne simpatizăm reciproc și ea m-a întrebat dacă n-aș putea lipsi de acasă în seara respectivă, pentru a ne distra

împreună, ceea ce am și făcut. A doua seară la fel, pentru ca în cea de-a patra să ne dăm seama că între noi s-a format un sentiment serios, drept pentru care eu i-am declarat că nu pot să ascund acest fapt soției, pe care nu am mințit-o niciodată în cei zece ani de căsătorie, fiind cinstit cu ea până la fanatism. Ea a fost de acord, spunându-mi că a divorțat de fostul soț tot din cauza sincerității, pe care o pune mai presus de orice sentiment, drept pentru care m-am dus acasă și i-am declarat soției adevărul curat, adică „uite, dragă, așa și așa”. Soția, iertați-mi expresia, a făcut ochii mari, în sensul că nu-i venea să creadă această chestiune, ea era convinsă că am s-o iubesc până la mormânt, și zise că ar vrea să stea de vorbă cu persoana respectivă. De acord. A doua zi, seara, se îmbracă soția frumos, se îmbracă și persoana frumos și ieșim la un local de categoria întâi. Aici, după ce am servit câte o friptură de porc destul de gustoasă, soția și persoana au avut o discuție sinceră, în timp ce eu ascultam orchestra, de asemenea destul de reușită, și situația s-a lămurit: adică soția a înțeles că între mine și persoană e vorba de ceva sincer și trainic. Pe urmă, ca să nu mai intru în detalii, soția s-a întors singură acasă, iau eu am condus persoana acasă, fără însă a rămâne la dânsa, ci am venit imediat la soție pentru a vedea care este concluzia la care a ajuns și ca nu cumva să săvârșească vreun gest cu urmări. Soția era foarte calmă și mi-a spus ceva care m-a mirat, în sensul că și ea este încurcată cu o persoană pe care a întâlnit-o în parc, un bărbat pensionat de boală la patruzeci de ani, care se prezintă foarte bine fizic. Adică era de acord să-mi dea divorțul în principiu, nu însă imediat, ci după ce va vedea ce intenții are persoana pensionară cu ea, care persoană pensionară era și ea încurcată cu o femeie căsătorită, pe care nu putea s-o părăsească brusc, până nu vedea dacă nu cumva dorea să divorțeze și ea, cine știe din ce motive, de soțul ei. Eu am propus atunci să lămurim lucrurile cât mai repede și cât mai deschis cu putință, ca să nu ne creăm probleme reciproc. În acest sens, soția a organizat o întâlnire între ea, eu și persoana căsătorită cu care era încurcată. Am luat masa împreună la un local cu grădină, am servit câte un mușchiuleț de porc și doi mici și am discutat lucrurile franș: femeia căsătorită cu care era încurcat pensionarul de boală nu avea pretenție la căsătorie de la acesta, întrucât ea avea un soț destul de bine, adică avocat,

om în vârstă, de care nu dorea să se despartă, deci îi dădea voie pensionarului de boală să se căsătorească cu soția mea, întrucât ea nu urmărise altceva decât o aventură distractivă, dat fiind că acasă se plictisește foarte mult, iar soțul îi dă orșicâtă libertate dorește. În acest sens, pensionarul de boală, foarte bucuros, a invitat-o la dans pe soția mea, iar persoana căsătorită m-a invitat pe mine întrebându-mă în timpul tangoului ce perspectivă am, în ce sens doresc să-mi refac viața și dacă nu aș dori să încerc o combinație cu dânsa, ceva extra, adică fără pretenții, nici din partea mea, nici din partea ei, pentru că nu dorește să-și părăsească soțul, acesta fiind avocat, om vârstnic și îngăduitor. Eu i-am răspuns că deja sunt în perspectivă cu o persoană față de care am sentimente sincere, dar că asta nu înseamnă un refuz, trebuie să ne vedem, să ne cunoaștem, poate că e mai bine să discutăm și cu soțul în caz că ne înțelegem, să obținem o despărțire și să ne căsătorim, pentru că mie îmi plac lucrurile sincere și deschise, nu vreau să am necazuri pe linie de serviciu, adică să fiu acuzat de imoralitate, neseriozitate, instabilitate sau mai știu eu ce naiba. În sfârșit, ca să fiu succint, am contractat cu persoana o întâlnire pentru a doua zi, anunțând-o în prealabil pe persoana din tren de chestiunea care s-a ivit, întrucât eu sunt sincer și nu pot să mint. Dânsa zice că e de acord să mă întâlnesc și cu împărăteasa Cleopatra, cu condiția să fiu om de cuvânt și să nu o încurc, adică să aleg ori albă, ori neagră. La întâlnirea de a doua zi, persoana care fusese încurcată cu pensionarul de boală m-a atras foarte mult și brusc din punct de vedere fizic și psihic, drept pentru care eu i-am propus totuși o căsătorie, la care dânsa a zis că dacă eu insist, atunci să merg să discut cu soțul ei în acest sens…

— Domnule, scuză-mă, dar mă doare capul, spuse avocatul, care înghiți pe loc un antinevralgic. Vorbești de o oră, când puteai să-mi explici toate astea în câteva fraze. Am înțeles: vrei să te divorțez.

— Nu, zise V. Ceapă, pentru asta am avocatul meu, care se ocupă de chestiune. La dumneavoastră am venit în problema soției.

— Care soție?

— Soția dumneavoastră.

— Ce-i cu soția mea?

— Păi eu ce-am vorbit până acum?! Nu v-am spus despre persoana care a fost încurcată cu pensionarul de boală, care acum e cu mine și al cărei soț e avocat?!

— Da, și?

— Cum „și”?

În sfârșit, avocatul realiză situația, se clătină de două ori, după care căzu leșinat. V. Ceapă, un tip destul de mic, destul de gras și sincer, se ridică și plecă oarecum nedumerit. Trecând prin antecameră, ceilalți clienți ai avocatului îl priviră cu o antipatie evidentă.

(Pompierul și opera, 1976)

VRĂBIUȚA

— Vrăbiuță!

— Da. Puișor!

— Vrei o bobiță de strugure? O bobiță mică și dulce, dulce ca tine.

— Nu. Vrăbiuța nu vrea nimic. Vrăbiuța e bolnavă. Și bătrână.

— Dacă vrăbiuța mai vorbește așa. Puișorul se supără tare-tare de tot și n-o mai iubește.

— Iartă-mă, dragule.

— Dar un măr nu vrea vrăbiuța? Sau o bomboană? Sau o bucățică mică-mică de ciocolată? Ce să-i dea puișor vrăbiuței lui ca să fie ca mulțumită și fericită?

Vrăbiuța zace în pat cu prișnițe. E bolnavă, dărâmată de vârstă, de excese și reumatisme. Părul ei. Cândva ca aurul, acum e cenușiu și murdar la rădăcină, iar zbârciturile îi acoperă fața.

Vedeta de altă dată, solista care ocupa cândva singură scena ca o regină, lâncezește acum în cârpe, tristă și pensionară.

— Vrea vrăbiuța puțină muzică? Ceva ușor și dulce, adormitor și mângâietor. Ce să facă puișorul pentru vrăbiuța lui?

— Vrăbiuța nu mai vrea nimic de la puișorul ci… Nimic…nimic…

Câteva lacrimi mari incolore se scurg pe obrajii vrăbiuței, odată cu rinichii.

— Să nu plângi, să nu-l superi pe puișorul tău… Te rog… Te rog…

Puișorul era pe vremea gloriei vrăbiuței un simplu corist neluat în seamă. Un corist care visa noaptea voga lui Mario del Monaco, cu

ovații și flori aruncate pe scenă, cu femei sufocându-se la ușa cabinei lui. Dar cum să ajungă, cum să pătrundă, cum să biruie dacă nu era sprijinit de nimeni, dacă directorul nu voia să-l asculte, dacă nu avea „un spate”? Cunoștea momente de furie dementă, când se dădea cu capul de pereți și urla: de ce? de ce? De ce nu era și el solist?

— Vrăbiuță, nu vreau să fii nefericită… Nu vreau să fii tristă…Vino să-ți dau un pupic…

Într-o zi a luat o floare în mână și s-a dus la cabina vrăbiuței, a căzut în genunchi și a rugat-o să-l ierte că îndrăznește, dar el consideră că în seara respectivă că a fost realmente genială, dacă Marin Callas o asculta și-ar fi tras un glonte în frunte.

Azi o floare, mâine un buchet, coristul nu s-a lăsat, a insistat până când diva a început să-l privească cu alți ochi pe tânărul suplu și cu mustăcioară, cu ochi negri aprinși de patimă. Deși cam trecută și cam fanată, s-a înamorat de el.

Așa coristul a ajuns solist. Așa a ajuns să fie ascultat de către director și de către o comisie cu care vrăbiuța aranjase totul și care a făcut, țțț, ce talent! Dar cu ce preț? Cu prețui căsătoriei, firește. Deși îi despărțea o duzină de ani. Toată lumea s-a făcut că nu observă diferența de vârstă și i-a felicitat: fericire, multă fericire! Puișor-coristul făcea pe înamoratul, toată ziua o țineau în dulcegării, puișor în sus, vrăbiuță-n jos. Așa au trecut anii, așa a ajuns ei artist emerit, fără voce, prieten de bridge cu directorul și cu alți artiști ai poporului, președinte de sindicat, om influent,
membru în comisia de admitere la conservator — totul datorită ei.

Nu-i era jenă să i-o spună: „Ce-ar fi fost puișorul fără vrăbiuța lui, ce-ar fi fost? Nimic!” Iar ca Vrăbiuța, lăcrima: nu. Nu erau prea numeroși bărbații pe lume care să știe să recunoască meritele unei femei, era în stare să-i sărute și picioarele pentru asta, mai ales că toate rudele ci se mirau cum de mai rămâne el cu ea Cum de nu divorțează, din moment ce e pensionară și nu-i mai e de mei un folos. Oare era posibil omenește ca el să stea în continuare lângă ea dintr-un sentiment sincer, s-o ocrotească și s-o îngrijească din dragoste, deși era un bărbat în putere, iar ea o artistă pensionată?

— Uite ce i-a adus puișor vrăbiuței, uite!

— Vai! Unde-ai găsit minunăția asta de floare?

— La colț. Mi-a adus-o o țigancă anume. E o floare care o să-ți dea o stare de bine și de fericire. Și de liniște. Și de siguranță, draga mea. Siguranța că ești lângă mine și le iubesc ca în prima zi! mai ții minte seara când am venit în cabina ta cu o floricică? Ce floricică era?

Ca asta? strigă bătrâna vrăbiuță, plângând de fericire.

Între timp puișor, fostul corist, se îmbrăcă în grabă cu un costum închis. Timp de cinci minute, vrăbiuța și puișor-solistul se sărutau, de parcă s-ar despărți pentru a traversa Atlanticul pe o plută de scânduri. Apoi el coboară repede în stradă. La colț îl așteaptă, nervoasă, toată numai draci, o tânără coristă de douăzeci și cinci de ani, brunetă ca focul.

— Scuză-mă, draga mea, scuză-mă. M-a reținut cineva la telefon. Nu fi supărată, am vorbit cu directorul, săptămâna asta vei fi ascultată. În trei luni vei fi solistă pe postul nevesti-mii.

— Apropo, ce-ți mai face vrăbiuța? Mă mai ții mult încurcată?

— Mai așteaptă puțin, nu pot să-i dau cu parul în cap.

— Nu-ți cere nimeni să-i dai cu parul în cap. Dar poți foarte bine să divorțezi.

— Nu e cazul. Se rezolvă și altfel.

— Crezi?

— I-am pus în dormitor, deasupra capului, un Piliuță de șapte kile. Cu ramă groasă, de stejar, e prins într-un singur cui. Într-o zi, tot o să cadă și-o să-i crape țeasta. Ai răbdare.

Braț la braț, corista și solistul se pierd în mulțimea de pe Bulevardul Magheru.

(Pompierul și opera. 1976)

CURA DE VULGARITATE

Domițian Ciceu, tânăr doctorand în științe, persoană cu desăvârșire intelectuală, cu o comportare morală ireproșabilă, lipsea pentru a doua noapte de acasă și pentru a doua oară se întorcea beat. Domițian beat? Familia era stupefiată și oripilată. Adică atât soția, ea însăși o intelectuală fină, cât și părinții lui, ambii doctori în aceeași știință. Ce s-a întâmplat cu Domițian? A suferit vreun eșec

pe linie profesională? Nu. Pe plan sentimental? Nu. Își iubea soția și ea îl iubea, se înțelegeau excelent. E vorba cumva de o criză filozofică? l-a întrebat tatăl, între patru ochi. Cunoscuse o prăbușire, o răsturnare, o bulversare, un seism sufletesc? Dacă da, să i se adreseze lui, care-i era tată și care putea să-l vindece, mai ales că și el trecuse prin așa ceva în tinerețe.

Domițian ședea ascuns sub plapumă, cu un prosop ud legat la cap, și gemea de durere. Îi era rău, rău de tot, băutura dăduse întregul organism peste cap. Dar a doua zi, după ce se vindeca, se îmbăta din nou și venea acasă într-un hal fără hal. Familia făcu un consiliu și hotărî să-l pună sub urmărire, adică să descopere cauzele acestei crize și, mai ales, cu cine se îmbată.

Drept pentru care, tatăl își mască înfățișarea și se puse pe urmele fiului. Urmele îl duseră într-un bufet de la marginea orașului, bufetul „Dihorul", cam mizerabil și cam ordinar. Aici, fiul, doctorand în științe, se întâlnea cu un tip destul de murdar, neras, cu nasul roșu și ochii injectați cu firișoare roșii, care ținea tot timpul un bici în mână, de unde tatăl deduse că e vorba de un căruțaș. Cum se văzură, cei doi se îmbrățișară și cerură două porții mari de spumă de drojdie. Văzându-și fiul bând cot la cot cu un căruțaș o băutură de ultimă speță, într-un local sordid, tatăl simți că se prăbușește.

— Dragul meu, suspină el pe umărul fiului, aici să te găsesc, aici?

Fiul mai trase un gât de drojdie și-i spuse:

— Tată, te rog fă cunoștință cu prietenul meu Gogu. Un om minunat, alături de care mă simt excelent. Din punct de vedere filozofic, tipul e pur și simplu fantastic.

Tatăl luă și el o drojdie și rămase în compania fiului și a căruțașului, curios să afle filozofia lui Gogu. Dacă până la a doua sută de drojdie acesta din urmă emise doar cugetări de genul „Ce mi-e-n gușă și-n căpușă", „dacă bei mori, dacă nu bei tot mori", „ce-am avut și ce-am pierdut, azi aici mâine-n Sascut", de la a treia în sus lăsă să se reverse din el o cantitate nemăsurată de vulgarități dintre cele mai grețoase. Ce era uimitor pentru bătrânul doctor în științe? Că fiul său, un intelectual atât de rafinat, un pudic și un snob, gusta vulgaritățile și obscenitățile ca pe niște alese delicii ale spiritului, râdea de se prăpădea, îl bătea pe umăr și-l pupa pe căruțaș după fiecare panseu.

— Tată, nu-i așa că tipul e genial?

După ce bău încă o sută de drojdie, bătrânul căzu de acord cu fiul, astfel că, la închiderea localului, genialul Gogu îi conduse acasă cu căruța lui, cu care căra de obicei cărbuni și lemne de foc. În acest răstimp, fiul îi mărturisi tatălui voluptatea pe care o resimte cufundându-se în stările morale cele mai joase, în viciu, mizerie și jeg.

— Tată - urla el, ca să acopere tropotul cailor - noi, oamenii de excepție, trebuie să cunoaștem din când în când voluptatea decăderii, o astfel de cură e obligatorie pentru călirea spiritului. În evul mediu, învățații cei mai aleși - un Galiani, un Gracian -, când se plictiseau de filozofie, ieșeau în stradă în zdrențe și cerșeau. O, ce sublim mă simt de câte ori ignor săpunul și pasta de dinți, de câte ori mă simt murdar și mă scarpin. Tată, iartă-mă, dar vreau să devin un ratat, un om de nimic, un bețiv, o rușine a familiei, vreau să mi se plângă de milă, să fiu compătimit, vreau să mă înalț prin suferință și decădere. Ce zici? Poți să mă înțelegi?

Tatăl își puse capul pe umărul fiului și scoase un oftat din adâncuri: ei bine, și pe el îl mistuia un dor de evaziune din convenționalism, dorul de a părăsi snobismul grețos al familiei, curățenia aseptică a casei, masa la ore fixe, cu caloriile cântărite și punctele numărate, discuțiile docte și bârfelile elegante la ora de ceai etc. Da, era plictisit până peste măsură și visa adesea să se îmbete ca un porc, să devină un mizerabil…

Când pătrunseră în apartamentul cu confort sporit al familiei Ciceu, beți și murdari, cei trei produseră femeilor stupoare și mânie. Mai ales căruțașul, care nu se ștersese pe picioare, care arunca scrumul țigării pe covoare și tușea fără să pună mâna la gură. Dar cei doi bărbați ai lor? Cum ajunseseră ei în asemenea hal, cum îndrăzniseră să vină cu o asemenea ființă barbară în casă? Oare și cel bătrân, tatăl, trimis să-și supravegheze fiul, și el o luase pe calea pierzaniei?

— Draga mea, încercă să se explice soției Ciceu-senior, nu e ce crezi tu. Bărbatul acesta, care e un simplu căruțaș, mi s-a revelat ca un monument natural de filozofie și înțelepciune vulgară. Ceva foarte șic și sublim. Nea Gogule, te rog zi ceva pentru dânsele.

Nea Gogu nu se lăsă prea mult rugat și trânti prima vulgaritate care-i veni în minte: „Aoleu, pupa-ți-aș ceafa și mânca-ți-aș toată leafa!”, la care cele două femei sughițară de oroare, așa ceva nu se pronunțase încă sub acoperișul lor, vai! Noroc că bărbații le turnară cu forța pe gât câte o înghițitură de whisky, ca să-și revină. După ce le trecu mânia, femeile gustară încă o porție de scoci, apoi încă una și, ciudat, starea lor de spirit dădu semne de schimbare. Adică, la un moment dat, prezența lui Gogu începu să li se pară oarecum nostimă, iată o idee șoching, ce-ar fi să-l cheme la ei de revelion, ca invitat de onoare, oare ce mutră ar face academicianul X văzându-l în capul mesei cu biciul la picior, ha, ha!

Din una în alta, cheful se încinse pe nesimțite, cu veselie, pupături, cântece de lume și glume deocheate, situația răsturnându-se radical. Adică, de unde la început Gogu făcu o bună impresie cu ultima baladă de mahala „Du-te, fă, și la servici la capu’ lu’ treișcinci”, curând, el, monumentul natural de vulgaritate, fu lăsat în umbră de cântecele și vorbele buruienoase pe care le lansau gazdele sale și mai ales femeile care, răscolind prin memoria lor diabolică, descoperiră ceva inedit, ceva care-l făcu pe căruțaș să roșească și chiar să se indigneze: „dom-le, nici chiar așa!” Adică, el știa că chestiile mai deocheate le zice omul la crâșmă, iar dacă le zice și acasă, le zice el, bărbatul, nu femeia. Păi ce era cu tipii ăștia cu carte care-l aduceau la ei în casă pentru distracție și ce era cu aceste femei care mai înainte strâmbau din nas la vederea lui, pentru ca acum să le audă zicând vorbe atâta de fără rușine în fața propriilor lor bărbați și a lui, om străin?!

Drept pentru care, nedumerit și scârbit de maniera în care familia Ciceu își făcea cura de vulgaritate, Gogu se ridică și plecă fără să salute. Se urcă în căruță, dădu bice cailor și, începând de a doua zi, nu-și mai bău drojdia la bufetul „Dihorul”. O bău vizavi, la „Veverița”.

(Pompierul și opera! 1976)

HOȚUL

Într-o noapte, în casa lui Bartolomeu Capră, fost magistrat între cele două războaie, intră un hoț. Folosindu-se de o fereastră deschisă, de un balcon aflat la mezanin și de penumbra care stăpânea apartamentul, el începu să îndese în sacoșă tot ce-i cădea

la îndemână. Dar Bartolomeu Capră era la post. Aflat în spatele unui fotoliu, el răcni:

— Stai! Nu mișca! Dacă miști, trag! Sunt înarmat!

Sărmanul hoț ridică mâinile și începu, firește, să tremure de frică.

— Domnule, zise el, nu trageți, că nu mișc!

Și, într-adevăr, rămase nemișcat până când stăpânul casei ieși din spatele fotoliului și se apropie de el.

— Întoarce-te! zise Bartolomeu, după care aprinse lumina.

În fața lui se afla un bărbat destul de tânăr și destul de modest ca înfățișare fizică.

— Ia loc, îl pofti Bartolomeu.

Hoțul se așeză în fotoliul de vizavi și se uită destul de speriat și neîncrezător către acest păgubaș care se purta atât de omenește cu el.

— Ce-ai furat?

— Mai nimic, răspunse hoțul, după care dădu afară conținutul sacoșei: câteva cămăși, niște ciorapi și o pereche de cârnați luați la repezeală de pe balcon, unde se aflau la uscat.

Bartolomeu îl privi pe hoț îndelung, aglomerând în privirea sa pătrunzătoare un sentiment de dispreț, unul de milă și altul de stupoare.

— Vasăzică asta ai găsit dumneata de cuviință să furi din casa mea?

— Asta am găsit, recunoscu hoțul, cu glas scăzut.

— Pentru asta ai urcat un zid, ai sărit peste un balcon și ți-ai riscat libertatea? Pentru o cămașă și niște cârnați?

— Dar ciorapii?! zise vinovatul.

— Mă rog, și o pereche de ciorapi. Care erau, de altfel, purtați. Și dacă te împușcam? Dacă trăgeam fără avertisment? Cel puțin ești înarmat? Ai fi avut cu ce te apăra în cazul unui conflict?

— Am un pistol, zise hoțul, dar e cu capse. Nu e pistol adevărat.

Și-i întinse lui Bartolomeu un pistol-jucărie destul de ruginit și rablagit. Bartolomeu încercă să tragă cu el, dar abia după cinci clănțănituri în gol acesta scoase un „plici” anemic și un strop de fum.

— Asta e pistol?! se miră Bartolomeu. Uite, și al meu e cu capse, dar cel puțin trage perfect.

— E nou, zise hoțul, încercându-l, curios. Probabil îl aveți din import. Eu l-am furat de la un copil. Îl folosesc de obicei când lucrez în aer liber, adică i-l pun cetățeanului în spate, îi zic „stai!” și-i umblu prin buzunare.

Bartolomeu îl privi cu și mai mult dispreț.

— Deci nu ești un spărgător? Ești un hoț de buzunare?!

— Înainte mai făceam și câte o spargere serioasă, dar în ultimul timp m-am lăsat. Acum, chiar dacă intru într-o casă, iau ce găsesc la repezeală și plec. Nu sunt lacom.

— Vai de capul tău! zise Bartolomeu, total dezamăgit, după care își aprinse o țigară.

Hoțul nu mai ceru voie și se servi direct din pachetul păgubașului, folosindu-i și bricheta cu gaz.

— Adevărul este, zise hoțul, că spargerile se pedepsesc cam aspru, în timp ce pentru o găinărie omul te mai iartă. Zilele trecute, tot așa, m-a prins cineva într-o curte în timp ce șterpeleam o rufă, m-a certat aspru, m-a iertat și mi-a dat două palme. E drept că și eu am plâns de-adevăratelea. Adică ce, dumneavoastră, care vă văd om serios și citit, dacă vă cer iertare, nu mă iertați?!

— Dragă, nu e vorba de asta, zise Bartolomeu, îngândurat. Nu e vorba dacă te iert sau nu te iert. Dezolarea mea vine din altă parte. Te aștept de aproape o jumătate de secol! urlă el, brusc, ceea ce-l făcu pe hoț să tresară.

— De o jumătate de secol?! întrebă acesta, timid.

— Da, de cincizeci de ani.

— Păi eu n-am nici patruzeci…

— Nu e vorba de tine personal. E vorba de hoț în general. Eu am lucrat la tribunal. Între cele două războaie am fost magistrat. Nu celebru, dar am fost. Prin mâna mea au trecut hoți celebri, inclusiv Florică Florescu. Unora le-am luat chiar interogatorii celebre. Ei mă fascinau prin măreția lor, prin demnitatea și mândria față de profesie, prin scârba pe care o arătau justiției. De altfel, dragul meu, în secret, eu eram un admirator al marilor gangsteri, vedeam filme cu gangsteri, citeam cărți cu gangsteri, știam pe dinafară viața lui Al Capone, al cărui secretar, domnule, a fost un concetățean de-al nostru, dacă cumva n-ai știut! Uneori, nu ți-o ascund, am vrut să mă fac eu însumi gangster, adică să las magistratura și să dau o lovitură

la o bancă, numai și numai din patimă pentru această teribilă meserie. Ieșind la pensie, nu-mi mai puteam permite o astfel de aventură, nu mai aveam forța fizică necesară, dar mi-am dorit măcar să stau față-n față cu un spărgător aflat în acțiune… Află, tinere, că anume am lăsat fereastra deschisă. O țin deschisă zi și noapte, iarna și vara, în așteptarea Hoțului, a marelui hoț. Așteptam cu înfrigurare… Vroiam să-i urmăresc fiecare mișcare și să mă lupt cu el, eram în stare să merg până la sacrificiul suprem… Dar dumneata, nimic: mi-ai luat un salam și vroiai să pleci! Vezi sertarul acela? E deschis și e doldora de bani, micile mele economii de o viață plus bijuteriile familiei… De ce nu le-ai luat?

— Nu le-am văzut, se scuză hoțul, sincer, căci Bartolomeu reușise să-l impresioneze.

— N-ai vrea să încerci să înveți cum se dă o lovitură, adică să facem o demonstrație? întrebă Bartolomeu cu lacrimi în ochi.

— Ce fel de demonstrație?

— Adică să reluăm întreaga secvență. Eu sting lumina, mă ascund după fotoliu, dumneata cobori în stradă, urci iar pe balcon, intri în cameră, dai lovitura la banii și bijuteriile mele, după care eu ies din ascunzătoare și începem să ne luptăm pe viață și pe moarte. Te rog. Nu va fi nimic periculos pentru dumneata, totul va fi o înscenare, un joc, o copilărie… Te rog. Fii amabil. Pe urmă vom discuta pe marginea scenei, o vom analiza în detaliu…

Deși nu înțelegea rațiunea înscenării, hoțul, om cumsecade, se supuse: coborî în stradă, escaladă balconul, intră în casa lui Bartolomeu, își umplu sacoșa cu bani și bijuterii, apoi Bartolomeu strigă „stai”, hoțul scoase pistolul lui cu capse, trase spre Bartolomeu, pistolul nu luă foc, Bartolomeu trase cu pistolul lui, nici pistolul lui nu luă foc, după care hoțul sări pe fereastră, direct în stradă.

— N-a fost bine, zise Bartolomeu. Toată chestia s-a ratat din cauză că nu ne-au luat foc pistoalele. În al doilea rând, dumneata, dacă ai văzut că nu-ți ia foc pistolul, de ce nu te-ai repezit la mine pentru o luptă corp la corp? De ce?

Dar hoțul nu răspunse. Aplecându-se peste balcon, Bartolomeu constată că acesta dispăruse. Dispăruse pur și simplu.

— Lașule! strigă, aproape plângând, admiratorul lui Al Capone și Florică Florescu. Nenorocitule! Incapabilule! Ignobilule! Nu voiam altceva de la tine decât să facem un experiment, o demonstrație. Lua-te-ar dracu' de pramatie! De ce-ai fugit?

(Pompierul și opera, 1976)

BIȚU

— Tată, ce e galben?
— Galben e o culoare.
— Și ce e o culoare?

Bițu rămâne cu privirea proptită în tavan. Apoi se da tină o clipă, mintea i se întunecă. Numai de n-ar leșina. Oare cât are tensiunea? Dar pulsul? Copilul, această ființă minunată și candidă, așteaptă răspuns. Astăzi e rândul lui să răspundă la întrebările copilului. Într-o zi răspunde soția, într-o zi soacră-sa și în cealaltă zi el. O dată la trei zile își petrece după-amiaza și seara cu copilul, iese cu el în parc, la cinema, la cofetărie, la televizor. În acest timp trebuie să răspundă la întrebările care i se pun. Acest copil pune în medie trei sute de întrebări pe zi. Oare toți copiii pun atât de multe întrebări? S-au interesat la un specialist și acesta le-a comunicat că un copil de patru ani pune circa patru sute de întrebări pe zi, faptul este confirmat chiar și de o statistică a O.N.U. Este bine, le-a spus specialistul, să răspundă la toate întrebările copilului, pentru că aceasta este vârsta când el acumulează cele mai importante cunoștințe despre lume și viață. Sigur, copilul pune și multe întrebări naive și chiar stupide, dar el trebuie luat în serios întotdeauna și trebuie să primească răspunsuri clare și explicite la fiecare întrebare. Deci, acum, Bițu trebuia să răspundă la întrebarea privind culoarea galben. Simțea că, din clipă-n clipă, creierul îi va face explozie. Oare ce i-a trebuit lui copil, ce i-a trebuit lui căsătorie? Era un bărbat burlac, pașnic și taciturn, care-și iubea tabieturile și igiena, în garsoniera lui nu veneau prieteni și cunoștințe, nu se făceau chefuri sau partide de pocher, el era un angajat serios și harnic, în vârstă de aproape patruzeci de ani, când, într-o zi, șeful l-a chemat și l-a întrebat de ce nu se căsătorește, ce motiv are de stă burlac, de ce nu și-a găsit până acum o soție? Bițu, care-și diviniza șeful (pe toți

șefii i-a divinizat), s-a fâstâcit și a răspuns că încă nu și-a găsit femeia ideală, la care șeful a zis brusc:

lasă că ți-am găsit-o eu. Era vorba de însăși secretara lui, o ființă prezentabilă și severă, despre care se zvonise o anumită chestiune pe baza căreia se făcuse chiar și o anchetă a organelor superioare, dar nu asta contează, contează că șeful a vrut ca Bițu să se căsătorească pe loc fără niciun fel de cunoștință prealabilă, iar Bițu, care era în stare să-și taie chiar o mână pentru șeful lui, s-a căsătorit cu secretara, pentru ca secretara să-i nască nu la foarte multe luni distanță acest copil pe care însuși șeful i-l botezase cu numele de Alin.

Viața lui înainte de căsătorie era un paradis, acum era un infern. Acum trebuia să răspundă la întrebările copilului.

Bițu avea o oroare organică față de întrebări. În primii săi ani de activitate în câmpul muncii fusese o dată luat la întrebări, era o complicație nenorocită cu niște materiale lipsă în valoare de o sută de mii de lei, nu furase el, dar putea fi implicat pentru neglijență; timp de două săptămâni, până s-a terminat ancheta, a trebuit să dea zeci de declarații și să răspundă la zeci de întrebări, probabil de-atunci a rămas cu astenia asta nervoasă care l-a uscat pe picioare. Ce e culoarea galben? Vai, ce idei diabolice le trec prin cap copiilor, ce plăcere monstruoasă au acești copii de a-și chinui părinții, oare nu se poate inventa un robot enciclopedic care să răspundă la aceste întrebări pe bază de fișe?

— Nu vrei să mă întrebi altceva? încercă Bițu să-l abată pe copil.

— Nu, asta vreau să te întreb. Ce e galben?

Bițu privi ființa din fața sa cu intensitatea unui hipnotizator. Oare era adevărat ce spuneau unii răuvoitori, în sensul că acest copil ar semăna la chip și inteligență cu șeful lui? De unde a putut el să moștenească patima asta pentru întrebări, pentru că el, Bițu, nu era curios, mama lui nu, bunica lui nu, rudele lui nu… Oare ce-ar putea face ca acest copil să nu mai pună întrebări? Să-i dea un pumn în față la fiecare întrebare? Sau să-l lege cu ceva la gură, cu o batistă?

Sau să-l miruiască cu ceva, ca să tacă, cu bomboane, cu prăjituri, gumă de mestecat? Dar parcă n-a încercat? A încercat, niciun rezultat, infernalul copil clefăie guma și pune întrebări în același ritm. Ce e antimateria, ce e o axiomă, ce e iarba și de ce crește în sus,

plus alte bazaconii, nici nu știi unde să te documentezi pentru un răspuns, dicționarele nu obișnuiesc să dea mură-n gură. De pildă, Larousse-ul. Nu spune nimic serios despre culoarea galben, deși costă o groază de bani. Sau micul nostru dicționar enciclopedic, care precizează că galbenul e o culoare situată între verde și portocaliu. Mersi! îi spui asta copilului, te întreabă imediat ce e verdele și ce e portocaliul. Sau, de pildă, copilul întreabă ce e norocul. Îi răspunzi: norocul e o superstiție. Ce e o superstiție? O superstiție e o minciună. Ce e o minciună?

O minciună este ceva care nu e conform cu adevărul. Ce e adevărul? Fără să vrei, te trezești în brațele lui Kant sau Hegel, căci nu se poate răspunde ia astfel de întrebări fără o anumită pregătire filosofică, fără lecturi intense. Or, el, Bițu, nu are chef de lecturi, nu are chef de filosofie, el e un om aproape bătrân și aproape chel, pasiunea lui principală în timpul liber e să joace table și să bea bere. Ca șef al serviciului aprovizionare se descurcă foarte bine cu studiile lui medii și cu experiența pe care o are, e apreciat de șef, șeful îl iubește, șeful l-a căsătorit… Exact, șeful l-a căsătorit… Exact, șeful l-a căsătorit, el nu avea de gând. De ce l-a căsătorit șeful cu secretara lui? De ce i-a botezat șeful copilul, de ce vine săptămânal să-l vadă și-i aduce tot felul de jucării, de ce în fața unor anumiți tovarăși Bițu a primit sugestia din partea șefului să spună cum că legăturile lui cu actuala soție datează de foarte multă vreme, deși el nu discutase cu ea până atunci mai mult de bună ziua? De unde i-a picat lui acest copil pe cap, acest copil blond care spune tată unui bărbat brunet (adică lui) și care pune aproximativ trei sute de întrebări pe zi? De ce-l întreabă acest copil tocmai pe el ce e firul de iarbă și ce e norocul?

E destul de târziu, soția nu a venit încă de la serviciu, probabil șeful are mult de lucru și a reținut-o. Copilul a ațipit pe canapea. Ce-ar fi, se gândește Bițu, să-l desfieze?

Ce motive și ce dovezi are? Din cauza întrebărilor. Pune prea multe întrebări, iar el e deja astenic, nu mai suportă, într-o zi ar putea să-l sugrume. Sau să fugă de-acasă, să-și ia lumea în cap… Și să se întoarcă mai târziu, când se face mai mare și știe să-și răspundă singur la întrebări… Sau…

Între timp Bițu ațipește și el pe canapea, alături de copil. Peste o jumătate de oră apare și secretara, mama copilului și soția lui Bițu. Șeful, care a însoțit-o până acasă, urcă și el o clipă, să vadă copilul. Intrând încet, în vârful picioarelor, ei descoperă această scenă de-a dreptul tandră: copilul dormind pe brațul lui Bițu, pe al cărui chip se descifrează o mare împăcare sufletească. Șeful strânge fugar brațul secretarei și amândoi, cuprinși de duioșie, varsă o lacrimă. Pentru Bițu.

(Pompierul și opera. 1976)

LOGODNICII

Într-o dimineață, cioc-cioc la ușă. Deschid și văd figura suavă a unei ființe blonde, ai cărei optsprezece ani străluceau în două priviri albastre ca cerul de mai. Sfioasa și roșie în obraji, tânăra nu îndrăznea să intre.

— Vai, zice, să nu vă deranjez.

— Dar cum o să mă deranjați — zic eu, săritor – poftiți.

Tânăra intră, se așază pe scaun, acoperindu-și genunchii cu fustița cam scurtișoară și oftează adânc, atât de adânc, încât simțeam cum mi se pune mie un nod în gât. Zic:

— Nu fiți îndurerată, încetați cu oftatul, că totul se rezolvă.

— Vai, ce bine ar fi! Mi-a făcut cineva o recomandare, de aceea am și venit la dumneavoastră. Ca scriitor, înțelegeți orice suflet zbuciumat, orice suferință. Vreți să fiți binefăcătorul nostru?

— De ce ai nostru?

— Mă refer atât la mine, cât și la logodnicul meu.

— Aveți un logodnic?

— Desigur. Pentru asta am și venit. Ca să ne salvați. Îl iubesc, mă iubește, ei ne urăște! Asta e!

Când aud de o iubire persecutată, mi se face părul măciucă. Nimic nu mă indignează mai mult decât obiceiul barbar și medieval de a lovi în cel mai nobil sentiment pe care l-a născut umanitatea. Sunt în stare să mă bat la sânge cu o namilă, să-mi rup o mână și chiar să-mi dau haina de pe mine ca să ajut o dragoste năpăstuită.

— Domnișoară, destăinuiți-mi totul și voi face totul.

— Dom-le, zice tânăra, în viața mea a apărut o tragedie.

După care vărsă o lacrimă neverosimil de mare și sinceră.

— Iertați-mă că plâng, dar sunt o impresionistă ce nu s-a pomenit. Plâng din orice. Povestea mea este nespus de simplă, ca orice mare iubire zugrăvită în literatura și cinematografia mondială. Ne-am cunoscut într-o dimineață de primăvară, când abia apăruseră ghioceii și viorelele, în Gara de Nord.

Eu tocmai sosisem din provincie, singurică-singurică, ca o pasăre orfană, fără nimeni pe lume, sfioasă și neștiutoare, cu o unică rochiță pe mine și cu un singur pachet de „Marlboro”.

În poșetă. Nu știam încotro s-o apuc, căci îmi părăsisem părinții cei răi, care mă persecutau în chip bestial, obligându-mă să-mi continui cu orice preț clasa a opta, pe care eu o întrerupsesem din cauză că plecasem la odihnă pe litoral, unde l-am cunoscut pe Mario, care susținea să ne căsătorim chiar în sezonul respectiv, deși eu ziceam să mai așteptăm măcar câteva săptămâni, ca să deprind și eu cât de cât italiana lui natală, și uite așa am întârziat de la ore câteva luni, de-am pierdut anul și școala. Acuma, cum vă spusei, plecasem de-acasă definitiv, după ce i-am sictirit pe ăi bătrâni, care mă băteau la cap zilnic cum că să fumez fără filtru, întrucât le-am șubrezit pensia, la care eu le-am zis că a naibii să fiu de m-or mai scoate ei din București, fie chiar și cu tractorul.

Deci, dragă domnule scriitor și binefăcător, tocmai sosisem eu în Gara de Nord, era nițel cam dis-de-dimineață, încă nu se deschiseseră localurile ca să iau o cafeluță, când l-am cunoscut pe Gicu. M-am făcut că-i cer un foc, el a scos o brichetă de aur, marca „Ronson”, am intrat în vorbă, el tocmai venea dintr-o deplasare în provincie, că e bucureștean get-beget, mă invită la o cafeluță și din vorbă-n vorbă, dragă domnule, se îndrăgostește de mine lulea (culmea — chiar lulea fumează) și-mi zice că el, când se uită în ochii mei albaștri, nu mai știe pe ce lume e și că se prăpădește. Eu îi zic: dragă, de acord, și mie îmi place de tine sufletește, ți-o spun în față franș, că nu mi-e rușine, dar eu musai să mă căsătoresc urgent, pentru că nu am nicio situație și nu pot să stau în București fără buletin, că am de-a face cu Miliția, cum am văzut personal pe unele de-au ajuns și la televizor. El zice: dragă, dacă e musai și dacă și tu corespunzi la sentimentul meu, ne căsătorim, eu sunt contabil, am

posibilități și-ți fac și o situație, pentru ca pe urmă să ne putem întemeia un cămin. După care el mi-a luat o cameră cu chirie, mă scotea în fiecare seară la diferite localuri pitorești din rețeaua cooperației de consum, cu pui la ceaun, mujdei, mămăliguță și vin selecționat de I.A.S., m-a dus la munte, m-a dus la mare, cheltuială serioasă, la care eu i-am zis, franș: dragă, distracții ca distracții, dar ce facem cu căsătoria, la care el mi-a mărturisit plângând și impresionat vizibil cum că are unele greutăți cu familia, care nu vrea să-l lase și se opune de-a curmezișul. Eu i-am zis: atunci lasă-mă în pace, nu mă ține încurcată, că dacă sunt liberă mă descurc, acuma e sezon, au venit italienii, dar el nu că mă iubește și că nu concepe fără mine.

— Dar cine nu-l lasă, părinții?

— Nu, că nu are decât o mamă bătrână, și aproape de ce dată. Cel mai mult se opune soția.

— Care soție?

— Soția lui. Când era foarte tânăr și naiv a făcut un pas greșit… Se întâmplă, l-am înțeles și l-am iertat… Dar ea de ce nu-l înțelege, de ce nu-i redă libertatea?

De ce vrea să ne distrugă fericirea? Domnule binevoitor și binefăcător, puteți să ne ajutați cu ceva?

— Desigur. Veniți mâine cu logodnicul la mine.

— Păi de ce să vin mâine, că e aici, afară. Așteaptă. Gicule!

Se deschide ușa și intră un bătrân în vârstă de circa șaptezeci de ani, care încearcă să se țină destul de drept și să-și subțieze abdomenul, ridicându-l sub coșul pieptului.

— Domnule, strigă el cu un glas tremurând, faceți ceva ca să salvați dragostea sinceră ce i-o port acestei ființe sublime, care s-a atașat de mine cu cele mai nobile și sublime sentimente. Familia mea mă persecută într-un chip neomenesc. Soția m-a reclamat la serviciu, iar fiii și fiicele mele, pe care i-am crescut și educat temeinic și care acum sunt la casele lor, cu copii și situație, mă amenință că îmi vor sfâșia logodnica de vie, ca niște barbari de altă dată, în caz că voi divorța de mama lor. Dar eu o iubesc sincer pe Neli și vreau să-mi construiesc un viitor temeinic alături de ea. Noi nu ne despărțim nici în mormânt! încerce ei ce vor, eu lângă ea am să mor!

Cei doi își încleștează mâinile și-și lipesc obrajii, iar privirile lor exprimă o dârzenie fanatică. Așa cum stau, par o statuie simbolică a Rezistenței, Fidelității și Devoțiunii.

De emoție, mi se face pielea găina.

— Stimate domnule Gicu, rostesc eu, vizibil impresionat, am ascultat dureroasa dumneavoastră poveste, m-am cutre murat suficient, m-am indignat suficient, acum dați-mi voie să acționez. Ce telefon are familia dumneavoastră?

Bătrânul logodnic îmi întinde o carte de vizită, iar eu îmi dreg glasul ca un actor în seara premierei de gală. Formez un număr, mi se răspunde, după care mă dezlănțui ca o fiară. Da, ca o fiară!

— Stimată doamnă, vă rog să mă ascultați și să nu mă întrerupeți. Va vorbesc în numele conștiinței mele de om și de artist, în numele urii mele mortale față de cei care, în decursul veacurilor și mileniilor, începând din antichitate și evul mediu, au persecutat în chip barbar iubiri celebre sau iubiri anonime, ducând la disperare și la sinucidere nenumărate cupluri de îndrăgostiți, mânjind cu sânge drumul fără sfârșit al Iubirii cu i mare, al celui mai abisal sentiment care i-a inspirat pe Shakespeare, Dante, Petrarca, Eminescu, Vlahuță, Topârceanu…

În aceeași clipă aud un psst. Mă opresc. Era tânăra Neli, care-mi atrăgea atenția, în șoaptă:

— Mai încet, dom'le, nu răcni așa! Ce dracu'!

Avea dreptate: Gicu, logodnicul, ațipise la pieptul ei.

(Pompierul și opera, 1976)

PROBLEMA GENIULUI

O mătușă pe care n-o mai văzusem de circa o jumătate de secol mă sună intempestiv și-mi comunică următoarele:

— Dragă, vezi c-o să te caute din partea mea un tânăr, e vorba de un nepot, blond și simpatic. Să-l ajuți, că merită.

Peste exact o oră sună la ușă nepotul mătușii - un tânăr înalt, excelent făcut fizicamente, cu o privire albastră și insistentă. Este însoțit de un bărbat în vârstă, zdravăn și în putere - însuși tatăl său. Au cu ei o damigeană de cinci litri și o pasăre vie. Întreb când au

avut timp să ajungă atât de repede de la Buzău și mă informează că, în clipa când eu vorbeam cu mătușa, ei se aflau deja în tren. Mă interesez despre ce este vorba, dacă au pățit vreun necaz. Dimpotrivă, e vorba de o bucurie, de o veste foarte bună. Care e vestea?

— Fiul meu, zice tatăl, așa cum îl vedeți de bine dezvoltat, deși nu a împlinit încă douăzeci și doi de ani și nu și-a satisfăcut stagiul militar din cauza unei meningite, ne-a făcut bucuria de a fi scris o piesă de teatru. Adică o comedie.

— Bravo, zic eu, transpirat de emoție, mi-ați adus o veste interesantă.

— Am avea nevoie din partea dumitale de o recomandație către un teatru bucureștean, eventual Naționalul. O recomandare scrisă, adăugă tatăl.

— De ce scrisă?

— Ca s-o putem folosi apoi și ca prefață când vom publica piesa în volum.

— Dați-mi comedia, zic, și veniți peste câteva zile.

— De ce să venim peste câteva zile, zice fiul, când noi am venit acum?! Așteptăm până o citești.

Tipii scot manuscrisul, iar eu mă pun pe lectură. Textul nu are decât o sută două pagini dactilografiate la două rânduri. După primele cinci, tânărul mă întreabă:

— Dar de ce nu râzi, că doar e vorba de o comedie?

— Râd mai greu, zic, e un defect nativ.

În decurs de două ore și jumătate (răstimp în care cei doi au băut o jumătate de damigeană) am săvârșit lectura.

— Ce zici? mă întreabă tatăl.

— Ideea nu e rea, băiatul are ceva umor, dar mai e mult de lucru.

— De lucru?! Păi ce să mai lucreze dacă a terminat-o? Scrie-ne recomandarea.

— Și ce să spun în ea?

— Că e bună.

E greu să refuzi un om care-ți vine în casă cu manuscrisul în brațe, mai ales când îți amintești că și tu ai fost cândva debutant. În fond, îmi zic, nu e prima mea mârșăvie. Am să spun că e bună. Cine m-o crede, n-are decât.

— Bine, zic, o să spun că e bună.

— Păi dacă tot spui că e bună, intervine tatăl, de ce să nu spui că e foarte bună?

— Da, zic, e foarte bună.

Sună telefonul. E mătușa. Mă întreabă cum e piesa nepotului, îi spun că e foarte bună.

— Atunci, dacă e foarte bună, îmi propune ea, scrie că e genială.

Sunt descumpănit. Nu mi se cere cumva prea mult? Mi s-a spus și mie în decursul carierei că am scris piese foarte bune, dar niciodată că erau geniale. Îi zic tânărului autor:

— Dragă, nu e prea devreme ca să fii genial?

— Dar ce legătură are vârsta cu genialitatea?

Avea dreptate. Poți fi genial și la șase ani, cazul lui Mozart.

— Ce tot te scremi atâta? se enervează tatăl. Dacă vrei să-i faci un serviciu, fă-i-l. Dacă nu, nu.

— Hai, dom'le, insistă fiul, fă-mă geniu, ce dracu'!

Mă gândesc temeinic circa un minut.

— Îmi pare rău, zic, dar nu pot. Pentru mine acest cuvânt e sfânt.

Cei doi se ridică extrem de nervoși, și vin spre mine. Doamne, îmi zic, de nu mi-ar da cu ceva în cap, să mă lase schilod… Din fericire, se opresc la doi pași.

— Bine, mă, îmi zice autorul cel tânăr, cu o scârbă nemărginită, luați-le voi, consacrații, pe toate! Îmbuibați-vă! Fiți voi mari, fiți voi geniali! Noi, începătorii, să crăpăm!

Își ia damigeana și pasărea și pleacă spre ușă. Tatăl se întoarce și mă scuipă.

— Vedea-te-aș anonim!

Cum ies ei, sună telefonul. E mătușa.

— Ce-ai făcut? L-ai servit pe băiat?

— Nu, zic, din păcate. Cere prea mult. Nu pot.

— Dar eu, urlă ea în receptor, când aveai râie și-ai venit la mine să te ung cu toate alifiile, eu cum am putut?

Fug în balcon. Cei doi sunt jos, pe trotuar.

— Alo! strig eu.

— Ce vrei? mă întreabă autorul, bosumflat.

— Vino, dom'le, înapoi…

(Dragoste bolnavă. 1980)

AUDIENȚA

Cu zece ani în urmei, m-am înscris și eu pe o listă. Voiam să intru în audiență la cineva ca să cer ceva și mi s-a spus că pentru asta trebuie să mă înscriu pe o listă, să las numărul de telefon și să aștept. Într-o zi a sunat telefonul și o voce nazală mi-a comunicat:

— Mâine la ora zece vă primește Ăldesus.

— Cine?

— N-ați cerut dumneavoastră o audiență?

— Am cerut, dar acum zece ani.

— Vă primește mâine, la zece.

La ora nouă și jumătate, a doua zi. Eram la poartă. Portarul s-a apucat să-mi facă un bon. El era un om cumsecade, binevoitor.

Nu știa însă să scrie. La școala de alfabetizare chiulise.

Făcea o literă la fiecare cinci minute.

— Nu vrei să te ajut? i-am zis.

— Nu. Că se cunoaște scrisul, mi-a răspuns.

A terminat bonul la zece și jumătate. Am fugit sus într-un suflet. Șefa de cabinet făcea un tișlaifăr. Extraordinar cum mișca ca andreaua de repede. Numai la o liftieră mai văzusem o asemenea dexteritate.

— Pot să intru? am întrebat.

— Nu. Mi-a răspuns. Șeful e ocupat. Își bea cafeaua.

— Mă rog Atunci nu-l deranjez.

— Între timp completați formularul acesta.

— E obligatoriu?

— Obligatoriu, dar îl completați de bunăvoie.

Formularul avea 25 de pagini și 85 de rubrici, care sunau în felul acesta: „numele, prenumele și renumele”. „ce culoare preferă”, „dacă părinții s-au dat pe gheață, până la ce vârstă și de ce”. „ce vicii a avut înainte și după” etc.

Formularul mi se părea din ce în ce mai pasionant și l-am completat cu plăcere. De altfel, nici nu a durat mult: în șase luni am fost gata.

— Acum pot să intru? am întrebat-o pe șefa de cabinet, care în lot acest timp fusese cu ochii pe mine.

— Acum nu se poate, mi-a răspuns. Fumează.

Și cu suni fumător și știu ce mare e plăcerea de a fuma o țigară în liniște. Așa că am așteptat vreo lună: șeful fuma țigări de foi.

— Acum pot să intru?

Șefa de cabinet s-a apropiat de ușă și s-a uitat pe gaura cheii.

— Acum nu se poate: moțăie.

— Dacă moțăie. Nu-l deranjez. Parcă mie nu mi se întâmplă de atâtea ori. La birou, când m-apucă somnul cel dulce, să picotesc?

M-am pus pe așteptat. Treceau zilele, lunile, anii. La un moment dat. Am început să mă plictisesc.

În acest răstimp șefa de cabinet făcea tișlaifăre.

— Eu — îi zic la un moment dat — am fost de mic copil foarte îndemânatic la lucrul manual. Nu vreți să vă dau o mână de ajutor?

— Ba da. A acceptat ea. Ăsta (și-mi arătă un tișlaifăr minunat) e lacul tot de un solicitant.

Într-o săptămână am învățat să fac tișlaifăre și m-am pus pe treabă. După ce am terminat vreo zece am întrebat-o:

— Acum pot să intru?

Șefa de cabinet s-a uitat pe gaura cheii și mi-a spus:

— Acum nu se poate: cască.

„Asta înseamnă că nu și-a făcut somnul, mi-am zis. și e nervos. Prefer să aștept”. După ce am terminat încă un tișlaifăr, șefa de cabinet s-a uitat iar pe gaura cheii.

— Nu se poate intra, mi-a zis. Ăldesus.se scobește în dinți.

Și așa au trecut încă vreo cinci ani. Între timp șefa de cabinet mi-a devenit dragă. În ciuda unor mici defecțiuni de caracter și a unor atitudini cam înapoiate în muncă. Ne-am căsătorit Am lacul nuntă în anticameră, cu pepsi și cafea. După luna de miere. Într-o dimineață, m-am prefăcut nervos și i-am aplicat (iertați cuvântul) trei palme, așa cum obișnuiau bărbații din trecut.

— Spune, i-am zis. Dacă mii lași sau nu să intru la șef. Că altfel te omor, ești nevasta mea și am acest drept!

Ea a început să plângă și să-mi spună printre lacrimi următorul text epico-romantic:

— Dragul meu. Te rog iartă-mă, am să-ți spun adevărul. Șeful meu nu mai există. A murit. Familia l-a luat și l-a îngropat. Dar eu mă

simțeam atât de atașată de locul acesta de muncă. Încât nu mi-a venit să plec. Și atunci n-am spus la nimeni că a murit.

Leafa nu e mare, dar serviciul e plăcut, camera luminoasă și călduroasă. Rămâi și tu aici și vom trăi liniștiți până la adânci bătrâneți.

Așa am și făcut. Am rămas cu ea în anticameră, unde ne-am întemeiat un cămin trainic. Nu ne deranja nimeni. Când și când suna telefonul. Ea răspundea:

— Momentan șeful e ocupat. Reveniți sau lăsați numărul de telefon și vă căutăm noi.

Altă dată venea cineva cu o hârtie. Semnam de primire, dădeam un număr și asiguram pe respectivul că va primi răspunsul. Altă dată venea cineva să ceară o audiență.

— Momentan, spuneam, șeful e ocupat. Lăsați un număr de telefon și vă căutăm noi.

Dacă individul insista. Îl supuneam la proba formularului cu 85 de rubrici. De obicei, toți se lăsau păgubași la cel de-al 67-lea răspuns. Eu am fost o excepție.

Anii trec. Leafa nu merge. De la o vreme nu ne-a mai deranjat nimeni. Nimeni nu mai sună la telefon, nimeni nu mai venea cu hârtii și nu mai cerea audiențe. În iureșul năvalnic al vieții, oamenii au uitat de noi. În curând, vom ieși la pensie. Vom avea o bătrânețe liniștită. Uneori, noaptea, când am insomnii, stau și mă întreb: „Oare pentru ce voisem eu atunci să intru în audiență la Ăldesus?”

(Umor. 1970)

ȘI VRĂBIILE VISEAZĂ. UNEORI…

— Moțule, șopti Suzi, somnoroasă, afundată în perne, te rog pregătește-mi piscina. Vreau să zac două ore și un sfert în spumă imaculată și în miros de brad.

Moțul sforăie alături pe ambele nări. Suzi îl scutură de umărul drept, gras și păros, ca pe un pom încărcat cu fructe. Nimic.

— Moțule, scoală-te, te rog, e aproape douăspe. Fă-mi cafeaua.

Moțul nu este un moț, adică ceea ce se cheamă un locuitor din Țara Moților, el este născut la Buhuși și arată ca atare, adică destul

de prăpădit și decrepit, chel, buhăit, cu fața împânzită de vinișoare roșii, semne nefaste ale alcoolului și tutunului. Suzi îi spune așa pentru că, pe vremuri, când era tânăr și avea păr, purta un moț în vârful capului, ceea ce al făcea cât de cât simpatic.

Moțul continuă să doarmă bușteан, ceea ce o obligă pe Suzi să se dea jos din pat, să-și pună niște papuci jerpeliți în picioare și să se ducă în bucătărie pentru a-și pregăti singură cafeaua. În bucătărie e o mizerie fără margini: grămezi de gunoi și resturi de mâncare, farfurii, furculițe și cuțite nespălate, gândaci negri și roiuri de muște agresive. Suzi calcă printre gunoaie și gândaci, indiferentă, cu ochii pe jumătate închiși, își pune cafeaua la fiert și așteaptă să dea în clocot.

— Neprețuito, urlă Moțul din dormitor, dacă tot ești în picioare, fă-mi și mie una!

Neprețuita nu răspunde, dar mai pune o ceașcă de apă la fiert, plus o linguriță de cafea. Între timp, Moțul s-a sculat și a intrat în baie. Și aici mizeria e aproape desăvârșită. Cada e spartă și inutilizabilă, oglinda la fel, pereții afumați și coșcoviți. Piscina de care vorbea Suzi nu e, de fapt, decât o albie de tablă zincată în care se spală turnându-și unul altuia apă caldă dintr-un cofer. De altfel, întregul apartament așteaptă să fie zugrăvit de cinșpe ani, parchetul e negru, lustrele sparte.

Suzi aduce cafelele în dormitor. Se întinde pe pat și soarbe din ceașcă cu voluptate. Doamne, ce s-ar fi făcut ea dacă nu ar fi existat cafeaua pe lume, cum s-ar fi pus pe picioare în fiecare dimineață? Moțul vine și el din baie oarecum înviorat, și-a dat cu puțină apă pe față, și-a pus halatul.

— Mi-ai răcit cafeaua? întreabă el.

— Da. Poți s-o bei.

Moțul se duce la fereastră ca să-și clătească privirea cu peisajul străzii.

— Uite, zice el, fără reproș, madam Maria, de vizavi, s-a întors cu două sacoșe pline cu gogoșari.

— Dacă te-ai fi dus și tu la piață de la ora șase, ai fi adus gogoșari și gogonele. Dar ție îți place să dormi până la prânz.

— Și ție la fel.

— Da, și mie la fel.

Suzi e cooperatoare la domiciliu, adică are contract cu o cooperativă care produce nasturi și agrafe de plastic. Primește materia primă, lucrează acasă respectivele produse, le predă și primește suma ce i se cuvine. Cât lucrează, atât câștigă. Din păcate, lucrează destul de puțin și primește destul de puțin.

Moțul este ghid la ONT în anotimpurile turistice, adică vara și iarna. Primăvara și toamna nu lucrează. Câștigul lui, deci, este și el destul de limitat. Ar putea să lucreze tot anul, dar nu se simte capabil. Se mulțumește cu strictul necesar: o pâine, două sticle cu lapte, două sute de parizer și cafea. În majoritatea timpului, el ascultă posturi de radio străine, iar ea citește romane polițiste franțuzești. Uneori, stau de vorbă ceasuri întregi despre te miri ce, folosind aproape întotdeauna un ton melancolic. Copii nu au pentru că nu pot suporta copiii. Când copiii vecinilor fac gălăgie în curtea interioară, Moțul urlă la ei până răgușește: „Derbedeilor, sceleraților, țiganilor, mitocanilor, împuțiților!”. I-ar strânge de gât, i-ar ucide fără milă, odată l-a bătut crâncen pe unul dintre ei, dar apoi a fost nevoit să stea închis în casă aproape o lună de frica părinților victimei, care erau hotărâți să-l cotonogească.

— Te duci să iei lapte și pâine, iubitule? întreabă ea.

— Nu, iubito. Azi te duci tu, eu am fost ieri.

— Nu mă duc.

— Foarte bine, nu te duce. O să răbdăm de foame.

Nu e prima oară când niciunul dintre ei nu vrea să se ducă după cumpărături, fiind apoi nevoiți să rabde de foame. Voluptatea mizeriei le-a intrat în obișnuință. Sigur că nu e plăcut să trăiești cu o cafea și o bucată de pâine uscată, dar dulceața lenevirii în pat nu se poate asemăna cu nimic altceva, nici măcar cu mierea de albine. Ea a fost obișnuită de mică să primească mâncarea la pat, iar el a fost crescut de două mătuși care l-au răzgâiat până la 30 de ani, dându-i totul de-a gata.

— Dragul meu, spune Suzi, sorbind ultima gură de cafea, azi-noapte am visat că primisem din partea ta cadou o mobilă „Louis Quinze” splendidă. Absolut splendidă.

— Trebuia să duci visul până la capăt, adică să mă visezi și pe mine Louis Quinze.

— Altă dată m-am visat trăind pe vremea faraonilor. Se făcea că eram Nefertiti și că mă căsătorisem cu ginerele meu, cu fostul soț al fiicei mele. Pe-atunci incestul nu era condamnat. Cleopatra făcea baie în lapte de iapă, de-aceea arăta atât de splendid, încât se dădeau în vânt împărații după ea. Dacă m-aș fi născut cu câteva mii de ani în urmă… Sau măcar cu câteva sute de ani… Mi-ar fi plăcut să fiu amanta unui artist celebru: Liszt, Mozart, Paganini, Rembrandt, Villon sau chiar Balzac, care era mai gras și mai dizgrațios decât tine, dar care era atât de tandru în dragoste, Doamne! ce scrisori dumnezeiești i-a scris acelei contese poloneze sau rusoaice! Mi-a fost dat să mă nasc în secolul douăzeci, ca să te întâlnesc pe tine și să trăim în mizerie, scuză-mă că ți-o spun, nu-ți fac niciun reproș, nici ție nu-ți place să muncești, nici mie. Dar mi-ar fi plăcut să trăiesc în lux, să mă fi dus în fiecare vară pe Coasta de Azur, să mă scald în cea mai albastră apă din lume, să joc la ruleta din Monte-Carlo, din Montreux sau Cannes.

— Montreux e în Elveția, nu e pe Coasta de Azur.

— Știu. Tu mă duci în fiecare vară zece zile în comuna 2 Mai la un țăran turc, cu casa plină de muște și un closet în fundul curții. La teatru de când n-am mai fost? Oho, din tinerețe! În schimb, mă trimiți la coadă la lapte, la coadă la ouă și la coadă la spanac. Cu cultura și cu sensibilitatea mea, am ajuns să fac cumpărături. Mi-ar fi plăcut să am pe mână un rege bătrân și libidinos, să-l înșel cu un prinț tânăr și gelos, să vând secrete de stat vecinilor dușmani și să fiu arsă pe rug. Ce subiect de roman și de seriale aș fi ajuns! De ce nu ai și tu un pic de vocație literară ca să scrii măcar câteva pagini despre trista mea viață, fără trecut și fără perspectivă?

Moțul fumează o țigară și se gândește aiurea, îl interesează pe el ce spune nevastă-sa cât negrul sub unghie. Totuși, nu trebuie să-i dea impresia că o ignoră, ea trebuie să creadă că el o ia în serios, cine știe, poate până la urmă se duce să cumpere pâine și lapte.

— Da’ ce crezi, că eu nu m-am visat adeseori rege, împărat, șah sau faraon? Mi-ar fi plăcut să fiu stăpân al unei țări și să fiu propulsat de o femeie superbă și ambițioasă. Tu de ce nu mi-ai dat un imbold în viață? De ce nu m-ai împins pe scara socială, ca să fac carieră? Dacă erai o Vidră sau o Josefină, nu mă lăsai să dorm până la zece și jumătate, mă sculai la șase dimineața și mă trimeteai să-mi termin

studiile, să muncesc, să mă zbat, să capăt o funcție. Inteligent și cult sunt - te-ai convins, sper –, puteam să ajung ministru. Cunosc două limbi la perfecție, pot recita din Goethe ore întregi, dar cui folosește? M-am produs odată la casa de cultură a sectorului. Nu mă ascultau decât două babe și tu, restul erau în așteptarea filmului. Ce film era?

— Cavalerul Pardaillan.

— E posibil să fim lăsați în mizerie și umilință două persoane intelectuale care ar putea fi atât de utile societății?

— Dar nu societatea ne lasă în mizerie. Societatea a fost destul de drăguță cu noi. Magazinele sunt chiar la parterul blocului. Acolo avem pâinea, laptele, mezelurile. Fără să muncim aproape deloc, avem strictul necesar.

Moțul se enervează cu adevărat.

— Dar asta îmi trebuie mie? Strictul necesar?! Strictul necesar îl au animalele, care trăiesc de azi pe mâine. Eu vreau să trăiesc fără să am grija strictului necesar, vreau un valet care să mă servească la pat, un bucătar și un portar.

— Avem portar la bloc.

— Vreau portarul meu personal! Să-mi aducă ziarul la pat și să mă anunțe când mă caută cineva.

— N-avea nicio grijă, vei fi anunțat chiar azi că a sosit tipul cu lumina. Ai cu ce plăti lumina?!

— De ce să plătesc eu lumina? Toate angaralele ar trebui să mi le plătească administratorul meu personal. Aș avea dreptul și la un frizer, iar tu ai putea avea o coafeză și o cameristă.

— Dragul meu, ca să am o cameristă trebuie, mai întâi, să am o cameră a mea. Te rog nu mă enerva, nu spune lucruri nerealiste!

— Draga mea, nu te enerva, pentru că eu nu mă enervez. Când spun că meriți o cameristă, înseamnă că mă refer, implicit, și la o cameră a ta. Așa cum cred că aș avea și eu dreptul la un birou al meu, o cameră spațioasă, luminoasă, împodobită cu multe plante ornamentale, unde să meditez și să-mi însemnez anumite gânduri mai mult sau mai puțin disparate. Îmi trebuie, de asemenea, o curte spațioasă, cu alei bine îngrijite, pe care să-mi fac cele trei plimbări zilnice, ascultând cântecul privighetorilor.

Suzi începe să plângă, brusc, cu sughițuri.

— Dar eu n-aș avea dreptul la o seră?! Știi cât iubesc florile, cum îmi ud mușcata din fereastră aproape zilnic și cât îmi doresc niște trandafiri japonezi și niște cactuși. Și știi ce-aș mai vrea? Să-mi dai voie să mă plimb prin grădina ta călare pe un ponei. Firește, nu la orele când îți faci tu plimbările. Îmi dai voie?

— Bineînțeles, răspunde Moțul, îngândurat. Știi la ce mă gândesc? Mă gândesc că un pic de călărie nu mi-ar strica nici mie, mai ales la sciatică, m-ar obliga să-mi țin șira spinării dreaptă. Dar mă întreb unde am putea construi grajdurile.

— În fundul grădinii.

— Asta presupune, draga mea, ca grădina să fie destul de mare pentru a nu simți mirosul. În plus, ne trebuie un grăjdar.

— Da, o să angajăm un grăjdar. Dar și un grădinar.

— Grăjdarul ar putea face și treburile grădinăritului.

— Cum poți să spui o asemenea prostie? Grăjdăritul și grădinăritul sunt profesii cu totul și cu totul diferite.

— Dar crezi că am putea avea o piscină în aer liber? Înotul m-ar întineri cu zece ani.

— Da, avem nevoie neapărat de o piscină. O piscină din marmură albastră. Am citit într-o revistă despre ultimul răcnet în materie la americani: o instalație japoneză numită geakuzi, care încălzește apa și face valuri care te masează. Actrițele de la Hollywood n-au pic de burtă. Fă și tu rost de o instalație geakuzi.

— Acum, zău, că ești absurdă! De unde vrei să fac rost de geakuzi?

— Te privește! Vreau geakuzi! urlă Suzi, isterică. Vreau geakuzi!

În aceeași clipă, cineva sună la ușă. Moțul merge în vârful picioarelor și se uită pe vizor, după care se întoarce tot în vârful picioarelor.

— Mai încet, dragă, nu țipa! A venit administratorul după întreținere.

Suzi își bagă singură pumnul în gură și geme, înfundat:

— Vreau geakuzi!

(Dragoste bolnavă, 1980)

GALBENĂ ȘI CARPENĂ

Lăcrămioara a venit pe lume ca o binefacere pentru părinții săi trecuți de prima tinerețe, ființe deosebit de cumsecade și iubitoare de copii. I-au zis Lăcrămioara pentru că prea multe lacrimi vărsaseră mama ei, tatăl ei, bunica și bunicul ei în momentul când se născuse, înflorindu-le casa. Încă din primii ani ai vieții, Lăcrămioara s-a dovedit un copil foarte palid. Atât de palid, încât semăna cu o floarea-soarelui sau cu o rapiță. Chiar așa au și poreclit-o colegii și colegele de școală: Rapiță, ceea ce-i producea destule suferințe sufletești.

Mai târziu, când se făcu mărișoară, clanul familiei se adună în secret și dezbătu viitorul pe care trebuiau să i-l asigure. Ce facem cu fata, ce meserie îi alegem? aceasta era întrebarea.

— Cred că ar fi bine s-o facem doctoriță de copii, propuse bunicul. E suavă și delicată și-i place să se joace cu păpușile, deși are aproape nouăsprezece ani.

— Nu e bine, se opuse bunica, știți cât de palidă și galbenă e la față, cât de sclifosită e la mâncare, ar da un prost exemplu copiilor. S-o facem ingineră constructoare. Să ridice blocuri prin cartiere.

— Doamne ferește, strigă mama, ca din gură de șarpe, cum să ridice blocuri, ea, care e atât de firavă, de nu-și poate duce nici ghiozdanul până la școală? Ce ziceți de-o meserie mai bănoasă? De pildă, coafeză sau cosmeticiană.

— Vai, săriră ceilalți, oripilați. În familia noastră, care a avut figuri culturale de prestigiu, să apară o coafeză?!

După o acerbă luptă de principii și idei, membrii maturi ai familiei au decis să-i ceară părerea Lăcrămioarei. Dacă are și ea o preferință? Întrebată, galbena june a ridicat din umeri; n-are nicio idee și nicio preferință, s-o lase să se mai gândească, chestiunea nu-i atât de simplă. Bine, au zis părinții, să se mai gândească, să n-o presăm.

Lăcrămioara s-a gândit circa doi ani, vreme în care părinții îi asigurau două luni la mare, pe timpul verii, două luni pe timpul iernii la Poiana Brașov, pentru schi, plus alte bucurii care fac deliciul tinereții. În restul timpului, fata avea un cerc de prieteni și prietene cu care își omora timpul, ba la un ceai, ba la o escapadă. Într-o zi, părinții au fost chemați la Miliție, unde Lăcrămioara se afla cu un prieten, în urma unui scandal organizat într-un bar public. Întrebați

cu ce se ocupă fata lor părinții au răspuns că, deocamdată, e în perioada de gândire și alegere, perioadă despre care știe oricine cât de dificilă și pretențioasă e. „Scurtați perioada”, i-au sfătuit cei de la Miliție. Ajunși acasă, părinții i-au pus Lăcrămioarei întrebarea fatală: ce faci? Sensibilă cum o știm, Lăcrămioara a început să plângă, i-a făcut brute, amenințându-i că, dacă, o obligă să-și aleagă o meserie care nu-i place, îi blestemă toată viața. Părinții i-au mai dat un răgaz de un an de zile, care s-a prelungit la trei ani, răstimp în care Lăcrămioara ducea o viață eminamente nocturnă, țipând să fie lăsată în pace să-și trăiască tinerețea, că altfel odată se enervează și se mărită cu un tip din Insulele Canare și-i lasă singuri. Dar, într-o dimineață, când Lăcrămioara tocmai sosea de la bar, însoțită până la poartă de către tipul din Canare, tatăl, mama, bunicul și bunica se enervară, își ieșiră din minți, puseră mâna pe ea, îi aplicară o mamă de bătaie colectivă, o închiseră în sală, îi confiscară îmbrăcămintea și-i dădură ultimul avertisment: „Dacă nu te hotărăști să te apuci de ceva, nu mai ieși din casă până la sfârșitul zilelor, că noi n-avem pensie să ne-o toci tu!”

Lăcrămioara a oftat vreme de trei zile înlăuntru (a oftat și canarezul pe-afară), după care a solicitat o întrevedere cu părinții.

— Gata, le-a zis ea, m-am decis ce să fac în viață.

— Slavă Domnului, au respirat bătrânii cu toți plămânii. Ce vrei să te faci?

— Vreau să mă fac poetă!

— Poetă?! Minunat! Meseria nu e prea bănoasă, dar e curată, se face la domiciliu și aduce un frumos prestigiu familiei. Apucă-te de treabă. Scrie prima poezie. Să te vedem de ce ești în stare.

Lăcrămioara s-a gândit o noapte întreagă, cu ochii la stele, după care s-a prezentat în fața părinților, solemnă.

— Uite, zise ea, am început prima poezie, am scris primul vers. E vorba de o poezie autobiografică și se cheamă „Rapița”. Primul vers sună așa: „Sunt ca o rapiță de galbenă”. Mai departe nu am putut să merg pentru că nu am rimă la „galbenă”. Dacă îmi faceți rost de o rimă, continui.

După care a tulit-o pe ușă și a sărit direct în mașina tipului din Canare. S-a întors acasă după patru zile și cinci nopți, palidă și nervoasă. A răcnit la ei din ușă:

— Mi-ați găsit rima?

Nefericiții părinți și bunici au tăcut. Nu găsiseră încă o rimă la „galbenă”, deși se dăduseră cu capul de toți pereții și-i citiseră pe Eminescu și Coșbuc din scoarță-n scoarță. Întrebaseră prietenii, vecinii, nimeni nu le dăduse cuvântul. Se gândiseră să dea un anunț la mica publicitate sau să consulte un specialist, câte nu le trecuseră prin cap, numai să asigure unicei lor fiice un viitor fericit. Între timp, Lăcrămioara dispărea de-acasă cu zilele și cu nopțile și-i amenința că, dacă nu-i găsesc rima mai repede, ea se mărită cu un tip nordic, proprietar de fiorduri, și-i lasă singuri la bătrânețe. Dar iată că, într-o noapte, bunica avu o puternică insomnie, se gândi ea ce se gândi și găsi o rimă la „galbenă”. Sculă toată casa și le anunță vestea.

— Am găsit rima! „Carpenă” ! Adică femininul de la carpen. Știu și cum vine versul următor: „Sunt ca o rapiță de galbenă / și tare în esență ca o carpenă”. Unde e fata?

Fata nu era acasă. Au pornit după ea s-o caute. Au bătut toate barurile și restaurantele, n-au găsit-o. Au găsit-o la Miliție, arestată, era vârâtă până-n gât într-o teribilă afacere cu valută, chestie de doi ani.

Părinții au început să-și dea cu pumnii în cap. În schimb, Lăcrămioara nu avea remușcări.

— De ce nu mi-ați găsit rima la timp?

(Pompierul și opera, 1976)

FARFURIȘTII

Noaptea, pe la trei, sună cineva la ușă, nevastă-mea se duce și deschide, apoi vine și-mi zguduie cu furie trupul adormit.

— Vezi că te caută cineva.

— Cine?

— Vecinu-ăla de la șase. Să nu-l aduci în casă.

Mă duc și-l întreb, cu ochii cât mărgelele:

— Ce e, dom’le?

— Dom-le, zice, vino repede sus, pe terasă, să vezi o farfurie zburătoare. S-a oprit deasupra blocului, e mare cât un lighean.

Chipul lui fremăta de emoție, privirea îi scăpăra. Mă duc pe terasă, în pijama, acolo mai era și nevastă-sa, înfășurată într-o pătură. Mă uit pe cer — stele cu duiumul, plus câțiva luceferi sclipitori.

— S-a dus, ne comunică nevastă-sa în șoaptă. A făcut un tur și pe urmă a luat-o încolo, spre sud. A lăsat o dâră, uitați că se vede. O vedeți?

Nu vedeam nimic, dar am spus că văd. Nu era prima oară ca tipul mă scula din somn, ca să-mi arate diferite obiecte curioase care se plimbă pe cer. Avea un aparat de fotografiat special și o lunetă cu care le urmărea, plus o bibliotecă în care se aflau numeroase cărți și reviste pe tema OZN-urilor și a ființelor extraterestre, mă chema adesea la el acasă, unde discutam nopți întregi pe această temă fi o roasă.

— Cum poți, domnule, să dormi liniștit, când ăștia sunt gata să vină peste noi? E ’mneata nu simți că suntem într-un groaznic pericol?

— Nu. Până nu văd cu ochii mei, nu simt și nu cred nimic.

— Păi i-am văzut eu! I-a văzut și soția mea, a stat de vorbă cu ei într-o seară, aici, pe terasă. Când am apărut eu, au fugit ca niște lași.

— Păi dacă sunt lași, nu e niciun pericol.

— Păi nu sunt lași, sunt perfizi. Deocamdată stau la pândă și pe urmă dau lovitura. Într-o noapte o să te trezești cu ei în casă. Cum a pățit o mătușă de-a mea.

— Chiar așa?!

— Bineînțeles. Ședea la masă, împreună cu soțul ei, discutau exact despre această problemă, când ușa s-a deschis sân gură, brusc, a intrat un abur de culoare verde, după care au intrat doi indivizi cu patru picioare, trei mâini și un ochi.

— Și ce-au zis?

— N-au zis nimic. S-au așezat la masă, au mâncat, apoi au scos câte două fulgere albastre pe fiecare ochi, după care au tăcut vreo zece minute și-au plecat.

— Și mătușa n-a zis nimic?

— Ba da. S-a dus după ei la ușă și le-a zis: fir-ați ai naibii! Iar ei au rânjit metalic și-au mârâit: gura!

— Crezi c-au învățat deja limba?

— Păi asta-i o problemă pentru ei? Știu tot.

— Și n-a anunțat Miliția?

— Nu. Am sfătuit-o să nu spună la nimeni nimic, pentru că altfel se răzbună. Am făcut eu imediat o informare către Societatea internațională pentru urmărirea și lichidarea ființelor extraterestre, al cărei membru sunt. Președintele mi-a răspuns personal să continui cercetările. O nepoată de-a mea din provincie, care a locuit un timp la mine, s-a întâlnit cu un extra noaptea, în parc. S-a așezat lângă ea, pe bancă, și i-a spus în șoaptă: „Nu mișca, nu striga, vino după mine, că sunt extrași-o pățești". A urcat-o într-o mașină ciudată, care mergea fără motor, a scos un fulger pe ochi și-a orbit-o, a dus-o undeva, într-un subsol unde se cânta și se dansa, apoi la un hotel de lux, ca dimineața să se trezească în stradă singură, singurică, cu un milițian lângă ea, care când a căutat-o în poșetă i-a găsit o brichetă de aur marca „Ronson". Îți dai seama ce tupeu din partea lor? Trebuie să facem ceva, nu putem să ne lăsăm. Dumneata, care te pretinzi om inteligent, de ce stai deoparte? Hai să formăm un grup de acțiune, să adunăm fapte și documente și să scriem o carte zguduitoare.

Uite, am documente, am declarații de la martori oculari, am fotografii autentice, facem senzație. Ce zici?

Era cinci dimineața și mi se făcuse un somn cumplit. Plus că urma scandalul cu soția: ea bănuia că toate chemările astea nocturne ale vecinului erau un tertip ca să scap de-acasă.

— Domnule, am spus, până nu văd cu ochii mei, nu cred.

Să văd, să pipăi și pe urmă cred și mă apuc de treabă.

Intru în casă pâș-pâș, nevasta n-apucă să mârâie, că încep să urlu la ea:

— Tu dormi și habar n-ai că…

— Taci, mă scurtă ea, brusc. Treci în pat și lasă că-mi dai tu mâine socoteală!

M-am strecurat în pat ca o pisică și m-am prefăcut că dorm adânc. A doua zi, mă întâlnesc cu tipul la lift.

— Ai citit chestia aia teribilă din revistă? Aia cu co pacul?

— Nu.

— Păi de ce n-ai citit-o? Unui cetățean din Montevideo i-a intrat pe fereastră o frunză de culoare gri, a pătruns în crăpătura parchetului și, în două zile, i-a crescut un copac în mijlocul casei. L-a tăiat o dată, el a crescut din nou, l-a tăiat a doua oară, iar a crescut, n-a avut ce să-i facă, a trebuit să se mute. Dar chestia cu ăla, căruia i-a invadat casa mucegaiul? Dar ăla care s-a trezit cu grădina invadată de melci, niște melci mari cât mieii? Nici asta n-ai citit-o?

Nu citisem nimic. Eram un ignorant.

— Ieri mi-a telefonat soacră-mea din Buzău, a continuat el. O farfurie zburătoare a trecut chiar pe sub nasul lor. Pe urmă a aterizat într-o pădure. Un vânător a încercat să tragă în farfurie și i s-a topit pușca în mână. Ce zici? Te mai îndoiești?

— Da, zic, până nu văd…

În aceeași seară am urmărit la televizor, la o oră târzie, serialul „Invadatorii” și am simțit numeroși fiori trecându-mi prin șira spinării. Dacă o fi adevărat? M-am culcat și-am visat toată noaptea indivizi cu degetele anchilozate care mă urmăresc și mă terorizează. Tocmai când unul dintre ei se străduia cu destul succes să-mi smulgă o mână, am auzit soneria de la intrare. M-am trezit scăldat în sudoare, dar fericit c-am visat. M-am dus și-am deschis, năucit de somn. În fața mea, doi tipi cu înfățișări extraterestre. Mi-am zis: încă nu m-am trezit, continui să halucinez. Unul dintre musafiri suflă spre mine și din gură îi ieși un jet de flăcări. M-am retras în prima cameră, ei după mine. Mi se oprise inima, îmi vâjâia capul. Aveau niște căști metalice pe cap, cu antene în creștet, în loc de urechi niște becuri albastre, iar degetele cele mici de la mâini încremenite. În plus, amândoi rânjeau tot timpul.

Mi-am zis: ăștia au aflat că nu cred în ei și vor să mă pedepsească exemplar. Acum mă vor strânge de gât. Într-adevăr, unul mă înșfăcă de guler și mă lipi de un perete, iar celălalt mă lovea cu ceva în țurloaie. Atâta am apucat să spun:

— Gata, cred…

Când mi-am revenit din leșin, cei doi extra. Erau pe jos.

Între timp se trezise nevastă-mea, intrase peste ei cu o mătură și-i cocoșase în bătaie. Peste cinci minute a venit Miliția și i-a luat ca pe

niște cârpe, după ce, mai întâi, le-a scos din buzunare un mototol de sute, micile mele economii.

— De-acum n-o să te mai deranjeze vecinul, farfuristul – mi-a spus nevastă-mea, în timp ce-mi acorda asistența medicală și sufletească necesară. Credea că-i merge cu mine, excrocul?!

A doua zi, am expediat, în numele meu și al soției, un raport consistent și o adeziune către Societatea internațională pentru urmărirea și lichidarea ființelor extraterestre, cu mențiunea: „În atenția domnului președinte”.

„PUTEREA DRAGOSTEI”

Tatăl și mama își așteaptă fiica să se întoarcă de la cinematograf. Fiica întârzie. Nimeni nu poate descrie îngrijorarea care-i cuprinde pe un tată și o mamă când fiica lor întârzie la cinema. Nici chiar eu. Ei se plimbă prin casă și-și dau pumni în cap: de ce au lăsat-o, de ce, când în cartier a existat cazul unei croitorese a cărei fiică s-a dus la cinema și a fost găsită după trei zile ca vai de ea? Dacă… în sfârșit, soneria.

Fiica a sosit cu o întârziere de aproape două ore. E îmbujorată. În urma ei intră un tânăr cu o înfățișare foarte ciudată și foarte timidă. Ce e cu acest tânăr? Fiica dă explicații: din întâmplare au stat alături la film, apoi s-au plimbat prin parc, s-au îndrăgostit și…

— Mamă, să nu te sperii, noi doi am hotărât să ne căsătorim.

Mama și tatăl cad pe scaun, leșinați. Ei, care fuseseră, la vremea lor, prieteni platonici cinci ani și logodnici activi patru ani, nu puteau pricepe cum a fost posibil ca în câteva ore fiica lor să cunoască un tânăr, să se îndrăgostească de el și să decidă căsătoria. Nu, așa ceva ei nu puteau înțelege, ei simțeau că înnebunesc, că-și pierd mințile.

— Dar cum e posibil, cum e posibil? urlă tatăl, aproape dement.

— Tată, încearcă să fii demn, îl sfătui fiica. Nu uita că eu sunt o ființă modernă, un om al ultimului pătrar al secolului douăzeci. Uneori, pentru o mare iubire nu e nevoie decât de o privire. Nu uita de Romeo și Julieta.

— Te rog, urlă mama. Fără exemple din literatură! Dacă vrei să discutăm cu exemple, ia-le din viață.

— Din viață l-am luat pe el, spuse fata, simplu. Îl iubesc. Mamă, ce sublim e acest sentiment!

Tatăl și mama se priviră reciproc. Gluma se îngroșa. Ce era de făcut? îl priviră atent pe tânăr: individul părea suspect: îi tremură o mână, i se mișca o ureche și avea un singur ochi. Dar măcar cine era, câți ani avea, ce meserie avea, ce școală urmașe?

Tânărul își înălță o sprânceană și-și flutură o ureche.

— Ce e aceea școală? întrebă el.

— Școala e acea instituție unde copii și tinerii învață tot felul de lucruri folositoare despre și pentru viață, răspunse tatăl, după care i se adresă mamei: fii atentă, tipul nu știe nici ce e aceea o școală, trebuie să fie un mare derbedeu, abia acum observ că e îmbrăcat în pantaloni scurți.

— Dragă, zise mama către fată, băiatul acesta nu mi se pare normal, are partea dreaptă mai jos decât cea stângă.

— Mamă, mie mi-e drag și cu acest defect. Câte femei superbe nu au iubit pătimașe bărbați fără o mână, un picior, o ureche, un nas sau o gură? Crezi că Napoleon era mai frumos decât el?

— L-ai întrebat cum îl cheamă, dacă are părinți, de unde e?

— Când era să-i pun atâtea întrebări și ce rost avea?

— Totuși, nu știi nimic despre el? Nimic? Te măriți cu un necunoscut? Cu un individ de pe altă lume?

Fata izbucni în râs.

— Ați ghicit: e de pe altă lume. De pe altă planetă. E extraterestru.

Cei doi părinți căzură de pe scaune. Apoi se îngălbeniră de spaimă. Extraterestru! Doamne, să nu le facă ceva, să nu-i strângă de gât, să nu considere că l-au jignit… Deveniră mai prudenți și mai amabili, nu cumva să-l enerveze.

— Ia loc, dragă, nu sta în picioare, îl pofti tatăl. Când ați venit, cum ați călătorit, cum ați…

Tânărului i se aprinse o lumină în frunte și le povesti, pe scurt, că e de pe planeta numărul cutare, că a venit împreună cu familia sa formată din doi părinți și patru sute zece frați și surori și că se duc să-și facă concediul în nu știu ce galaxie și că s-au oprit aici doar în trecere. Curios, tatăl continuă cu diverse întrebări, voia să știe mai multe despre el, despre familia lui, despre existența lor de extratereștri.

— Și voi sunteți mamiferi? Adică copiii cine-i naște:

femeia sau bărbatul?

— Depinde cine are timp, răspunse tânărul, sec, ceea ce pe mamă o făcu să râdă.

— Interesant, interesant, zise tatăl. Scuză-mă că te întreb și alte lucruri despre voi. De pildă, despre relațiile dintre părinți și copii. Ascultă copiii sfaturile părinților, au respect față de cei care i-au născut și crescut? Te întreb aceste lucruri, deoarece am citit într-o carte științifico-fantastică despre o planetă unde copiii se nasc mai înțelepți decât părinții lor și, pe măsură ce îmbătrânesc, părinții primesc educație din partea copiilor. De pildă, la voi, copiii, când vor să se căsătorească, cer consimțământul părinților?

— Nu. Invers.

— Adică părinții cer consimțământul copiilor?! Foarte interesant, foarte interesant. Dar, dragul meu, dacă voi, după câte înțeleg, nu aveți școli, de unde acumulați învățătura necesară pentru viață?

— Ne naștem cu ea.

— Bravo! înseamnă că sunteți niște ființe extrem de evoluate. De altfel, tot în cartea pe care am pomenit-o se spunea că pe planeta respectivă ființele respective au buzunarele pline cu pastile pentru toate cele șapte arte. Dacă vor să vadă un film, iau o pastilă, închid ochii și văd filmul în ei înșiși. Dacă vor să vadă o anumită piesă de teatru sau să citească o carte, procedează la fel. Și la voi e tot cu pastile?

— Nu. La noi e cu prafuri.

Tatăl și mama erau încântați. Tânărul făcuse o impresie bună. Era isteț, nu vorbea mult, părea dintr-o bucată. Ce dacă arăta cum arăta, ce dacă era de pe altă planetă? S-ar putea ca fata lor să fie fericită cu el. De altfel, ea încă de mică avea o vocație cosmică, se uita mereu după stele, sărea de pe balcon, făcea planorism. În fond, de ce n-ar fi ea pioniera căsătoriilor interplanetare, de ce să nu intre în manuale și în dicționare?

— Draga mea, rosti tatăl, solemn, aveți consimțământul nostru. Duceți-vă și faceți-vă Wassermann-ul.

Aici se ivi prima încurcătură: tânărul nu avea sânge.

Așa erau ființele pe planeta lor. Mă rog, o să dea ea sânge de două ori. A doua încurcătură: el trebuia să plece de îndată, familia îl

aștepta îngrijorată, era pilotul principal al astronavei, fără el nu puteau decola. Dar nu-i nimic, se duce cu ei până în galaxia respectivă și se întoarce imediat, după care se va stabili aici cu fata și vor întemeia o familie trainică și cu mulți copii. Ce înseamnă că se va întoarce imediat, cât va dura asta? s-au interesat părinții. O sută de ani, a răspuns tânărul, lăsându-i încremeniți. Da, o sută de ani. De ce au rămas atât de uimiți? I-au explicat că o sută de ani e mai mult decât o viață de om, dar el n-a înțeles nimic. La ei, ființele erau nemuritoare. Deci și el era nemuritor. Ce conta la un nemuritor o sută de ani?

Părinții cugetară ce cugetară, după care deciseră să-și retragă consimțământul. Nu, fiica lor nu putea să-l aștepte o sută de ani, îi cerea un sacrificiu prea mare. Le pare rău, dar așa ceva nu se poate.

Atunci sări fata și strigă, pătimașă:

— Dragul meu, nu asculta ce spun ei. Eu te voi aștepta!

Voi învinge toate granițele biologice și te voi aștepta. Îți voi dovedi că fidelitatea unei pământene îndrăgostite nu cunoaște limite și că demnitatea ei e mai presus de orice. Mergi sănătos și să nu uiți nicio clipă că aici, pe această planetă, o inimă omenească bate numai pentru tine. Drum bun! Te aștept peste un secol. Grăbește-te!

Tânărul plecă. În urma lui se lăsă o tăcere îndelungată.

Într-un târziu, tatăl o întrebă pe fată:

— Cum se numea filmul la care v-ați cunoscut?

— „Puterea dragostei”, îi răspunse aceasta, gânditoare.

Tatăl îi șopti mamei, la ureche:

— Fir-ar ea a naibii de artă!

(Oameni cu simțul umorului. 1964)

PREȘUL

Persoană liniștită și burlacă, cu idealuri moderate și aspirații potolite, am și eu tabieturile mele. Nu cresc câini, pisici și flori, dar îmi place curățenia. Garsoniera mea e o farmacie.

În fața ușii am un preș pe care mă șterg cu deosebită grijă.

E un preș de lână pură, roz bombon, cu picățele albastre.

Preș de lână pură?! Unora ar putea să li se pară un lux exorbitant. Un preș de lână pură în secolul sinteticului?! îi privește. Mie-mi place să mă șterg pe ceva plăcut și de bună calitate. Vreau să-mi simt tălpile picioarelor mângâiate de ceva molcuț, liniștitor, duios.

O vreme, vecinii mei de bloc nu au dat atenție acestui amănunt. Cu timpul, însă, ei au început să se întrebe: „de ce se șterge acest tip pe un preș de lână pură? De ce-și permite el un asemenea lux? Pe cine vrea să sfideze?” Mi s-au pus aceste întrebări cu ocazia adunării generale de dare de seamă și alegeri din cadrul blocului. Am dat un răspuns sec și decis: unul dintre principiile mele de viață este acela de a mă șterge pe ceva plăcut și de bună calitate. Nimeni nu mă poate opri să mă șterg pe un preș de lână pură, dacă eu doresc aceasta. Președintele comitetului de bloc a trecut răspunsul meu în procesul verbal al ședinței, fără niciun comentariu. Simțeam, însă, din privirile colocatarilor diferite sentimente nefavorabile la adresa mea.

A doua zi, întorcându-mă de la serviciu, descopăr pe pre să-l din fața ușii urmele unor picioare străine. Erau urme disproporționate, produse, fără îndoială, de picioarele dizgrațioase ale unei brute. Da, ale unei brute! Cineva, un om al cavernelor, se șterse pe preșul meu, lăsând două pete monstruoase, două bucăți de mocirlă, două mormane de noroi cleios și scârbos. Am luat o probă și am studiat-o. Bruta călcase mai înainte, intenționat, pe un teren de cernoziom îngrășat proaspăt cu bălegar de grajd. Care dintre vecinii mei putea fi în stare de o asemenea mârșăvie fără margini, de o asemenea neomenie? Nu mi-a fost prea greu să-l dibuiesc. Femeia de serviciu m-a informat, contra unei atenții în bani, că bruta nu poate fi altcineva decât domnul de la etajul șase, un tip meschin și invidios, pe care, probabil, l-a scos din minți faptul că eu îmi permiteam să țin în fața intrării un preș de lână, comod și aspectuos. Nu cumva chiar el era tipul care-mi pusese acele întrebări insinuante în cadrul ședinței de bloc?

Am făcut imediat investigațiile necesare pentru a afla cine e, de unde provine și cu ce se ocupă. Cine credeți că era tipul? Un navetist oarecare, care făcea serviciul la o între prindere agricolă din apropierea Bucureștiului. Pleca dimineața și se întorcea seara. Era limpede: numai el putea să aducă pe picioare un noroi tip Bărăgan,

pe care să-l depoziteze apoi pe preșul meu. „Ei bine, domnule navetist, am urlat ca o fiară, cu mine nu-ți merge, am să mă răzbun cumplit !” Toată ziua am zăcut în pat, cu febră. Întâmplarea mă scosese din minți. Mi-era rău, mi se umflase ficatul cât o pernă. Cum s-a înserat m-am așezat la pândă în spatele ușii.

Trebuia să-l prind și să mă conving. La orele douăzeci și două și zece am început să freamăt ca o pădure de conifere.

Era ora la care navetistul se întorcea acasă. I-am auzit pașii de afară, din stradă. A intrat în lift, a urcat până la etajul șase, apoi a coborât pe scări până la patru. L-am văzut prin gaura cheii apropiindu-se de ușa mea. A ezitat o clipă, s-a uitat în dreapta și-n stânga, ca orice răufăcător de rând, după care s-a repezit sălbatic, cu bocancii lui năclăiți cu cel mai autentic noroi rural, și s-a șters apăsat pe preșul meu. Pe preșul meu de lână! S-a șters o dată, de două ori, de trei ori, de patru…

Mi s-au înmuiat picioarele. M-am rezemat de zid. Nu mai aveam respirație, inima îmi sărea din piept. Apoi mi-am revenit și am meditat toată noaptea cum să mă răzbun pe ticălos.

În noaptea următoare l-am pândit cu doi martori onești și obiectivi (persoane din bloc, pensionari cu excelentă reputație) și un fotograf oficial de la cooperativa „Prestarea în imagini”. Surprins asupra faptului, adică văzut și fotografiat, navetistul a luat-o la fugă pe scări, nu înainte însă de a primi în ceafă urletul meu de satisfacție: „La tribunal, nemernicule, la tribunal!” Chiar a doua zi dimineață, m-am prezentat la tribunal cu toate documentele și i-am expus judecătorului de serviciu cazul.

— Domnule, vreau să-l pedepsiți pe ticălos!

— Îmi pare foarte rău, mi-a spus judecătorul, dar pentru cazul dumneavoastră nu există articol. N-avem unde-l încă dra. Vă înțeleg, ați fost lezat, dar n-avem unde-l încadra.

— Vreți să spuneți că nu există o lege care să-l pedepsească pe acest nemernic care se șterge pe preșul meu seară de seară? Nici măcar un articol? Nici măcar un paragraf?

— Nu.

Ei bine, nu aveau o astfel de lege, un astfel de articol…

Am consultat și un avocat. Într-adevăr, legile de azi prevăd absolut totul, dar pedepsirea unui imbecil care se șterge pe preșul altuia, nu.

Orice răufăcător poate fi pedepsit, el nu!

— Ei bine, domnule, i-am spus judecătorului, am să-mi fac singur dreptate.

— Vă rog, mi-a răspuns el, politicos.

Chiar în ziua respectivă, întorcându-mă acasă, am luat mai întâi liftul, am urcat la șase, m-am șters pe preșul nave tistului (după ce mai înainte călcasem prin toate băltoacele), apoi am coborât liniștit în garsoniera mea. Bineînțeles, individul și-a dat seama că a fost pedepsit și a turbat de furie.

Am simțit asta după sălbăticia cu care se ștergea pe preșul meu în seara următoare, de parc-ar fi vrut să-l sfâșie sau să-l sugrume. L-am privit, nu i-am zis nimic. A doua zi am călcat anume într-o băltoacă de ulei de mașină și m-am șters sistematic și temeinic pe preșul lui. Știam că asta o să-l scoată din minți, și așa s-a și întâmplat. Tipul a venit cu un cuțit și mi-a tăiat preșul în două. Perfect. A doua zi am luat un satâr și i-am tăiat preșul în trei. Știam că asta o să-l scoată din minți, și așa a fost. M-a pândit pe scări și s-a luat după mine. Eu am fugit la etajul patru, apoi m-am oprit, brusc, și l-am întrebat:

— Ce dorești, brută?

— Nimic, a rânjit el. Doar să mă șterg pe preșul tău de lână pură până la sfârșitul vieții. Am acest hobby.

— Bine, i-am răspuns, șterge-te!

Și chiar atunci a coborât și s-a șters pe preșul meu, de față cu mine. Din clipa aceea, relațiile noastre au cunoscut un ritm îndrăcit.

El mi-a desfăcut preșul, fir cu fir, lăsându-mi în fața ușii un ghem de ațe.

Eu i l-am făcut pe-al lui bucăți-bucăți și i l-am împrăștiat pe scară.

El mi-a spart parbrizul Fiat-ului.

Eu i-am decupat cu foarfecă un metru pătrat din Trabantul lui.

El mi-a dat cu o scândură în creștet.

Eu i-am aplicat un par în moalele capului.

El mi-a rupt o mână, eu i-am rupt un picior.

El mi-a scos un ochi, eu i-am scos un dinte.

El mi-a tăiat o ureche, eu i-am tăiat buza.

El mi-a scurtat nasul, eu i-am scurtat bărbia.

Duelul continuă. Să vedem cum o să se termine.

Important e că totul s-a săvârșit până acum în cea mai desăvârșită liniște, niciunul n-a zis nici măcar „au”. Nimeni, absolut nimeni din bloc nu a intervenit. Vecinii ne privesc și tac. Niciunul dintre noi nu s-a adresat justiției. Nici măcar sectoristului. Din moment ce ne putem face singuri dreptate, n-are rost. N-are rost să deranjăm autoritățile.

Dacă ele nu doresc să se amestece, să nu se amestece. Mai ales că obiectul urii noastre nici nu mai există. În sensul că nu mai ținem preșurile în fața ușii. Le ținem înăuntru. Adică ne ștergem pe picioare după ce intrăm, fiecare pe prețul lui.

Sunt totuși foarte curios să văd cum se va termina povestea asta. Sunt curios. Mâine îmi cumpăr o armă de vânătoare.

(La iarbă albastră, 1973)

VECINII

Nitam-nisam, în garsoniera din blocșorul de pe strada X, numărul 5, s-a mutat un tânăr. Locatarii au rămas perplecși, căci ei, în timpul acesta, umblau ca turbații pe la toate forurile competente să pună mâna pe respectiva garsonieră în care tocmai decedase o bătrânică lipsită de rude, căreia ei nu-i dăduseră nici măcar o cană cu apă, dar despre care declarau acum că au îngrijit-o până în ultima clipă a vieții ca pe propriul lor copil. Cum, să nu se poată ei extinde în garsoniera pe care o pândeau de ani de zile și să vină aici un intrus? Cine e tânărul, de unde provine, ce pile a avut și ce învârtește? Nimeni nu știa nimic. Noul locatar era de sta tură potrivită, îmbrăcat potrivit, cu o figură potrivită și cu o privire nespus de limpede și blândă. Saluta politicos pe toată lumea, inclusiv copiii, și nu scotea o vorbă. În schimb, ținea toată noaptea lumina aprinsă.

Seara, locatarii se adunau în curticica blocului și se forfecau unii pe alții până târziu. Fiecare știa despre fiecare cât câștigă, ce are în casă, în cămară, în portofel, în șifonier și în noptieră, ce-a zis el, ce-a zis nevasta, ce note au copiii la școală, cum râde fiecare, cum plânge, cum înjură, ce înjură, cum scuipă și ce scuipă. Nimeni nu

știa însă nimic despre tânărul mutat de curând. Mă rog, că le luase garsoniera de sub nas (când fiecare avea o mătușă sau un nepot de adus din provincie) mai treacă-meargă. Dar să nu știe ei nimic, nimic despre el? Unde lucrează, ce lucrează, cât câștigă, ce rude are, ce mănâncă, ce bea și, mai ales, ce face toată noaptea de ține lumina aprinsă? Problema a fost ridicată oficial în prima ședință a comitetului de bloc. Vicepreședintele comitetului, un pensionar de boală în vârstă de 40 de ani, de profesie fost astenic, a ținut un referat prin care a demonstrat că această situație nu poate dura la infinit, iată, printre ei a venit un locatar nou, au trecut deja două săptămâni și ei nu știu nimic despre el. Drept pentru care s-a propus ca femeia de serviciu să-și ia treburile în serios și să observe tot ce e de observat în legătură cu noul locatar, urmând să întocmească apoi o notă informativă. Imediat, aceasta a început să mănture, să spele și să șteargă praful numai pe ușa tânărului, a descoperit o crăpătură în ușă, a lărgit-o la maximum și privea, zilnic, înăuntru. A venit, după câteva zile, cu un raport precis: individul e suspect. În sensul că dinăuntru se aud tot felul de zgomote suspecte. Comitetul a autorizat femeia de serviciu să pătrundă în garsonieră prin orice mijloace și să vadă situația cu ochii ei. Femeia a sunat a doua zi la ușă și i-a spus tânărului că ea ar dori să-i mănture prin casă voluntar, la care locatarul a răspuns sec: mulțumesc, mătur și singur. Ceea ce i-a scos din minți pe membrii comitetului de bloc, care au făcut imediat două note informative: una către ICRAL, în sensul că locatarul nu-și îngrijește locuința, adică nu mătură, și una către IDEB, în sensul că locatarul con sumă curent electric cu nesăbuință, tocmai acum, când se pune atât preț pe economii. ICRAL-ul și IDEB-ul, ca două instituții vivace ce sunt, au răspuns prompt după trei luni cum că: prima se deplasează la fața locului numai în caz că locatarul își demolează locuința, iar a doua apreciază că un locatar are dreptul să consume chiar și jumătate din producția de curent a țării, cu condiția să aibă contoar și bună voința de a plăti.

Comitetul de bloc s-a întâlnit din nou în ședință plenară și a hotărât să continue investigațiile cu mijloace proprii. În acest sens, fiica uneia dintre locatare, o tânără persoană de încredere, lucrătoare de noapte la braseriile hotelurilor „Lido” și „Athénée Palace”, a fost însărcinată să-l acosteze pe tânărul locatar, să se

insinueze înăuntru și să observe tot ce e suspect. Tânăra l-a atacat pe junele locatar în plină seară, mărturisindu-i în șoapte lascive și languroase — în timp ce-i răsucea pe degete, cu un gest intim, cravata — că de mult îl simpatizează în taină și că tot demult ar vrea să schimbe cu el o vorbă între patru ochi, văzându-l băiat inteligent și dorind ea nespus de mult să-și completeze cultura generală. Tânărul i-a zâmbit suav și s-a retras: „mulțumesc, nu servesc”.

Într-o ședință fulger a comitetului de bloc s-a luat din nou cazul în discuție sub toate aspectele lui, prilej cu care un vechi locatar, care trecuse în tinerețea lui înflăcărată prin câteva pușcării renumite și care fusese reabilitat și cooptat în comitet, a lansat ideea că tipul de aceea se sustrage cu atâta fanatism de sub controlul blocului, deoarece face…(pauză — membrii comitetului au rămas cu gura căscată) bani! Face sute, asta e! A mai fost cândva în cartier unul, tot așa: ardea curentul toată noaptea și, când l-au luat, avea o sacoșă plină cu sute. Comitetul a făcut un plan de investigații. A doua zi, însuși primul vicepreședinte al comitetului de bloc (președintele era onorific) s-a prezentat în fața ușii tânărului suspect și i-a cerut întreținerea. Locatarul a scos o sută, i-a înmânat-o, prim vicepreședintele a prins-o cu o pensă, i-a chemat imediat și pe ceilalți membri ai comitetului și au studiat-o vreme de o zi la patru lupe. Suta era nouă-nouță, mirosea a cerneală, era limpede, s-a redactat imediat o notă informativă către Miliție. Au așteptat o zi, nu mai aveau răbdare (de ce nu-l saltă?), au dat telefon. Da, li s-a răspuns, suta e nouă-nouță, dar e făcută la Banca Națională.

Membrii comitetului de bloc turbau. Ce face suspectul, cine e suspectul, de ce e atât de însingurat și de distant cu ei, de ce nu bârfește, de ce nu cere cu împrumut de la vecini, de ce nu primește vizite și nu face chefuri până dimineața și de ce ține lumina aprinsă toată noaptea? Seară de seară se adunau țațele și țățoii în curtea blocului și începeau să-l doar face, dar pe ce bază? Nu aveau elemente.

În sfârșit, într-o zi a venit Salvarea și l-a luat pe tânărul locatar. Era palid și-l ducea un medic de brațe. E clar, au zis vecinii, e ofticos, îl ia dracu’. Dar, iată, peste două zile, ziarele îi publicau fotografia sub un text semnat de un academician. Tânărul cutare a făcut o descoperire științifică de mare valoare, e un savant, o mândrie, un exemplu de

dăruire și sacrificiu. Cinste lui! Membrii comitetului de bloc au încremenit. Să aibă ei ca locatar un savant, o mândrie, un exemplu, o celebritate și să nu știe nimic? Au cumpărat imediat prin colectă un buchet de zambile și au fugit la spital să-l felicite.

Medicul nu le-a dat voie să-l vadă, dar ei dădeau buzna, se înghesuiau la ușă, cum să nu-i lase să-l vadă și să-l felicite pe tânărul care e mândria blocului, pe care ei l-au ocrotit și ajutat ca pe copilul lor?

În cele din urmă, primul vicepreședinte al comitetului de bloc a năvălit înăuntru pe fereastră și i-a declarat savantului, cu lacrimi în ochi:

— Dragul meu, în numele comitetului de bloc, te pup!

Atât pot deocamdată: să te pup…

Și l-a pupat.

(La iarbă albastră, 1973)

ȚARA LUI PAPURĂ VODĂ

Nici prin cap nu ne trecea nouă, salariaților combinatului pentru împletituri complexe din papură, să facem o vizită în străinătate. Iată însă că, într-o bună zi, îmi sosi următoarea telegramă din partea directorului general de re sort din minister: „Vino urgent”. Atât eu, în calitate de director, cât și celelalte cadre de conducere sau de specialiști, am căzut brusc pe gânduri. Eram extrem de îngrijorați.

— E clar, a zis șeful serviciului control tehnic de calitate — și în clipa respectivă ne-am gândit cu toții la ultimul scandal înfiorător izbucnit în urma lansării pe piață de către combinatul nostru a unui lot de poșete de damă împletite din papură, poșete care, din cauză că papura nu fusese bine uscată, intrau imediat în putrefacție, producând o duhoare insuportabilă, astfel încât o cumpărătoare s-a exprimat în presă că, atunci când poartă o poșetă fabricată de noi, parcă ar avea agățată de braț o mlaștină.

În seara aceleiași zile am pornit spre București având inima cât un purice. Situația producției era atât de dezastruoasă, încât mă puteam aștepta la orice.

Toată noaptea am stat la fereastra vagonului și am meditat adânc: „Doamne, dacă ne desființează, ca nerentabili, nu de mine mi-e milă,

ci de colectivul pe care l-am crescut”.

O singură speranță aveam: că cel ce mă chemase îmi fusese coleg de bancă la liceu. Va uita el, oare, în aceste împrejurări grele pentru combinatul nostru deficitar, că i-am suflat de atâtea ori la teze, că îi împrumutam adesea stiloul și guma și că ne citeam reciproc scrisorile de dragoste?

La sosire, în Gara de Nord, am dat un bacșiș gras ha malului și am strecurat zece lei în buzunarul unei țigănci. E o superstiție de care nu mă pot dezbăra: dacă dau bacșiș dimineața, îmi merge bine toată ziua.

După ce m-am ras la frizeria „Lido”, am intrat proaspăt și vesel în biroul directorului general. Acesta mi-a întins mâna cam posac, ceea ce m-a făcut să arborez și eu o figură gravă și întristată.

— Știu că stați foarte prost cu producția. Cel puțin studiați experiența străină la nivelul tehnicii mondiale? m-a întrebat.

— Da, tovarășe director general, o studiem sistematic.

Avem două abonamente colective la revista „Les împletitures des papures”.

— Uite, pentru a vă scoate din situația grea în care vă aflați, am hotărât să vă creăm posibilitatea să faceți o călătorie de studii în țara lui Papură-Vodă. Sunteți de acord?

— Tovarășe director general, vă mulțumesc în numele harnicului nostru colectiv și vă asigur că…

— Bine. Mâine să-mi comunici componența delegației pe care ai s-o conduci.

Vestea cea minunată a ajuns ca fulgerul în combinat și orășel. La sosire, în gară, toți salariații mă așteptau cu flori.

Am fost dus pe brațe până la mașină. O bucurie indescriptibilă se putea citi pe chipurile cadrelor de conducere, care au năvălit apoi în biroul meu.

— Acesta e un semn de caldă apreciere, nu? mă întreba adjunctul, cu lacrimile șiroind pe obraji.

— Liniștiți-vă! le-am spus, sobru. Liniștiți-vă! Acum trebuie să trecem la treabă.

Și, imediat, am procedat la alcătuirea delegației. Ca să nu iasă niciun fel de vorbe, adică să nu se spună că sunt subiectiv și părtinitor, am numit în delegație toate cadrele de conducere, adică

toți șefii și toți adjuncții, inclusiv un fruntaș în producție, cu scop stimulativ. Am stabilit apoi, tot împreună, mijlocul de locomoție pe care urma să-l folosim.

După discuții sincere și uneori în contradictoriu, s-a ales va genul de dormit. Și deoarece s-a ajuns la concluzia că de legația noastră, formată din douăzeci de persoane, nu umple un vagon întreg, s-a ivit spontan propunerea de a lua și soțiile cu noi. Deși la început am fost șocat de îndrăzneala ideii, mai târziu am susținut-o și eu, pe considerentul că, decât să mâncăm hrană rece pe drum și să ne îmbolnăvim de stomac, e mai indicat și de preferat să avem soțiile lângă noi, soții care pot oricând improviza ceva cald, la reșou. În al doilea rând, mi-am zis, altfel se vor comporta din punct de vedere moral delegații, știind că în apropierea lor se afla ochiul necruțător al nevestelor.

În sfârșit, după pregătiri care au durat o lună de zile și în timpul cărora membrii delegației au fost scoși din produc ție, am plecat. Călătoria a decurs în mod plăcut și a durat două săptămâni, vreme în care am privit peisajele în colectiv, am făcut auziții la radio în colectiv, am jucat pietre în colectiv, am spus glume în colectiv, distrându-ne de minune.

Am ajuns în țara lui Papură-Vodă într-o minunată dimineață de vară, cu mult soare și cer senin, ceea ce a produs o desăvârșită bună dispoziție în sufletele delegației noastre.

După ce ne-am instalat cu toții într-un hotel confortabil și plăcut, ocupând un etaj întreg, am făcut o plimbare de agrement prin oraș. A doua zi, la propunerea uneia dintre soții, am hotărât să vizităm în mod organizat muzeele orașului, precum și celelalte monumente de artă, urmând ca, între timp, un membru al delegației noastre să se ocupe intens de organizarea vizitei de documentare la fabrica de papură din localitate. Vizitarea organizată a muzeelor și celorlalte monumente de artă nu ne-au luat decât patru zile, după care, la propunerea unei alte soții, am făcut o raită de câteva zile prin magazine, fie pentru a face diferite cumpărături personale (fâșuri, rujuri, baticuri etc.), fie pentru a ne interesa de prețuri și a face diferite comparații și comentarii.

Abia în ziua a opta colegul nostru ne-a anunțat că, după ce a bâjbâit o săptămână pe străzile orașului (nefericitul era și miop), a

descoperit, în sfârșit, fabrica de papură pe care trebuia s-o vizităm. A doua zi ne-am și prezentat acolo, dornici să ne însușim experiența și tehnica prelucrării papurii la nivel mondial. Am fost primiți cu amabilitate și cu aceeași amabilitate plimbați prin diferite secții. Din păcate, câteva dintre soții s-au plâns că au picioarele umflate, iar altele că se plictisesc, ceea ce ne-a determinat să scurtăm vizita și să mulțumim gazdelor pentru amabilitate. La hotel, seara, încercând să recapitulez cu membrii delegației învățămintele culese, am constatat, cu oarecare enervare, că niciunul din harnicii mei colaboratori nu cunoștea limba în care se dăduseră explicațiile în timpul vizitei în fabrică și că niciunul dintre ei nu și-a notat absolut nimic.

— Bine, măi tovarăși — le-am reproșat eu, pe bună dreptate — că nu știți limba e o lipsă obiectivă; dar de ce nu v-ați notat nimic din cele văzute și auzite? Putem noi, oare, atunci când facem o călătorie importantă de studii, cheltuind valută-forte, să ne bizuim doar pe memorie?!

Toți și-au plecat capetele, vinovați, și o clipă mi-a fost chiar milă de ei, mai ales că asistau și soțiile la această scenă neplăcută. În sfârșit, nu avea rost să repetăm vizita la fabrică, căci ne făceam de rușine, așa că le-am dat liber încă o zi pentru cumpărături personale.

În ultima zi am fost cu toții să facem o vizita protocolară lui Papură-Vodă. Marele suveran al papurii era îmbrăcat într-o hlamidă de papură, ședea pe un scaun de papură și fuma țigări de papură. El ne-a întrebat ce impresie ne-a făcut țara lui, iar noi i-am răspuns că, din punct de vedere al papurii, ne-a făcut o impresie corespunzătoare. După care i-am mulțumit pentru amabilitate și ne-am retras.

În aceeași seară, delegația noastră s-a îndreptat spre patrie.

Pe drum, am petrecut de minune, distrându-ne în colectiv cu ajutorul diferitelor jocuri de societate, povestind diferite impresii culese etc. Odată ajunși acasă, am împărtășit pe larg experiența câștigată întregului colectiv, colectiv care a primit astfel un mare ajutor în muncă.

De altfel, foarte curând, împletiturile noastre de papură luară un mare avânt.

(Umor. 1970)

UMORUL LA DOMICILIU

Răsfoind rubrica de mică publicitate a unui ziar, nevastă-mea îmi zice:

— Ce-ar fi să câștigi și tu un ban de revelion? Uite ce scrie aici: „Cooperativa Umorul la domiciliu angajează definitiv sau temporar umoriști profesioniști sau seini pentru a fi livrați clienților la domiciliu pe perioada sărbătorilor de iarnă”.

Într-adevăr, făcându-ne noi câteva socoteli sumare, a reieșit că familia ar fi mult mai câștigată, din toate punctele de vedere, dacă aș lipsi de acasă în noaptea de revelion și, în general, dacă mi-aș găsi un serviciu.

— Încearcă, mi-a zis soția, iar eu am înțeles din felul în care mi-a vorbit că se referă la pasa destul de proastă în care mă aflam cu scrisul de circa șase luni.

Mă prezint la respectiva cooperativă și mi se dau mai multe formulare pentru a fi completate, unele având rubrici de genul acesta: „Numele, prenumele și renumele”, „de la cine a moștenit simțul umorului, pe ce bază și de ce”, „dacă râde în somn și de ce” etc. În plus, a trebuit să fac mai multe analize medicale (fund de ochi, urină, VSH, Wassermann etc.) pentru a primi în final avizul necesar: „Normal, apt pentru angajare”. Dispecerul, un tip destul de gras și de acru, căruia nu i-am fost simpatic de la bun început, m-a anunțat ca voi angajat doar ca zilier. Nici măcar stagiar?! De ce? Am întrebat. Trebuie să mi se verifice posibilitățile și antecedentele, mi s-a spus. În acest sens, pentru noaptea de revelion am fost repartizat, cu încă un angajat temporar, să organizăm programul distractiv în cadrul a trei familii.

Colegul meu, epigramist ieșit la pensie, părea o ființă optimista.

— Dragă, mi-a zis el, eu colaborez cu această cooperativa de mai mulți ani și pot spune că uneori am tras foloase foarte consistente de pe urma ei. Nu mai departe de anul trecut, o familie acum decedată într-un incendiu, pe care am distrat-o de minune, mi-a dăruit, pe lângă spezele bănești, și o bucată de purcel peste care cineva turnase petrosin în loc de untdelemn, dar care bucată, bine spălată cu săpun, a putut fi consumată de către familia mea cu o reala plăcere.

La orele nouă seara eram deja prezenți la ușa primei familii. Ni s-a deschis foarte greu, iar când ni s-a deschis am fost confundați cu gunoierii și ni s-a înmânat la fiecare câte un leu. A trebuit să sunăm din nou, cu insistență, să explicăm de unde suntem și ce scop avem, pentru a fi primiți înăuntru. Era vorba de o familie compusă din zece persoane, majoritatea trecute simțitor de prima parte a vieții, ființe sobre, pensionare cu titluri în diferite științe și chiar arte. Ne-au privit îndelung și în tăcere, după care cineva, care părea chiriaș principal și șef de masă, ne-a zis scurt: dați-i drumul. Firește, i-am dat drumul adică am început să ne producem, fiecare după posibilități. Eu am zis câteva bancuri seci din ciclul lordului distrat, glume verificate în decursul anilor în fața a tot felul de intelectuali, glume care se dovedeau fără excepție irezistibile. De astă dată nu a zâmbit nimeni. Imediat, colegul meu a abordat un repertoriu mai gros și mai suculent, adică bancuri cu poante explozive, la care ar urla și un surdo-mut. Ei bine, distinșii noștri clienți continuau să nu schițeze niciun zâmbet și să ne privească cu acea silă reținută și distinsă cu care privește un savant o reptilă scârboasă. Panicați și complexați de această primire răcoroasă, am lansat numărul meu cel mai rezistent, păstrat anume pentru situațiile cele mai disperate, numărul care produce întotdeauna o stare comică irezistibilă și care constă din scoaterea unei foarfeci bine ascuțite și din tăierea cravatelor și reverelor clienților, sfârtecarea pantalonilor și a izmenelor etc.

Poate vă imaginați că această haită de ciocli a scos măcar de astă dată vreun zâmbet? Vă înșelați. Ei s-au privit unii pe alții, intrigați, după care unul, nu chiar cel mai bătrân, dar cel mai zdravăn, cu alură de fost campion continental la categoria grea, ne-a luat de gulere, ne-a lovit cap în cap, ne-a sfâșiat hainele de pe noi, după care ne-a aruncat pe scări fără niciun cuvânt. Da, fără niciun cuvânt. Fără nicio înjurătură.

Cealaltă familie la care ne-am prezentat era o familie foarte tânără, care ne aștepta cu ușa deschisă. După ce ni s-a oferit câte o gustare, ni s-a spus: dați-i drumul. Am început, firește, cu ciclul de bancuri seci despre lordul distrat: „Într-o zi, lordul John intră în bibliotecă și…” Atât am apucat să spun și tipii au început să râdă ca demenții. De ce? Nu știu. Nu apucam să spun două cuvinte, pentru că tipii izbuc ne-au în râs. Abia puțin mai târziu colegul mi-a dat de

înțeles că indivizii știau bancurile respective și că din această prin cină râdeau. Așa mi s-a întâmplat și la celelalte cicluri, pe care de asemenea le știau, așa i s-a întâmplat și colegului meu.

În sfârșit, după o oră, în care respectiva familie a râs pe săturate, am fost întrebați: „Dar voi ceva nou nu știți?” Știam, sigur că știam și ceva nou, știam tot ce era nou pe piață în materie de haz, dar, de fiecare dată, tipii râdeau de la prima frază. Le știau. Și nu am înțeles de ce au închiriat doi umoriști, din moment ce erau mai pricepuți decât noi și de ce, fiind totuși niște oameni cu simțul umorului, au procedat așa cum au procedat, adică ne-au dat pe ușa blocului afară, cu șuturi în spate. În plus, au dat și telefon la cooperativă, zicând textual: „De unde i-ați găsit pe tâmpiții ăștia?”

În fine, pe la ora trei din noapte, adică atunci când revelionul era în toi, am ajuns și la cea de-a treia familie, o familie care putea fi acuzată de orice, în afară de faptul că nu era suficient de beată, inclusiv un câine lup alsacian care, încă de la intrare, a simțit o plăcere personală din a ne linge pe obraji, mârâind feroce la orice încercare din partea noastră de a-l potoli. Ceea ce n-am înțeles noi de la început a fost faptul că am fost puși imediat să servim desertul la masă, un chelner gras și agresiv adresându-ne tot timpul comenzi și cuvinte dure, pentru ca mai târziu să fim trimiși la bucătărie și puși să spălăm vasele. Abia mai spre ziuă, când șeful familiei respective dădea telefon la sediul cooperativei „Umorul la domiciliu” pentru a întreba de ce nu sosesc cei doi umoriști comandați, s-a lămurit confuzia: fuseserăm luați drept cei doi tineri debarasori ceruți de la o altă cooperativă care se ocupa cu servirea și deservirea la domiciliu.

Pe la ora șase dimineața m-am întors acasă, frânt de oboseală și flămând mort. Familia mea dormea, drept pentru care soția a zbierat la mine în timp ce mă descălțam: „Mai încet, nesimțitule!”

Peste câteva zile am fost chemat la sediul cooperativei „Umorul la domiciliu”. Cu acest prilej am fost anunțat că am o imputație de trei mii opt sute cincizeci și șase de lei, adică mai multe costume de haine, numeroase farfurii și un câine de rasă, care a decedat, totul pe din două cu colegul meu, epigramistul. Am plătit suma, dar n-am înțeles un lucru: de ce ni s-a imputat câinele?

(Pompierul și opera, 1976)

CINE FURĂ AZI UN OU…

Mă aflam într-o zi în sala unui tribunal (aș putea să vă spun, eventual, pentru ce anume, dar n-am chef) și, cu această ocazie, am asistat la un proces interesant. Interesant pentru mine, ca literat și publicist, care culeg tot felul de povești și întâmplări, de ici, de colo, ca să-mi scot pâinea săptămânală, nu pentru dumneavoastră, care știți atâtea. La un moment dat a fost adus în fața onoratei curți un individ cu o figură destul de cumsecade, în puterea vârstei, bine hrănit, mulțumit de el însuși și care purta pe față chiar o anumită veselie. Cu alte cuvinte, aspectul lui exterior dădea de înțeles că tribunalul se află în fața Nevinovăției însăși, că totul e o glumă sau o neînțelegere. Deși se afla îmbrăcat într-un costum de culoarea și forma gratiilor, care ar putea indispune orice ființă normală, el zâmbea în dreapta și-n stânga, a trimis sărutări pe vârful degetelor familiei și a strâns cu un gest voios mâna avocatului său.

S-a trecut la citirea actului de acuzare. Din cele spuse de procuror, am înțeles următoarele: individul fusese lucrător cu o mică funcție de răspundere în cadrul unui abator, mai precis, măcelar. La un moment dat, el a furat un bou (procurorul s-a exprimat mai elegant, precizând că „l-a sustras”).

A dus boul nu știu unde, l-a tăiat și l-a vândut. Interesant este cum a furat boul. În timp ce nefericita cireada era îndreptată spre locul de sacrificare, unul dintre boi, cel mai gras și mai barosan, a luat-o ca un dement la fugă, adică și-a părăsit colegii și a dispărut aiurea. Din piesele aflate la dosar reieșea că individul s-a dus să-l caute, l-a găsit, l-a adus înapoi, dar nu era, de fapt, boul care fugise, ci un alt bou.

Adică, vorba vine bou, pentru că arăta ca o capră, era o aschimodie slabă și mică, mai mult coada și coarnele de el, abia avea un sfert din greutatea boului fugar. Cert este că, în urma unei descinderi care s-a făcut de către organele de resort la domiciliul individului, s-a găsit pielea boului fugar, iar carnea a fost găsită și ea la o rudă care tocmai avea o cumetrie. Organele de resort nu au putut să studieze fripturile pe care respectivii tocmai le consumau, împreună cu cartofi prăjiți și în compania individului infractor, dar s-

au aplecat cu grijă asupra restului de carne macră care se afla la rece și a reieșit din analize că boul fusese drogat. Drogat?! veți întreba. Doar nu era un bou sportiv? Da. Boul a fost injectat cu o substanță care te face să-ți iei câmpii, și așa s-a făcut că animalul a luat-o ca dementul la fugă, a ieșit din cireadă și a dispărut după colțul străzii, unde avea întâlnire cu complicii săi.

Până aici, nimic deosebit, au fost hoții și mai spectaculoase, ba chiar mai de haz, căci pungașii dispun, în general, de suficientă fantezie și umor. Însuși avocatul apărării a recunoscut că totul este perfect adevărat și a subliniat (m-am întrebat în folosul cui) inteligența și îndemânarea cu care a lucrat clientul său această pungășie, invocând un argument care a impresionat oarecum sala: faptul că boul a fost drogat, a subliniat omul barei, l-a ajutat pe acesta să păsească pe lumea cealaltă fără suferință, căci un animal drogat își pierde sentimentul morții, ceea ce dovedește din partea acuzatului o anumită omenie, fapt de care curtea trebuie să țină seama.

S-a dat apoi cuvântul acuzatului. Ei bine, de aici începe, de fapt, povestirea noastră.

— Da, onorată curte, a spus acuzatul cu voce limpede și calmă, sunt vinovat, eu am furat boul. L-am furat și l-am tăiat. Nu atât pentru a-l valorifica și a-mi însuși pielea și carnea care se afla sub ea, cât pentru a-i scurta chinurile. Căci sărmanul bou era drogat. Or, dumneavoastră știți foarte bine din presa cotidiană ce urmări nefericite au asupra ființei drogurile. Mulți tineri din țările occidentale ajung niște epave umane din cauza hașișului, iar sportivii care se droghează își scurtează vertiginos cariera și-și pun viața în pericol. Deci, dacă se degradează din cauza drogurilor un om, care e om, atunci închipuiți-vă în ce hal ar fi ajuns bietul bou. Deci, nu faptul că l-am tăiat este important, ci faptul că l-am drogat.

Pentru asta vă rog foarte mult să mă pedepsiți în chip exemplar. Mă veți întreba, însă, de ce l-am drogat. Evident, ca să-l fac să fugă din cireadă și să-l fur. A fura — veți zice — ce faptă urâtă și nedemnă! Evident, aveți dreptate, nimic mai urât, nimic mai nedemn pentru un om, pentru un cetățean, decât furtul. Și dacă aș fi furat de la un particular, mai treacă-meargă, dar am furat de la stat, din avutul obștesc, care era sfânt. Sunt vinovat, stimată curte, și vă rog

să nu aveți nicio milă față de mine, dacă mă iertați dumneavoastră, nu mă iert eu. Dar acum vă rog să-mi lingă duiți câteva clipe să fiu emoționat. Emoționat până-n adâncul sufletului. Acum am să vă spun adevărul. Or, adevărul pe mine întotdeauna m-a emoționat. Aproape că-mi vine să plâng. Vă rog să fiți atenți.

Se pune întrebarea de ce am furat. De ce am furat eu, care întotdeauna am respectat avutul obștesc ca pe mama mea și l-am iubit ca pe copilul meu. Ajungând aici, datinii voie să vorbesc puțin, cu modestele mele mijloace intelectuale, despre om în general. Ce este omul? Sunt convins că nu vă veți încumeta să răspundeți, și bine faceți, pentru că, de fapt, cu ce se ocupă filosofii de două mii de ani, decât să se întrebe ce este omul, fără succes? Cu alte cuvinte, omul este un mister, omul este o enigmă, un necunoscut. Singur, singurel în Univers, chinuit de infinit, obsedat de angoasa timpului și a morții, vai de capul lui, săracul! În plus, el e supus fatalității. Fatalitatea — adică acea putere misterioasă a naturii de a face din om ce vrea — este dușmanul nostru de moarte, de ea n-avem cum să scăpăm. Am să vă dau un exemplu, dar vă rog să nu vă emoționați, că și-așa sunt eu destul de întors pe verso. Într-o zi, nevastă-mea mă trimite la piață să fac cumpărături: zarzavaturi, legume și alte chestii, printre care și niște ouă. Iau zarzavaturile și zic să iau și niște ouă. Erau ouă la „Alimentara”, dar zic să iau de la micul producător, poate sunt mai proaspete. Singurul mic producător care se afla în piață era o babă. Știți dumneavoastră, acele babe de la țară, care vin la piață cu ouăle înfășurate într-un frumos și pitoresc ștergar cusut cu motive naționale. N-avea multe, numai zece. Zic: babo, cât dai ouăle, dom’le? Ea zice: doi lei, dom’le. Eu zic că e mult, ea zice că dacă nu-mi convine n-am decât să iau de la stat, eu zic că sunt prea mici, parc-ar fi de bibilică, între timp pipăi ouăle și, brusc, las unul să-mi alunece pe mânecă, zic că nu cumpăr și plec. Baba nu și-a dat seama că i-a dispărut un ou, probabil nici nu știa să numere până la zece, iar eu ajung acasă. Pe drum, parcă-mi pierdusem mințile, eram în culmea fericirii, mă mândream ca un idiot că i-am furat babei oul.

Îi spun și nevestei (că e în sală și puteți s-o întrebați): „Dragă, ce zici de mine, am furat un ou de la o babă!” Ea s-a apucat cu mâinile de bigudiuri, că tocmai se pregătea să ieșim în seara aia la un local,

și mi-a zis, îngrozită: „Animalule (că avea obiceiul, când era nervoasă), te-ai nenorocit! Tu nu cunoști proverbul, că doar lucrezi în branșă?” „Care proverb?” întreb. „Păi, zice, ăla care spune că cine fură azi un ou, mâine va fura un bou. Du-te repede și dă oul înapoi”.

M-am dus imediat la Piață, dar baba plecase. Evident, am realizat imediat în ce nenorocire intrasem și m-am dat cu capul de pereți. Nu mai aveam ce face, fatalitatea pusese laba pe mine. Căci proverbele nu sunt altceva decât legile fatalității, domnilor, dacă te-ai încadrat într-un proverb, musai să faci ce spune, altfel ești pierdut. Vorba ceea: de ce ți-e frică, tot nu scapi, sau ce ți-e scris, în frunte ți-e pus.

Trebuia, deci, neapărat să fur un bou. De unde? De unde bou în București? Totuși, mi-am zis, dacă sunt unii care cresc câini, porci, pisici, găini, foci, ciori și sticleți în casă, de ce n-ar fi unul care să crească un bou în apartament? Așa că am dat un anunț la ziar: „Caut un bou urgent pentru furat, natur, indiferent de vârstă sau culoare, telefonați la…”

Niciun răspuns. Ce mă fac, îmi ziceam, că trece timpul și trebuie musai să fur un bou. Atunci m-am urcat în „Opelul” meu personal, cumpărat din micile economii realizate la coșniță, și am dat o fugă în prima comună de lângă București. Am cercetat curte cu curte. Niciun bou. Vedeam biciclete, copii, rațe, motorete; boi — nu. Întreb pe un țăran: „dom’le, dar boi n-aveți pe-aici?” „Nu, zice el, că ne-am mecanizat. Da’ pen’ ce vă trebuie, ca să-l pozați său să-l pictați?” „Da, zic, vreau să-l fotografiez color”. „Atunci vedeți că mai are o jigodie Mitică al’ Tăfleață, ăla din cap’ satului”. Mă duc la omul respectiv, el nu era acasă, intru în curte și hai să fur boul. Când să ies cu el, se reped niște câini să mă sfâșie, apare și Mitică al’ Tăfleață și începe să mă alerge cu un par.

Fug eu, fuge și el, un kilometru, doi, trei, simt că m-ajunge, scot o sută din mers, i-o las din mers, el o ia din mers, mă înjură din mers și eu îl salut din mers. Zic: cine-o mai încerca să fure un bou de la țăran, bou să se facă. Vin acasă și nevastă-mea îmi zice: „Măi, tembelule, ce-ai căutat tu la țară, când știi bine că lucrezi la abator și că vouă vă trec zilnic prin mâini atâția boi? De ce nu furi unul de-acolo?”

„Păi cum, zic, cum să-l fur?” Mă sfătuiesc cu un coleg de-al meu, adică chiar omul care lua cirezile în primire, și el zice:

„Îl faci pe unul din boi s-o ia razna, îl prinzi și-l furi, și-mi aduci pe urmă altul înapoi, indiferent cum o fi, să iasă la număr, că e metodă veche, o știu din bunici”. Așa am și făcut. Am ochit boul cel mai zdravăn și mai frumos, i-am făcut o injecție cu un stimulent, boul a luat-o la goană, eu l-am prins și asta a fost. Dar ce era în sufletul meu când am făcut chestia asta, numai eu știu. Simțeam că-mi crapă obrajii de rușine, îmi venea să mor. În clipele acelea aveam o ură de moarte împotriva fatalității și a proverbelor, îmi ziceam tot timpul în gând: fir-ați ale naibii de proverbe și cine m-a pus pe mine să fur un ou, mai bine mă ouam eu, că sunt și recidivist! Pe cuvântul meu dacă nu aveam lacrimi în ochi. Și-acum am, de-abia mă țin să nu plâng. Spuneți-mi, stimați judecători, cine a inventat proverbele astea nenorocite care te obligă să ajungi din om neom?

Individul isprăvi și începu să plângă. Plângeau și cei care se aflau în sală. Avocatul hohotea, curtea nu s-a putut stăpâni nici ea, s-a emoționat și s-a retras, ștergându-și lacrimile cu poalele robelor. Când s-a întors, a anunțat sentința: trei ani închisoare.

La care individul s-a ridicat, indignat, și-a zis:

— Dom-le, dar asta-i culmea!

Și așa era.

(Umor, 1970)

AMOR TÂMPIT

Directorul direcției pârculețe din cadrul nu știu cărei instituții (în cadrul căreia există, n-aveți nicio grijă, și o direcție a parcurilor mari, una a lacurilor și alta a fântânilor arteziene) avea o secretară bătrână, o femeie minunată, care făcea cafele minunate și care bătea la mașină cu nouă degete de odată (pe al zecelea îl ținea de rezervă), dar care a trebuit să iasă într-o zi la pensie pe chestie de vârstă și de serviciu îndelungat. Cineva, un prieten, i-a recomandat directorului o nepoțică în vârstă de 21 de ani, care, terminând liceul și dând buzna de trei ori la rând în ușa facultăților, s-a întors acasă cu cucuie în cap și s-a pus pe căutat serviciu, orice, numai secretară să fie, plăcându-i ei nespus de mult să vorbească la telefon și să facă cafele. Directorul direcției pârculețe a chemat-o s-o vizioneze personal, a vizionat-o, fata era în mini jupă, avea niște ochi dați

naibii de negri și un păr la fel de negru, tapat cu migală, picioare înalte, sâni potriviți. Gata. A angajat-o pe loc. Salariul cam modest, că n-avea vechime, dar să vedem cum te comporți, mai sunt și prime… Directorul o chema foarte des la el în birou, ca să-și clătească privirile lui bătrâne de o jumătate de secol în privirile ei fierbinți în vârstă de două decenii fragede. Până când, într-o zi, a invitat-o cu el pe teren, într-o inspecție și, întârziind ei într-un părculeț din care lipseau luminile și vizitatorii, i-a luat o mână fragila în mâna sa greu încercată de-ale vieții și i-a declarat că o iubește intempestiv. De-adevăratelea, a întrebat ea, că de aventuri sunt sătulă. De-adevăratelea, a răspuns el. Ca de vadă, a doua zi i-a mărit salariul cu o categorie și au dac fuga cu mașina instituției până la Snagov, unde există un restaurant cu nume haiducesc pe malul lacului și niște căsuțe de închiriat cu ora, cochete ca din basme, așezate chiar deasupra apei. Într-o săptămână amorul lor s-a încins ca incendiul din San Francisco, directorul își petrecea zilele până noaptea târziu cu secretara; du-o la restaurante, du-o la ba ruri, ia-i flori, ia-i bijuterii, până când ea i-a declarat franș: dragă, nu mai pot fără tine, trebuie să facem într-un fel să ne căsătorim. Bine, zice el, e cazul, că nici eu nu mai pot alt fel. Noaptea, târziu, ajungând acasă și vrând să se culce, în drăgostitul director al direcției părculețe și-a adus aminte că are o nevastă în vârstă de 48 de ani, cu care se căsătorise în urmă cu 28 de ani și cu care avea doi băieți și o fată, fiecare ajunși la casele lor, cu situație. Nevasta și-a permis să-i atragă atenția că, de o lună de zile, vine zilnic acasă spre dimineață, mirosind a parfum franțuzesc ca o artistă de teatru și film, că nu a mai adus un ban în cadrul menajului tot de o lună și ce s-a întâmplat cu el? El: nimic, treburi multe. Ne vasta, ca orice nevastă, a simțit dincotro bate primejdia, i-a făcut o vizită inopinată la serviciu, a descoperit pe tânăra secretară, a mirosit parfumul ei, a tras concluzia cuvenită, i-a zis în față tot ce poate să zică o vajnică nevastă unei secretare, secretara a încercat să fie demnă, dar demnitatea i-a fost fatală, pentru că nevasta n-a mai rezistat și s-a repezit cu ambele mâini în coafura ei tapată, a intervenit el ca o fiară, le-a despărțit, urlând că l-a făcut de râs și l-a compromis, deși toată direcția știa ce trebuia să știe. Nevasta nu s-a oprit, l-a reclamat până unde a putut și ea, oral și în scris, dar șeful cel mai

mare (care avea și el o secretară tânără și nostimă) i-a promis că o să controleze situația și o să ia măsuri. Directorul direcției părculețe a ieșit în acea seară cu secretara la un restaurant mărginaș, construit în stil popular, au discutat la un pui cu mujdei situația pe toate fețele, dar ea nu s-a liniștit (îi bătea inima, de indignare, paca-paca) până când el n-a scos din buzunar un inel de aur cu o pietricică roșie la mijloc și nu i-a promis solemn că rezolvă situația într-un fel și că se vor căsători cât mai curând posibil. Întorcându-se acasă, directorul direcției părculețe a avut surpriza să-și găsească adunați în jurul mesei conjugale pe cei doi fii cu soțiile și pe fiica cu soțul, convocați de mama și soacra lor.

Directorul i-a somat să iasă afară și să-l lase în pace, să nu se lege de fericirea lui, că e în stare să-i desfieze. De altfel, chiar a doua zi, directorul direcției părculețe a scos de pe un CEC personal și secret suma de 3.000 lei și a introdus divorț.

La înfățișare, întrebat de ce vrea să divorțeze de mama copiilor săi, directorul a zis că ea e de vină, că și-a schimbat radical caracterul în decursul anilor, e nervoasă foc, îi face viața imposibilă, plus că între ei s-a interpus și o flagrantă nepotrivire de nivel cultural, ea nu-i mai corespunde, plânge la comedii și râde la „Regele Lear” de se prăpădește, vorbește cu „este multe” și-l compromite în public. Judecătorul a respins acțiunea și atunci directorul s-a hotărât să-și lichideze nevasta prin mijloace personale, pentru că secretara zicea că nu mai are răbdare, ea nu mai suportă să se uite lumea la ea chiorâș și s-o vorbească pe la colțuri, ori-ori! Directorul trecu la acțiune și, în aceeași noapte, când sosi acasă, se apucă să spargă vesela și să-i rupă nevestei rochiile, ca s-o bage în boală. În altă zi îi expedie o telegramă falsă prin care era anunțată, la două noaptea, că i-a decedat mama și i s-au sinucis două surori, poate, poate o face un infarct, iar în altă zi, când mergeau pe stradă, se făcu că alunecă și o îmbrânci ca din greșeală sub autobuzul 34, dar bestia de șofer avea frâne bune. În altă noapte, chemă Salvarea și o internă cu forța în spitalul numărul nouă, declarând că e nebună și că a încercat să dea foc la casă și să-l omoare, dar nici asta nu-i reuși. Trecu atunci la fapte și mai energice, făcu rost de un șarpe veninos de la grădina zoologică și i-l puse în pat, șarpele a mușcat-o, dar nu cu toată convingerea și nevasta a scăpat din nou. Disperat,

bărbatul împrumută de la un fost coleg de școală, care lucra în cadrul circului, un tigru nepalez, îl aduse acasă și-l introduse în camera nevestei, dar tigrul era într-o pasă sufletească proastă, n-avea chef să mănânce oameni, a înghițit pisica, s-a săturat și s-a culcat. Disperat că nevasta e mai tare ca oțelul și ca fiarele sălbatice, directorul direcției părculețe a dus tigrul înapoi la circ, i-a dat un picior în spate și a plecat să se întâlnească cu iubita. Iubita n-a venit însă la întâlnire și, tocmai când se plimba el pe străzi, năuc de durere, o văzu într-o mașină decapotabilă în brațele unui străin din țările semicalde. I se făcu rău, se rezemă de un zid, gata-gata să dea în infarct. Colac peste pupăză, venind acasă, el află că a fost retrogradat din pricina delăsării în muncă, fiind coborât ca șef al serviciului ronduri. Cuprins de remușcări, fostul director al direcției părculețe puse capul în poalele vârstnicei și credincioasei lui soții și plânse îndelung. Ea îl mângâie, el o mângâie, prilej cu care observară amândoi că albiseră, între timp, complet. Iartă-mă, spuse el, am fost un tâmpit.

O să spuneți acum că povestea asta ați mai auzit-o undeva, ați mai văzut-o într-un film sau ați citit-o într-o carte. Și ce dacă?

(La iarbă albastră. 1973)

LEGUMICULTORII

Amintirii lui Cezar Grigoriu

Două mici grădinițe (nu mai mult de trei metri pe patru), foarte bine îngrijite și frumos împrejmuite, într-un cartier orășenesc. Doi bărbați în vârstă, intelectuali, elegant îmbrăcați și înarmați cu câte o sapă, lucrează asupra pământului.

— Bună dimineața, vecine.

— Bună dimineața.

— Ai ieșit la prașilă? A câta e?

— A patruzeci și doua.

— Dar ce plantă ai pus acolo?

— Fasole. Ce plantă minunată, nu-i așa? Cu frunze cărnoase… Îmi place cum se cațără… Parcă e un copil care se agață de gâtul

unei mame… Și dumneata iubești plantele?

— Le ador. Scuză-mă că-ți fac această confesiune, dar pentru mine, care nu sunt decât un legumicultor amator, ca orice orășean, și care fac această lucrare din pură pasiune, o plantă înseamnă, uneori, mai mult decât un om, decât un prieten. Uite, am cultivat acum câțiva ani, tot aici, niște dovleci. Simpli dovleci. O plantă pe care, uneori, suntem dispuși să o asociem cu un cap tâmpit. „Are un cap ca un dovleac”, se zice. Ei bine, nici nu-ți imaginezi ce sensibilă și ce inteligentă e această plantă.

— Inteligentă?

— Da, inteligentă. Într-o dimineață, mă scol pe la șase fără un sfert, ies în grădiniță, îi pun dovleacului la rădăcină câteva kilograme de îngrășăminte chimice, câteva kilograme de prafuri biostimulatoare, pe urmă îl stropesc cu apă distilată… adică fără microbi… Ei bine, în clipele acelea îl simt deodată cum se uită spre mine cu toate frunzele, vrând parcă să mă îmbrățișeze și să mă pupe, recunoscător. Pe cuvântul meu dacă nu mi-au dat lacrimile. Pur și simplu vibra de emoție și de recunoștință.

— Presa a scris, de altfel, despre faptul că plantele și florile sunt sensibile la muzică.

— Eu am verificat anul trecut pe un cuib de cartof, unul de roșii și altul de mazăre. La unul i-am pus o instalație cu muzică rock, la altul o instalație cu muzică folk. La mazăre i-am pus romanțe.

— Și la care i-a mers mai bine?

— La mazăre. Uite-așa avea bobul: cât nuca.

— Oricum, v-a costat ceva instalația muzicală.

— Două mii. Era stereo. Dar a meritat. Am scos aproape trei chile de mazăre, unu de roșii și zece de cartofi.

— Eu anul trecut am cultivat salată. Două rânduri a câte zece bucăți. În total douăzeci.

— Le-am văzut, erau splendide. Tot cu biostimulatori?

— Injectabili. De import. Zece lei fiola. Se injecta direct în rădăcină. A costat, dar a meritat. Salatele erau cât varza. Din păcate, le-au invadat melcii.

— Într-adevăr, melcii sunt dușmanii de moarte ai salatei. Ați încercat cu insecticide?

— Cincizeci de chile. M-a costat cinci sute… Ei bine, melcii se ascundeau în cochiliile lor și n-aveau nici pe dracu'.

— S-au adaptat.

— În schimb, s-a otrăvit câinele vecinului de la etajul doi. A trebuit să i-l plătesc. Era caniche.

— Cel puțin salata era gustoasă?

— Un deliciu. Din păcate, m-am intoxicat din cauza insecticidelor. A trebuit să stau zece zile în spital.

— Oricum, e de preferat să te intoxici cu salata ta decât cu salata statului.

— Asta am zis și eu. Dumneata ce cultivi anul acesta?

— Un pepene.

— Un pepene?!

— Da, un pepene, de ce te miri? Există un fruct mai divin și mai gustos decât pepenele?

— Nu, nu există. Oricum, e un act foarte curajos.

— Într-adevăr, foarte curajos. L-am semănat încă din luna martie.

— N-a fost prea devreme?

— Ba da, dar i-am făcut o instalație de încălzire specială. Un fel de rețou subteran. Cu termostat. Mi l-a făcut un specialist de pe strada vecină. Patru mii… Vi-l recomand.

— Mersi. Și? I-a mers bine?

— Excelent. Are casă, mașină…

— Vorbeam de pepene…

— Excelent, excelent. Într-o lună era de patru chile. În două, de opt chile. L-am fotografiat, l-am filmat. Obiect de muzeu… Pe cinci mai s-a pârguit deja. Pe zece era copt.

— Și? A fost gustos?

— De unde vrei să știu?

— Păi nu l-ai mâncat?

— Cum să-l mănânc dacă mi l-a furat? Zi și noapte l-am păzit cu pușca de vânătoare. În seara aia am ațipit… Și mi l-a luat… Avea opt chile și două sute optzeci de grame. Mă costa peste șase mii. Dar bănuiesc cine mi l-a furat. Tipul de la doi. Ala care cultivă napi. Din invidie… L-am dat în judecată. Avocatul mi-a spus că procesul nu poate să mă coste mai mult de două mii.

— Merită. Și acum ce cultivi.

— Căpșuni. Deja sunt cât o nucă. O minunăție.

— Și nu ți le fură?

— Exclus! Fiecare căpșună e conectată la un sistem de alarmă. Instalație simplă. Cinci mii cinci sute. Chilipir. Nu vrei una? Să nu-ți fure fasolea!

— Nu, mulțumesc. M-am lămurit cu tehnica. Am angajat un paznic. O mie jumate, masă, casă. Pensie de bătrânețe, sâmbăta și duminica liber.

— Ce rasă e?

— Țucără.

— Atunci merită.

— Merită, pentru că o cultiv din pasiune. Pură pasiune.

— Și eu la fel. Prașilă plăcută, vecine!

— Mulțumesc, asemenea.

(Dragoste bolnavă, 1980)

BOUL ȘI VIȚEII

Un bou ca toți boii, adică o ființă blândă, cumsecade și îndeajuns de chinuită de jugul vieții, ajunsese la vârsta bătrâneții înaintate cu oasele obosite și învinse de boală. În adăpostul lui modest de la marginea pășunii, nespus de greu treceau zilele și nopțile, fulgerate când și când de amintirile luminoase ale tinereții și de bucuria gândului că toți copiii lui ajunseseră bine pe alte meleaguri. Văzându-l că tânjește, vaca îi spuse într-o bună zi:

— Măi bărbate, tare te văz bătrân și îngenuncheat de gânduri, fânul proaspăt nu-ți mai prieșe, apa rece de izvor, nu, aerul nostru curat, așijderea. Ia-ți traista și du-te pe la oraș, vizitează-ți feciorii și mai clătește-ți și tu privirea cu peisajul urban, că știu că ți-e dor de ei, de mult nu i-ai mai văzut și de mult nu ți-au mai scris, probabil tare vor fi fost și ei ocupați cu treburile lor orășenești.

Boul o ascultă și așa făcu. Într-o dimineață își puse o traistă în băț, în traistă niște nuci și niște gutui pentru nepoți, se urcă în tren și plecă spre București. În Gara de Nord, imediat ce coborî cu greu din personalul 1002, își roti privirea cea blândă și bătrână ca să-i vadă pe cei trei fii, pe care îi anunțase prin scrisoare, cu o săptămână în urmă, că va veni. Multe și variate persoane mișunau pe peronul

deschis ca un ziar, numai cei trei viței ai lui, crescuți cu greu și cu bucățile de mâncare rupte de la gură, nu se aflau. Bătrânul bou nu zise nimic, își luă traista și porni ușurel spre centru, la adresa celui mai mare dintre viței și, totodată, cel mai ajuns. După ce bâjbâi vreo jumătate de zi pe diferite străzi, un pionier fruntaș la învățătură îl luă de mână și-l duse la adresa respectivă. Boul îi dădu o nucă și-o gutuie drept recompensă, pionierul ezită ce ezită până se hotărî să primească, după care personajul nostru bovin sună la ușa vițelului cel mare. Să tot fi trecut vreo cinci minute până când acesta deschise ușa și alte cinci până când se căzni să-și compună o mutră plăcut surprinsă de respectiva vizită.

— Bine venișI, tată, și să știi că abia acum trei minute primii scrisoarea matale, că tocmai vorbeam ieri cu soția că poate vor veni să te întâmpine la gară măgarii ăia de frați ai mei, că eu tocmai am mașina la gresat.

Nevastă-sa, o vițică trupeșă, era la oglindă și-și punea coada pe moațe, așa că n-a catadicsit să-i răspundă la bună ziua, iar moșul s-a făcut că tușește în clipa când aceasta îi zicea soțului printre dinți:

— Da' de ce-a venit la noi și nu s-a dus la ăilalți, că ei au mai mult spațiu excedentar?

— Taci, a zis vițelul, că și ai tăi dau buzna când mi-e lumea mai dragă, și lasă că mâine îl duc la ăl mijlociu.

După care vițelul l-a așezat pe bătrânul tată pe un scaun fără spetează, în bucătărie, și i-a zis:

— Tată, noi o să plecăm nițel la un bairam, că suntem invitați, iar mata simte-te ca acasă, stai aici până venim noi, că nu stăm mult.

Au plecat vițelul cu vițica, bătrânul a așteptat ce-a așteptat pe scaun, încremenit, dar când s-a făcut miezul nopții, și-a luat inima în dinți, a spart o nucă, a mâncat-o și s-a culcat pe jos, în bucătărie; pardoseala era cam rece, dar curată. Când s-au întors, pe la două noaptea, vițelul și vițica l-au trezit să-l întrebe dacă se simte bine și să-l roage ca pe la ora 6 dimineața să se scoale, să se ducă să ia niște lapte, să facă piața, să cumpere niște petrosin, să ia o căldare cu apă și să spele mașina cea roșie din fața casei etc. Pe la prânz, când s-a sculat, vițelul l-a întrebat pe bătrân dacă a făcut toate treburile, dacă e sănătos în general, l-a chemat în bucătărie, i-a pus în față o bucată de pâine, plus două măsline și jumătate, după care

l-a scos pe ușa de serviciu, l-a dus până-n fața casei vițelului cel mijlociu și l-a lăsat acolo. Bătrânul și blândul bou a sunat la ușa celui de-al doilea fiu, i-a deschis noră-sa, care, la început, nu-și aducea aminte de unde-l cunoaște și l-a luat drept unul din ăia care vând oale, după care l-a poftit în bucătărie și i-a declarat că fiul lui nu e acasă, e plecat naiba știe unde, probabil are o ședință, după care o să se ducă la un meci de fotbal, că așa are el obiceiul, dacă vrea să-l aștepte n-are decât, că pe ea n-o deranjează, întrucât tocmai trebuie să pice maseuza s-o frământe, căci a început să facă burtică după ultima naștere. Boul a așteptat în bucătărie câteva ceasuri, a mai spart o nucă, s-a ospătat și a ascultat cu urechile lui cam pleoștite de vârstă cum a sunat telefonul și cum noră-sa vorbea cu cineva astfel:

— Dragă, vezi că vita aia de frat-tu, pe care-l știi cât de ordinar este, l-a adus pe tat-su pe capul nostru și, ori vii și-l iei, ori mai întârzii și-i dau eu ce trebuie de înțeles și așa mai departe.

Boul s-a ridicat imediat și s-a îndreptat spre ușă, în timp ce noră-sa tocmai venise să-i spună că soțul ei și fiul lui nu mai vin acasă, întrucât tocmai l-au obligat pe linie de serviciu să plece în străinătate, undeva în Paraguay, într-o chestiune urgentă. Boul a ieșit în stradă și a început să întrebe încotro s-o ia, căci adresa vițelului celui mic n-o știa, iar înapoi la noră-sa nu-i venea să se întoarcă. Chinuit de dilemă, a rămas în stradă vreo trei ore, până când se întoarse din Paraguay fiul cel mijlociu, fiu care se arătă foarte mirat că-l găsește acolo. El se dovedi nespus de serviabil și-l conduse personal acasă la vițelul cel mic, îl introduse în lift, îi arătă pe ce buton să apese și se făcu nevăzut. Vițelul cel mic deschise de îndată, își pupă tatăl cu duioșie pe bot și-l rugă să-l scuze că-l duce în casă pe ușa de serviciu și-l lasă în camera de serviciu în noaptea respectivă, deoarece tocmai atunci îi venise șeful în vizită cu soția, plus niște cunoscuți, și n-are rost să se obosească stând cu ei, care discută numai chestii intelectuale și inaccesibile oamenilor simpli de la țară. Moșul dormi ghemuit în cămăruța de serviciu, din care lipseau patul și aerul, iar a doua zi îi spuse fiului cel mic că are arzătoarea dorință de a-i vedea pe toți cei trei viței deodată, să stea nițel de vorbă, să ciocnească un pahar cu ei și să le ureze multă sănătate din partea mamei lor, care-i visează zi și noapte, cum

numai o mamă e în stare să-și viseze fiii plecați de-acasă. Vițelul cel mic zbârnâi din telefoane câteva ceasuri, folosi tot felul de expresii frățești la adresa fraților care se lăsau cam greu invitați și, în aceeași zi, toți cei trei viței se întâlniră cu tatăl lor pe teren neutru, adică într-o bodeguță plină de fum, clienți beți și chelneri murdari. Se scuzară toți trei că sunt foarte grăbiți și comandară un kilogram de vin cu patru pahare. Bătrânul bou începu să lăcrimeze de emoția clipei solemne, se interesă de sănătatea lor, de fericirea lor și de starea lor materială. La a treia chestiune, fiecare dădu din colț în colț, dar când constatară că bătrânul nu le cere nimic, răsuflară ușurați. După ce băură vinul, pe care îl plătiră fifti-fifti, cei trei viței îl mângâiară pe bătrân pe creștet și-i spuseră împreună:

— Tată, ne bucurăm foarte mult că ai venit să ne vezi, c-o duci bine, că ești sănătos și uite ce te rugăm noi: mata tot ești bătrân și nu te mai interesează aspectele exterioare ale existenței. Ce-ar fi să ne dai nouă pielea matale, să ne facem niște încălțăminte pentru iarnă, căci sinteticul ăsta nu ține deloc de cald.

Bătrânul s-a emoționat brusc, ca orice tată când trebuie să facă un sacrificiu pentru fericirea fiilor săi, și s-a lăsat jupuit. După care și-a luat traista, a pornit pe jos la gară, a scos bilet cu ultimii gologani și s-a urcat în tren. Câțiva călători cumsecade și-au exprimat mirarea văzându-l fără piele pe el, în prag de iarnă.

— Moșule, ai scăpat cumva de la abator? l-a întrebat unul, ironic.

— Nu, a răspuns bătrânul cu candoare, am fost în vizită pe la fiii mei.

(Pompierul și opera, 1976)

NERVI

Soțul și soția stau în fața televizorului. E seară. O seară obișnuită. Calmă. De toamnă. Program neutru: balet.

Un balerin și o balerină zboară prin văzduh ca niște păsări albe, cu aripi golașe.

Soțul fumează. Soția fumează.

— Splendid, spune soțul.
— Ce e splendid? întreabă soția.
— Duetul.
— Care duet?
— Duetul… De la televizor…
Femeia se uită lung spre soț și tace câteva minute.
— Despre care duet vorbești tu?
— Despre dansul acesta. Nu e un duet?
— Cum o să fie duet?! Duet e când se cântă. Când cântă doi inși în același timp.
— Dar când dansează doi inși în același timp nu e duet?
— Nu.
— Dar ce e?
— E balet.
Soțul își stinge țigara și se întoarce către soție.
— Ascultă, tu de ce nu obișnuiești să judeci înainte de a spune ceva? De ce nu te obișnuiești să gândești logic? Când doi inși fac ceva împreună — ține minte asta de la mine – înseamnă că e vorba de un duet.
— Chiar dacă taie lemne împreună?
— Da, chiar dacă taie lemne!
— Deci noi, dacă luăm acum un fierăstrău și tăiem un buștean, se cheamă că facem un duet?
— Bineînțeles.
— Ascultă, de ce nu te duci tu la un doctor?
— De ce să mă duc la un doctor?
— Pentru că te plângeai de astenie.
— Și ce legătură are asta cu ce vorbim noi? Care-i logica?
— Te rog să reții că nu primesc lecții de logică de la tine. Și nici alt fel de lecții. În douăzeci de ani, de când suntem împreună, puteai să fi înțeles asta.
Tăcere. Baletul continuă. Balerinul și balerina sunt două vârtejuri albe care se îndepărtează, se întâlnesc, se contopesc, înaripate de acordurile divine ale muzicii.
— Splendid. Splendid duet.
Soția se ridică și se apropie de fotoliul în care se află soțul ei.
— Ascultă, tu vrei să mă înnebunești?

— De ce?
— Cum de ce?
— Păi da. Te întreb de ce.
— Te rog doar atât: să taci.
— De ce să tac! Nu pot să vorbesc în casa mea?
— Poți să vorbești, dar nu cu mine. Vorbește singur.
— Bine, vorbesc singur. Doamne, ce duet minunat!
Soția se ridică, se duce alături, deschide un sertar, ia un carbaxin, ia apă din frigider și-l înghite.
— Doamne, ce duc…
Soția scoate un urlet de fiară:
— Dar taci odată!
Soțul îi răspunde calm:
— Dar nu vorbesc cu tine. Vorbesc singur.
Soția începe să plângă.
— Mi-a spus mie după logodnă vărul tău că ești un sadic, și nu l-am crezut.
— Care văr?
— Un văr cu care ai copilărit. „Fii atentă, mi-a spus, e un băiat bun, dar are porniri sadice. Omoară vrăbii și broaște”. A avut dreptate.
— Dar când m-ai văzut tu pe mine omorând vrăbii și broaște?
— Acum nu mai omori, dar ai omorât în copilărie. Acum sadismul tău se manifestă față de mine. Nu e zi în care să nu mă contrazici. Nu e zi! De fiecare dată găsești ceva că mă contrazici. Numai ca să-mi distrugi nervii. Să știi că într-o zi nu mai răspund de mine. Deși te iubesc și țin la tine, mă aduci în stare să-ți fac un rău. Nu te juca cu nervii mei! Nu mă mai contrazice!
— Pe cuvântul meu dacă tu nu ești într-o ureche! Cine a început în seara asta cu contrazisul? N-ai început tu?
— Eu am început?
— Bineînțeles. Eu am zis: uite ce duet grozav, și ție ți-a sărit țandăra.
— Păi cum să nu-mi sară țandăra dacă spui tâmpenii?
— Care tâmpenii?
— Chestia cu duetul.
— Aia e o tâmpenie?

— Bineînțeles.

— Ascultă, cu tine omul n-o scoate la capăt. Pleacă de-aici!

— De ce să plec eu și să nu pleci tu?

— Unde vrei să plec? în stradă? Casă, după câte știu, e pe numele meu.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Exact ce-ai auzit.

Soția se ridică în picioare, palida.

— Va să zică mă dai afară din casă?!

— N-am spus că te dau afară din casă, am spus că această casă e pe numele meu.

— Și mobila e pe numele tău?

— Nu e pe-al meu, dar nici pe-al tău. În orice caz, nu tu ai dat banii pe ea.

— Dar ce-am făcut eu cu banii mei? Cu leafa mea?

I-am băut?

— Nu știu. Ți-ai ajutat nepoții… I-ai luat maică-tii loc de veci. Eu la ai mei nu le-am pus nici măcar o cruce de lemn… La înmormântarea lor tu n-ai catadicsit să vii. Te-a lovit tocmai atunci gripa… La pomenirea de trei luni îți ieșea măseaua de minte…

— Auzi?

— Aud.

— Ce-ar fi să-ți aduc aminte de ce-ai făcut tu în seara când mama trăgea să moară chiar în camera în care te afli acum?

— Ce-am făcut?

— Te-ai îmbătat ca un porc.

— De durere. Sufeream.

— Tu?! Care-o blestemai de față cu mine s-o calce i tramvaiul.

— Și? A călcat-o?

— Nu, dar ai fi vrut. Ai un suflet de câine. De bestie.

— Te rog să-ți măsori cuvintele. S-ar putea să mă enervezi.

— Și?!

Pauză. Soțul își aprinde o țigară. Soția își aprinde și ea o țigară și-și șterge o lacrimă din colțul ochiului stâng. Apoi se duce în bucătărie și face două cafele: una pentru ea, una pentru el.

— Mersi, spune soțul.

— Cu plăcere, spune soția.

Baletul de pe micul ecran continuă. Balerina și balerinul zboară pe scenă ca printr-un văzduh de spume și stele.

— Doamne, zice soțul, ce duet superb!

— Termină! urlă soția. Termină, că nu știu ce-ți fac!

A doua zi mi se pare că unul dintre ei a intentat divorț.

Dar nu sunt sigur.

ANONIMELE

Guță s-a îndrăgostit intempestiv de dactilografa Neli. Neli era cam mărunțică, cam plinuță, dar avea un cap de păpușă, roșie ca o tomată în obraji și o dantură splendidă și strălucitoare, când râdea ea se lumina încăperea. Din nefericire pentru Guță, Neli îl plăcea pe Lupașcu. Acesta nu era mai bine construit fizicește ca Guță, dar avea umor, se pricepea să facă lumea să râdă din orice, iar cum dactilografa era o mare amatoare de bancuri, glume și șotii, a căzut, cum se zice, cloșcă. În zadar o invita Guță la restaurante și discoteci, în excursii la munte și la mare. Neli scria toată ziua biletele lui Lupașcu, până când, într-o zi, a dat din râs în plâns și i-a declarat franș: „Ce dracu', mă Lupașcule, tu nu vezi că te iubesc de-mi sar capacele?!" După care cei doi s-au dus în Cișmigiu, unde au decis ca el să rupă logodna cu prietena din copilărie, iar ea, când va veni Guță s-o invite în oraș, să-i dea acestuia, pur și simplu, un șut în fund.

Ceea ce s-a și întâmplat. A doua zi, Guță s-a prezentat în biroul dactilografelor cu un buchețel de frezii plăcut mirositoare. Neli a aruncat freziile pe fereastră și l-a întrebat pe Guță:

— Știi bancul cu untul?

— Nu.

— Topește-te.

Guță a ieșit afară, năuc. La patru fără un sfert, înainte de terminarea programului, a venit să-i ceară explicații. Dar totul era limpede: Neli cobora scările instituției ținându-se de mână cu Lupașcu și sorbindu-l pe acesta din ochi. Vasăzică, nemernicul de Lupașcu i-o suflase pe Neli, după ce el îi făcuse curte șase luni și zece zile, după ce a plimbat-o prin toată țara cu Fiatul, cheltuind circa zece mii două sute de lei (avea totul scris într-un carnețel),

investind în ea sentimentele și speranțele lui cele mai pure. Ea, ca ea, o femeie necoaptă, abia ieșită din școala de stenodactilografe de doi ani. Cu ușurințe și frivolități specifice, cu capriciile și răsfățurile dobândite într-o familie neserioasă și dezmembrată, dar el, Lupașcu, cum a putut să-și îngăduie un asemenea gest infam, cum a putut să ia femeia colegului său, fără măcar să-i ceară îngăduința sau să-și exprime regretul?

Guță n-a dormit șapte nopți, s-a îmbătat de patru ori, până a căzut sub masă, a plâns, s-a dat cu capul de pereți, pentru ca în final să dea cu pumnul în birou, spărgând cristalul și să urle:

— Lupașcule, ai să mi-o plătești!

Poate vă imaginați că Guță l-a pocnit cu un par în cap pe inamicul său, că l-a înjunghiat cu briceagul sau că i-a dat foc la casă? Nu. El a ales o cale mai eficientă: anonimele. Adică turnătoria și calomnia.

Prima anonimă a fost trimisă organelor de miliție prin care Lupașcu era denunțat că deține averi ilicite și o sumă importantă în dolari și mărci vest-germane. După ce i s-au desfăcut parchetul și faianța din baie și bucătărie, Lupașcu a trebuit să alerge două luni de zile ca să adune acte prin care să probeze că apartamentul și mașina le-a cumpărat din bani cinstiți sau le-a primit moștenire. Lupașcu trebuia să plece în străinătate cu o delegație care urma să contracteze niște utilaje. A fost întors acasă de la aeroportul Otopeni în urma unei anonime prin care organele erau anunțate că Lupașcu s-a lăudat în gura mare, la restaurant, că vrea să rămână (nu s-a precizat unde și de ce). Serviciul Personal a fost, de asemeni, informat (tot printr-o anonimă) că angajatul Lupașcu are un bunic fost moșier, un tată fost legionar, un unchi fost criminal de război, un frate fost țărănist, că el însuși a cântat în corul de copii al unei biserici, fapte care sunt incompatibile cu funcția lui de șef de servici. Guță a trimis numeroase alte anonime către directorul instituției, către direcția de resort din minister, către ministru personal și către organele de securitate, informându-le că Lupașcu a desfășurat, cu prilejul călătoriilor sale oficiale în străinătate, o bogată activitate de spionaj economic și industrial.

Lupașcu a fost chemat în dreapta și-n stânga, a dat zeci de declarații scrise, a fost cercetat de sus până jos și invers, fără a fi găsit vinovat. Cu toate acestea, directorul l-a chemat și i-a spus:

— Dragă Lupașcule, îmi pare foarte rău de tine, dar trebuie să-ți iei transferul.

— De ce? a întrebat Lupașcu, indignat. Sunt vinovat cu ceva?

— Nu, dar ești compromis. Ai fost acuzat de atâtea, încât nu mai are nimeni încredere în tine. Îmi pare rău, erai un băiat minunat.

Lupașcu și-a luat transferul și s-a angajat simplu funcționar într-o instituție măruntă și stupidă. Între timp, el s-a căsătorit cu Neli, care i-a născut un copil bolnăvicios. Dar Guță tot nu e satisfăcut. Ieri, el a trimis o anonimă în dublu exemplar (unul către ICRAL și altul către Sanepid) prin care anunță (din partea unui grup de locatari) că numitul Lupașcu are apartamentul plin de ploșnițe și șobolani.

(Umorul la domiciliu. 1981)

LECȚIA

Având nevoie urgentă de o anumită sumă de bani, mi-am adus aminte că am de primit de la colegul meu Cotigă o mie de lei. Îi dădusem cu aproximativ șase luni în urmă, mi-a adus aminte nevastă-mea. A doua zi, mergând la serviciu, l-am chemat pe respectivul de-o parte și i-am spus, aproape jenat:

— Dragă Cotigă, nu te supăra, dar sunt la o mică ananghie, am nevoie de mia de lei.

— Care mie?! m-a întrebat el, uluit.

— Mia care ți-am dat-o acum șase luni.

— Mi-ai dat tu mie acum șase luni o mie de lei?!

— Da. Nu mai ții minte? Mi-ai telefonat că nu-ți ajunge pentru un covor de mână pe care vroiai să-l iei de la „Consignația”, iar eu am venit imediat și ți-am adus o mie de lei în fața Telefoanelor.

Pe Cotigă l-a umflat râsul.

— Măi băiete, du-te și te culcă!

Mi s-a urcat sângele la cap. Asta era prea de tot; după ce că-l ajut, mă face și nebun! M-am plâns unui prieten intim, nu puteam să mai țin în mine atâta indignare: uite, dragă, așa și-așa. Acesta a spus, probabil, mai departe și s-a aflat sus. Peste două ore mă cheamă șeful, un om minunat, care ține la mine și mă simpatizează realmente.

— Ce-i cu tine? Te-ai apucat să faci glume proaste? Mi s-a plâns Cotigă că-l calomniezi.

Îi spun că nu e vorba de o calomnie, ci de purul adevăr: acestui Cotigă i-am dat o mie de lei împrumut, iar acum refuză să recunoască, ceea ce n-ar fi prima oară. Știa el, șeful, că respectivul are o casă personală splendidă, o mașină personală splendidă și niște lucruri personale în valoare de câteva sute de mii de lei?!

— Și? Crezi că toate astea le-a făcut din împrumuturi pe care nu le-a dat înapoi?

— Nu. Vream, să spun că acest Cotigă e un individ rapace și fără scrupule, bolnav după avere, cumpără tot ce găsește, de la tablouri și covoare până la unelte de pescuit, deși n-are copii și nu pescuiește. Pentru mine nu contează prea mult o mie de lei, deși trăiesc modest, contează că individul are o atitudine de-a dreptul impertinentă, că e lipsit de caracter, că e necinstit, că…

Spuneam cuvinte atât de mari și cu atâta patimă, încât șeful s-a speriat.

— Dragă, treaba voastră, faceți ce știți, eu nu mă bag.

Peste câteva ore, Cotigă m-a avertizat să încetez de a-l mai vorbi în dreapta și-n stânga, pentru că, altfel, mă va acționa în justiție. Mai mult, m-a obligat să-i cer scuze în public. Soția, căreia i-am povestit la telefon istoria cu lux de amănunte, mi-a dat și ea de înțeles că e de preferat să-i cer scuze și să-mi văd de treabă, nu de un proces ar avea nevoie familia noastră în momentul respectiv. I-am cerut scuze lui Cotigă în public, după care m-am dus la W.C. și am plâns. Cum era posibil așa ceva? Să fiu și escrocat, și umilit?!

La ieșirea de la serviciu, am pornit în urma lui Cotigă. L-am ajuns pe o străduță pustie.

— Ascultă, Cotigă, zic, acum între noi doi: tu chiar ai uitat datoria aceea sau pur și simplu nu vrei să mi-o dai?

Cotigă s-a oprit și m-a privit foarte adânc și persistent în ochi.

— Nu, n-am uitat. Știu că am să-ți dau o mie de lei.

— Recunoști?

— Da.

— Și? De ce m-ai umilit?

— N-ai înțeles?

— Nu.

M-a privit din nou în ochi, lung de tot și trist peste măsură.

— Am vrut să-ți dau o lecție, prăpăditule! Am vrut să te fac mai deștept și mai înțelept. Să te fac să crești în propriii tăi ochi… Din păcate, nu se prinde nimic de tine, ești prea mic sufletește.

Îl ascultam năuc. Nu pricepeam nimic.

— Nu pricep nimic, i-am spus.

— Văd că nu pricepi. Văd. Asta e drama: că structura ta nu-ți permite să înțelegi filozofia pe care am vrut s-o introduc în tine pe un preț de nimic. Deșteptule, știi ce-am vrut să-ți demonstrez? Că în viață trebuie să înveți să dai cu împrumut și să nu ceri niciodată înapoi! Este tactica cea mai formidabilă de a izbândi. N-ai știut asta?

— Nu!

— Cred și eu, nu te-a dus mintea. Habar n-ai cât ai fi crescut în ochii mei dacă nu-mi cereai niciodată înapoi aceea nenorocită mie de lei! Cât de mult m-ar fi tușat discreția ta! Cât de mult m-ai fi îndatorat! Cât de mult m-ai fi obligat să te recompensez înzecit, fără ca tu să afli nimic. Poate te lăudam șefului… Poate îți luam apărarea într-o ședință, când ai fi făcut vreo tâmpenie… Poate te propuneam pentru o călătorie în străinătate… Nu știu exact ce, dar ți-aș fi făcut un bine, ai fi contat pe mine. Ce, nu puteai trăi fără acești bani? Crăpai fără ei? Ai stricat tot, meschinule! Măruntule! Lacomule!

Cotigă a plecat, iar eu am rămas rezemat de un gard. Eram copleșit de gânduri. Abia peste un sfert de oră mi-am revenit și am început să râd în hohote: ha, ha, ha!

Câțiva trecători m-au privit cu milă.

(Umorul la domiciliu, 1981)

HULIGANUL

M-am dus cu fiul meu (în vârstă de doi ani și opt luni) la un medic psihiatru. I-am zis medicului:

— Doctore, vezi copilul ăsta? O să mă bage în balamuc.

Doctorul a înțeles totul din prima privire.

— E precoce?

— Da, zic eu, e îngrozitor de precoce. Pune circa patru sute de întrebări pe zi.

— După o statistică a OMS-ului, un copil normal pune circa trei sute douăzeci de întrebări pe zi. Înseamnă că al dumitale este, într-adevăr, precoce. Ce fel de întrebări pune?

— Îngrozitoare. Îmi vine să-l strâng de gât. Adineaori, în timp ce veneam la dumneata, m-a întrebat ce este culoarea albastru și cum se formează ea. În lift, m-a întrebat ce este un sincrofazotron atomic.

Medicul a consultat copilul și l-a găsit perfect sănătos.

— Nu trebuie să-l lași fără răspunsuri la întrebări, m-a sfătuit el. Trebuie să ai răbdare și să-i explici totul pe înțelesul lui.

— Da, dar de la o întrebare, el mai născocește încă douăzeci. În plus, eu am servici, nevastă-mea are servici, iar soacră-mea și-a luat câmpii și-a fugit în provincie din cauza întrebărilor. Alaltăieri seara l-am sculat din somn pe un prieten al meu ca să-mi explice ce e acela un microprocesor. Dar mai e și altă nenorocire: vrea tot timpul să-i spun povești. I-am cumpărat toate discurile care există în comerț, le-a ascultat într-o singură zi, după care a început să caște. Vin acasă obosit, cad pe mine de somn și el mă pune să-i povestesc Harap Alb. Ce mă fac? Sunt la capătul puterilor.

— Am o idee, zice doctorul. Cunosc o familie care a găsit un bătrân pensionar povestitor de basme. Bătrânul plimbă copilul cu ora și îi spune zilnic circa cinci povești.

— Excelent! strig eu. Îl angajez imediat. Dă-mi telefonul.

A doua zi, pensionarul s-a prezentat însoțit de două călduroase scrisori de recomandare din partea unor familii onorabile. Ne-am înțeles asupra prețului (destul de modest - douăzeci și cinci de lei ora), urmând să plimbe copilul zilnic trei ore, în care să-l sature de povești și de basme.

După circa o săptămână copilul meu s-a schimbat profund. Devenise tăcut și melancolic, era absent la tot ce se petrecea în jurul lui, nu mai punea întrebări și nu adormea decât după două carbaxine. Nevastă-mea mi-a atras atenția, îngrijorată:

— Dragă, cu copilul ăsta se întâmplă ceva. De când îl plimbă acest pensionar nu-l mai recunosc.

— E persoană serioasă, specializat în plimbări de copii cu program de basme, a venit cu recomandări.

Lucrurile s-au agravat după încă o săptămână, în sensul că băiețelul nu mai avea poftă de mâncare și se uita foarte des spre

tavan. În plus, avea un rictus pe față care mi-a dat fiori. Atunci mi-a venit ideea să-i urmăresc în timpul plimbării și, dacă se poate, să ascult ce povești îi spune pensionarul. Știam banca din parc pe care se instalau cei doi, așa că m-am ascuns într-un boschet, la câțiva metri. Relatez exact cele auzite.

— Auzi, măi brută? a început pensionarul cu o voce șuierătoare. Dacă mai pui o singură întrebare, îți dau una cu bastonul de-ți rup femurul. În caz că mă torni acasă, n-ai decât două variante: ori îți paradesc moaca aia de șobolan obraznic, ori idiotul ăla de taică-tu mă dă afară și atunci o să stai singur și-o să belești ochii pe fereastră.

— Dar îmi spui o poveste? îndrăzni cu glas pierdut bietul meu băiețel în vârstă de doi ani și opt luni.

— Gura! urlă educatorul cu ora. O să-ți spun când am eu chef, nu când ai tu!

Pensionarul scoase din buzunar o sticlă cu votcă și trase din ea două gâturi prelungi.

— Bine, acceptă el, azi am să-ți spun basmul cu Harap Alb. Îl știi?

— Îl știu.

— Nu-i nimic, îl mai auzi odată, că nu strică. Și nu durează mult. Fii atent. Într-o zi, împăratul nu știu cum, că i-am uitat numele, cheamă pe cei trei băieți și le zice să se ducă la unchiul lor, în legătură cu un testament. Apropo de testament, să-ți spun o chestie tare de tot cu o mătușă de-a mea care le-a făcut testament la trei dintre nepoții ei, deși avea șase. Ăia trei care beneficiau și ăilalți trei care nu beneficiau s-au înjurat și s-au scuipat douăzeci de ani pentru ca, între timp, toți cei șase nepoți să moară și baba să trăiască.

Pensionarul râde de se prăpădește și mai trage două gâturi de votcă.

— Fii atent, zice el, continuăm basmul. Băiatul mic al împăratului se suie pe o mârțoagă și pleacă la drum. Tu ai fost vreodată la hipodrom? Ai jucat la curse?

— Nu, dar am văzut la televizor.

— Vax. Totul e să fii de față. Acum șaptesprezece ani, când am câștigat eu „austriacul”, toată lumea a zis că iapa Dolores vine ultima. Eu am jucat-o solistă și știi ce cotă mi-a dat? Șaptezeci și cinci la unu. În fine, merge fiul cel mic al împăratului ce merge, pe

drum are tot felul de complicații și aiureli, băiatul se descurcă, pentru că avea o minte ca briciul, ajunge la împărat și împăratul, văzându-i fața, îi zice: „Măi băiete, tu ești vreo dublură!”

— Dar spânul? a întrebat micuțul.

— Dă-l în paștele mă-sii de spân! s-a enervat povestitorul. Ăla era un găinar! Fii atent mai departe și nu mă mai întrerupe, că mă enervezi. Unchi-su, Mazăre împă…

— Roșu-împărat, l-a corectat fi-miu, cu timiditate.

— Nu contează culoarea, tot un drac e! Cum ziceam, l-a pus la verificare și l-a trimis să-i aducă o salată și alte zarzavaturi din grădina ursului. Apropo, când am făcut eu armata, aveam camarad, un zarzavagiu bulgar de lângă Giurgiu. Zarzavagiul ăsta avea obiceiul să vorbească în somn. În fiecare noapte îl auzeam zicând: „sub bălegar… sub bălegar…” Ce dracu’ poate să însemne asta, mi-am zis eu, și, până la urmă, am aflat misterul: bulgarul își omorâse nevasta și o îngropase sub bălegar.

Aici pensionarul povestitor, angajatul meu cu douăzeci și cinci de lei ora, a mai tras un gât de votcă și a zis:

— Gata pentru azi, mergem acasă. Fii atent, dacă ești găinar și mă torni, ai de-a face cu mine. Intru într-o noapte pe fereastră la tine în cameră și-ți mănânc o ureche. Sau îți fac o injecție. Ce preferi?

Am ieșit din boschet pe furiș și m-am întors acasă, împleticindu-mă. Nevesti-mi nu i-am spus nimic. Când pensionarul a venit cu copilul, i-am spus că vreau să-l conduc până la tramvai. După ce am făcut câțiva pași pe trotuar, l-am întrebat:

— Și cum a rămas cu zarzavagiul bulgar? Câți ani i-au dat?

Pensionarul s-a uitat scurt spre mine, după care a început să fugă cu o vigoare incredibilă. L-am ajuns abia când se urca în tramvai. N-am apucat să-i dau decât un pumn în ceafă.

— Huliganule! mi-a strigat el din mers.

BROSCUȚA

Soția plecase undeva cu o treabă (nu are importanță unde) pentru trei zile și, din nu știu care motiv, s-a întors mai devreme cu o zi. A deschis ușa cu cheia proprie și, așa cum se întâmplă uneori atât în viață cât și în literatură, îl găsi pe soțul ei cu una în pat. Era o

brunetă, o puștoaică, cam cârnă și cu pistrui pe față. Dormea. Soțul, auzind yala, o trezi cu cotul și o anunță că a venit soția. Soția, văzând scena, se îngălbeni, întrebă ce înseamnă asta și se prăbuși pe un fotoliu. I se făcuse rău. Soțul veni lângă ea și o frecă cu spirt și cu oțet pe la tâmple, o sfătui să fie calmă, răstimp în care tânăra brunetă și pistruiată a avut timp să se îmbrace și să iasă pe ușă, nu înainte de a spune cu decență bună ziua.

Soția, încă năucă de întâmplare, îl privi fix pe soț și îl întrebă din nou ce înseamnă asta. Adică, cu alte cuvinte, cerea o explicație. Adică de unde și până unde apăruse în patul lor conjugal acea tânără brunetă și goală, care era explicația, cum era posibil așa ceva, o asemenea nerușinare din partea lui, bărbat de cincizeci de ani, căsătorit de douăzeci și cinci de ani, cu fată și băiat căsătoriți, care la rândul lor au și ei copii?! Cum fusese posibil să comită el așa ceva? Cum? De ce tăcea, de ce nu dădea o explicație, cum ajunsese să decadă în asemenea hal încât să aducă o femeie în lipsa ei?

Soțul o privi uimit, aproape stupefiat. Nu înțelegea de ce se agită, când știa foarte bine că asta îi face rău, nu înțelegea de ce nu e calmă. Adică lucrurile astea nu se pot discuta fără să se ridice glasul, fără nervi, fără scandal? De ce nu avea răbdare, de ce intra în panică, doar știa foarte bine că el nu-i ascunde nimic și că n-a mințit-o absolut niciodată în douăzeci și cinci de ani de când sunt împreună. Povestea era foarte simplă și foarte scurtă, i-o spune franș, n-are de ce să se ascundă. Aseară, ieșind mai târziu de la serviciu, unde avusese o lucrare de terminat, era oarecum obosit, a simțit nevoia de puțin aer liber, drept pentru care s-a urcat în

Fiat și a plecat spre Snagov. După ce s-a plimbat puțin prin pădure, a pornit înapoi spre casă, mergea încet, era seară, aprinsese farurile, pe jos era ud, tocmai picase o ploicică, șoseaua liberă, își aprinsese o țigară, dăduse drumul la radio.

Când, la un moment dat, atenția îi fu atrasă de ceva mișcător care se afla pe mijlocul șoselei. Era o broscuță. Milos cum e, a oprit, ca să n-o calce. Broscuța a trecut prin fața mașinii, a dat să sară în iarbă, dar s-a răzgândit și s-a întors către el și i-a zis: nene, nu mă iei și pe mine să mă plimbi cu mașina ta? La care el și-a zis: de ce nu! iar ea s-a urcat și s-a așezat cuminte pe scaunul din față, n-a

scos un cuvânt până acasă. Aici, ea l-a întrebat: nene, te superi dacă vin și eu cu tine puțin în casă? El a zis: da, vino, și ea a venit.

El s-a dezbrăcat și s-a culcat în pat, drept care broscuța a făcut hop și a sărit și ea în pat. Asta-i culmea, a zis el, dar în clipa următoare broscuța s-a transformat pur și simplu într-o fată brunetă și pistruiată, exact fata pe care o văzuse cu zece minute înainte. Ce înseamnă asta? a întrebat el, intrigat și uimit de fenomen, la care ea i-a răspuns foarte simplu că nu era nimic grav și ieșit din comun. Nu cu mult timp în urmă făcuse cu un grup de prieteni și prietene o excursie în munți, acolo ea se rătăcise și se întâlnise cu o zână rea care o transformase în broscuță, urmând ca blestemul să-și piardă puterea doar atunci când un bărbat avea s-o ia de pe drum într-o mașină marca Fiat și s-o ducă în patul său.

Ceea ce se și întâmplase. Pentru că ăsta era adevărul: dacă el nu o vedea pe șosea și nu o lua cu el și nu o aducea acasă, fata ar fi rămas și acum broscuță, ba mai mult, putea s-o calce o mașină și să moară fără să-și mai revină la starea ei normală de om. Asta a fost întâmplarea, ce atâta scandal și atâția nervi pentru o nimica toată?

Soția ascultă povestea pur și simplu mută de uimire. Ia te uită ce întâmplare îi spunea soțul ei, pe care îl cunoscuse cu douăzeci și cinci de ani în urmă, când era șeful ei de serviciu și o chemase o dată la el în birou și o sărutase cu forța, iar ea îi dăduse o palmă, drept pentru care a doua zi și-au făcut analizele și s-au căsătorit, de-a rămas toată instituția uimită. Soțul ei, un om care se dovedise de o hărnicie proverbială, de o cinste tot proverbială, un tată minunat, vesel, atent, drăguț, care la cei cincizeci de ani arăta excelent, sportiv, mușchiulos, cu părul grizonant pe la tâmple, soțul ei pentru care ar fi fost în stare să-și dea și viața, pe care îl diviniza, omul acesta o înșela! O înșela în propria lor casă și, nu numai atât, dar o mințea cu o nerușinare absolut fără margini, însăilându-i o poveste absolut stupidă, o poveste de adormit copiii sugari, o stupizenie, o imbecilitate, o… Da, e clar, va trebui să-l părăsească, altă cale nu există, nu se poate trăi sub același acoperiș cu un om care e în stare de asemenea fapte. Dacă ar fi înșelat-o decent, fără ca ea să știe nimic, poate l-ar fi iertat, dar așa nu, va pleca acasă la părinți.

Adică nu, nu la părinți, pentru că dintre părinți mai trăia doar tatăl, retras singur la Bârlad, într-o căsuță părăginită, bătrânul s-a cam luat

de băutură, mă rog, de asta l-ar lecui ea, dar ce face cu serviciul, ce rost are să se mute în provincie? Se va duce la fiica ei care e căsătorită cu un inginer, un băiat foarte bun și cumsecade, au două camere în Balta Albă, va dormi cu fetița lor, Alice, o răsfățată de doi ani jumate care plânge toată noaptea dacă nu e legănată în brațe — și atunci ea cum o să se ducă a doua zi la serviciu?

Năucă de somn, cu nervii zdrențuiți, numai asta mai lipsea la astenia ei cumplită. Se va duce să locuiască la fiul ei, profesor de desen, și el are tot două camere la bloc, dar, din păcate, nu sunt separate și, decât să dea nas în nas cu noră-sa, care se vopsește ca o paiață și care vorbește vulgar și pe nas, mai bine lipsă. Se duce la mătușa Florența, care e singură, domnișoară bătrână, garsonieră centrală, pensionară liniștită, dar care fumează patruzeci de țigări „Mărășești" pe zi, pute la ea în casă mai rău ca într-o tutungerie, put hainele, mobilele, pereții, de-ți vine să-ți verși mațele. Mai avea o mătușă, ședea prin Ferentari, dar fusese demolată, o mai fi trăind? Sau să meargă la Geta, colega ei de serviciu, pe care a părăsit-o soțul, dar e cam plicticoasă și plângăcioasă. Nu, ar fi penibil să stea două femei părăsite la un loc… Atunci unde să se ducă, unde să se ducă, unde să se… Eventual să-și refacă viața, să… Nu, nu, ce să refacă, ce să… Mai bine singură, să aibă o pensie, o să…

Soțul terminase povestea cu broscuța de un sfert de oră și era uimit că soția lui nu-i spunea nimic, nu-i dădea nicio replică, la ce se gândea?

— La ce te gândești, dragă? o întrebă el, nedumerit.

— Mă gândeam — spuse ea, tresărind, cu ochii în lacrimi, că ai făcut un gest umanitar, dragul meu. Numai tu ai fi fost în stare să oprești mașina, să iei o biată broscuță și s-o aduci acasă, ca s-o scapi de un blestem, numai tu ești în stare de un asemenea gest.

După care își lipi capul de pieptul lui și izbucni în plâns.

Bărbatul o lăsă să plângă pe săturate, apoi confirmă, sec:

— Da, a fost un gest.

(Pompierul și opera, 1976)

NAE SE DESCURCĂ

Lucru știut: există oameni care se descurcă în viață și oameni care nu se descurcă. Nae (îl iau pe el de exemplu) merge, de pildă, cu mașina personală și comite o greșeală de circulație. Milițianul îl oprește.

— Ai pățit-o, scoate suta, îi zic eu, care, cum sunt fluierat, umblu la portofel.

— Stai blând, îmi zice el.

Se duce, îi spune câteva vorbe milițianului și se întoarce fluierând.

— Cum te-ai descurcat? îl întreb.

— Simplu. I-am spus că merg la o înmormântare, mi-a decedat cineva foarte drag și apropiat din familie, mi-e sufletul zdrobit de suferință, nici nu știu pe unde merg de durere. E om și el, mi-a prezentat condoleanțe.

La noi, la cooperativă, ne-a venit un șef nou, un tip teribil de sever, tremuram toți de frică, încă din prima zi ne-a sancționat pentru neglijențe în muncă de ne-au mers fulgii. Unii, mai fricoși, se pregăteau pentru transfer. Nae ne-a calmat.

— Lăsați-l pe mâna mea, vi-l fac miel.

A rămas în aceeași seară mai târziu la birou și s-a făcut că lucrează suplimentar, șeful l-a văzut, i-a câștigat încrederea, au ieșit la o bere. „Șefule, i-a zis Nae, în final, vino cu mine până acasă, măcar cinci minute, am o nevastă groaznic de geloasă, trebuie neapărat să-i confirmi că am fost împreună, altfel îmi distrugi căsnicia.” Acasă, șeful e servit cu tot ce trebuie, inclusiv niște căpșunică senzațională și niște păstrăv proaspăt, i se pun și două bucăți la pachet. Acesta n-are încotro, se simte obligat să-l invite la rândul lui pe Nae într-o vizită în familie. Nae vede că șeful are o cumnată chioșpalie - ghinionul și povara casei. „Am un băiat bun pentru ea, le șoptește, v-o mărit într-o lună.” La plecare, mai aruncă o privire prin apartamentul șefului, îngândurat: „Aici v-ar trebui o plantă ornamentală, vă procur eu un ficus, sunt nepot de unchi cu șeful de la «Horticola»”. A doua zi vine cu planta și devine per tu cu soția șefului și cu cumnata. Peste o săptămână îl scoate pe șef la un șpriț și ne cheamă și pe noi, ca să vedem minunea; „fiara” din primele zile a devenit, într-adevăr, miel, se bate cu noi pe burtă, nu ne mai zice incapabili. Nae pune mâna și pe prima deplasare în străinătate, pentru că, între timp, uitasem să vă spun, s-a încuscrit

cu șeful, i-a măritat cumnata cu un văr de-al treilea din Buzău: băiat bun, dar fără studii, cam bețiv, nu contează.

E nemaipomenit cum se descurcă Nae în viață. Are casa plină cu de toate, lucruri de cea mai bună calitate, unicate, luate direct din expoziții, din depozite, la prețuri modeste, de reclamă. Aude că s-au adus în țară, pentru testare, câteva bucăți de automobile speciale, pe două roți, care merg fără benzină, doar cu apă de ploaie, foarte ieftine și foarte avantajoase. Obține prima aprobare, cunoaște un șef pe nu știu unde, cu care a fost coleg de liceu, îl ajuta la teze și iubeau aceeași fată la care el, galanton, a renunțat în favoarea respectivului. Mai are în casă niște covorașe splendide, lucrate cu mâna de niște bătrâne maici, plus icoane aurite, le-a adunat colindând mănăstirile și bisericile din toată țara, zicând că le ia în vederea unei expoziții în străinătate.

Ai nevoie de ceva? El te ajută, el te împrumută, îți dă sfaturi, îți pune o vorbă bună.

Acum două săptămâni, sun la ușa lui exact la miezul nopții.

— Nae, numai tu mă poți salva, scoate-mă dintr-o încurcătură.

— Fii calm, îmi zice el, pregătindu-mi o cafea. Dacă ai venit la mine, ești ca și salvat. Zi despre ce-i vorba.

— Am călcat pe cineva cu mașina.

— Și?

— Am fugit ca un laș de la locul crimei.

— Păi ce, l-ai omorât?

— Da.

— Perfect!

— Cum perfect?! Ești nebun? O să înfund pușcăria!

Nae își aprinde o țigară și se gândește.

— Auzi? Lași mașina la mine, te duci acasă și te culci. Dacă te întreabă cineva, spui că mi-ai împrumutat-o acum două zile.

— Și tu ce faci?

— Mă duc la miliție și iau crima asupra mea.

— Și pe urmă?

— Pe urmă mă descurc. Hai, du-te acasă, ești salvat.

Nae se duce a doua zi la miliție și declară că a făcut așa și-așa. I se spune să-și vadă de treabă, întrucât în ultimele două luni n-a fost nimeni călcat de mașină în orașul nostru. A fost cineva călcat, dar de

un cal. Nae insistă. Ofițerul se enervează, îl amendează. Nae pleacă, dar se întoarce și insistă: de ce nu e arestat, din moment ce el a călcat un om și l-a omorât?

Nae e luat pe sus și internat la spitalul de psihiatrie. Fugim cu toții la medicul respectiv, explicându-i că totul a fost o glumă pusă la cale de colegii lui de serviciu, am vrut să vedem cum se descurcă.

— Lăsați, zice doctorul, nu-i strică să-i facem niște analize, are comportări ciudate. Rămâne la noi.

Ieri m-am dus la Nae în vizită cu un chil de portocale. Mi-a cerut să-i aduc o pilă ascunsă într-o pâine.

— Ce faci cu ea? l-am întrebat.

— Tai gratiile de la fereastră și fug.

— Păi ești la etajul șase!

— Nu contează. Tu adu pila, că mă descurc.

Azi îi duc pila. Puneți pariu cu mine că se descurcă?

(Dragoste bolnavă. 1980)

DRAGOSTE BOLNAVĂ

Neluțu și Neluța se iubeau îngrozitor - termenul îngrozitor pare nepotrivit, dar ăsta era cuvântul lor preferat. Mă iubești? îl întreba ea din cinci în cinci minute, iar el răspundea, ridicând ochii spre cer: îngrozitor. Și când spunea asta, Neluțu îi lua mâna și i-o punea pe fruntea lui, ca să se convingă: avea febră. Adică el, când simțea c-o iubește, din cauză că era un sensibil ce nu s-a pomenit, își dădea organismul peste cap, inima o lua razna, ficatul intra în comă, stomacul făcea crampe. Dar ea? Și ea era de o sensibilitate atroce, când nu era Neluțu în apropiere, existența ei devenea o Sahară, îi scădea pulsul, îi scădea tensiunea, nu mai avea echilibru, nu mai avea aer, pentru că el era aerul ei.

S-au îndrăgostit la prima vedere (era într-o iarnă, la coadă la bilete, la Adamo), după un sfert de oră, când au ajuns la ghișeu, au ajuns și la jurământ: jură că vei fi a mea toată viața, jur, dar pe ce?

Aici au intrat în criză. Uite, dacă vrei, să-mi pice o mână, să-mi pice părul, să mă calce troleibuzul. Nu, a zis ea, jură pe ce ai mai scump. Și ce avea mai scump în clipa respectivă decât pe ea? Jur

să, n-am parte de tine! Perfect! De-atunci, în fiecare zi, aveau o oră de jurăminte: jura el, jura ea, la un moment dat nu mai aveau pe ce să mai jure, jurau pe oamenii și mașinile de pe stradă, pe norocul vecinilor, pe echipa Rapid, pe Univers și pe globul pământesc, pentru ca, într-o noapte, când ea se încăpățâna să nu creadă în jurămintele lui, adică să susțină că el n-o mai iubește cum o iubea în prima zi. Neluțu a făcut gestul suprem, adică a ieșit în stradă și a început să umble desculț prin zăpadă. Ea îl privea de sus, de la fereastră, el umbla încolo și-ncoace prin zăpadă și, din când în când, ridica privirea spre ea și o întreba: acum mă crezi? Te cred, a răspuns ea, după ce labele picioarelor îndrăgostitului se învinețiseră, vino sus. După care, el a zăcut o săptămână cu 41 de grade, zicându-i, într-un fericit delir: vezi, febra asta am făcut-o în cinstea ta.

Asta s-a întâmplat la două săptămâni de la cunoștință, pentru că, după alte două săptămâni, s-au căsătorit, iar în ziua căsătoriei a avut loc un alt tam-tam. El n-a vrut să intre la ofițerul stării civile pentru că ea nu-i spunea convingător că-l iubește, la întrebarea lui fermă ea se bâlbâia. Cât mă iubești? întreba el, insistent. Un kilometru, doi, trei, cât? Zi exact. Ea s-a gândit ce s-a gândit, s-a concentrat cât a putut și i-a răspuns categoric: Te iubesc până la sfârșitul lumii. După care s-au căsătorit oficial.

Dar în seara nunții a început o nouă etapă în dragostea lor bolnavă: gelozia. În timpul mesei, cineva, un invitat oarecare, un tânăr simpatic și inofensiv, a spus o vorbă de spirit, lumea a râs și a râs și ea, aruncându-i o privire luminoasă. Peste cinci minute, el a întrebat-o: Ce-a fost cu râsul acela al tău la gluma lui și cu privirea aceea luminoasă pe care i-ai aruncat-o? Ce-ai zice dacă aș face și eu la fel, adică să zâmbesc și eu în chip luminos unei alte femei? Și, într-adevăr, Neluțu i-a zâmbit imediat și luminos unei femei, care și-așa atrăgea atenția tuturor prin felul în care era îmbrăcată, pieptănată, parfumată și se uita insidios în ochii bărbaților. Neluța a înregistrat gestul și a leșinat pe loc, iar după ce-a fost adusă în simțiri, cu două perechi de palme, s-a repezit spre flaconul de barbiturice și a înghițit douăzeci de buline ca pe bomboane. Repede Salvarea și hai cu nunta la spital. Neluțule, mai faci tu vreodată

chestii de-astea? l-a întrebat ea când s-a refăcut, văzându-l cum plânge de remușcare. Nu, a zis el, în viața mea nu mai fac.

Dar gelozia e o boală păcătoasă, care nu se vindecă decât odată cu dragostea, bine spune proverbul: „Cine iubește, gelozește”. În decursul anilor, am văzut cu ochii mei o sumedenie de exemple care mai de care, am văzut bărbați îmbătându-se criță din gelozie sau, tot din același motiv, mâncând farfurii, pahare și mese prin localuri, am văzut femei slăbind cu douăzeci de kilograme din pricină că bărbații li se încurcaseră cu colege de birou etc. Dar să ne oprim la cazul nostru, adică la Neluțu și Neluța, căci, trecând anii, sentimentele lor au evoluat, luând înfățișări complexe. Iată, de pildă, vine el într-o zi de la serviciu cu o oră mai târziu, zice ceva de o ședință, ea insistă, adică ce fel de ședință e asta sâmbătă după-amiază, că nici la ONU nu se ține așa ceva? Din vorbă-n vorbă, vede un fir blond pe umărul drept al hainei lui, miroase umărul respectiv și zice: pe acest umăr a stat un cap de femeie, căci pe umărul drept pun capul toate femeile, nu minți, că nu-ți fac nimic, sunt calmă. Și, ca să-i dovedească, pe loc, calmul ei, făcu țăndări o oglindă și sfâșie o perdea. Pe cine înșeli tu, pe mine, care ți-am fost mai credincioasă decât un animal domestic, care n-am trăit decât pentru tine și n-am respirat decât aerul tău? Și, buf, s-a dus naibii și vaza de cristal. El după ea, în genunchi, se jură că nu-i adevărat, să-i pice un picior, să-i cadă un bloc în cap, poate să fi fost o colegă de la ședință, poate în tramvai. Care tramvai, tramvaiul 29, nu există așa ceva în București, și dacă există, ce căutai tu în tramvai, tu care ai autobuz direct de la serviciu până acasă? Păi să vezi, că ședința a fost în altă parte etc. Leșinuri, urlete, țipete, vin vecinii să-i despartă, nu, că ea se aruncă de la mezanin drept în cap. Ah, de ce nu stăm noi la șase, că te-aș învăța eu minte, m-aș omorî pe loc, așa-ți convine, să mă vezi schiloadă…

Altă dată face el, Neluțu, o criză. Vine de la serviciu, n-o găsește, umblă prin locuință ca o fiară, își pune o mie de întrebări, se dă cu capul de pereți, ca peste o oră să apară și ea, îmbujorată. Unde-ai fost, la o mătușă, care mătușă, mătușa Clara, parcă spuneai c-a murit de icter, asta e alta; dar de ce ești așa de emoționată și îmbujorată, păi dacă e răcoare afară, care răcoare, că eu am transpirat pe stradă, spune adevărul, cu cine te-ai întâlnit și cu cine

te-ai emoționat, cum ai putut tu să-mi faci una ca asta mie, care ți-am dovedit că sunt mai credincios ca un miel?

Asta e numai începutul, pentru că pe urmă se enervează și ea, se enervează și el, se amenință cu despărțirea.

Bine, zice Neluțu, sfâșiindu-și cu un singur gest cămașa, dacă e vorba de despărțire și de lichidat căminul conjugal, stai că ți-l lichidez eu. Pune mâna pe topor și se apucă de treabă: taie masa în două, taie dulapul în două, taie patul, noptierele, după care pofta de lucru îi crește și se decide să taie și apartamentul în două, se adună vecinii: Ce faci, dom'le, ne dărâmi blocul? Da, zice el, că dacă Neluța nu mai e ce era, eu nu mai am nimic sfânt în mine, îmi tai și viața în două.

Și iată-l pe Neluțu și Neluța, care-și declaraseră iubire până la sfârșitul lumii, ajunși la divorț, faza întâi. Judecătorul îi întreabă dacă se iubesc, ei zic că da, atunci de ce să divorțați? Ea începe să plângă, el începe să plângă, se îmbrățișează, se împacă și pleacă ținându-se de mână, el jurându-i dragoste, ea credință veșnică. Dar de-abia ajung acasă, că el o și întreabă, vânăt la față:

— Simpatic om, judecătorul. Tânăr, brunet, cum ai intrat în sală, i-ai și zâmbit. De ce i-ai zâmbit? Și povestea începe din nou: oh, of, buf, pleosc etc.

(La iarba albastră. 1973)

CONDICA DE RECLAMAȚII

Mă apucă o foame cumplită, intempestiv, și intru într-un mic restaurant mărginaș, cu nume duios, mă așez la masă, aștept circa douăzeci și două de minute, îl strig pe ospătar de nouă ori (alo, pst, tovarășu, băiatu, fii drăguț, dacă nu te superi etc.), în sfârșit, vine. E nervos.

— Ce tot mă pâsâi, dom'le, că nu stai în vânt și-n ger, nu te plouă, nu te ninge!

M-am obișnuit să nu răspund la provocări.

— Ce-aveți de mâncare? am întrebat.

— Friptură și cârnați.

— Friptură de ce?

— Păi de ce poa’ să fie decât de porc?!
— Altceva?
— Nimic.
— O telemea, niște roșii, o salată…
— Dom’le, te mai gândești dumneata, eu n-am timp de pierdut.
Revine peste alte douăzeci și două de minute.
— Dom’le, zic, dă-mi o friptură, dar să fie slabă.
— Nicio grijă, o pun acum la cură de slăbire.
Vine peste trei sferturi de oră cu o bucată de microporos, o talpă de bocanc cazon umblată pe două fronturi, un ghem de zgârciuri și tendoane, grasă și sleită.
— Dom’le, zic, ce mi-ai adus dumneata aici este imposibil de mâncat.
— Păi ce, te oblig eu s-o mănânci? Ai comandat-o pe banii dumitale, poți s-o dai la câini sau la pisici.
Într-adevăr, sub masa mea forfoteau vreo cinci pisici și patru câini, aflați într-o perfectă înțelegere tacită.
— Dragă, zic, fii amabil și dă-mi condica de reclamații.
— Ce să fac?
— Să-mi dai condica de reclamații.
— Din ce-ți veni?
— Vreau să scriu ceva acolo.
— Dar de ce nu scrii mai bine acasă, la părinți, la rude, zi-le ceva de sănătate și belșug.
Eram calm ca o stâncă de granit și insistent ca un ciocan pneumatic.
— Dacă nu-mi dai condica, anunț Inspecția comercială. Aveți telefon?
— Avem, dar e cu lacăt.
— Cheamă responsabilul.
— Păi ce, eu sunt valet?
Mă duc personal și-l caut pe responsabil, intru prin niște birouri, prin magazie, bucătărie, spălătorie de vase, și-l găsesc la depozitul de vinuri, mâncând pastramă pe un fund de butoi, împreună cu niște amici, era o veselie nebună pe ei; îl chem deoparte și-i spun că dacă nu mi se dă condica de reclamații, mă voi adresa presei, merg până-n pânzele albe. Responsabilul se crispează, mă întreabă cu ce

ospătar am avut de-a face. „E clar, zice el, ăla e un obraznic ce nu s-a pomenit, mâine îl dau afară, poftiți la masă, vă servesc eu personal, nici nu concep să plecați din localul nostru nemulțumit”. Mi se aduce un mușchiuleț de vacă splendid, parcă era pictat de Rembrandt, cu o garnitură de legume excelent asortate, plus pâinică prăjită. „Dar înainte n-ați dori cumva o gustărică cu puțin somon și puțin batog?” „Vai, dar de unde aveți minunățiile astea”, zic eu, năucit. Responsabilul îmi șoptește: „Lăsați, nu e o problemă pentru noi când e vorba de un client pe care îl iubim, ce-ați zice de o sticluță de «Riesling» vechi de 12 ani?”

Am mâncat și am băut ca un rege, trei ospătari în frunte cu responsabilul roiau în jurul meu. La sfârșit, mi s-a adus o notă de plată modestă, din care lipseau gustările și vinul, acestea fiind o mică atenție din partea trustului, după care mi s-a adus condica. Mi-am scos stiloul și am scris: „Acesta este, fără îndoială, cel mai desăvârșit local din sud-estul Europei”. După care m-am iscălit descifrabil.

Am fost condus până la mașină de către întregul personal al localului, ne-am sărutat cu lacrimi în ochi, promițând că nu-i voi uita niciodată, sugerându-mi-se, cu discreția cuvenită, că nu ar strica dacă aș arunca câteva cuvinte în presă despre bunul lor renume.

În altă zi, intru într-un alt local, cam de aceeași categorie, cer de mâncare, mi se răspunde destul de cuviincios, mi se aduce o friptură onorabilă, dar ce-mi zic: de ce să nu repet figura și să fiu servit ca un conte? Drept pentru care cer condica de reclamații. Vine însuși responsabilul cu ea, mi-o așază pe masă, mi se oferă și un pix, după care mă apuc de scris: serviciul în acest local este defectuos, fripturile sunt necomestibile, personalul este murdar și insolent. Responsabilul ia condica și pleacă, demn. Peste cinci minute apare o tipă grasă, îmbrăcată în alb, care îmi spune că ea e bufetiera și ce am împotriva fripturilor ei, de ce insult o încadrată veche de douăzeci de ani, cine sunt eu? „Cine ești tu, mă murătură, de te legi de mine, că-ți dau c-o fleică peste gură, huliganule, zi mersi că nu-l chem pe bărbatu-miu ca să-ți înmoaie oasele!” Între timp, femeia de serviciu începe să mătură în jurul meu, îmi ordonă să mă ridic imediat de la masă, mă pocnește strașnic la țurloaie cu coada măturii, după care mă amenință că cheamă sectoristul, cum mi-am permis să-i fac cu

ochiul și să-i propun să o conduc acasă? Tot localul se uită la mine, vine ospătarul și mă anunță că nu servește clienți în stare de ebrietate, îmi ia friptura din față și mă calcă pe bombeu, strivindu-mi două degete strict necesare. Când ies afară, în stradă, îmbrâncit, dau nas în nas cu responsabilul, care tocmai îmi dezumfla cauciucurile de la mașină pe motiv că am parcat autovehiculul pe spațiul rezervat localului, în timp ce o luam la picior, grăbit, acesta mi-a strigat în ceafă: „Mă, dacă-ți place să scrii prin condici, de ce nu te faci scriitor?”.

Acum nu știu cum să procedez pe viitor, când intru într-un local: să cer condica sau să n-o cer?

(Dragoste bolnavă, 1980)

Tristețea vânzătorului de sticle goale

La ora 6 dimineața, intelectualul Eustațiu Vasiliu-Muscel, vorbitor a patru limbi străine, coboară scările blocului în care locuiește, cu două sacoșe voluminoase în ambele mâini. În sacoșe se află douăzeci de sticle goale de un litru, de o jumătate de litru și de trei sferturi. După circa două sute de metri străbătuți pe strada sa, plus încă zece metri pe o stradă laterală, el ajunge, plin de demnitate, în fața unui centru pentru achiziționarea de sticle și borcane goale. Este primul venit. Nici măcar achizitorul nu a sosit. Șase și zece: Eustațiu Vasiliu-Muscel începe să se îngrijoreze. Ce-o fi cu nea Grigore? Lângă el apare un alt bărbat: cam aceeași vârstă, tot cu două sacoșe, înfățișare de intelectual, obraji roșcovani, ochii puțin cam obosiți și injectați.

— Bună dimineața. N-a venit nea Grigore?

— Nu, dar trebuie să apară.

— De obicei, el nu întârzie, înseamnă că e aglomerație pe traseu. E o persoană corectă. Îl cunosc de circa șase ani.

— Eu de șapte. N-a întârziat niciodată.

— Cu excepția zilelor când e nervos. Săptămână trecută mi-a refuzat două de trei sferturi, de pildă.

— Nu erau bine spălate?

— Vai de mine! Sticlele mele sunt întotdeauna ca luna.

— Erau ciobite?

— Nici vorbă. În doi ani de zile - ca să vă faceți o idee - n-am avut nici măcar o sticlă ciobită, cu excepția unui borcan de iaurt cu defect de fabricație. Din altă pricină mi le-a refuzat: pentru că aveau pe ele etichete.

— Ce etichete?

— „Riesling” de Târnave. Poate că nu cunoașteți ultima indicație pe care au primit-o din partea forului tutelar? Nu se mai primesc sticle cu etichete.

— Indicația e mai veche. O cunosc. Iertați-mă că vă întreb un amănunt: cu ce le spălați?

— Cu „Dero” și apă călduță.

— Vă referiți, sper, la sticlele pentru alcool alb, pentru că în cazul vinului roșu sau roze, „Dero” este practic nul. Sticlele de vin roșu se spală numai cu bucățele de hârtie de ziar și apă foarte fierbinte.

— Dar de ce consumați dumneavoastră vin roșu? Sunteți hipotensiv?

— Nu, dar am glicemia crescută și mi s-a recomandat să prefer un vin roze acrișor.

— Eu, având circulația periferică foarte slabă, sunt obligat să consum numai alcooluri tari. De preferință vodcă.

— Și nu ridică colesterolul?

— Ba da, dar unii savanți suedezi declară că nu dau doi bani pe colesterol. E lipsit de valoare.

— Dar lipidele?

— Asta-i altceva. Lipidele trebuie supravegheate. Scuzați-mă că vă întreb un amănunt: veniți aici săptămânal?

— Se întâmplă să viu și de două ori.

— Și ce valori bănești realizați din fiecare vânzare?

— Circa o sută. Dar au fost și săptămâni când am realizat de două ori câte o sută zece.

— Per total?

— Per total lunar circa șapte sute cincizeci.

— Exact jumătate din pensia soției mele. Soția dumneavoastră lucrează?

— Lucrează, dar nu are o calificare specială. Oricum, scoate o mie opt sute. Eu sunt cooperator la domiciliu. Tot o mie opt sute.

— Deci trei mii șase sute, plus șapte sute pe sticle, iată un frumos venit de patru mii trei sute lunar.

— Culmea e că nu ne ajungem. Am vândut un salonaș stil și câteva tablouri.

— Poate abuzați de băuturi fine. Vreau să vă avertizez că tocmai băuturile fine fac rău ficatului.

— N-am mai pus un whisky în gură de la revelion. Ca să nu mai spun de un „Marie Brizard” sau un coniac franțuzesc. V-am spus: vodcă sau un vin roze din comerț. Apropo, ați încercat ultimul „Merlot” apărut pe piață? E excelent. Nu are tanin.

— Iertați-mă: obișnuiți dresul de dimineață?

— Firește. Altfel nu sunt om.

— Și eu la fel. Romanii nu erau proști când spuneau că cui pe cui se scoate. Dar ce-o fi cu nea Grigore? Mă îngrijorează. Apropo, cunoașteți bancul cu dresul? În timpul unui război oarecare, un ofițer se îmbată și cade prizonier la dușmani. Aceștia încep să-l schingiuiască pentru a-l face să vorbească: îi rup unghiile, îi fracturează oasele, îi scot măselele - nimic. Atunci, unul dintre anchetatori îi propune generalului: „Hai să-l îmbătăm zdravăn în seara asta, iar a doua zi să nu-i dăm nimic de dres. Pun pariu că va vorbi.” „Nu, zice generalul, noi nu folosim metode barbare.”

— Cunosc bancul, dar într-o altă variantă. Totuși, ce-i cu nea Grigore? Mă îngrijorează.

— Vine. Precis vine.

Într-adevăr, nea Grigore vine și rezolvă treaba cu repeziciune. Încasându-și beneficiul, Eustațiu Vasiliu-Muscel pleacă împreună cu colegul său.

— Iertați-mă, spune acesta din urmă, dar am impresia că această industrie a cumpărării sticlelor și borcanelor goale este excelent organizată. În sensul că, atât statul, cât și particularul sunt pe deplin mulțumiți.

— Nu împărtășesc părerea, se exprimă cu decizie Vasiliu-Muscel. V-o spun în calitatea mea de băutor de carieră.

— Sunt în aceeași situație, recunoaște celălalt cu mândrie fățișă. Activez în branșă de peste patruzeci de ani.

— Ei bine, sticla goală nu este încă suficient apreciată și valorificată. Ea ar trebui să fie universal șanjabilă. Ca aurul sau ca valuta forte. Adică să merg oriunde, în orice local, cu două sticle goale la subțioară și să mi se dea contravaloarea lor în produsul pe care-l doresc: mici, fripturi, pește prăjit sau, recte, un vin, o băutură tare. Vreau să mă duc la „Capșa” să mănânc și să beau pe săturate și, la urmă, să plătesc cu zece borcane goale de iaurt. Asta ar însemna, dragul meu, încurajarea cu adevărat a vânzătorului de sticle goale profesionist.

Cei doi intră în prima băcănie. Unul cumpără o sticlă de vodcă, celălalt una de vin roze.

— Eu, spune colegul, după ce ieșiră în stradă, am de gând să mă las. Familia insistă, mai ales după ultima dezalcoolizare.

— Dragul meu, cine a băut va mai bea, cine a băut și nu mai bea înseamnă că nu a fost băutor.

— Asta e din Biblie?

— Nu. De la un consumator.

Vasiliu-Muscel a ajuns în fața casei sale. Cei doi se opresc și se privesc cu o nesfârșită prietenie și compasiune.

— Dragul meu, îmi pare bine de cunoștință, dar trebuie să mă grăbesc. Am de pregătit pentru mâine niște sticle de Ci-co. Soția mea e vegetariană.

— Pot să vă ajut? Am o dexteritate uluitoare, aproape industrioasă. Între timp, mai schimbăm unele impresii.

Cei doi intră în bloc. În timp ce urcă scările, Vasiliu-Muscel oftează.

— Vezi, colega, în acest sens presa ne ajută foarte puțin. Nu ne dă rețete și sfaturi folositoare. Ieri m-am chinuit două ore cu niște borcane de muștar…

A.P.A. și A.P.O.

Într-un oraș, într-o țară (nu mai știu care), într-o zi, un tip vine cu o firmă și o agață deasupra unei uși: „Asociația pentru protecția animalelor”. Peste circa o oră se și prezintă o cucoană.

— Domnule, zice, ce condiții trebuie să îndeplinesc pentru a mă înscrie în asociația dumitale?

— Să iubiți animalele.

— Asta e ca și făcut, pentru că le iubesc la nebunie, cresc câini, cresc pisici, iepuri și șoareci, dacă aș avea loc în apartament, aș crește și un elefant. Altă condiție?

— Să luptați împreună cu mine pentru protejarea animalelor.

— De acord, zise cucoana, care era cât un zdrahon. Să trecem la treabă.

Ieșiră amândoi în stradă și, făcând doar câțiva pași, se întâlniră cu un căruțaș care-și biciuia calul. Întemeietorul Asociației pentru protecția animalelor îi puse căruțașului mâna în gât și-l imobiliză, iar cucoana începu să-i care pumni în cap și în gură, până-l lăsară lat.

Întâmplarea avu un mare ecou în localitate, întrucât căruțașul era om cu oarecare vază și stare, chestiunea ajunse până la primar. Interveni și presa locală, punând următoarea întrebare: avea un om dreptul să bată un alt om în numele ideii apărării unui animal? Un grup de tineri inamici ai animalelor devastară sediul Asociației pentru protecția animalelor și-l ciomăgiră pe întemeietor. În aceeași zi, apăru peste drum o nouă firmă: Asociația pentru protecția oamenilor. Patronul ei, un tip cocoșat și șchiop, primi în aceeași zi vizita protocolară a colegului său de vizavi, patronul Asociației pentru protecția animalelor. Acesta mai era încă plin de sânge și răni după ciocnirea cu tinerii fanatici.

— Dom'le, zise acesta din urmă către cocoșat, văd că dumneata ai deschis în chip demonstrativ o asociație care dorește să-mi fie rivală. Față de cine vrei dumneata să protejezi pe om? Față de animale?

— Da, a răspuns cocoșatul, decis.

— Adică dumneata vrei să insinuezi că omul e persecutat de animale?

— Da.

— Dă-mi un exemplu.

— Cu plăcere. Ieri am fost mușcat de un câine.

— Poate că l-ai zădărât.

— Da' de unde?! Am trecut pe lângă el liniștit și - hap, m-a mușcat de picior. De ce? vă întreb. De ce m-a mușcat pe mine acel câine? L-am mușcat eu pe el vreodată? A mușcat vreodată un om un câine? A împuns vreodată un om un bou? A dat vreodată un om o lovitură

de copită unui cal sau unui măgar? Atâția mii și mii de oameni îngrijesc mii și mii de pisici în chipul cel mai exemplar cu putință. Dați-mi un singur exemplu de un om îngrijit de o pisică. Sau de un câine. Și atunci vă întreb în modul cel mai serios: cine trebuie protejat cu precădere: animalul sau omul?

Patronul Asociației pentru protecția animalelor se uită cu dispreț și milă către rivalul său.

— Dom'le, zise el, dumneata nu faci altceva decât să afirmi cele mai absurde sofisme.

— Dom'le, te rog să nu mă jignești, pentru că eu nu te-am jignit pe dumneata!

— Dom'le, nu te-am jignit, am vrut doar să-ți spun că dumneata faci pur și simplu niște speculații primejdioase pentru echilibrul vieții pe pământ. După cum se știe, pe această planetă omul este stăpân încă de la apariția sa. El și-a subjugat plantele, animalele și mineralele, obligându-le să se pună în slujba sa. Or, dacă plantele și mineralele nu au gură să strige împotriva sălbăticiei și lăcomiei omenești, animalul are gură și strigă, geme și urlă de atâta exploatare și suferință. Iar acum, dumneata vii și întorci adevărul pe dos, susținând că omul ar fi victima animalelor. Asta e prea de tot! O asemenea insultă nu i s-a adus Adevărului de când există el! Pentru asta am să te învăț minte!

În noaptea următoare (nu se știe în ce mod și în ce împrejurare) un elefant pătrunse în sediul Asociației pentru protecția oamenilor și călcă totul în picioare, distrugând mobile, materiale propagandistice și alte bunuri materiale. Respectivul elefant a fost văzut de către un paznic ieșind prin vitrina sediului și plecând, apoi, către menajeria circului din care făcea parte. Ce putea să facă paznicul?

Presa locală a făcut o vâlvă teribilă, iar populația orașului s-a împărțit în două: jumătate ținea cu animalele, jumătate cu oamenii. S-au tipărit afișe instigatoare, s-au ținut conferințe de o parte și de alta, s-au organizat mitinguri și s-au tipărit broșuri. Bineînțeles că multe din întruniri au degenerat, încheindu-se cu insulte, înjurături de mamă și chiar bătăi în toată legea, cu oase rupte și ochi umflați. Au urmat, apoi, două fapte simbolice, care au dus la umplerea paharului: partizanii protecției animalelor au spânzurat un om în piața publică, iar partizanii protecției omului au jupuit de viu un vițel

în piața publică. A doua zi, la orele 4 fix dimineața, a început războiul civil între cele două jumătăți ale populației orașului. La luptă participau nu numai bărbații în putere, ci și bătrânii, femeile, copiii și chiar piticii, în număr de patru, salariați ai circului din localitate, care trecuseră doi de o parte și doi de cealaltă. La început s-au luptat cu pumnii și cu ciomegele, dar foarte curând a fost luat cu asalt arsenalul de arme și muniții al localității, tunurile și obuzele intrând în acțiune. În fiecare zi, lupta era din ce în ce mai înverșunată, cu mii de morți și răniți. (Uitasem să vă spun că la acțiunile militare luau parte și animalele localității, începând cu câinii-lupi și terminând cu pisicile, folosite pentru spionaj sau transmiterea de mesaje secrete, ca să nu mai vorbesc de cai și boi, care târau armamentele grele de colo-colo.)

În fine, după două săptămâni de lupte acerbe, autoritățile de la centru au trimis o comisie de anchetă la fața locului. Comisia a anchetat situația în amănunțime și a alcătuit un raport din care reieșea că populația din localitatea respectivă s-a războit pe viață și pe moarte din motive necunoscute, fiind numeroase victime de o parte și de alta. În momentul de față, însă, s-au instaurat liniștea și calmul, în oraș rămânând în viață un singur om și un singur cal, ambii invalizi de război. Se propune ajutorarea lor materială. În caz că nu există fonduri, se propune decorarea lor.

GEAMANTANUL

Albuleț era director general într-un minister cu profil alimentar, inginer la bază, promovat pentru merite personale. Fiind șef de promoție în facultate, cu frumoase activități obștești, iar apoi evidențiindu-se în câmpul muncii ca un bun organizator, a fost adus în minister, urcând apoi treaptă după treaptă, încet și sigur. La un moment dat, ministrul plin era pe jumătate hotărât să-l propună într-un viitor nu prea îndepărtat pentru postul de locțiitor al său.

Albuleț avea o soție serioasă și sobră și un băiat de vârsta adolescentină, excelent la învățătură și cu patima muzicii lejere. Câștigul său era dintre cele bune, dacă nu chiar foarte bune, gândindu-ne că el avea un salariu de 6 290 lei, iar soția 3 100. Aveau un apartament frumos mobilat și, în general, cam tot ceea ce

se cheamă strictul necesar. Într-o zi, însă, soția l-a întrebat cum se face că un cumnat de-al lor, cu studii medii și cu o funcție mediocră, reușise să-și cumpere o căsuță la Snagov, cu vie și grădină care dă direct în lac, iar un văr de-al treilea avea și el o căsuță la Valea Țapului și o mașină cu care făcuse turul Europei prin ACR , împreună cu soția și soacra. Albuleț i-a răspuns că, probabil, respectivii câștigaseră la Loto sau la Loz în plic, dar soția i-a răspuns că nu, tipii nu câștigaseră la Loto, dar aveau bani ca să-și permită orice. Adică el, Albuleț, nu poate câștiga nimic-nimic în afara acelui salariu pârlit? N-au și ei dreptul la o căsuță lângă București, la o mașină personală, la o excursie în Occident, de ce nu încearcă să facă ceva? Așteaptă să-i pice mură-n gură?

Albuleț a rămas îngândurat, nu l-a mai prins somnul câteva nopți. În fond, de ce să stea cu chirie la stat, de ce să nu-și cumpere o vilișoară cu curte și cu beci? De ce să nu-și ia o căsuță la țară, unde să meargă duminica și unde să se retragă la bătrânețe? De ce să nu aibă o mașină personală, niște tablouri scumpe pe pereți, o mobilă stil etc.? Dar de unde să procure acești bani, ce-ar putea face pentru asta?

Nea Mitică, șoferul lui, i-a dat prima idee: să crească nurci. Statul îi dă hrană pentru ele și i le cumpără pe bază de contract. Albuleț a cumpărat o coșmelie lângă București, a construit crescătoria cu tot dichisul, inclusiv apa curentă, a cumpărat nurci, a angajat un om și doi câini-lupi pentru pază și, într-un singur an, a scos beneficii de două sute de mii de lei. Tot nea Mitică l-a învățat să cumpere două sute de oi, să aranjeze, prin diferite relații (că avea, slavă Domnului), să i se dea voie să le pască prin apropiere de București, eventual pe marginea aeroportului, a angajat doi ciobani și un om care să vândă zilnic cașul în Piața Amzei, fiecare oaie aducându-i un venit de o mie de lei pe an în brânză, lână și miel. Ban la ban trage: Albuleț a intrat într-o combinație cu un inginer chimist care înființase o secție anexă pe lângă un CAP, secție care producea niște pelerine de plastic pentru spectatorii de fotbal, contra cinci lei, prețul de cost fiind de 0,75 lei. Într-un an jumate a scos și de-aici o sută cincizeci de mii. Între timp, nea Mitică căra cu mașina ministerului mâncare pentru nurci și ducea de la tatăl lui Albuleț, din Oltenia, usturoi pe piețele Moldovei și Munteniei: două căpățâni la leu. Afacerile îi mergea atât

de bine, încât, la un moment dat, și-a cerut pensionarea de boală, nu mai avea rost să stea în câmpul muncii, trebuia să alerge când la stână, când la crescătoria de nurci, când la cooperativa anexă ca să facă încasările (banii îi ducea într-o sacoșă jegoasă, cine ar fi putut bănui ce are el acolo?). Uitasem să vă spun că, auzind despre un tip din București care devenise milionar datorită unor tiruri populare înființate prin diverse cartiere (un leu tragerea), a înființat și el două asemenea distracții pentru elevi, soldați și gură-cască, două mii de lei pe zi beneficiul net, din care, firește, dădea o anumită șpagă indivizilor de la primăriile de sector care îi dăduseră aprobarea de rigoare.

În trei ani de zile, Albuleț și-a cumpărat o vilișoară în București, cu curticică și boltă de viță de vie, o casă la țară, la Ciofliceni, pe malul lacului Snagov, un „Mercedes” alb, pe motorină, niște covoare de mână, cinci Luchiani, cinci Țuculești și opt Piliuți, plus o colecție de icoane pe sticlă și una de covoare turcești. După alți doi ani, Albuleț adunase încă un milion bani lichizi și șase kilograme și jumătate de bijuterii de aur, plus cele care atârnau pe mâinile, urechile și gâtul soției. Între timp, fusese chemat să dea socoteală pentru vilă și mașină, noroc că s-a descurcat, a avut relații, a dat în dreapta și în stânga, plus dovezile că a câștigat de pe urma nurcilor livrate statului atâtea sute de mii. S-a descurcat. Dar ce era de făcut cu milionul, unde să-l ascundă? S-a sfătuit cu nevastă-sa câteva nopți: la țară nu era bine de dus, putea fi furat, sub parchet sau sub faianță nu putea fi ascuns, pentru că „băieții” cunoșteau figura. Unde să-l ducă, unde să-l ducă? La o mătușă din Grant, care l-a ascuns în beciul cu murături.

Între timp, însă, nu știu cum să vă spun, Albuleț se ghiftuise de atâția bani, mergea prin cârciumi și cheltuia cu amândouă mâinile, îl cunoșteau toți chelnerii și picolii, era stâlpul barurilor de noapte, prieten la cataramă cu actori, scriitori și cascadori, toți îl iubeau pentru că era boier, nimeni nu avea voie să plătească la masa lui. Numele lui adevărat nu era cunoscut, i se zicea Nurcitul, întrucât el însuși declara că trăiește de pe urma nurcilor. Așa se explică de ce a atras la un moment dat atenția unei soliste de bar, o destul de cunoscută interpretă de muzică ușoară, căsătorită cu un contrabasist străin, apoi divorțată, apoi recăsătorită cu un ofițer de pompieri

român și din nou divorțată. Albuleț i-a propus să-i devină amantă oficială, la care ea a zâmbit pe partea stângă, făcând o gropiță în obrazul drept, și l-a invitat la ea acasă pentru o discuție serioasă și la obiect.

— Dragă, uite ce e, i-a răspuns ea, după ce a rămas numai în halatul de baie, dacă ești decis pentru o relație serioasă, te rog să-mi spui franș, eu haimanale am cunoscut destule și nu mă interesează aventuri de-o noapte și o vâjâială la Snagov, nu mai am vârsta respectivă, trebuie să-mi fac și eu o situație, am de crescut un copil, casa e a statului, pensie nu știu dacă o să-mi dea, plus că n-am o rochie pe mine, sunt complet dezbrăcată, uite cu ce zdrențe sunt obligată să mă îmbrac, ditamai solistă ce sunt!

După care cântăreața a deschis șifonierul și a aruncat pe jos, cuprinsă de nervi, douăzeci de rochii din lameuri strălucitoare, cu decolteuri fastuoase și cu brizbrizuri aiuristice.

— Uite! Uite! urla ea, dezlănțuită ca un uragan nipon. Uite cu ce cârpe umblu!

Albuleț i-a șters lacrimile de pe obrăjorii cu gropițe, pe care se puteau citi cu ochiul liber cele câteva mii de nopți pierdute prin abatajele Capitalei, și i-a zis:

— Draga mea, nu te mai zbuciuma, am să-ți fac eu cadou o rochie pe care n-ai s-o uiți toată viața. Dă-mi voie să-ți iau măsura.

Solista a crezut că totul e o vorbă goală, dar s-a înșelat. Peste două zile, Albuleț a venit la ea, emoționat, și i-a cerut cu o voce solemnă să se dezbrace pentru a proba rochia. Ea s-a dezbrăcat, și el a îmbrăcat-o cu o rochie nouă, cusută de mâna lui. Din ce credeți că era confecționată rochia? Din sute! Vreme de cinșpe ore, Albuleț cususe cu o ață fină sută lângă sută, încropind o rochie lungă, de seară, cu mâneci și cu decolteu potrivit, în total 32 500 de lei. Privindu-se în oglindă și văzându-se îmbrăcată în sute albastre, solista a râs până la leșin, apoi și-a sărutat amantul de o sută de ori.

— Vai, dragul meu, ce nebun poți să fii! Ce păcat că nu pot să apar cu ea în local!

Într-adevăr, nu se putea ieși cu o astfel de rochie în lume fără să atragă atenția, dar putea ea, solistă, să rabde o asemenea bucurie fără s-o facă publică? A chemat la ea câteva prietene, soliste sau balerine, întreținute de refegiști grași și negustori, și le-a arătat

surpriza, respectivele căzând, firește, pe jos, una dintre ele a fugit la baie și a vomat de invidie. În două zile se știa în tot Bucureștiul, astfel încât Albuleț, zis Nurcitul, a fost acostat în bar de o cunoscută actriță de teatru care i-a șoptit la ureche:

— Fă-mi și mie o bluză de sute. Sau măcar un sutien…

Dar miliția economică ce făcea? Dormea? De la un văr îndepărtat și invidios s-a aflat de stână și tiruri și, mai ales, de geamantanul cu milionul. Se știa că acesta e ascuns într-un anume bloc vechi din cartierul Grant, dar era greu de găsit. Și atunci, un ofițer isteț a venit cu o idee simplă ca bună ziua: să se răspândească printre locatari zvonul că blocul respectiv va fi în curând demolat. În noaptea următoare, Albuleț s-a dus pe furiș să ia geamantanul, cu gândul să-l ducă tocmai în Oltenia, la niște rude, dar băieții îl pândeau și - hați!

Mă veți întreba dacă statul a recuperat rochia de sute în valoare de peste treizeci de mii. Da, dar numai în parte. Între timp, solista o transformase în minijupă, scurtând-o substanțial și lărgind fără rușine decolteul.

(Dragoste bolnavă, 1980)

FOTBALUL E UN JOC DE BĂRBAȚI

Vestea că pe Lumea Cealaltă va avea, în sfârșit, loc meciul de fotbal Paradis-Infern a scos pur și simplu din minți pe toți gazetarii sportivi de pe Pământ. Erau, slavă Domnului, și aici destule evenimente după care le lăsa gura apă (numesc doar campionatul mondial de fotbal al fecioarelor blonde din Australia, campionatul european de fotbal pentru ambliopi, campionatul american de fotbal pentru ne văzători și campionatul de fotbal pentru piticii din Patagonia), dar altceva era să fii de față la un meci în care se întâlneau reprezentanții cu crampoane ai celor două mari puteri ale Universului. Dificultatea începea în clipa efectuării formalităților. Hai să zic că nu era moarte de om să completezi niște formulare și să faci niște vaccinuri, dar exista o cerință care pe foarte mulți i-a făcut să dea înapoi. În momentul în care trebuia să treci granița, individul aflat la ultima barieră, Marele Vameș, avea obligația să-ți dea una în cap și să te treacă în neființă; altfel nu puteai ajunge pe Lumea

Cealaltă. Ca să nu lungesc vorba, aflați că singurul care s-a dovedit capabil să depășească aceste încercări am fost eu. Ce-am avut și ce-am pierdut, mi-am zis, fie ce-o fi, mă duc, nu scap ocazia asta nici în ruptul capului. Iată-mă, deci, față în față cu Marele Vameș, care, în câteva clipe, ceac-pac, mi-a eliberat sufletul de trup și m-a lăsat să trec Dincolo.

Călătorie normală și oarecum agreabilă, mai ales că la o cotitură m-am cuplat cu un grup de suflete simpatice și vesele, provenite de la o nuntă sfârșită cu tam-tam. De unde vii, unde mergi, ba una, ba alta, vai ce noroc pe mata, frumoasă meserie ai, bată-te să te bată, să ne trimiți o vedere, în sfârșit, am ajuns.

Nu-mi cereți să vă fac o descriere a ținuturilor de pe Lumea Cealaltă, pentru că reporterul sportiv numai de culoarea locală și alte fleacuri nu are timp să se ocupe în astfel de ocazii. Imediat cum am ajuns acolo am bătut la poarta Infernului, interesat să aflu primele amănunte despre reprezentativa dracilor, în legătură cu care circulau niște anecdote date naibii. Dracul de serviciu aflat la poartă s-a arătat oare cum surprins că un ziarist sportiv cere să intre de bunăvoie în Iad, deoarece ceilalți colegi ai mei care se aflau înăuntru erau obligați să-și facă foc cu propriile lor articole sub cazanele în care fierbeau fără apă. I-am spus că sunt în misiune și m-a condus în marea sală a cazanelor, la Satana. Acesta ședea într-un fotoliu de sârmă ghimpată și supraveghea mersul focurilor și al aprovizionării cu smoală. Situația nu era prea strălucită, părea nervos, dar m-a primit totuși cu bunăvoință, de unde am dedus că setea de publicitate e tot o treabă drăcească.

— Maestre, i-am spus, am venit să mă interesez despre pregătirile echipei dumneavoastră pentru meciul cu Paradisul. Aș vrea să stau de vorbă cu antrenorul.

Satana a făcut un semn către dracii care îi umpleau pipa cu hașiș să se îndepărteze și mi-a spus, pufăind:

— Dragul meu, antrenorul echipei sunt chiar eu. O să ți se pară poate bizar, dar decât să las treaba asta pe mâna unuia care să mă enerveze — că sunt foarte nervos, fii atent — am luat-o în mâinile mele bătrâne și păroase. Dacă te interesează un interviu în exclusivitate, dă-i drumul, că-mi place.

— Maestre, cititorii mei ar fi interesați, în primul rând, să afle ce criterii au stat la baza selecționării jucătorilor.

V-ați ghidat după calitățile lor fizice sau tehnice?

— Dragul meu — că-mi place să fiu intimist cu ziariștii

— Află că niciuna, nici alta. Baza a fost calitatea morală.

Fotbalul e. Un sport nobil și dacă e nobil, el trebuie să dea prilejul unei înălțări sufletești, nu-i așa?

— Păi sigur.

— Ei bine, în echipa mea au intrat elementele cu trecut verificat, păcătoșii cei mai de încredere, soți care și-au ucis soțiile în chip bestial, copii care și-au otrăvit părinții, nepoți care și-au strangulat bunicii paralitici și doi sinucigași din dragoste la prima vedere. Imediat după selecționare i-am scos de la cazane și i-am trimis în cantonament. Chiar acum am un antrenament cu ei, așa că ești invitatul meu.

Am plecat cu Satana spre cantonamentul reprezentativei Infernului, eu mergând pe picioare, el fiind purtat pe cozile a zece draci, împletite în formă de hamac. Cantonamentul fotbaliștilor satanici — poate o să vă mire, poate n-o să vă mire — era un bar de noapte, unde o orchestră numeroasă bătea infernal din tobe și urla din goarne, iar dracii beau alcool din sticle și butoaie, dansau cu drăcoaicele sau jucau pocher pe ochi. Adică, de ce pe ochi și nu pe bani — am întrebat eu, și mi s-a răspuns: păi banul nu e ochiul dracului?

Satana s-a arătat mulțumit de felul cum se desfășura programul cantonamentului, s-a interesat dacă nu cumva a ațipit cineva în timpul nopții, ca să-l ia în șuturi, i s-a spus că nu, după care le-a ținut fotbaliștilor următorul spici:

— Dragile mele lepădături și secături. Să vă ia mama mea dacă n-o să învingeți, la mine, în Iad, să nu vă mai întoarceți, în Rai să rămâneți, că am boală să-l oftic pe babacu' (e vorba de Dumnezeu — nota mea), cu busuiocarii lui cu tot.

Mă, că dacă nu bateți, vă scot la spălat veceuri un catralion de ani, cârpe de bucătărie vă fac și fitile de lampă. Acum mergem la antrenament, după care mă stabilesc asupra formației. Marș!

Dracii au luat-o la trap spre terenul de antrenament, care se afla într-o sală alăturată, special amenajată. Antrenamentul n-a durat

decât două minute, pentru că toți jucătorii erau dați naibii de pregătiți, era un non-sens să-i obosească de pomană. Antrenamentul fiecărui component al lotului a constat din următoarele exerciții: 25 de înjurături de mamă scrâșnite printre măsele, 50 de autopumni în fălci în fața oglinzii, scuiparea în față a unui manechin ce întruchipa viitorul adversar, ruperea în două a unui butuc de stejar dintr-o singură lovitură cu spițul și o sută de lovituri cu capul într-un zid de beton armat. Mulțumit de rezultatul antrenamentului, Satana a anunțat formația care urma să evolueze a doua zi: Drac I, Drac II, Drac III, Drac IV, Drac V, Drac VI, Drac VII, Drac IX, Drac X, Drac XI și Drac XII. De ce nu juca Drac VIII? Pentru că ieri dimineață, mi s-a spus, a fost prins bând apă pe burta goală.

Mulțumindu-i Satanii pentru amabilitatea cu care m-a primit, am părăsit imediat Infernul pentru a face o vizită în Paradis.

Încă înainte de a intra acolo, am aflat că situația echipei angelice era grav avariată de diferite disensiuni interne. M-am convins că e așa, văzându-l pe Sfântul Petru, în ghereta lui de la poartă, destul de indispus.

— Sfinte, i-am spus, știam că ați fost numit selecționer, ce căutați aici?

— Să fii dumneata sănătos de când am fost destituit.

Atotputernicul a zis că sunt prea moale cu îngerii, că am adus aici obiceiuri pământești, și l-a pus pe Gavrilă să-i mâne la antrenament cu sabia de foc. Dar l-a schimbat și pe el cu Ilie, care n-a rezistat decât un sfert de ceas și acum la cârma echipei este însuși Atotvăzătorul. Du-te repede, că-i prinzi la antrenament.

Fug într-un suflet pe aleile Raiului și dau de echipă pe o poieniță acoperită cu albăstrele și puf de păpădie. Dumnezeu-antrenorul stătea într-un cărucior tras de o motocicleta și urmărea antrenamentul cu un ochi, cu celălalt fiind spre televizorul care transmitea de pe Pământ o partidă de cap cică între America și Europa. Formația Paradisului (înger I, înger II, înger III, înger V — căci înger IV fusese scos din lot din cauza unei luxații la aripioara stângă — înger VI, înger VII, înger VIII, înger IX, înger X, înger XI, înger XII) făcea și ea un antrenament intens, care consta din: bătăi ușoare din aripi, puparea pe gură a unui adversar imaginar,

reverențe grațioase în fața unui public imaginar și exerciții de prezentare a scuzelor în fața adversarului după înscrierea golurilor.

Solicitat de mine, Dumnezeu a făcut pentru cititori următoarea declarație:

— Nu ne interesează rezultatul decât în cazul în care vom câștiga. Jucătorii mei au indicația să joace un fotbal cultural-artistic, un fotbal-metaforă, elevat din punct de vedere spiritual, care să îndemne spectatorul spre frumos și dragoste față de aproapele său. Deși unele organe de presă ne-au acuzat de idealism, noi credem în principiul „fotbal pentru fotbal", fotbalul cu tendință fiind invenția renega tului Satana.

Pentru că venise vorba despre presă, m-am apucat imediat să răsfoiesc unele ziare apărute chiar atunci. Mi-a plăcut faptul că gazetarii de pe Lumea Cealaltă duceau o polemica de idei foarte virulentă. În primul rând, se punea întrebarea dacă e necesar sau nu un arbitru, dat fiind că se întâlneau forțele supreme ale Universului și că ideea Marelui Arbitrar era în mâinile lor. „Ar fi o formalitate strigătoare" — scria în articolul său de fond „Iadul liber", iar „Glasul Paradisului" confirma chiar din titlu: „Așa e!"

O altă chestiune în suspensie era cea privind mingea. Cu alte cuvinte, se punea problema dacă să se joace cu o minge propriu-zisă sau numai cu ideea de minge. De aici se mergea mai departe și se susținea chiar ca terenul însuși să fie sub formă de idee, pentru că meciul însuși slujea Marea Idee.

În sfârșit, sosi ziua meciului. În piața care despărțea Paradisul de Infern, destul de încăpătoare, veniseră cu mult timp înainte spectatori și spectatoare, adică draci, drăcoaice, îngeri și îngerițe, fiecare ocupând peluze separate, fiecare purtând obiecte de produs zgomot și pancarte cu îndemnuri mobilizatoare. Mi-am notat de pe aceste pancarte câteva lozinci interesante, nu atât pentru forma, cât pentru conținu tul lor:

„Hai, dracilor, mai cu spor
Că e vai de capu' lor!
Că voi aveți stofă.
Iar ei sunt în cofă!"

Sau:

„Fie dracul cât de negru îngerul e un integru.

El știe cum să se lupte
Și din victorie să se înfrupte”.

Cu câteva minute înainte de meci, anunțați de trâmbițe, surle, țimbale și răcnete de „ura”, au sosit și cei doi mari patroni — Dumnezeu și Satana. Aceștia au dat mâna cu toți jucătorii, i-au gâdilat sub bărbie, le-au oferit diferite sfaturi folositoare și au luat loc apoi împreună în loja principală.

La ora dinainte fixată a început meciul. Obișnuit cu așa-zisele meciuri de fotbal de pe Pământ, mi-a fost destul de greu la început să mă deprind cu alergătura aceea turbată a unsprezece îngeri și unsprezece draci după ceva care nu se vedea, adică după o idee de minge. În orice caz, încă din secunda unu a partidei mi-am dat seama că echipa angelică a luat meciul în mână și că se află în plină ofensivă.

Ceea ce m-a intrigat oarecum, cunoscând antecedentele, era stilul de joc foarte diferit al celor două echipe. Astfel, dacă dracii se încadrau în limitele admise ale sportivității, îngerii, pe care îi văzusem la antrenament făcând exerciții de pupare și mângâiere a adversarului, deveniseră brusc niște fiare sălbatice, care se dedaseră la cele mai ignobile gesturi. Am notat, de pildă, în secunda doi, o ciocnire între înger IV și Drac II, ultimul ieșind din această scurtă afacere cu un ochi scos, o ureche smulsă și cu coada fracturată. În secunda trei, înger IX l-a trântit la sol pe Drac I, cel care apăra ideea de poartă, l-a jucat temeinic în picioare, după care i-a aplicat un șpiț în locurile sensibile, în timp ce Atotvăzătorul și Atotantrenorul striga cu o satisfacție neînchipuit de crudă: „Așa! Așa!” Bineînțeles că, în această fază confuză, n-a fost prea dificil pentru îngeri să introducă ideea de minge în ideea de poartă — și să fi văzut atunci ce bucurie demențială era în peluza Paradisului, ce chiote, ce pupături, ce faceri în necaz și ce sâc-uri din partea îngerițelor la adresa dracilor.

Căpitanul reprezentativei Infernului s-a prezentat imediat la Satana și l-a întrebat scurt:

— Ce facem, metri, că ăștia ne rupe?

— Nu răspundeți la provocări, a șoptit stăpânul Răului.

Cert este că în secunda cinci dracii au făcut ce-au făcut, s-au năpustit cu toții spre poarta îngerilor, Drac XII a lovit ideea de minge

cu cioturile lui de coarne atât de fulgerător, încât aceasta a intrat ca un satelit natural în ideea de poartă.

— Ce porcărie! a strigat Dumnezeu. A fost ofsaid.

De aici a început cataclismul. Un caft gigantic s-a încins între jucători, cu capete în dantură și picioare în burtă, cu pârâituri sinistre de oase și cranii, mușcături de nas, gât și urechi, plus înjurături dintre cele mai murdare, încă necunoscute pe Pământ. După care au început să se bată spectatorii între ei și spectatoarele între ele. Îngerii le smulgeau dracilor bărbile, dracii le smulgeau îngerilor penele din ari pioare, cei doi antrenori supremi și-au ieșit și ei, firește, din minți, Satana l-a apucat pe Dumnezeu de barbă, Dumnezeu l-a prins pe Satana de coadă și a început să dea cu el de caldarâm până când acesta a strigat: „Gata, dom'le, ajunge!"

și dacă meciul a durat doar cinci secunde, răfuiala s-a prelungit până târziu după miezul nopții, când fiecare tabără și-a luat rămășițele și s-a întors acasă.

În aceeași seară, am scris un reportaj intitulat: „Afară cu huliganii din fotbal", în care condamnam jocul barbar al celor două echipe, insistând asupra faptului că aceasta înseamnă un rău exemplu pentru lumea de pe Pământ. Am pre dat reportajul la Oficiul poștal al Raiului, pentru ca a doua zi să aflu că textul nu a fost transmis pe Pământ și că Dumnezeu dorește să stea de vorbă cu mine pe această chestiune.

Cum am intrat la Dânsul, am început să urlu:

— Protestez!

Atotvăzătorul s-a uitat cu un ochi la mine și cu altul în textul din fața lui și a mârâit:

— Măi acesta! Tu crezi că te-am primit aici să mănânci borș pe seama noastră?

— Doamne, nu permit să…

— Ce nu permiți, mă muritorule? ăla e fotbal ce faceți voi? Baletu' ăla de domnișoare? Fugăriți nouăzeci de minute o bășică pictată și, când se împiedică unul, urlați ca la o crimă de drept comun. Mă, învățați fotbal ca lumea, că veniți aici, și e vai de capul vostru, ai văzut cum se pune la noi osul la bătaie. Ieși afară!

Până să apuc să ies, m-a luat un sfânt din gardă de guler, m-a târât afară și m-a aruncat ca pe o otreapă pe poarta Raiului.

În aceeași seară, eram înapoi acasă. Toți prietenii s-au repezit să mă întrebe:

— Cum e, domnule, pe-acolo?

— Cum să fie? le-am zis. Ca pe lumea ailaltă…

CANARUL

În apartamentul pe care îl ocup împreună cu familia, cresc un câine de rasă caniche (chestia asta am mai declarat-o în câteva opere beletristic și interviuri, dar nu mi-e rușine s-o repet) și un pește frumos colorat care se numește Brutus, din pricină că și-a ucis confratele cu care convietuia în același acvariu. Într-o zi, îmi vine ideea nefastă să cumpăr un canar. De fapt, mai înainte am cumpărat colivia, apoi două pungi cu semințe de cânepă și abia după aceea canarul. Ca să fiu sincer, nu l-am cumpărat, l-am primit cadou de la un prieten, care mi-a spus:

— La început n-o să cânte, dar, după ce se obișnuiește cu casa, o să-și dea drumul.

Într-adevăr, peste două săptămâni a început să cânte. Cânta absolut extraordinar, vă mărturisesc sincer că, în comparație cu un canar, o privighetoare este ca un lăutar pe lângă Yehudi Menuhin, trilurile lui aveau o limpezime și o puritate divină, iar imaginația lui melodică era cu neputință de comparat. Îmi plăcea să lucrez acompaniat de această pasăre miraculoasă, iar când vroiam să mă recreez, mă duceam și-i vorbeam, iar ea mă asculta și făcea piu, piu, adică: dă-i înainte, că te ascult și te înțeleg. Cu alte cuvinte, aveam un suflet curat lângă mine. O ființă vie căreia puteam să mă confesez fără spaima de a fi penibil, fără grija că va vorbi cuiva despre nenorocitele mele complexe de inferioritate și superioritate (după anotimp).

Prietenul meu de o viață, Tr. Brt., fost coleg de bancă încă din școala elementară, iar mai târziu tutorele meu spiritual, vine să-mi facă obișnuita vizită săptămânală. De obicei, îi dau un larg raport de activitate: ce-am scris, ce-am publicat, la ce ședințe am fost, ce s-a mai spus, ce s-a mai întâmplat. Întotdeauna Tr. Brt. este nemulțumit de mine, din principiu, în proporție de 77-79 la sută. Cutare articol a fost superficial, cutare schiță n-a avut poantă și suficient umor,

cineva i-a comunicat că intervenția mea la ședința cutare a fost monotonă și ineficientă. Ce-am căutat în ziua cutare, la ora cutare, în restaurantul „Berlin”, împreună cu câteva haimanale din rândul sportivilor, nu e oare și așa destul de ciobit prestigiul meu de om și scriitor? Dacă se întâmplă ca în ziua respectivă să fiu nevoit să scriu ceva, amicul îmi stă în spate și mă urmărește peste umărul drept.

— Ți-am spus de atâtea ori: dacă la sfârșitul frazei apare un adjectiv, îi pui neapărat o virgulă înainte, ca să-l potențezi. În general, însă, este bine să te ferești de adjective, acesta fiind un instrument specific începătorilor.

Sunt atât de slab, încât nu pot să-mi câștig independența în fața lui Tr. Brt. Siguranța lui satanică, disprețul lui adânc față de tot ceea ce fac, zâmbetul lui unsuros, de ființă saturată de toate adevărurile lumii, mă strivesc și mă neantizează, devin o furnică sub talpa unui elefant. Uneori, dar foarte rar, îmi reproșează că și-a ratat o mare carieră de scriitor din pricina mea, dacă nu era el să mă supravegheze, rămâneam un pârlit de jurnalist provincial, mai țin minte că până și primele scrisori de dragoste a trebuit să mi le stilizeze! E limpede că, fără supravegherea lui strictă, aș merge din gafă în gafă. Nu mai departe acum șase luni și jumătate m-a obligat să-mi retrag o piesă din repetiții din cauza a două replici care i s-au părut cu desăvârșire stupide. În drum spre casă, m-a ciupit de mână până m-a umplut de vânătăi: „Idiotule, cum ai putut să ieși pe piață cu o porcărie ca asta?”.

Deci, în ziua obișnuită (adică sâmbăta), amicul îmi face obișnuita vizită de inspecție. Îmi răsfoiește prin manuscrise, mârâie de câte va ori, nemulțumit, face câteva observații pe marginea paginilor cu o cariocă roșie, trăgând linii stridente, apăsate, apoi tresare și ascultă încordat!

— Cine cântă la tine în casă? O pasăre?

— Da, zic, o pasăre. Mi-am luat un canar. Vino să-l vezi, e un adevărat miracol, cântă mai frumos ca o privighetoare.

Tr. Brt. vine lângă colivie și privește canarul îndelung. Apoi, într-un târziu, își șterge o lacrimă de pe obrazul stâng cu mâneca hainei. Se apropie de mine și-mi șuieră la ureche, sinistru:

— Criminalule!

Am încercat, firește, să-mi iau apărarea: adică de ce sunt un criminal? Pentru că cresc o pasăre, pentru că mi-am adus în felul acesta o fărâmă de natură în modestul meu apartament, pentru că ocrotesc o vietate nevinovată?

Tr. Brt. mi-a zis să stau jos cu un ton care ar fi vrut să spună, mai degrabă: spânzură-te! Apoi m-a întrebat, simplu, pe un ton calm, cum m-aș simți eu personal dacă aș fi închis într-o colivie și aș fi obligat să scriu acolo. Eu am replicat că și camera în care lucrez e un fel de colivie, cu singura deosebire că nu are gratii, dar el m-a îndemnat să mă obișnuiesc pe viitor să tac atunci când vorbește el, pentru că și așa spun numai tâmpenii. Sigur că și camera mea poate fi asemuită, fortuit, cu o colivie, dar eu pot să ies când doresc din această colivie, să mă duc la cârciumă sau la pescuit. Dar canarul, când are posibilitatea să iasă din nenorocita lui de colivie ca să se ducă la cârciumă sau la pescuit, cine-l scoate pe el la plimbare, la aer curat, când are el posibilitatea să se așeze pe o creangă, ca să schimbe un gând cu o altă pasăre sau un simplu ciripit de rutină? Care este perspectiva acestei vietăți? S-a născut în colivie și va muri în colivie. Păi tocmai asta e, am urlat eu, că el, canarul, s-a născut în colivie și nu poate realiza avantajele modului de viață din spațiul extracolivial etc. Amicul mi-a zis să stau dracului jos și să tac, nu am minte nici măcar cât o găină chioară. Adică ce-mi imaginez eu, că respectivul canar cântă de plăcere? Care plăcere? Plăcerea că-i dau semințe de cânepă? Sau îmi imaginez că triluiește din recunoștință? Vax! Cântecul e, de fapt, un bocet, exteriorizarea suferințelor lui fără de seamăn și fără de sfârșit, geamătul unui condamnat la moarte. De ce țăranul român obidit sau haiducul hărțuit de potere producea doine? De plăcere? Nu. Ca să se descarce de suferință.

— Hai, îmbracă-te! a urlat la un moment dat amicul. Îmbracă-te și vino cu mine. Am să te ajut să înțelegi sentimentul cuștii și al coliviei.

Ne-am dus la Grădina zoologică.

— Ai văzut vreodată un leu plângând? m-a întrebat.

— Nu.

— Este cel mai tragic spectacol de pe lume. Mai tragic decât teatrul antic sau bombardamentul atomic. În fiecare zi, leii de la Grădina zoologică au un moment în care plâng cu lacrimi adevărate, lichide, momentul în care visează jungla. Hai să pândim momentul.

Am stat trei ore în picioare lângă cușca unui leu african, până când, în sfârșit, amicul a strigat, palid de emoție:

— Acum! Uită-te! Plânge!

N-am văzut nimic pe obrazul leului, dar, de emoție, am plâns eu în hohote, cu amicul în brațe. Ne-am dus apoi la colivia unui vultur pleșuv, care tocmai își lua prânzul, înfulecând o halcă apreciabilă de carne proaspătă. Mărturisesc că l-am urmărit cu oarecare invidie, de mult nu mai văzusem o vrăbioară de vacă pe grătarul meu.

— Dă-i drumul în libertate, acum, acestui rege al piscurilor, și se va întoarce înapoi le cele trei porții zilnice de carne macră. Captivitatea i-a strivit instinctele și i-a moleșit orgoliul de carnivor. Hei, dragul meu, ce bestie zace în om! Atacă tema aceasta pe viitor.

De la Grădina zoologică m-a dus la circ, unde am urmărit o dresură de porumbei, una de câini și alta de urși. Tot timpul spectacolului am strigat amândoi până am răgușit: „Huo, dresorii! Huo!”. Un vlăjgan, care s-a dat drept om de ordine, a venit spre sfârșitul spectacolului la noi, ne-a luat de guler și ne-a dat afară cu șuturi în spate, pretinzând că suntem beți. Ca să ne răzbunăm, ne-am strecurat în menajerie și am deschis ușa cuștii în care se aflau leii. N-am făcut decât circa zece metri și am auzit în urma noastră răcnete neomenești, iar peste cinci minute ne-am întâlnit cu două mașini pompierești care alergau de mama focului spre circ.

Ajuns acasă, am avut o noapte albă. Am ațipit abia spre dimineață, clănțănind din dinți, dar m-am trezit peste un sfert de oră, fleașcă de sudoare, după ce visasem că un stol de canari mă ciuguleau de ochi strigând cu un cinism inimaginabil pentru niște ființe atât de plăpânde: „Colibiu, colivă, colicist, colivie! Colibiu, colivă, colicist, colivie!” Copleșit de duioșie, m-am dus la canar și l-am privit cum ciugulește semințele de cânepă cu o delicatețe și o detașare specifică artiștilor de mare vocație, pe care obișnuințele biologice îi interesează cât negrul sub unghie. I-am deschis ușa coliviei. Dacă el vrea să plece, n-are decât.

Cu lacrimi în ochi, am plecat în camera mea de lucru. Am revenit peste o oră. Canarul nu mai era în colivie. Era pe lustră. Am deschis fereastra camerei. Dacă vrea să plece afară, n-are decât.

M-am întors peste câteva ceasuri. Canarul nu mai era în cameră. Dispăruse. Mă simțeam ușurat sufletește. Îi dăruisem libertatea,

văzduhul era al lui, va zbura din pom în pom, se va întâlni cu alte păsărele, va lega prietenii, poate chiar o iubire curată. O să-i fie, poate, greu la început cu hrana, dar se va obișnui să și-o găsească singur, sunt încă atâtea muște și musculițe pe lume.

În clipa când emiteam supozițiile de mai sus, trece pe lângă mine pisica. Ce avea pisica în gură? Canarul. Mă reped spre ea ca o fiară, o fugăresc cu mătura, o lovesc cu un pantof în cap și, în sfârșit, lasă canarul din gură. Îl iau în mâini, încerc să-l reanimez, îi suflu aer în cioc și pe sub aripi. În zadar. Sărmanul era mort. Am început să plâng în hohote. Soția m-a liniștit cu un pahar de votcă poloneză, dar eu continuam să suspin în brațele ei:

— Sărmanul! Cânta atât de frumos…

— Dragul meu, m-a consolat ea, și tu scrii destul de frumos și, totuși, ești atât de nenorocit.

După ce mi-am revenit cât de cât, i-am telefonat lui Tr. Brt. și i-am spus cu vocea cea mai sumbră cu putință:

— Poți să fii fericit, bestie! M-ai lăsat fără canar! Încearcă să mai calci prin casa mea, am mare chef să-ți dau cu un scaun în cap.

De atunci au trecut trei săptămâni. Mentorul n-a îndrăznit să mă mai viziteze. În fiecare sâmbătă dimineața, însă, cineva sună la telefon, oftează adânc și închide. E el. Știu că suferă îngrozitor, că viața lui nu mai are sens, pentru că sensul lui eram eu. De n-ar face un gest ireparabil.

Probabil că peste câteva zile am să-l caut și am să-mi cer iertare. Nu pot trăi fără un îndrumător, fără o privire care să-mi vină din spate, pe deasupra umărului drept.

Dar, Doamne, cum am să pot uita vreodată soarta nefericitului canar?

(Pompierul și opera, 1976)

POVESTEA CÂINELUI

Într-o zi, intru într-un bufet lăturalnic cu intenția sa beau bere și să privesc un peisaj uman pitoresc. Singur la masă, cu berea în față, îmi cheltuiam într-un chip cât se poate de plăcut și needucativ timpul liber. La un moment dat, vin doi tipi cu înfățișări oarecare și mă

întreabă dacă nu s-ar putea așeza și ei la masa mea, în vederea consumării unor beri și mici. Poftiți, zic, că nu aștept pe nimeni. Tipii comandă două beri, apucă halbele în mâini, ciocnesc și își urează reciproc cu glas tare: „să fie rău”! Hm, fac eu pe dinăuntru, ce urare o mai fi și asta și despre ce rău o fi vorba? Mai trec două minute, tipii iar ciocnesc halbele și iar își urează reciproc și cu glas tare: „să fie rău”!

Vreau să mă retrag, prudent, la altă masă, dar îmi fac curaj și-i întreb: dom’le, ce fel de urare e asta, că n-am mai auzit-o până acum? Unul dintre ei zice: e simplu, dom’le, eu i-am vândut dânsului un câine, acum bem aldămașul și-i urez să fie rău. Doar n-oi vrea să-i urez să fie bun, că el d-aia l-a cumpărat, ca să fie rău. Și află că e foarte rău.

Dom-le, zic, nu te supăra, am întrebat, căci omul, vorba ceea, cât trăiește, întreabă. Ciocnesc și eu o halbă de bere cu ei și începem, din vorbă-n vorbă, să ne lansăm în tot felul de povești cu câini: spun ei un caz cu un câine care i-a salvat
viața stăpânului său, fugind repede la farmacie și cumpărându-i pastila fără de care s-ar fi prăpădit, zic și eu un caz cu un câine care și-a salvat stăpânul de o nevastă infidelă, pe care a urmărit-o și a prins-o în flagrant delict, trecem pe urmă la bancuri (tot cu câini), mai luăm câte un rând, când îmi vine deodată ideea și întreb: dar unde-i câinele? Câinele era afară.

Afară?! Păi bine, dom’le, întreb, păi afară plouă, bate vântul, e o vreme ce nu s-a pomenit de infectă, cum puteți să lăsați bietul animal afară? Lasă că e călit, zice vânătorul, a trecut el și prin ocazii mai grele.

Așa sunt de felul meu: mai bine să sufăr eu decât să văd un animal chinuindu-se, fie el și pasăre de orice gen, iau haina de pe mine, îmi iau bucata de la gură, banul din buzunar și-i sar în ajutor. Cer repede o friptură în sânge cu garnitură și mă duc la câine afară.

Mă așteptam să dau de un monstru, de un dulău ciobănesc, de un caniș sau altă huidumă și, când colo, găsesc legat de ușa localului un cățeluș mic și amărât, care scheuna și tremura ca un nenorocit. Cum mă vede, dă din coadă, îl iau în brațe, îl mângâi, îi ofer friptura, el o înghite hulpav (era flămând mort), intru în local și le zic celor doi: cât face câinele ăsta? Ei se uită unul la altul și cumpărătorul zice: o

sută de lei, că e de rasă străină. Scot o sută, o pun pe masă, iau câinele și plec, strigându-le din ușă: nerușinaților, așa se poartă un om cu un câine?

Ajung acasă, sun la ușă (era spre miezul nopții), nevasta deschide, mă vede și mârâie: să nu intri cu javra, că-ți dau cu ea în cap! Vrei să-mi îmbolnăvească pisicul? într-adevăr, uitasem de pisic. Ar fi păcat să-l necăjesc, pentru că e tare nostim și hazos, se cere pe balcon și bate la mașina de scris, cot la cot cu mine. Ce să fac cu câinele? Afară nu puteam să-l las singur, m-am plimbat cu el în brațe până dimineața, vorbind de una, de alta, prilej cu care ne-am legat sufletește. A doua zi dimineața mă duc la proprietăreasă și-i zic: doamnă, uitați ce s-a întâmplat, m-am decis să ocrotesc acest câine, vreau să-i fac o cușcă în curte. Eu n-am nimic împotrivă, zice, dar trebuie să aveți aprobare. Aprobarea cui? Aprobarea ICRAL-ului. Perfect, iau câinele în brațe și plec la ICRAL. Aici, stau de vorbă cu un funcționar: așa și-așa, am cumpărat un câine, vreau să-l îngrijesc, vreau să-i construiesc un coteț. Unde? în curte. În ce loc? Indiferent. Faceți o cerere, căci trebuie să vină o comisie la fața locului, ca să stabilească amplasamentul. Dar cine vă face cotețul? Nu știu, zic, nu cunoașteți o instituție specializată? Ba da, am eu o cunoștință la Trustul de construcții și reconstrucții nr. 95, mergeți acolo. Mă duc la trustul respectiv, iau legătura cu un tip care mă întreabă cum vreau să arate cotețul, dacă să fie capitonat, zic că nu, că am eu o mesadă și i-o cedez. Păi atunci mergeți la un știu ce serviciu să vă facă un plan, ca să pot să dau devizul în lucru, mă duc la serviciul respectiv, dar funcționarul respectiv nu găsea dosarul cu instrucțiunile interne privind construirea pentru cetățeni a cotețelor pentru câini, vino mata mâine. Și cu câinele ce fac, mata nu vezi că e ger afară și ce val de aer polar se îndreaptă spre noi? Păi ține-l în casă! Păi ce, câinele e făcut să stea în casă? Eu vreau coteț. Vino mata mâine.

Mă duc acasă, tratez cu nevasta să-l ținem în baie, îi facem acolo un culcuș, dar pe la miezul nopții sunt sculat în smucituri: javra ta schelălăie tot timpul, a trezit copiii, a trezit-o pe bunică, a trezit pisicul, ia-o și ieși cu ea. Iau cățelul în brațe și plec cu el pe stradă, văd lumină la un prieten care suferă de insomnie, intru la el și discutăm toată noaptea despre animale, iar dimineața trec pe la

ICRAL. Funcționarul, foarte amabil, îmi spune că n-a reușit să trimită comisia, a fost ocupată, dar într-o zi, două se face. Între timp grăbiți cu constructorii. Mă duc pe la trust, instrucțiunile n-au fost găsite, dar mi se arată un proiect de deviz în valoare de patru mii două sute lei. Așa scump? Păi nu vreți să aibă căldură și apă curentă, adică un adăpost trainic și confortabil, că parcă ziceați că vă e drag animalul. Da, dar nici chiar așa, că apă curentă nu am nici eu tot timpul, ca să nu mai vorbim de căldură. Vreau un coteț simplu. Simplu? Pai noi nu facem, dom'le, cotețe simple, noi suntem între prindere serioasă. Du-te la o cooperativă meșteșugărească.

Iau câinele în brațe și mă întorc la ICRAL, iau comisia cu mine și merg la fața locului, stabilim amplasamentul, după care-i invit la o bere, nu erau mulți, doar vreo șapte, ne luăm cu vorba, facem o consumație bogată, de vreo două sute, spunem povești cu câini și mă întorc, seara, acasă. Nevasta îmi face o concesie: să dorm eu cu câinele într-o cameră separată, într-un pat separat. Ce să dorm, că toată noaptea cățelul a mârâit și scâncit în somn, cine știe ce visa, pe la două i-am pus un somnifer în mâncare și am închis și eu ochii nițel.

A doua zi l-am luat cu mine la serviciu, nu puteam să-l las acasă, nevastă-mea era în stare să-l dea pe mâna ecarisajului. Îl țineam ascuns într-un sertar, până m-a prins șeful: cu asta te ocupi dumneata? Și — jap cu o sancțiune, plus bășcălia colegilor. Încep să umblu apoi prin București după o cooperativă prestatoare de servicii la domiciliu, sunt minat de colo-colo, dau și anunț la mica publicitate („Cumpăr coteț confortabil") — nimic! Până la urmă, exasperat, încep să-i încropesc eu un coteț, cum mă pricep, proprietăreasa mă reclamă la ICRAL, ICRAL-ul vine, mă amendează și-mi dărâmă construcția, mă iau de gât cu unul, vine Miliția, îmi mai dă o amendă, iar nevasta îmi zice: te duci și cari car toți în gară, eu nu-ți dau bani pentru amenzi și pentru javra ta nenorocită. Scos din minți, fac o reclamație la un for mijlociu, în care demasc birocrația anumitor instituții prestatoare de servicii; adică, dacă eu vreau să fac un coteț pentru un câine, trebuie să-mi pierd un anotimp întreg pe drumuri, ce e bătaia asta de joc? Nu mi se răspunde la memoriu, între timp făcusem și o astenie din cauza nesomnului, așa că iau cățelul în brațe și mă duc la bufetul în care îl cumpărasem, aștept vreo două

ore și-i văd pe cei doi clienți ai mei intrând. Le spun povestea și cădem la învoiala:

— Dom-le, ne mai dai o sută și-l luăm înapoi.

Accept, tipii iau câinele, îl duc afară, îl leagă de ușa localului și se pun pe băut banii mei. Beau și eu o bere cu ei și, când plec, îmi iau la revedere de la câine.

— Dragă, îi zic, asta-i situația. Ai văzut și tu: bunăvoință am avut.

(La iarbă albastră, 1973)

LECȚIA

Pamfil e supărat pe fiul său. De ce? Fiul său nu știe să se descurce în viață.

— Fiule, ce lecție avem pentru azi?

— Mersul pe sârmă, tată.

— Dă-i drumul.

— Tată, mi-e frică !

— Frică, nu cunosc acest cuvânt!

— Dar de ce trebuie să învăț să merg pe sârmă, tată? Am învățat dresura, trapezul, iluzionismul și fachirismul. Pentru ce-mi trebuie și mersul pe sârmă? Explică-mi.

— Bine, dragul meu. Am să-ți explic. Nimic nu se poate obține de la tine fără explicații. Mersul pe sârmă este una dintre cele mai elementare necesități ale vieții. Ca acrul, ca apa, ca pâinea prăjită, ca mersul pe jos. A ști să mergi pe sârmă e ca și cum ai avea o mână în plus, un picior în plus sau o ureche în plus. Ca să nu lungim vorba. Îți voi da un exemplu. Să zicem că Vasile Păsculete, colegul tău de serviciu…

— N-am un asemenea coleg.

— Nu contează. Am luat un exemplu fictiv. Un exemplu posibil.

Și nu mă întrerupe! Acest Păsculete a făcut o boacănă. N-are importanță ce… E pus în discuție pentru a se lua o hotărâre. Își spun părerea unul și altul. Vine rândul tău. Când ți se dă cuvântul te afli acolo unde te afli acum, adică la capătul sârmei. Și zici: „Stimați colegi”, după care tușești și faci primul pas… Fă primul pas!

— Am făcut.

— Perfect. Și continui: „Sigur că colegul nostru Păsculete a greșit”. Deci ai mai făcut un pas. Fă pasul!

— Am făcut.

— După care, te gândești și zici în sinea ta: „Păsculete e prietenul meu. Am eu suflet să-i vreau lui răul? Oare la caz de el nu m-ar ajuta pe mine?” Și zici cu glas tare: „Totuși, tovarăși. Să ne gândim la faptul că Păscutele e și el om”. Și mai faci un pas. Fă pasul!

— L-am făcut.

— După care mergi și mai departe și strigi: „Om! Ce minunat sună acest cuvânt!”

— Deci, mai fac un pas.

— Nu. Nu faci niciun pas. Te uiți la figura șefului, ca să-ți dai seama dacă e de acord cu tine.

— Și dacă nu e de acord?

— Dacă nu e de acord, faci încă un pas și zici: „Și ce dacă e om? Asta-i dă dreptul să greșească?!”

— Exact.

— „Tocmai pentru că e om nu trebuie să…” Și așa mai departe.

— Am înțeles. Fac încă un pas.

— Nu. Te uiți în sală și faci o nouă lectură pe chipul șefului. Dacă vezi că e bine. Îl faci. Dacă nu. Nu.

— Și?

— Un moment. Să presupunem că intervine un element neprevăzut: îți aduci aminte că ai o datorie de două mii de lei la Păsculete. Ce faci dacă ți-o cere după ședință?

— Ce mă fac?

— Mai faci un pas.

— Și ce zic?

— Aici e aici! Ce zici? Cum îl salvezi pe Păsculete? în așa fel încât să fie și el mulțumit, și șeful.

— Știu. Îl iau pe răspunderea mea!

— Perfect.

— „Tovarăși! Nu putem. Să-l lăsăm pe Păscutele în situația în care e. Mă oblig să-l ajut. Îl iau pe răspunderea mea!” Cu alte cuvinte. Îl iau în cârcă.

— Exact. Ia-l în cârcă și fă ultimii pași. Hai ! Ce-ai făcut, mototolule! împiedicatule! Netalentatule! Vai de mine și de mine! Ai

căzut!

— Da. Am căzut, tată. Păsculete ăsta e cam greu pentru mine. Peste optzeci de kile. Plus defectele. Noroc că știu să cad. Am căzut în picioare…

— Asta mai lipsea, să-ți rupi șira spinării. Luăm totul de la început. Hai! Sus pe sârmă!

— Și cu Păsculete ce fac?

— Cum ce faci? îl iei în spinare! A fost ideea ta. N-ai spus că vrei să-l salvezi? Să-l aduci pe calea cea bună? „Tovarăși, sigur că e greu, dar ce frumos, ce nobil e să-ți ajuți aproapele, să-l aduci pe calea cea dreaptă… etc… etc… Hai! curaj! Mâine te învăț saltul mortal. Și-ți dau drumul în viață.

(Umorul la domiciliu, 1981)

CULMEA

— Dragă, tu ai auzit ce i s-a întâmplat lui Vasilescu?

— Care Vasilescu?

— N-are importanță care. Un oarecare Vasilescu. Vecinul meu de palier, un tip simpatic, galanton, excelent jucător de table, lucrător în comerț, căsătorit, cu doi copii, dinamovist. Dragă, într-o dimineață l-au arestat.

— Nu se poate !

— Pe cuvântul meu de onoare! Acum îl judecă. De ce? Spune-mi tu un motiv, să văd dacă ghicești.

— A furat.

— Exact. A furat o sută de mii. Banii nu erau depuși la CEC, bineînțeles. Îi ținea ascunși în televizor. La anchetă a declarat solemn și pe cuvânt de cinste că banii respectivi nu erau banii furați, ci banii economisiți de soție și copii. Banii furați îi cheltuise prin restaurante și baruri, adică s-au întors înapoi, în buzunarul statului, de unde plecaseră.

— Și. În ciuda acestei declarații sincere, l-au dat pe mâna justiției?

— Da.

— Oribilă chestie.

— Într-adevăr, oribilă. Spune și dumneata: pentru o chestie ca asta, simplă și banală, trebuie să judeci omul și să-l privezi de libertate? Slavă Domnului, se fură de mii de ani și. Totuși, omenirea a progresat constant. Faptul că Vasilescu a furat o sută de mii l-a împiedicat pe Edison să descopere becul electric? Sau pe englezi cheia franceză?

— Da, e total absurd. Dar ești cumva la curent ce-a pățit un cumnat de-al meu din partea soției?

— Nu.

— Mă rog. Nu intru în amănunte. Persoana era un lip sportiv, culant, glumeț, adora lalelele și ogarii și mânca numai la „Intercontinental". unde cerea întotdeauna un chil de vinul casei și un chil de icre negre. De fapt, nici nu mai cerea, ospătarii, cum îl vedeau, îi puneau pe masă, instantaneu, chilul de vin și chilul de caviar. Adică ceva absolut normal. Și eu și dumneata, și orice om de pe stradă are voie să comande așa ceva. Ei bine, ce crezi că i s-a reproșat în instanță? Faptul că mânca icre negre? Nu. Că bea vinul casei! Și că avea cinci chile de aur sub parchet, deși vindea zarzavaturi într-un modest Aprozar.

— Păi ce legătură are una cu alta?

— Asta a întrebat și el: „Dom-le, ce-aveți cu mine? Eu nu beau vin de trei sferturi, pentru că e mai scump, beau vin la chil, că e mai ieftin. Din economiile realizate îmi permit un caviar sau o brățară de platină. Ce vedeți rău în asta?

— Și?

— S-au făcut că nu pricep.

— Adevărul e că, în ultimul timp, se întâmplă unele chestii total lipsite de sens. Ce crezi că făcea, de pildă, fiul portăresei mele în timpul său liber? Fura pisici, indiferent de rasă, le vopsea și le vindea prin „Mica publicitate". Află că deși a fost demascat, n-a pățit nimic. Poți să furi oricâte pisici vrei, justiția nu te condamnă.

— De ce?

— Nu există articolul unde să fie încadrat delictul.

— Dar cum e posibil?

— Uite că e posibil.

— Mai cunoști vreun caz?

— Da.

— Tovărășele, dă-ne două cafelușe amare. Ia zi, dragă, că mă interesează.

— E vorba de cazul lui Vava II.

— Cine-i ăsta?

— N-ai auzit de „Săgeata Bucegilor”?!

— Nu.

— E cel mai bun centru înaintaș din fotbalul nostru.

— Ce-i cu el?

— Venea de la un meci disputat peste hotare. Și ce crezi că i-au zis vameșii?

— Ce?

— Să deschidă geanta de mână în care își ținea lucrurile intime: periuța de dinți, mașina de ras, pieptenele etc. Și ce crezi că i-au găsit înăuntru?

— Ce?

— Două volume de Immanuel Kant: *Critica rațiunii pure* și *Critica puterii de judecată.*

— Omul își luase ceva de citit la el.

— Da. Dar știi ce i-au reproșat? Că între cele două volume avea un videocasetofon.

— Și ce-i cu asta?

— Păi asta a întrebat și el: ce-i cu asta? Tipii au ridicat din umeri și l-au obligat să plătească taxe vamale.

Cele două personaje se privesc îndelung, stupefiat.

— Maistre, ia mai dă-ne două cafelușe amare.

(Nepublicată în volum)

CALCUL PRECIS

Nae și Gogu stau de patru ore în cârciumă și sorb, meditativi, din halbele cu bere rece. Afară e zăpușeală, dar masa lor se află sub un platan umbros și protector, iar telemeaua cu roșii a fost excelentă. Despre mici, ce să mai vorbim? Se topesc în gură.

— Dragă, se confesează Nae, e plăcut să mănânci la restaurant, să fii servil prompt și curat. În caz că ospătarul te cunoaște, fiindu-i client vechi, te simți ca acasă. Totuși…

— Ce vrei să spui cu asta?

— Altceva e să ai căminul tău, casa ta, masa ta, nevasta ta. Nimic nu poate înlocui tihna și comoditatea căminului conjugal. Vii acasă, obosit, nevasta îți servește o mâncare caldă, îți dă halatul și papucii, te întreabă cum îți merge la serviciu, plus diferite alte chestiuni intime. Din păcate, nevastă-mea…

Între timp au venit fripturile și cei doi nu mai au timp de vorbit. Ceva mai târziu, după ce li se aduce al patrulea rând de halbe, revin la finii discuției.

— Ce voiai să spui de nevastă-ta? Că nu-ți asigură căldura sufletească necesară? Că nu te așteaptă fericită în pragul casei?

— Nu mă așteaptă. Vin acasă și stau singur cuc. Mă. Uit pe pereți. Sufletul meu e pustiu. Uneori mă uit la televizor. Îmi fac singur mâncare. Îmi spăl singur ciorapii. Îmi calc cămășile.

— Dar ea unde este?

— Nu știu.

— Așa făcea și prima mea soție. Dispărea. Când o întrebam unde a fost zicea că făcuse o vizită unei mătuși. Își fabricase circa zece mătuși fictive. Ar trebui să pui piciorul în prag. Nu trebuie să admiți să fii umilit. L-ai cheile și încui-o în casă. Leag-o de piciorul palului. Sau de chiuveta din bucătărie. Nevasta trebuie să stea permanent în casă, să asigure cu ființa ei căldura căminului conjugal. Eu am divorțat din cauza asta de trei ori până acum.

Ultima soție pleca la piață și întârzia sistematic zece – cinșpe minute, deși îi cronometrasem drumul minut cu minut. Am exclus-o din viața mea fără pic de remușcări. Te sfătuiesc și pe dumneata să divorțezi.

— De cine să divorțez?

— De nevastă.

— Care nevastă?

— De nevasta pe care ziceai că n-o găsești acasă.

— Păi cum s-o găsesc dacă nu sunt însurat?

— Nu ești însurat?!

— Nu.

— Atunci despre ce nevastă vorbeai?

— Vorbeam despre o nevastă posibilă. Vorbeam la figurat. Mă înțelegi? Localul public îți oferă totul. În afară de căldură sufletească.

Căldura sufletească nu ți-o poate oferi decât o soție. Dar merită să te căsătorești doar pentru căldura sufletească?

Nae e patetic, glasul lui a căpătat o intonație specială, ochii i s-au umezit. Gogu e și el emoționat.

— Dragul meu. După părerea mea e mai avantajos să fii singur și să aspiri mereu spre un cămin conjuga. Poate să ți se pară paradoxal, dar menajul de unul singur, cu două mese zilnice la restaurant este mai avantajos decât o căsătorie care se sfârșește cu divorț.

— Da. Dar mai e ceva.

— Ce?

— Copiii.

— Da, e adevărat. Una dintre rațiunile căsătoriei e copiii. Faci copii, ai bucurii.

— Crezi?

— Ce?

— Că. Dacă ai copii, ai bucurii?!

— Vorbesc în principiu.

— În principiu, da. Dar în practică? Un văr de-al meu avea un copil excelent, premiant, fenomen, lua toate olimpiadele, inclusiv cele de caligrafic. Ei bine, când s-a întors de la un examen — pe care îl luase cu zece, firește — a lunecat pe parchet, a ieșit prin fereastră, direct în balcon și din balcon…

— Nu mai spune, că mi se face rău. Într-adevăr, cu copii e o adevărată loterie; îi faci. Îi crești, ca să ai un sprijin la bătrânețe… Adică să aibă cine să-ți dea un pahar cu apă.

— Auzi? Te întreb ceva: merită să faci un copil pentru un pahar cu apă? Dumneata știi cât costă un copil per total, de mic până la majorat? O avere!

— Bineînțeles.

— Păi cu banii respectivi angajez o femeie cu ora. Sau îmi trag apă în dormitor, direct la pat. Nu?

— Păi sigur.

— Când e mic. Cumpără-i scutece, biberon, cumpără-i jucării…

Știi cât au ajuns niște zdrăngănele? De la un leu și nouăzeci și cinci de bani la doi și cinci. Păi merită?

— Nu merită. Maistre, dă-ne câte două vizichiuri mari.

— Sigur că unii bat mult pe chestia sentimentală. Adică pe fiorul acela divin când auzi ganguri tul copilului care zice „tată?”

— Păi există jucării automatizate care zic „tată”, „mamă” și alte chestii.

— Bineînțeles. Chiar dacă sunt scumpe, tot ieși mai ieftin decât cu un copil natural.

— Plus că jucăria o poți repara. Pe când copilul… Auzi, eu aș vrea să-mi fac un calcul precis, pentru că dumneata ești de meserie: cât mă costă un copil făcut-crescut până la 22 de ani, și cât scot eu dacă mă întreține pe urmă el 22 de ani, adică până la adâncă bătrânețe?

— Un moment. Am calculatorul la mine. Ieși în pierdere.

— Vorbești serios?

— Da. Cu circa trei mii optzeci și nouă de lei și cincizeci de bani.

— Înseamnă că nu merită. Maistre, mai dă-ne două vizichiuri. Tot de-ăla de 90 de lei suta. Dragul meu, mai controlează o dată, poate a greșit calculatorul…

— Cum o să greșească dacă e electronic?! Nu-i avantajos copilul. Îți spun. Ieși în pierdere. Am un caz concret în familie.

Un văr de-al meu a făcut un copil, l-a dat la școală, la facultate și-a ieșit inginer…

— Și?

- La bătrânețe, i-a zis: "Băiete, eu te-am crescut, acuma crește-mă și tu”. Știi ce i-a răspuns Inginerul ? “Sictir, parazit social! Du-te la muncă !"

- Și ? El, tat-su, ce-a făcut ?

- Cum ce-a făcut ? L-a dat în judecată. Acuma sunt deja la Tribunalul Suprem.

(Tristețea vânzătorului de sticle goale, 1992)

LIBER

Cu totul și cu totul întâmplător, într-o zi oarecare, soțul veni acasă cu două ore mai devreme ca de obicei. Deschizând ușa, el o surprinse pe soția sa cu un bărbat. După spaima lor

supraomenească, după chipurile lor răvășite și congestionate, după totala lor lipsă de veșminte, soțul deduse pe loc că e vorba de un adulter. De aceea, primul său impuls fu unul de agresiune: luă un cuțit de bucătărie și se repezi asupra infamei perechi. Dar nu apucă să lovească, deoarece amantul răcni cu o voce neverosimil de răgușită:

— Domnule, nu da!

Soțul se opri cu cuțitul în aer, uimit.

— Ce înseamnă „nu da”? se interesă el.

— Adică nu lovi, se explică amantul. Nu este ceea ce-ți închipui dumneata. La mijloc e un sentiment. Eu o iubesc pe dânsa.

Soțul fu surprins și derutat. Lăsă cuțitul jos. Vestea ce i se dădea era din cale-afară: tipul o iubea pe soția sa!

— O iubiți de-adevăratelea? insistă el.

— De-adevăratelea, precizează amantul. Și doresc să mă căsătoresc cu ea.

Soțul se prăbuși pe primul scaun, iar cuțitul îi căzu pe parchet. „Ei fir-ar să fie, gândi el, mi se mărită soția! Ziua asta trebuie s-o țin minte.”

— În acest sens, continuă amantul, stăpân pe glasul său, va trebui să stăm de vorbă. Ca de la bărbat la bărbat.

— De acord, zise soțul, dar pune ceva pe dumneata, măcar un pantalon, ca s-avem condiții cât de cât egale.

Amantul își trase un pantalon și o cămașă, iar soția soțului și amanta amantului își aruncă pe umeri un halat de baie. Cei trei se așezară în jurul unei mese rotunde. Soția aprinse o țigară, amantul aprinse o țigară, soțul de asemenea.

— Vă ascult, zise acesta din urmă, făcând toate eforturile pentru a-și păstra demnitatea. Deci vă iubiți și vreți să vă căsătoriți.

— Da, spuse amantul. Sper că acum, după ce ați descoperit această realitate, nu ne veți pune piedici și nu ne veți șicana.

— Dragă, zise soția către amant, dânsul nu este cine îți închipui tu. E un om de onoare.

Acest gest al soției îl impresionă vizibil pe soț. De mult nu mai auzise un cuvânt atât de bun din partea ei.

— Fiți fără grijă, n-am să vă șicanez. Din moment ce vă iubiți, nu am nimic să vă reproșez. Sentimentul dragostei îmi provoacă

întotdeauna respect. Vă urez să fiți fericiți.

— Mulțumim, răspunse amantul în numele său și al ființei alăturate. Dar, deși mă jenez oarecum, sunt obligat să vă anunț că eu nu am o locuință corespunzătoare. Apartamentul ne va rămâne nouă.

— Tot?! întrebă soțul, răgușind el de data aceasta.

— Păi nu sunt decât două camere pe hol.

— Dar voi nu sunteți decât două persoane!

— Dar cât ai stat dumneata aici, câte persoane ați fost? Tot două.

— În plus, noi vrem să avem copii, interveni soția.

— Bine, zise soțul, mă mut, o să-mi iau o cameră mobilată. Dar mașina rămâne a mea.

— Ce marcă aveți? se interesă amantul.

— „Dacia 1 100.” Cincizeci de mii la bord.

— Îmi pare rău pentru dumneata, dar va trebui să ne lași și mașina.

Soțul se ridică, mânios. Nu, zău, era prea de tot.

— Și mașina?! urlă el.

— Draga mea, zise amantul, calm, fă-ne câte o cafea.

Femeia înțelese că bărbații vor să rămână singuri și plecă în bucătărie.

— Domnule, zise amantul apoi, să discutăm deschis. Cunoști ce vârstă are soția dumitale?

— Treizeci și opt.

— Și jumătate. Răspunde-mi sincer: cine ți-o mai ia la vârsta asta fără o înzestrare materială corespunzătoare, adică fără casă și fără mașină?

Soțul tăcu, iar amantul punctă încă o dată:

— Așa că zi mersi.

Soția veni cu două cafele: una pentru ea și alta pentru amant. Îl privi lung pe soț, după care îi spuse râzând oarecum parșiv, ca pe vremea când o cunoscuse el, cu nouăsprezece ani în urmă, în autobuzul 31:

— Poate te grăbești, iar noi te reținem.

Soțul se ridică.

— Atunci, zise el, o să mai trec eu altă dată, ca să discutăm amănuntele necesare.

— Când dorești, zise amantul, că nu ne deranjezi. Dar lasă-ne țigările, că ni s-au terminat.

Soțul lăsă pachetul de țigări și o zbughi pe ușă.

Ajungând în stradă, el își ridică mâinile și privirea spre cer și urlă ca scos din minți:

— Sunt liber! Sunt liber! Sunt liber!

Lumea îl privea, uimită.

— Sunt liber! Sunt liber! Sunt liber! urla el și alerga pe trotuare, turbat de fericire.

Cum tocmai atunci trecea pe stradă o mașină a „Salvării”, câțiva cetățeni binevoitori puseră mână de la mână și-l imobilizară cu forța, în timp ce de sus, de la balcon, soția și amantul priveau scena cu o nerușinată nepăsare.

(Pompierul și opera, 1976)

CAPRA

Să nu ne sfiim a recunoaște caprei meritele care i se cuvin. Această vacă a săracului, pe lângă că e lăptoasă și ușor de întreținut (dacă nu are iarbă, ea se mulțumește și cu mărăcini), a intrat în literatura română ca un personaj pozitiv și exemplar, servind multor generații de copii și tineri ca exemplu de înțelepciune, calm, demnitate și spirit vindicativ necruțător, atunci când răul trebuie pedepsit cu rău, spre învățătură de minte. Ca dovadă, ați mai auzit dumneavoastră în ultimul timp despre vreun lup care a îndrăznit să intre în casa unei capre în travesti și să-i mănânce iezii? Eu nu.

Iată de ce în ultima mea piesă de teatru m-am gândit să introduc o capră. Despre ce este vorba, pe scurt? Pe meterezele unei cetăți medievale cam paradite, un străjer cu numele de Gheorghe ședea în turn și mânca brânză (de capră) cu ceapă. Tocmai atunci se apropie de cetate o oaste străină, bine înzăuată, de circa zece mii de oameni. Comandantul îi ordonă lui Gheorghe să predea imediat cetatea, cu toate rezervele de mâncare pentru oameni și cai. Gheorghe, cu un umor și o demnitate specifice, îl ia pe comandant peste picior și-l sfătuiește să-i dea bice mai departe dacă nu vrea să aibă de-a face cu cei cinci mii de pușcași și sulițași dinăuntru, care

sunt stătuți de patru luni, le sfârâie palmele să se încaiere cu cineva, plus femeile, copiii și bătrânii, care sunt pregătiți să arunce cu pietroaie și apă fiartă. Lifta păgână nu se lăsă, însă, impresionată și, după trei zile de pălăvrăgeli cu Gheorghe, care i-a învârtit cu vorba în toate părțile, întoarce tunurile spre cetate și trage câteva ghiulele în zidul ei prăpădit.

— Huo, gata, strigă Gheorghe, nu vă enervați, că vă dau cetatea, lăsați-mă să ies cu oastea mea și să mă duc unde-oi vedea cu ochii, văz că nu sunteți oameni de înțeles.

Se deschide ușa cetății și cine iese pe ea? Gheorghe, urmat de nevastă-sa și de trei copii mici și mucoși, ultimul târând după el o capră. Străinii rămân bușbe, adică cum, asta era oastea care i-a ținut pe ei, zece mii de războinici, trei zile în impas, cum și-a permis acest fanfaron de Gheorghe să-i ia la mișto? La care, Gheorghe (avea o minte ca briciul) le-a răspuns:

— N-om avea noi armamentul vostru, dar în politică aici vă ținem, la degetul mic și buzunarul de la ceas!

Teatrul la care am predat-o a fost realmente încântat, directorul mi-a zis că sunt mare, de mult simțea nevoia unei comedii istorice în care să se zugrăvească (leșin când aud cuvântul zugrăvit, din pricina unor meseriași escroci care mi-au stricat tapetul) istețimea străbunilor noștri, geniul lor politic, capacitatea lor miraculoasă de a salva țara din ghearele marilor puteri, care au trecut peste noi de atâtea ori cu tăvălugul. În fine, a trebuit tot eu să le explic că ideea nu-mi aparține, că am ciupit-o de la unul Negruzzi, dar ei au fost de părere să nu mai spun asta nimănui, mai ales actorilor, care vor începe să mă bârfească prin cârciumi.

— Dom'le, dar ce facem cu capra, a întrebat directorul administrativ, sper că nu doriți o capră vie pe scenă?

— Bineînțeles că vreau una vie, altfel nici nu concep, îmi iau piesa și mă duc cu ea la Național, unde posibilitățile materiale sunt practic superioare.

— Gata, dacă autorul vrea, îi dăm o capră vie, a hotărât directorul plin. Problema e dacă n-o să fim acuzați de naturalism, de verism, de dracu' mai știe ce!

— Dom'le, nu mă interesează ce zice critica, eu vreau ca publicul să vadă pe scenă o capră vie, nu una de carton, pe patru roate! Nu

vreți, îmi iau piesa!

Directorul a chemat imediat pe regizorul tehnic și i-a dat dispoziție să facă rost de o capră.

— Vreau capra cu zece zile înainte de premieră, ca să se obișnuiască cu scena! am strigat eu, stăpân pe situație.

Bineînțeles că, foarte curând, au început șicanele. Serviciul financiar a venit cu câteva întrebări: dacă se angajează o capră cu seara, va trebui angajat și proprietarul ei, care va trebui plătit ca figurant, adică cincizeci de lei spectacolul, plus douăzeci și cinci de lei pentru animal, conform tarifelor în vigoare. Problema e unde poate fi găsit un proprietar de capră în București? Crescători de capre nu există decât în comunele învecinate și se pune problema cu ce va fi transportată capra până la teatru și cât va costa acest transport. Se mai pune și altă problemă: în cazul în care piesa se va juca de o sută de ori, înseamnă că teatrul va plăti pentru această capră 7 500 de lei, în timp ce o capră nu costă mai mult de 3-400 de lei.

Iluminată, conducerea teatrului a decis să se cumpere o capră, căreia să i se facă o cușcă în curte, să i se ia nutreț și tot ce este necesar, în așa fel încât să fie oricând gata de dus în scenă. Dar poate vă închipuiți că a fost lesne de cumpărat această capră? Deloc. Doi delegați ai teatrului au plecat într-o localitate de munte, pe diurnă și cu foi de drum. În acea localitate, țăranii nu erau interesați să vândă pe virament și atunci s-a căutat o stână cooperatistă. Stâna nu avea decât oi și câțiva țapi, s-a dat o telegramă de-acolo către teatru, întrebându-se dacă autorul este de acord cu un țap, la care li s-a răspuns că autorul nu vrea țap, vrea capră și, dacă se poate (numai dacă se poate), să fie albă nu roșcată. Au căutat delegații cât au căutat, s-a cerut și sprijinul direcției agricole județene, și s-a găsit, în sfârșit, o capră corespunzătoare, care a fost pusă pe tren la bou-vagon și trimisă la teatru. Trăgându-se linie și făcându-se socotelile a reieșit că, în sine capra, plus restul cheltuielilor, și ridică la suma de 835 de lei. Mai rămânea problema hranei. Unul dintre mașiniști a mărturisit că are un văr care lucrează la spații verzi și că ar putea trata cu el să aducă zilnic iarbă proaspătă pentru animal, dar cine plătește ciubucul și de unde? S-a făcut o colectă printre actori, a dat fiecare câte zece lei,

cu excepția interpretului principal, recunoscut ca cel mai cărpănos actor din București, joacă în toate filmele, la radio și TV, are casă în București, casă la Buftea și două mașini, n-are copii și nu mănâncă decât salam și brânză telemea de 16,50. În cele din urmă, s-a apelat la mine, ca autor, cerându-mi-se 100 de lei. Am dat; eu am cerut capră, eu s-o hrănesc.

Premiera, o spun cu toată modestia, a avut succes. Mare succes. Finalul cu capra a fost rupere, s-a râs și s-a aplaudat până la leșin, mai ales că animalul, probabil tulburat de atâta zgomot, a behăit scurt, iar la plecare a lăsat în urmă o dâră de măsline. De ce să n-o recunosc, abundența ulterioară de public s-a datorat și Mariței (așa o chema), i se dusese vestea în tot orașul, oamenii își spuneau între ei: „Du-te la teatrul cutare să vezi o capră dată dracului!”. La primul turneu, cineva a avut ideea nefastă să nu fie luată și Marița, să se folosească o capră de pe plan local. Ei bine, capra respectivă s-a dovedit complet sălbatică, n-a vrut să intre pe scenă, s-a zbătut, a behăit, a stricat finalul, punctul forte al spectacolului. De atunci, Marița a colindat toată țara. Între timp, ea devenise dragă tuturor angajaților teatrului, nu trecea nimeni prin curtea interioară fără s-o mângâie din mers sau să-i adreseze un cuvânt frumos și duios. Cel mai atașat de ea s-a dovedit directorul, care, fiind fiu de țăran de la munte, păscuse el însuși capre în copilărie, drept pentru care un actor care nu jucase niciun rol principal de zece ani l-a reclamat la organele municipale, acuzându-l de sodomie. S-a constituit o comisie de anchetă și, cu acest prilej, s-a descoperit că directorul nu are studiile terminate, gata-gata să fie dat afară, noroc că o delegație compusă din actori de frunte au mers undeva sus și au pus o vorbă bună pentru el.

În sfârșit, spectacolul s-a jucat vreme de doi ani, răstimp în care Marița a făcut doi iezi. Când piesa a ieșit de pe afiș, consiliul oamenilor muncii a luat în dezbatere problema caprei, prilej cu care s-a subliniat cât se poate de apăsat meritul ei în succesul unui spectacol care a făcut cinste teatrului. În concluzie, s-a decis ca respectiva capră și cei doi iezi ai săi să fie sacrificați și consumați cu prilejul unei reuniuni tovărășești ce va avea loc la clubul teatrului. A fost un ospăț de pomină, la care am luat parte și eu, spre dimineață ne-am îmbătat cu toții, am povestit tot felul de istorii despre Marița și

iezii săi (unul dintre aceștia intrase, într-o seară, după ea pe scenă, se speriase și sărise în sală, a fost un haz nemaipomenit) și am plâns ca niște tâmpiți unul pe umărul altuia de rușine că am fost în stare s-o ucidem și s-o înfulecăm ca niște barbari.

Peste câteva zile a venit un control CFI care i-a imputat directorului teatrului 5 900 de lei, costul caprei, al iezilor și al hranei. De ce? Pentru că Marița trebuia valorificată în comerțul socialist sau păstrată ca bun al teatrului, în calitatea ei de recuzită.

Directorul mi-a dat telefon cu lacrimi în ochi, pomenind de trei copii minori, o soție nesalariată și o soacră paralizată, ce vină are el să dea atâția bani pentru o capră din care nici măcar n-a gustat, fiind suferind de stomac?! M-am făcut că nu pricep întrebarea, nici chiar atunci când a făcut aluzie la frumoasele tantieme ce le-am încasat de pe urma spectacolului.

— Ce legătură am eu cu copiii dumitale și cu soacra dumitale? Ia vezi-ți de treabă! i-am strigat în nas și i-am închis telefonul.

Acum am terminat o piesă în care apar o vacă de lapte și doi purcei (tot de lapte). Să vedem unde o plasez.

(Dragoste bolnavă, 1980)

CUPRINS

Prefață 2
Tabel cronologic 8
Notă asupra ediției 10
Sufereau împreună 11
Chițimia 24
Fătu și Pisică 38
Acceleratorul 55
Pompierul și opera 99
Înțeleptul 102
Sinceritate 104

Vrăbiuța 107
Cura de vulgaritate 108
Hoțul 111
Bițu 113
Logodnicii 115
Problema geniului 118
Audiența 120
Și vrăbiile visează, uneori 122
Galbenă și carpenă 125
Farfuriștii 128
„Puterea dragostei” 130
Preșul 133
Vecinii 136
Țara lui Papură Vodă 138
Umorul la domiciliu 140
Cine fură azi un ou 142
Amor tâmpit 146
Legumicultorii 148
Boul și viței 150
Nervi 153
Anonimele 155
Lecția 157
Huliganul 159
Broscuța 161
Nae se descurcă 163
Dragoste bolnavă 165
Condica de reclamații 168
Tristețea vânzătorului de sticle goale 170
A.P.A. și A.P.O 172
Geamantanul 174
Fotbalul e un joc de bărbați 177
Canarul 182
Povestea câinelui 185
Lecția 188
Culmea 189
Calcul precis 191
Liber 193